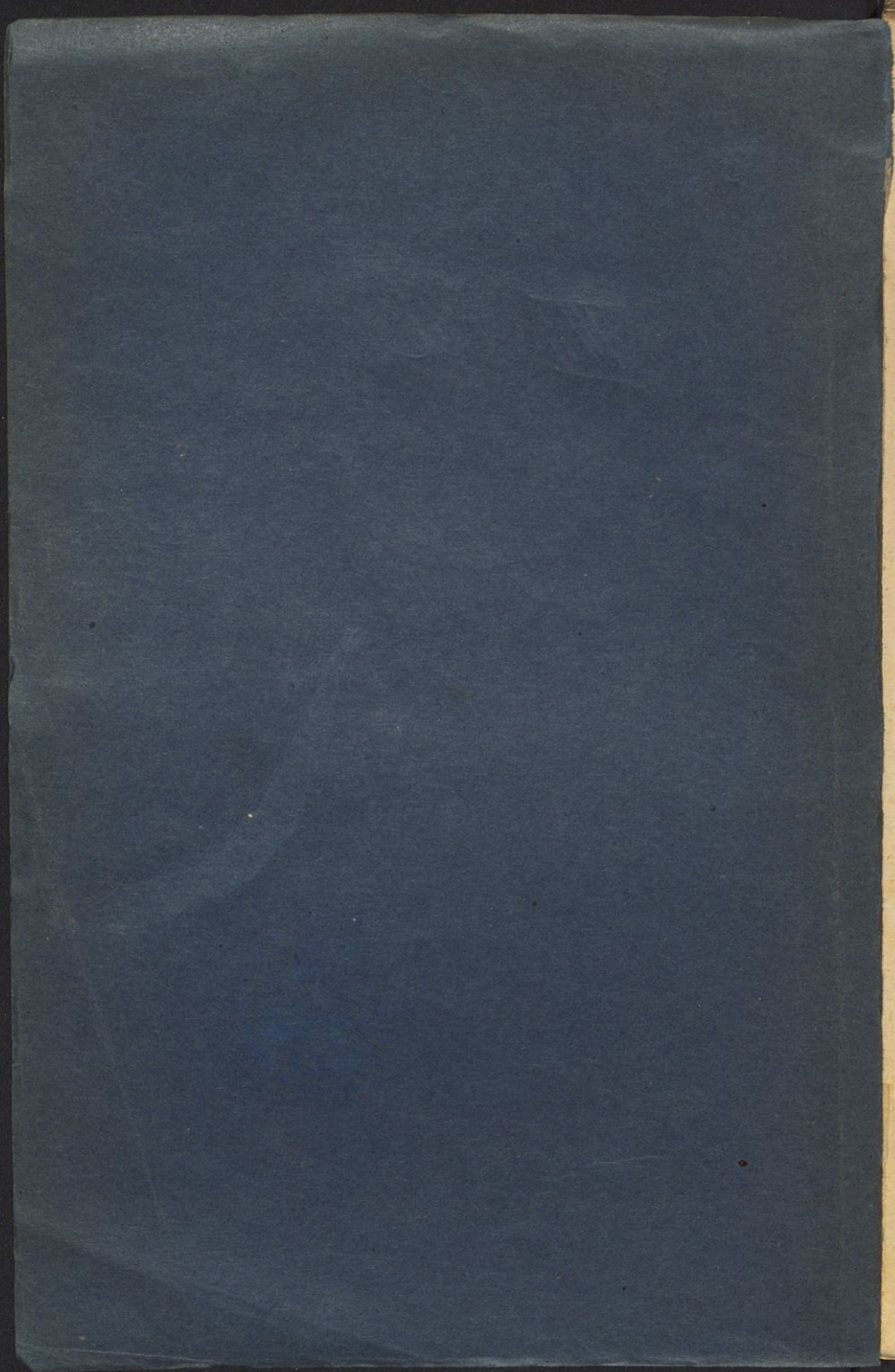

35669, VIII, E, d

35669

3

III. del

Ženska ročna dela

za pouk na ženskih učiteljiščih.

(Pomožna knjiga za učiteljice.)

Sestavila

Pavla pl. Renzenberg,

e. kr. učiteljica na ljubljanskem učiteljišču.

III. del:

Šivanje.

S 66 nariski in z dvema polama s kroji.

Cena mehko vezani knjigi 3 K 10 h, trdo vezani 3 K 50 h.

V Ljubljani.

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

1903.

Vsebina.

Šivanje.

	Stran		Stran
Orodje	1	Kako se nam je držati pri šivanju	3
Razmerje za šivanke in za sukanec	2	Kako držimo delo	3

Vbodi.

Kako izdelujemo vbode	5	Ometni vbod	8
Sprednji vbod	5	<i>a)</i> Navadni ometni vbod	8
Zadnji vbod	5	<i>b)</i> Navzkrižni ometni vbod	8
<i>a)</i> Stični zadnji vbod	5	Živi vbod	8
<i>b)</i> Nestični zadnji vbod	6	<i>a)</i> Živorobni vbod	9
<i>c)</i> Zadnji vbod, šivan z obratne strani	6	<i>b)</i> Živošivni vbod	9
<i>d)</i> Prešivni vbod	7	Gumbniški vbod	10
Robni vbod	7	Kako prišivamo in kako zašivamo šivalni konec; kako pričenjamo z novo nitjo, ako nam poide konec	11

Šivi.

I. Sešivi.

Ometica	12
<i>a)</i> Navadna ometica	12
<i>b)</i> Navzkrižna ometica	13
Dvojni rob	13
Dvojni (francoski) šiv	14
Nadšiv	14
<i>a)</i> Ploščati nadšiv	14
<i>b)</i> Okrogli nadšiv	15

2. Obrobni šivi.

Rob	16
<i>a)</i> Navadni rob	16
<i>b)</i> Prešiti rob	16
<i>c)</i> Dodani prešiti rob	17
<i>d)</i> Živi rob	18

Zavlaka	22
<i>a)</i> Navadna zavlaka	22
<i>b)</i> Opremna zavlaka	23
<i>c)</i> Zavlaka z vrvice	24
Gumbnica	25

3. Nabori.

<i>a)</i> Navadni nabor	25
<i>b)</i> Svitkasti nabor	26
<i>c)</i> Zobčasti nabor, «žabice»	27

4. Lepšalni šivi.

<i>a)</i> Plete. Navadne plete	27
Votle plete	29
<i>b)</i> Živi šivi. (Glej «Živi rob»)	29
<i>c)</i> Ribja kost	29
Kako všivamo vstavke	29
Kako šivamo zatego	31

	Stran		Stran
Kako šivamo razporek	32	Kako prišivamo gumbe	35
Kako šivamo zaključni rob	33	Kako prišivamo kopčice	36
Kako šivamo kozice v razporkih	34	Kako krpamo perilo	36
Kako prišivamo trakove	34	Kako mašimo perilo	36
Kako prišivamo vrvico in obrobní		Kako mašimo sukno ali pa žamet	38
trak na spodnja krila	35	Kako vstavljamo zaplate	38

Prikrojevanje perila.

Kako prikrojujemo perilo	41	b) Ženske hlače	60
I. Pohošno perilo.		Kako pomanjšujemo ali poveču-	
I. Namizno perilo.		jemo ženske hlače	61
a) Namizni prti in prtiči	42	Ženske hlače z okroglim pasom	62
b) Prti in prtiči za kavo	43	Ženske hlače s stranskim zapet-	
c) Brisače	43	kom	62
2. Posteljno perilo.		c) Otroške hlače	63
a) Preveleke za podzglavnike	44	Hlačice za prvenčke	63
Podolgasta prevleka	44	4. Spodnje jopice.	
Kvadratna prevleka	45	a) Nočna jopica	63
b) Preveleke za pernice	45	b) Nočna jopica z naplečnikom	65
c) Rjuhe	45	c) Dnevna jopica	65
Spodnja rjuha	46	Kako pomanjšujemo ali poveču-	
Laška rjuha	46	jemo spodnje jopice	66
d) Preveleke za odejo	47	d) Spodnji život ali nedrec	66
3. Kuhinjsko perilo.		e) Otroška jopica	67
a) Kuhinjski predpasniki	50	5. Srajce.	
b) Kuhinjske brisače	51	a) Ženske srajce	67
c) Cunje	51	Srajca z dolgo kozico za kmetice	68
II. Životno perilo.		Srajca z dvema kratkima kozi-	
I. Robci.		cama	72
2. Spodnja krila.		Kako povečujemo ali pomanjšu-	
a) Krilo za deklice	52	jemo stane za ženske srajce	74
b) Krilo za kmetice	53	Ženska srajca z naplečnikom	75
c) Krilo z ozkim pasom za odrasle	54	Švicarska srajca	77
d) Skrobno krilo	54	Srajca z oglató izrezo	77
e) Krilo z okroglim pasom za odrasle	55	Nočna srajca	77
Kako pomanjšujemo ali povečujemo		Dekliška srajca	78
okrogle pasove	56	Srajca za kmetiške deklice	79
3. Spodnje hlače.		Otroška srajca («plašček»)	81
a) Moške spodnje hlače	56	Rokavci (ošpetelj)	82
Kako pomanjšujemo ali poveču-		b) Moške srajce	84
jemo moške spodnje hlače	57	Kmetiška srajca	84
Spodnje hlače s pasom	59	Moška srajca z naplečnikom	87
Hlače za jezdece	59	Deška srajca	92
		Nočna srajca	93
		Kako povečujemo ali pomanjšu-	
		jemo moške srajce	93

Preje in tkanine.

	Stran		Stran
I. Preje.		Bombažovo blago (bombaževina)	114
Lan	94	I. Toftasta bombaževina	114
Kako pridelujemo lan	94	A. Gosto tkana	114
Konoplja	96	B. Redko tkana	115
Bombaževac	97	C. Luknjasto tkana	116
Volna	97	II. Keprana bombaževina	117
Kako dobivamo razne vrste voln	98	III. Atlasasta bombaževina	117
Svila	99	IV. Bombaževina z vzorci	117
Še nekatere snovi, iz katerih predo		V. Žametasta bombaževina	117
prejo	100	VI. Votkana bombaževina	118
Jutovec	100	Volneno blago (volnina)	119
Koprive	100	I. Suknasta volnina	119
Hmelj	100	A. Mušlinasto tkana	119
Kako predemo predivo	100	B. Keprasto tkana	120
Kako tkemo platno	102	II. Mikana volnina	120
Kako dobivamo bombaževo pre-		A. Mušlinasto tkana	121
divo in prejo	104	B. Keprasto tkana	121
Kako tko na parnih statvah	105	C. Atlasasto tkana	122
Razne vrste tkanja	105	D. Luknjasto tkana	122
Toftasto ali platneno tkanje	105	Svilnato blago (svilenina)	122
Keprasto tkanje	106	I. Gladka svilenina	123
Atlasasto tkanje	107	A. Toftasto tkana	123
Kako dobivamo razne vrste vol-		B. Tenčičasto tkana	124
nenih prej	108	II. Atlasasta in keprasta svile-	
Kako tko sukno	109	nina	124
Kako dobivamo svilnato prejo	110	III. Vzorcasta svilenina	125
2. Tkanine.		IV. Žametasta svilenina	125
Platneno blago (platnina)	112	Kako posnemljemo kroje s prve	
I. Toftasto platno	112	in z druge pole s kroji	125
II. Keprano platno, atlasasto		Slovensko-nemški slovarček	127
platno in platno z vzorci	114	Nemško-slovenski slovarček	138

Imenik vsega blaga, navedenega v tej knjigi.

	Stran		Stran
Atlas platneni (atlasasti trojnik)	114	Kanevá (štramin)	113, 116, 124
— pol-	124	— Java-	113
— svilneni	124	Kašmir	120
Baréž	121	Katun (koton)	114
Batist	113, 116	— pravi	114
— holandski	116	Kip-perkal	115
— polredki	116	Klot	122
— redki	116	— bombažev.	117
Blago, diagonalno	120	Kord (bombažev rips)	117
— dvojno (dubl)	120	Kotonin	115
Bobinet (angleški tul)	118	Kotonina, bela, domača	115
Bombaževina	114 do 118	— bela	115
Brilantin	117	— sirova	115
Brokat	125	Kreas (dvojno platno)	113
Bukskin	120	Krep (flor)	116, 124
Cefir	113, 116	Krepón	116, 121
Cie	115	Kroazé	117, 124
Damast	114, 125	Lasting	122
— bombažev	117	Lestrin	123
Diagonalno blago	120	Levantin	124
Domestik	115	— fasonirani	125
Dubl (dvojno blago)	120	Lister	121
Dvojnik	114	Marslin	123
Fajl	123	Menčester	117
Flanela	120	Merino	121
Flor (krep)	116, 124	— bombažev.	117
Florans	123	Moaré	124
Fulár	124	Modapolan	115
Gradl	114, 117	Mohèr	121
— cvetkasti (bombažev damast)	117	Molton	120
— laneni	114	Monopol	123
Grenadin	116	Mul	113, 116
Gro	123	Mušlin (mezlan)	115
Grodenápl	123	— batistni	115
Grogrén	123	— volneni	121
Hlačevina, progasta	117	Mušlinet	115
Indien (kalikut)	115	Nanking	115
Inlet	115	Oksford	115
Jadrovina	113	Organtin	116
Java-kaneva	113	Orlean	121
Kalikut (Kalikó)	115	Perkal	114
Kalmuk	117	— diagonalni (vrvični)	114
Kambrik	114	— kip-	115
Kamelót	121	— svetli	115
Kanefas	113	Petinet	118

	Stran		Stran
Piké (piketna bombaževina)	117	Sukno	119
Platnina	112 do 114	— debelo	120
Platno	112	— kosmato	120
— apretirano	112	— mehko	120
— atlasasto (atlasasti trojnik)	114	— pol-	120
— batistno	113	— pražnje	120
— beljeno	112	Svila, sirova	123
— češko	112	Svilenina	122 do 125
— domače	112	Šifon	115
— dvojno (kreas)	113	Širting	115
— hanoveransko	112	Štramin (kanevá)	113, 116
— holandsko	112	— nerazdeljeni	116
— hrvaško	112	— razdeljeni	116
— irsko	112	— svilnati (tenčica za vezenje)	124
— katunsko	114	Tarlatan	116
— loško	112	Tenčica, angleška	124
— moravsko	112	— bombaževa (tul)	116
— neapretirano	112	— sitasta	124
— poklejeno	113	— za obleko	124
— pol-	112	— za vezenje (svilnati štramin)	124
— povoščeno (povoščenka)	113	Terno	121
— pristno	112	Tibet	121
— rusko	113	Toft	123
— sirovo	112, 113	— floranski	123
— trdo	116	— za obleko	123
— tvorniško	112	— za podvlako	123
— vestfalsko	112	Trakovi, žametasti	125
Pliš	118, 125	Trojnik	114, 117
Poplin	123	— atlasasti (platneni atlas)	114
Porhant	117	— progasti	117
— navadni (nebeljeni)	117	Tul, angleški (bobinet)	118
— piketni	117	— (bombaževa tenčica)	116
— progasti	117	— trdi	116
— vrvični	117	Vapér	116
Prtenina, bombaževa	117	Vatmol	120
Puldesoá	123	Velpel	118
Raševina	109, 120	— svilnati	125
Rips	121, 123	Volnina	119 do 122
— bombažev (kord)	117	Votkanina za nogavice	118
Ruž (kalikó)	115	Vrečevina	113
Sarzenet	115	Žakonét	116
Satin	117	Žamet	117, 118, 125
Satinet	124	— patentni	118
Serž	124	— pravi	117
		— svilnati	125

Šivanje.

Šivamo ali perilo ali obleko. V šoli se uče dekleta šivati perilo; to šivanje je belo šivanje. Za belo šivanje rabimo laneno ali pa bombaževo blago. Prečitaj oddelek „Preje in tkanine“ na strani 94.

Orodje.

Za šivanje rabimo: šivanko, nit, naprstnik, težko blazinico ali pa blazinico z vijakom za šivanke in škarje. Prav pogostoma rabimo tudi bucike in metrsko mero.

Šivanke so jeklene; na enem koncu imajo ušesce, na drugem pa bodico. Ušesce je okrogla ali podolgasta luknja, v katero vtikamo nit. Ušesce bodi prav gladko opiljeno, da ne ogoli niti. Nekatere šivanke imajo pozlačeno ušesce, a raditega niso nič boljše. Bodica je proti koncu zašiljena. (V tvornici Leona Lamertza izdelujejo izvrstne šivanke.)

Šivanke so kratke (4·7 cm do 2·3 cm dolge), poldolge (5 cm do 2·5 cm dolge), dolge (5·8 cm do 2·9 cm dolge) in prav dolge (8 cm do 5·6 cm dolge). Čim tanjša je šivanka, tem krajša je.

Kadar šivamo perilo, rabimo kratke ali pa poldolge šivanke; za obleke jemljemo dolge, za mašenje pa prav dolge šivanke.

Po debelosti so razvrščene po številih; čim višje število, tem tanjša je šivanka. V tvornicah izdelujejo tale števila: 4/0, 3/0, 2/0, 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 in 12; prodajajo se v zavitkih. Šivanke za mašenje se prodajajo le v številih 5/0, 4/0, 3/0, 2/0, 0, 1, 2, 3 in 4.

Da šivanke ne zarjave prehitro, je najbolje, da potresemo v zavitek nekaj lojevčeve moke. Zarjavele šivanke lahko osnažimo s smirkovim papirjem.

Je li šivanka jeklena ali ne, o tem se prepričamo, ako jo zlomimo. Jeklena se dá lomiti, a zelo trdo; železna šivanka se lomi mehko, še rajša pa se krivi.

Nit, s katero šivamo, je lanena, pavolnata ali pa tudi svilnata. Prvih dvoje niti imenujemo sukanec. Sukanec je navadno dvakraten, to je, ima dva plemena. Kupujemo ga v majhnih predenih, na papirnatih kolescih ali drobnih listkih, na vretencih ali v klobčičih. (Za šivanje s strojem je najboljši pavolnati [bombažni] sukanec „Cablé D. M. C.“; ta sukanec je trikraten.)

Laneni sukanec za belo šivanje izdelujejo v tvornici Marshall & Co. in v tvornici Gruschwitz. Prvi se prodaja na črnih vretencih, ki imajo na črnem papirju zlat napis; drugi se prodaja v predenih ali na vretencih. Kupujemo tale števila dvakratnega sukanca: 10, 14, 16, 18, 20, 25, 30, 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100. Po drugih tvornicah izdelujejo tudi števila 12, 44, 90, 96, 120, 140.

Najboljši bombažni sukanec je Fil d'Alsace D. M. C. in oni iz tvornice Clark & Company. Prvi se prodaja na vretencih ali v klobčičih, drugi pa le na vretencih v številih 10, 12, 16, 20, 24, 30, 36, 40, 44, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120.

Razmerje za šivanke in za sukanec.

Da sta šivanke in sukanec v pravem razmerju, ga rabimo v temle razmerju:

Bombažni sukanec v vretencih						10 12	16 20	24 30	36 40	44 50	60 70 80	90, 100 110, 120
Pravi laneni sukanec, dvakratni	10	14	16	18	20	25	30 35	40 50	60 70	80	100	
Pravi laneni sukanec, trikratni						30 40	45 50	70				
Šivanke	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

Za šivanje po navadi ne rabimo ne tanjših, ne debelejših šivanek. Ker so poldolge šivanke št. 8, 9 in 10 zelo kratke, jemljemo za tanka števila rajši dolge šivanke namesto poldolgih.

Prav hitro se prepričamo, sta li šivanke in sukanec v pravem razmerju, če vdenemo nit v šivanke. Ako teče nit lahko skozi ušesce in skozi blago, je v pravem razmerju.

Naprstnik natakemo na sredinec desne roke, da se ob delu ne vbadamo vanj in da prst močneje pritiska šivanke. (Poglej narisek št. 1.)

Blazinica za šivanke je navadno težka. Najbolje jo je napolniti z jeklenim prahom in z lojevčevo moko, da šivanke ne zarjave. Na blazinico natakneмо perilni kos, ki ga šivamo.

Blazinica z vijakom je majhna; zgoraj je blazinica, na katero natakneмо delo, in spodaj je vijak, s katerim pritrdimo blazinico na mizo.

Škarje so troje: *a)* za prikrojevanje, *b)* za šivanje in *c)* za zankanje. Škarje imajo dve rezili in dve držali. Škarje za prikrojevanje imajo eno rezilo ostro, drugo pa topo. Topo rezilo bodi obrnjeno navzdol. Škarje za šivanje in škarje za zankanje imajo dve ostri rezili; najmanjše škarje so one za zankanje. Dobre škarje so jeklene; najboljše so prave angleške škarje.

Bucike imajo na enem koncu glavico, na drugem pa bodico. Bucike so jeklene ali medene, črne ali bele, dolge ali kratke. Rabimo jih, da z njimi natikamo razne stvari.

Metrska mera je 1·5 m dolg trak, na katerem je označeno 150 cm; z njim merimo blago, kadar prikrojujemo perilo.

Kako se nam je držati pri šivanju.

Sedeti moramo ravno kakor pri pisanju. Z rokami držimo delo tako blizu života, da dobro vidimo; glavo naklanjamo le malo. Delo natikamo na blazinico, nikoli pa ga ne devljemo na koleno.

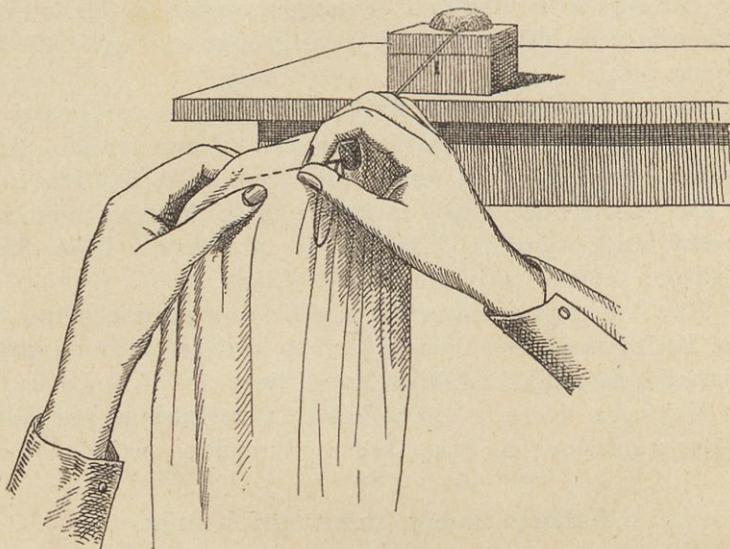
Kako držimo delo.

Po navadi šivamo tako, da teko osnutki¹ podolgoma, votki pa vodoravno. Blago, ki je nataknjeno na blazinico, držimo z levo roko. Krajec, pod katerim šivamo, je na vrhu; palec leve roke je na sprednji, ostali prsti so na narobni strani blaga. (Kjer držimo blago drugače, je to omenjeno posebe.) Šivanko držimo sredi njene dolžine s palcem in s kazalcem desne roke; s sredincem pomakneмо šivanko skozi blago in jo prevedemo z nitjo vred iz blaga. Nit ne bodi daljša nego 40 do 50 cm; tolik kos niti navadno imenujemo „šivalni konec“ ali pa „šivalno nit“.

Da laže vdevamo konec v šivanko, ga radi nekoliko zašilimo. Pri niti v predenih nam ne bodi nič do tega, katero stran konca

¹ Snutek (osnutek) je nit, ki jo tkalec nasnuje v statvah; blagu teče po dolgosti. Votek je nit, ki jo prevaja tkalec med osnutki; votek teče vodoravno od desne proti levi in obratno ter obviija tkalni krajec. Prečitaj še oddelek «Kako tkemo platno» na strani 102.

vdevamo; nit na vretencih pa vdevamo s koncem, ki je obrnjen proti vretencu, ne pa nasprotno, da se sukanec ne razvija. (Nekatere šivilje voskajo nit; a tako si le mažejo delo.)

Narisek št. 1.

Ob delu nam teče nit med sredincem in med prstancem desne roke navzven. Zanko, ki se naredi pri mezincu, nategnemo s tem prstom, da se nit ne vozla. Nit je treba natezati enakomerno močno, da je delo enakomerno. Po navadi pričenjamo pri desni roki in nadaljujemo delo od desne proti levi.

Časih moramo šivati brez blazinice; takrat šivamo črez prste. Delo položimo črez kazalec leve roke in naslonimo palec k delu, da držimo delo s tema dvema prstoma. Ako je delo že nekoliko napredovalo, položimo še sredinec, prstanec in mezinec na delo, da se blago ne gubanči in ne vleče.

Vbodi.

Imamo šestero vbodov; ti so:

1. sprednji vbod,
2. zadnji vbod,
3. robni vbod,
4. ometni vbod,
5. živi vbod,
6. gumbniški vbod.

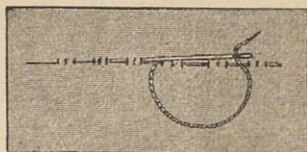
Kako izdelujemo vbode.

Vsak vbod ima dva dela: a) zabod in b) izbod. Zabod je točka, kjer zabodemo šivanko v blago; izbod je točka, kjer potegnemo šivanko iz blaga. Med dvema vbodoma je po en presledek; črezenj teče nit, s katero smo šivali.

Vbod imenujemo sploh šivalno nit, ki jo vidimo med zabodom in izbodom. Poglej sprednji vbod, narisek št. 2.; tu vidiš na licu presledke, na nasprotni strani pa vbode.

Sprednji vbod.

Blago držimo tako, da je krajec, pod katerim šivamo, obrnjen navzgor. Pričnemo pri desni in šivamo vodoravno proti levi.¹ Prvič prevedemo vdeto šivanko od narobne strani na lice dela, potem jemljemo po tri do štiri niti (snutke) na šivanko in izpuščamo prav toliko niti. (Umevno je pač, da štejemo nitke le, kadar šivamo po niti; kadar pa šivamo poleg poševnega urednega krajca, nam kaže oko, kako dolge vbode naj šivamo.) Po navadi izdelujemo več sprednjih vbodov obenem, ne pa vsakega zase. Na koncu prevedemo nit zopet na narobno stran, kjer jo zašijemo.

Narisek št. 2.

Sprednji vbod je na obeh straneh enak. S sprednjimi vbodi se šivamo tanko tkanino, izdelujemo plete in nabiramo blago. Z dolgimi sprednjimi vbodi tudi pripenjamo blago.

Zadnji vbod.

Zadnji vbodi so ali stični ali nestični ali šivani z obratne strani. Tudi prešivni vbod prištevamo zadnjim vbodom.

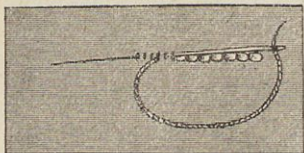
a) Stični zadnji vbod

Blago držimo prav tako kakor pri sprednjem vbodu; pričnemo tudi pri desni in šivamo v vodoravni smeri proti levi. Prvič vbodemo šivanko² od narobne strani na lice dela, nekaj niti (snutkov) oddaljeno od tkalnega krajca pri desni. * Vbodemo šivanko za 3 niti (snutke)

¹ Kako prišivamo in kako zašivamo šivalni konec, kako pričenjamo z novo nitjo, ako nam poide konec, je popisano na strani 11.

² Da je šivanka vselej vdeta, tega ne omenjamo več.

od zadnjega izboda nazaj proti desni, vzamemo na šivanko te izpuščene 3 snutke in še 3 snutke naprej od zadnjega zaboda proti levi; izbodemo šivanko in nategnemo vdeti konec. Od zvezde ponavljamo vbode do konca. — Šivaje zabadamo šivanko prav v zadnjič narejeni izbod. — Na koncu vbodemo šivanko še za tri niti od zadnjega izboda nazaj proti desni; vdeto šivanko prevedemo na narobno stran in nit tu zašijemo.

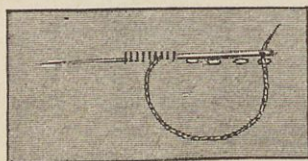

Narisek št. 3.

Na licu dela vidimo stične vbode iz enotnih niti. Presledkov ni. Na narobni strani vidimo po dve vrsti niti; paziti nam je, da izbadamo vselej na enaki strani teh niti, da tako tvorijo ti vbodi enako ležeče zanke. Presledkov tudi na narobni strani ni videti.

b) Nestični zadnji vbod.

Delo držimo in ga nadaljujemo kakor pri stičnem vbodu; ko smo prevedli šivanko na lice dela, pričnemo šivati. * Vbodemo od zadnjega izboda za toliko nitk (snutkov)

Narisek št. 4.

proti desni, kolikor je vbod dolg, n. pr. 3 niti; izbodemo od zadnjega izboda za 6 nitk proti levi. Na šivanki imamo 9 nitk; 3 nitke vidimo od zadnjega izboda proti desni in 6 nitk proti levi. Nato potegnemo šivanko iz blaga in konec dobro zategnemo. Od zvezde ponavljamo vbode; ob delu izpuščamo med dvema vbodoma po 3 niti dolge presledke.

Na licu dela vidimo nestične vbode iz enotnih niti in prav tolike presledke. Na narobni strani vidimo pod presledki enotne niti, pod vbodi pa dvojne niti.

Z zadnjimi vbodi sešivamo močno tkanino, pa tudi izdelujemo razne šive.

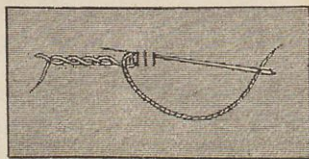
c) Zadnji vbod, šivan z obratne strani.

Tudi te vbode šivamo lahko stično ali nestično. Pričnemo pri levi, napredujemo proti desni ter šivamo na narobni strani dela.

Najprej bodi popisan stični vbod; vidiš ga v narisku št. 5. Delo pričnemo takole: Šivanko vbodemo pri levi, za nekaj nitk (snutkov) oddaljeno od tkalnega krajca, in jo izbodemo n. pr. za 3 nitke nazaj proti levi. Šivanko potegnemo iz blaga tako, da visi kratek konček

pri zabodu. * Odslej štejemo 6 nitk od zadnjega izboda proti desni — to so 3 nove niti in 3, čez katere smo že šivali — tukaj zabodemo šivanko in jo izbodemo za 3 nitke nazaj proti levi; to je prav tik prejšnjega vboda. Od zvezde ponavljamo vbode. Nit zašijemo na tisti strani, kjer smo šivali. Ako izbadamo vselej tako, da teče nit pod šivanko, se nam napravi tukaj prav lepa vrstica kakor na narobni strani nariska št. 3. Na nasprotni strani vidimo navadne, stične zadnje vbode. Ta stran je po končanem delu lice vbodov.

Narisek št. 5.

Nestične vbode šivamo tako, da napreduje delo za 9 nitk od zadnjega izboda proti desni; na šivanko jemljemo tudi le po 3 nitke nazaj proti levi. Tako se nam napravljajo po 3 nitke dolgi presledki.

Zadnji vbod, šivan z obratne strani, rabimo le malokdaj, n. pr. kadar se učimo prvič krpati blago, kadar šivamo obleko in kadar prišijemo ali zavlaklo ali podlago tako, da se šiv ne pozna. Takrat vidimo na licu dela prav drobne vbode in med njimi prav dolge presledke.

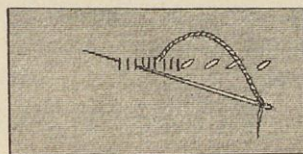
d) Prešivni vbod.

Te vbode šivamo prav tako kakor zadnje vbode nariska št. 3.; zato tukaj niso popisani še enkrat. Razložek je edino ta, da so prešivni vbodi krajši nego zadnji vbodi. Tudi ti vbodi so stični ali nestični. Za prešivni vbod jemljemo radi nekoliko debelejši konec, nego so nitke blaga debele, in pazimo, da natezamo šivalni konec enakomerno močno. Prav radi potegnemo eno nit iz blaga, da potem šivamo v tej dražici. Ako pa šivamo vbode v poševni smeri, je prikladno, da si prevedemo drugobarvno nit poleg zaželeno črte. To nit razporjemo ob šivanju.

Prešivni vbod rabimo pri prešitem robu in pri zavlakah, časih tudi pri prešitih pletah. Radi ga šivamo namesto stičnega zadnjega vboda.

Robni vbod.

Robni vbod se razločuje od sprednjega v tem, da leži malo poševno; vsak vbod šivamo zase. Robni vbod je dolg 2 do 4 niti, visok pa le 1 nit. Pri tem vbodu je lice dela na spodnji strani. Presledki so prav toliki, kolikršni so vbodi.

Narisek št. 6.

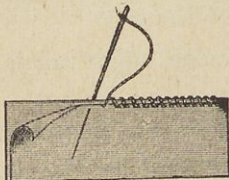
Z robnimi vbodi robimo blāgo, izdelujemo nadšiv in prišivamo zavlake.

Ometni vbod.

Razločujemo: navadni ometni vbod in
navzkrižni ometni vbod.

a) Navadni ometni vbod.

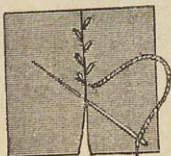
Po navadi šivamo čez dva tkalna krajca, ki ležita drug nad drugim. Pričnemo pri desni in napredujemo proti levi. Šivanko vbodemo skozi oboje blago od obratne strani proti sebi za 1 nit do 2 niti pod tkalnim krajcem in ne nategnemo konca premočno. Za presledek izpustimo 1 nit ali pa 2 niti in izvedemo prav tak vbod, kakršen je prvi. Šivamo na narobni strani dela. Lice vbodov je na notranji strani blaga, kjer leže vbodi ometice na našem narisku navpično. (Prečitaj odstavek o navadni ometici na strani 12.)

Narisek št. 7.

b) Navzkrižni ometni vbod.

Blago položimo tako predse, da ležita tkalna krajca drug tik drugega. Šivamo na licu dela. Pričnemo pri vrhu in končamo spodaj. Prvič prevedemo šivanko na lice dela, n. pr. pri desni. * Šivanko vbodemo v levo blago od narobne strani proti licu za 1 nit ali za 2 niti od tkalnega krajca proti levi in potegnemo šivanko iz dela; potem vbodemo šivanko prav tako v desno blago za 1 nit ali za 2 niti od tkalnega krajca proti desni. Od zvezde ponavljamo vbode do konca. Med dvema vbodoma izpuščamo po 2 niti in pazimo, da šivamo predevoma. Vdeta konec natezamo precej močno, da se krajca dobro stikata in da ne vidimo luknjic v šivu. — Ta vbod je na obeh straneh enak.

Narisek št. 8.

Ometni vbod rabimo, kadar sešivamo tkalne ali pa tudi le preganjene krajce. Z navzkrižnimi ometnimi vbodi sešivamo blago za prav debele rjuhe, prte i. t. d.

Kako prišivamo nit v začetku dela in kako zašivamo nit na koncu dela, je popisano na strani 11. (Prečitaj odstavek o navzkrižni ometici na strani 13.)

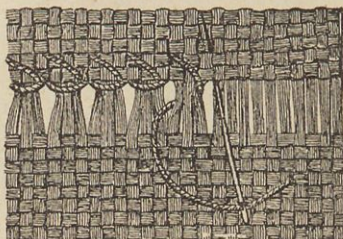
Živi vbod.

Razločujemo: živorobni vbod in
živošivni vbod.

Vsakega šivamo le po nitki, in sicer prvega v robu, drugega pa v enotni tkanini.

α) Živorobni vbod.

Za ta vbod si pripravimo rob¹ in potegnemo tik roba nekaj vodoravnih nitk (2 do 3 niti) iz blaga. Šivamo v dražici, in sicer na oni strani dela, kjer je rob pripet, to je na narobni strani dela. V narisku št. 9. vidiš narobno stran živega roba. Delo držimo tako, da je rob zgoraj, enotno blago pa spodaj.² Pričnemo pri levi in končamo pri desni. Vsak vbod šivamo dvakrat; enkrat vodoravno, enkrat navpično.

Narisek št. 9.

Vdeti konec prišijemo v robu ter ga izvedemo na lice dela 2 do 3 niti nad spodnjo zgibo roba. * Od izboda proti desni štejeemo 2 do 4 navpične niti in vbodemo šivanko v dražico; nato jo izbodemo za prav te 2 do 4 niti proti levi. (V narisku smo jemali po 3 niti na vsak vodoravni vbod.) Šivali smo vodoravni vbod v dražico. Sedaj zabodemo zopet tja, kamor smo zabodli prvič, ter štejeemo od zadnjega zaboda kvišku 2 do 3 vodoravne niti v robu, kjer šivanko izbodemo. Šivali smo navpični vbod skozi trojno blago. (V narisku smo vzeli 2 niti.) Vdeti konec dobro nategnemo. Od zvezde nadaljujemo vbode. Šivaje držimo rob s palcem leve roke, da se šivalna nit ne premika. Nit zašijemo med robom.

Stran blaga, ki smo šivali na njej, je narobna stran dela, nasprotna stran je lice dela. Na licu dela vidimo vodoravne in navpične vbode; na narobni strani pa vodoravne in poševne vbode.

Ta vbod rabimo za enovrstni živi rob.

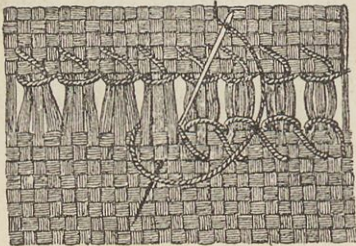
b) Živošivni vbod.

Ta vbod šivamo pri dvovrstnem živem robu na nasprotni strani dražice. Delo držimo prav tako kakor pri prejšnjem vbodu; pričnemo pa pri desni in končamo pri levi. Vdeti konec, ki ga všijemo na koncu roba, prevedemo na lice dela za 1 nit ali pa za 2 niti pod dražico, kjer pričnemo delo. Vsak vbod šivamo tudi dvakrat; enkrat vodoravno, enkrat poševno. Prvič vbodemo šivanko v dražico (pod zadnjim izbodom gorenjega šiva) izpod toliko navpičnih niti

¹ Prečitaj oddelek: Navadni rob, na strani 16. Ta rob pa ne bodi preozek.

² Prav radi šivamo črez prst; takrat je rob pri levi, enotno blago pa pri desni.

dražice proti levi, kolikor nitk smo prej jemali na šivanko za živorobni šiv. (V narisku smo vzeli 3 niti.) Šivali smo vodoravno proti levi. Potem vbodemo šivanko še enkrat v zadnji zabod in jo izbodemo

Narisek št. 10.

poševno proti levi za 1 nit ali pa za 2 niti pod dražico. Šivali smo poševno. (V narisku smo vzeli 1 nit proti levi in 2 niti navzdol, ker ni mogoče, da bi izbadali v sredi med navpičnimi nitmi dražice. Primeri še narisek št. 18.)¹ Odslej šivamo tako, da združujemo prav one navpične niti, ki smo jih združevali v živorobnem šivu, kakor je narisano. Vdeti konec

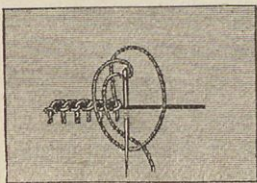
naj visi pri šivanju vedno ob desni roki. Zatezamo ga toliko, da se napravijo lepe luknjice. (Tudi ta vbod šivamo kaj radi čez prst.)

Ta vbod je lep na obeh straneh; tvori vodoravne in poševne vbode. Rabimo ga za drugo polovico dvovrstnega živega roba in tudi za zaljšanje živih šivov.

Ako izdelujemo žive šive le v enotnem blagu in ne tik roba, šivamo obe vrsti živega šiva z živošivnimi vbodi.

Gumbniški vbod.

Ta vbod šivamo le čez urezni krajec, in sicer pri gumbnici. Pričnemo ga pri levi in končamo pri desni. Šivamo čez prst na licu dela. Delo si položimo tako čez kazalec, da leži gumbnica podolgoma na njem. Krajec, čez katerega šivamo, je obrnjen navzgor. — Kako pripravljamo urezne krajece in kako jih obrobujemo, je popisano pri gumbnici na strani 25.

Narisek št. 11.

Vdeti konec prišijemo v krajcu ob levi in ga prevedemo na lice dela skozi zarezo. * Šivanko zabodemo v luknjo in jo izbodemo navpično dol za 4 vodoravne niti do 6 pod ureznim krajcem. (Šivalni konec je pri levi, šivanka pa pri desni.) Sedaj obvijemo šivanko z onim koncem, ki tiči v ušescu (to sta 2 niti) od leve proti desni — na licu blaga — tako da tiči šivanka v zanki. Šivanko potegnemo iz dela in potem nategnemo šivalni konec tako, da se napravi vozal prav na robu ureznega krajca. Od zvezde

¹ Iz nariska št. 18 se vidi, kako nabiramo navpične niti pravilno v sredi.

nadaljujemo vbode do konca. Med dvema vbodoma izpuščamo po 1 nit za presledek. Paziti nam je, da enakomerno natezamo šivalni konec. — Na licu dela vidimo navpične niti in zavozlane zanke, na narobni strani pa navadne zanke.

Gumbniške vbode rabimo le za gumbnico.

Kako prišivamo in kako zašivamo šivalni konec; kako pričenjamo z novo nitjo, ako nam poide konec.

V začetku dela prišivamo nit najrajši takole:

1.) Ko smo prevedli vdeto šivanko na lice dela, potegnemo nit le toliko skozi blago, da visi na narobni strani še 1 *cm* do 2 *cm* dolg konec. Ta konec držimo na narobni strani dela s prsti leve roke prav pod šivom in šivamo nekaj vbodov tako, da zabadamo šivanko skozi ta konec ali pa črezenj.

2.) Le malokdaj pričenjamo delo tako, da napravimo vozal na koncu niti; ta vozal poslednjič odrežemo. Da je tako delo trdnjše šivamo prvi vbod dvakrat.

3.) Ako šivamo rob ali nadšiv, pa prišijemo nit tako, da jo prevedemo le izpod roba (ne pa še skozi spodaj ležeče blago) na to stran, kjer šivamo, in potegnemo nit le toliko skozi rob, da ostane pri robu 2 *cm* do 3 *cm* dolg konček, ki ga s šivanko pomaknemo v rob.

4.) Pri ometici položimo nit vrhu krajca in šivamo nekaj vbodov čez to nit.

Na koncu dela zašivamo nit takole:

1.) Šivalni konec prevedemo na narobno stran (kjer tega ni treba, smo to omenili) in prevajamo šivanko čez niti zvršenih vbodov, tako, da šivalni konec obviha te niti 1 *cm* do 2 *cm* dolgo.

2.) Nit je hitreje zašita, ako šivamo na koncu šiva poslednji vbod dvakrat in napravimo na narobni strani dela s šivalno nitjo zanko okoli šivanke; to zanko zavozlamo prav tik blaga.

Ako nam šivalni konec poide ob delu, prišijemo novega najrajši tako, da prevedemo stari konec na narobno stran dela in potegnemo nit iz šivanke. Novo in staro nit (2 *cm* do 3 *cm*) položimo na narobno stran prav tik dodelanih vbodov, kjer prevajamo šivanko čez vse te niti prav tako, kakor če bi zašivali konec. Poglej točko 1.

Ako nam poide šivalni konec, ko šivamo rob, potegnemo stari konec iz dela tako, da visi konec med robom in med

spodnjim blagom, kjer ga pomaknemo s šivanko v rob. Novi konec prevedemo za 4 vbode do 5 vbodov nazaj grede tako skozi rob, kakor smo to popisali v točki 3. Oba konca ležita v robu; delo nadaljujemo tako, da šivamo še enkrat poslednje 4 vbode do 5 vbodov.

Ako nam poide nit pri ometici, položimo oba konca niti vrhu krajca in šivamo z novo nitjo nekaj že dodelanih vbodov še enkrat čez obe niti 1 cm do 2 cm dolgo.

Šivi.

Več zaporednih vbodov skupaj imenujemo šiv. Po vbodih, ki jih šivamo, razločujemo:

- 1.) sprednji šiv,
- 2.) zadnji šiv,
- 3.) prešiti šiv,
- 4.) robni šiv,
- 5.) ometico (ometni šiv),
- 6.) živi šiv,
- 7.) gumbniški šiv.

Vbode za te šive smo popisali v oddelku: Vbodi.

Šivanje nam služi:

- 1.) da sešivamo dve poli blaga, to je sešiv;
- 2.) da obšivamo (obrobljamo) urezne krajce, to je obrobní šiv;
- 3.) da nabiramo preobilo blago, to je nabor;
- 4.) da zaljšamo perilne kose, to je lepšalni šiv.

1. Sešivi.

Ti so: ometica, dvojni rob, dvojni (ali francoski) šiv in nadšiv.

Ometica.

Razločujemo dve ometici: navadno in navzkrižno. Prvo vidiš pri vbodih v narisku št. 7., drugo v narisku št. 8.

a) Navadna ometica.

Dve poli blaga položimo tako skupaj, da ležita tkalna krajca zgoraj drug nad drugim. Ker se gorenje blago rado krči, pripnemo obe poli blizu tkalnih krajev ali pa nataknemo ob delu oba kosa z buciko. Kako šivamo obode, je popisano na strani 8. Ko ometico zvršimo, potegnemo pripetno nit iz dela, razgrnemo delo na

narobno stran, kjer ometico pogladimo z naprstnikom. Sedaj ležita tkalna krajca drug poleg drugega. Na licu dela vidimo vodoravne niti.

Z ometico večkrat sešivamo blago, tudi če to nima tkalnega krajca. Tedaj preganemo blago primeroma za 0·5 cm pod ureznim krajcem ali pa zarobimo blago. Če ometamo preganjeno blago, obrnemo zagibek na narobno stran. Zarobljena krajca priprnemo tako, da je lice roba znotraj (pri licu dela). Kaj je zagibek, čitaš v opombi spodaj.

b) Navzkrižna ometica.

Ker ležita tukaj tkalna krajca drug poleg drugega, ne moremo pripenjati blaga z nitjo kakor pri prejšnji ometici. Da pa ne všivamo na eni strani več blaga nego na drugi, natikamo ob delu oba razgrnjena krajca z buciko na blazinico. Blago držimo z levo roko tako, da obrnemo notranjo stran roke proti sebi; kazalec je na licu blaga prav pod ometico, palec pa nad njo; ostali prsti drže blago. Šivamo radi čez notranji del gorenjega člena kazalčevega. Šivalni konec precej natezamo, da ometica ni prerahla. Vbodi so popisani na strani 8. Naše delo napreduje v navpični smeri; lahko pa šivamo tako, da napreduje v vodoravni smeri, če ga natakne drugače.

Tudi za to ometico si blago lahko preganemo ali pa ga zarobimo, če nima tkalnega krajca.

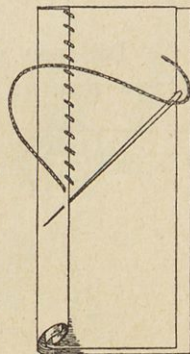
Dvojni rob.

Dve poli položimo tako drugo nad drugo, da obrnemo lice blaga proti licu in da leži gorenja pola za robno širino nižje od spodnje. Nato preganemo daljšo polo za to širino čez krajšo. Naposled zaganemo obe poli še enkrat obenem za robno širino proti sebi. — Oba urezna krajca sta skrita v robu.

Za dvojni rob šivamo poleg prve zgibe navadne robne vbode na narobni strani dela; zabadamo skozi dvojno blago in izbadamo skozi vse kose blaga, to sta poli in rob. Da se blago ne zmika, ga radi pripenjamo z dolgimi vbodi. Po dokončanem delu potegnemo pripetno nit iz dela in razgrnemo blago.

Na licu perilnega kosa ne vidimo nobenega vboda. Izdelovanje tega roba gre hitro izpod rok, a za belo šivanje tak rob ni nič kaj lep.

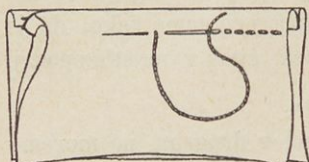
Opomba. Blago, ki ga zaganemo — v narisku št. 12 oba urezna krajca — imenujemo zagibek; preganjeni krajec pa je zgiba. Vsak rob ima dve zgibi, prvo pri zagibku in drugo pri zunanjem krajcu.

Narisek št. 12.

Dvojni (francoski) šiv.

Ta šiv šivamo dvakrat, prvič na licu in drugič na narobni strani dela; vselej napreduje delo od desne proti levi. V narisku je prvi šiv že dodelan; drugega ravnokar šivamo. Dve poli pripnemo tako, da je narobna stran teh pol znotraj. Urezna krajca obeh pol naj ležita enako visoko. Na licu šivamo sprednje ali pa nestične zadnje vbode primeroma za pičlo polovico centimetra pod ureznim krajcem. Potem razporjemo pripetne vbode in šiv dobro nategnemo. Sedaj obrnemo blago tako na narobno stran, da ležita urezna krajca znotraj med obema polama. Paziti nam je, da ne zaganemo premalo blaga; prvi šiv bodi prav pri gorenji zgibi.

Narisek št. 13

Drugič šivamo stične ali nestične zadnje vbode na narobni strani blaga. Šivamo le skozi dvojno blago. Delo držimo tako, da je zgiba na vrhu. (Prav tik te zgibe — znotraj — je prvi sešiv.) Treba pa je šivati tako globoko pod ureznima krajcema, da se nobena tkalna nit blaga ne prikaže na licu dela.

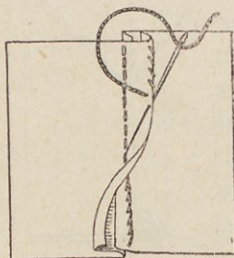
Na licu dela ne vidimo nobenega vboda ne prvega in ne drugega šiva.

Nadšiv.

Razločujemo: ploščati nadšiv in okrogli nadšiv. Vsakega šivamo dvakrat; a vselej na narobni strani dela.

a) Ploščati nadšiv.

Dve poli pripnemo prav tako kakor za francoski šiv; lice blaga naj pa leži znotraj.

Narisek št. 14.

Prvič šivamo stične ali nestične zadnje vbode za 1 cm pod ureznim krajcem. (Ako bi radi šivali ožji ploščati nadšiv, pa šivamo bliže ureznega krajca.) Pola, na kateri smo šivali sedaj, je gorenja pola; lice zadnjih vbodov je na tej poli. (V narisku šivamo že drugo vrsto, tudi na gorenji poli.)

Sedaj obrnemo delo tako, da je spodnja pola obrnjena proti nam. Spodnjo polo porežemo za polovico centimetra in preganemo daljšo polo čez krajšo za polovico centimetra. (Lahko pa že blago pripnemo tako, da gorenja pola preseza spodnjo.) Zagibek položimo tako proti desni,

da sta urezna krajca skrita pod robom, ki se nam je napravil. Nato razgrnemo obe poli (pa ne zagibka) in pogladimo blago z naprstnikom na nasprotni strani, to je na licu dela.

Drugič šivamo robne vbode tik zgibe, da prišijemo rob spodaj ležečemu blagu. Delo držimo tako, da je zadnji šiv pri levi, zgiba pa pri desni. Pričnemo zgoraj in končamo spodaj. Ob delu raztegnemo in pogladimo večkrat obe poli, da se blago ne nabira na licu dela. (Začetnice naj si pripno rob, preden šivajo robni šiv.)

Na narobni strani, to je, kjer smo šivali, vidimo rob in zadnji šiv. Na licu dela pa vidimo robni šiv.

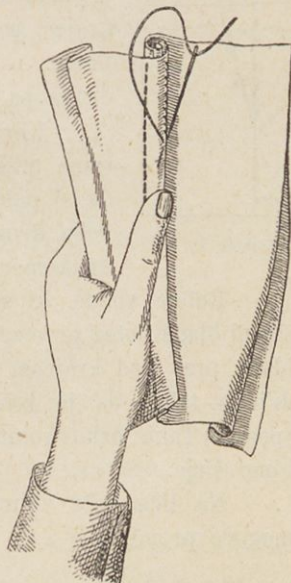
b) Okrogli nadšiv.

Delo pričnemo prav tako kakor za ploščati nadšiv. Šivati moramo prvič stične zadnje vbode kolikor toliko blizu krajca, n. pr. pičlo polovico centimetra oddaljeno, da si delo olajšamo in da je nadšiv lepši. Za ta nadšiv porežemo spodnjo polo precej, da ni preširoka. Blago razgrnemo in pogladimo z naprstnikom kakor pri ploščatem nadšivu. Zagibka pa ne preganemo; tudi pripeti ga ne moremo.

Drugič šivamo robne vbode. Pričnemo zgoraj in končamo spodaj. Delo držimo prav tako kakor pri ploščatem nadšivu. Palec naslanjamo prav rahlo na kazalec; med obema teče na desni zagibek in blago tega sešiva; med palcem in kazalcem leve roke pa visi enotno blago.

Sedaj posvaljkamo zagibek obeh pol obenem (nikoli ne vsakega zase) tako s palcem, da se zagibek zvije v vrstico. Ta zviti zagibek prišijemo z drobnimi robnimi vbodi na spodaj ležeče enotno blago. Zabadamo v enotno blago, izbadamo skozi vse leže blaga; to sta rob in pola. Paziti nam je, da šivamo vselej enakomerno oddaljeno od prvega šiva in da zagibka ne posvaljkamo premalo. Ob delu gladimo blago s kazalcem na licu dela, da se ne gubanči.

Dovršivši 3 do 4 robne vbode, posvaljkamo zagibek zopet za 3 do 4 vbode dalje in prišijemo zviti zagibek z robnimi vbodi k

Narisek št. 15.

spodnji poli. Tako napreduje delo, dokler ne dospemo na konec okroglega nadšiva.

Na narobni strani, kjer smo šivali, vidimo rob in zadnji šiv. Na licu dela vidimo le robni šiv.

2. Obrobni šivi.

Ti so: rob, zavlača in gumbnica.

Rob.

Po vbodih, s katerimi šivamo rob, razločujemo: navadni rob, prešiti rob in živi rob.

a) Navadni rob.

Blago preganemo prvič 5 do 6 niti globoko poleg ureznega krajca na narobno stran blaga ter ga zaganemo še enkrat 6 do 7 niti globoko. (Blago, ki je skrito v robu, imenujemo zagibek; prečitaj opombo na strani 13.) Ako robimo poševni urezni krajec, pa merimo na oko, kako globoko naj zaganemo blago. — Prva zgiba leži na notranjem kraju roba, druga pa na zunanjem; urezni krajec je skrit v robu.

Narisek št. 16.

Ker tako ozkega roba ne moremo pripeti, moramo pregeniti blago prav pazno. To naredimo tako, da si polagamo ob delu 5 do 6 cm dolg kos sešitega roba drugega na drugega ter izmerimo, je li rob še enakomerno širok.

Robne vbode, ki so popisani na strani 7. šivamo na narobni strani blaga poleg prve zgibe (to je notranja zgiba). Zabadamo v enotno blago prav pod krajcem roba, izbadamo pa skozi trojno blago. Delo držimo tako, da je rob pri levi roki. Pričnemo zgoraj, končamo spodaj. Tako ozko robimo robce; razne druge perilne kose pa robimo širje.

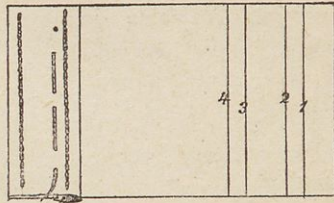
Na licu dela vidimo le robne vbode; ti naj bodo kolikor le mogoče premi.

b) Prešiti rob.

Ta rob šivamo le po niti, in sicer največkrat poleg snutka. Razločujemo: dvovrstni, enovrstni in dodani prešiti rob.

Dvovrstni prešiti rob. Iz blaga izpulimo štiri snutke; presledki se ravnajo po širini prešitega roba. (Poglej narisek št. 17.) Ob levem kraju vidiš zvršeni prešiti rob, ob desnem pa dražice. (Dražice se narejajo, če puliš niti.)

Nit najhitreje izpulimo iz blaga, ako potegnemo s prav šiljasto šivanke prvič le kratek konček iz njega. Ta konček obvijemo okoli šivanke, jo držimo s kazalcem in s palcem desne roke in potegnemo nit iz dela. (Lahko pa tudi primemo ta konček brez šivanke.) Da se to laže zgodi, pomaknemo blago z nohtni kazalca in palca leve roke tako, da se blago nabira, nit pa stopi iz blaga. Ako je platno zelo trdo (apretirano), ga pomencamo z rokami, da se omehča.

Narisek št. 17.

Paziti nam je, da potegnemo iz blaga vselej prav tisto nit, tudi če se je utrgala, preden smo dospeli k nasprotnemu kraju.

Poleg dražic 1 in 4 preganemo rob na lice dela (in blaga), tako da je 1 notranja, 4 pa zunanja zgiba prešitega roba, ki ga pripnemo, da šivamo lepše. Poleg dražic 2 in 3 šivamo stične prešivne vbode. (Popisani so na strani 7.) Delo držimo tako, da teče prešiti rob na vrhu od desne proti levi. Šivamo tudi v tej smeri in zabadamo skozi trojno (oziroma dvojno) blago. Po dokončanem delu pripetno nit potegnemo iz blaga.

Tak dvovrstni prešiti rob rabimo za zaključni rob pri moških srajcah, pri spodnjih jopicah i. t. d., ker napravljamo v take robe gumbnice in prišivamo gube.

Enovrstni prešiti rob, ki ga prešivamo le poleg dražice 2, je po navadi ožji. Izdelujemo ga največkrat s strojem. Rabimo ga večinoma namesto navadnega roba.

c) Dodani prešiti rob.

Časih nam poide blago za zaključni prešiti rob; takrat dodamo za ta rob poseben kos blaga. Odrežemo prav po nitki toliko široko progo, kolikor bodi rob širok, in dodamo še toliko blaga, kolikor ga rabimo za šive.

To progo prišijemo najhitreje takole: Oba urezna krajca proge zaganemo podolgoma, primeroma pol centimetra globoko; zagibka obrnemo proti narobni strani. To passo preganemo še podolgoma po sredi; sedaj ležita zunanji zgibi te pase druga nad drugo. Nato pripnemo blago spodnje pole med oba zaganjena krajca dodanega roba tako, da tiči le pol centimetra naše pole med dodanim robom. Šivamo poleg dražic 2 in 3 kakor v narišku št. 17. Ta rob je dodan na obeh straneh.

Po drugem načinu prišijemo dodani prešiti rob takole: Dodano progo pripnemo na spodnje blago tako, da se stikata narobni strani blaga naše proge in pole; primeroma pol centimetra globoko pod ureznima krajcema šivamo zadnji šiv. Sedaj pripnemo dodani prešiti rob tako na lice spodnjega blaga, da preseza ta rob na zunanjem kraju spodnjo polo za nekaj niti. Tako ni poznati na licu dela, kje smo prišli dodani rob. Odslej še prešivamo ta rob v dražicah 2 in 3 kakor pri prvič popisanem prešitem robu. Ta rob je dodan le na licu perilnega kosa.

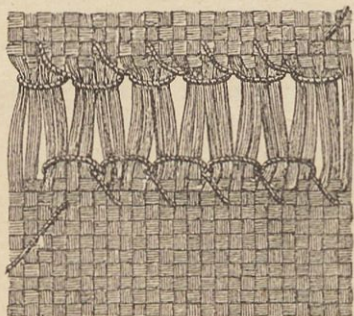
d) Živi rob.

Po vrstah, kolikorokrat šivamo živi rob, razločujemo: enovrstni živi rob in dvovrstni živi rob.

Enovrstni živi rob. Ta je popisan pri živorobnem vvodu na strani 9., narisek št. 9.

Dvovrstni živi rob. Ta rob vidimo v narisku št. 10. pri živošivnem vvodu. Po navadi potegnemo iz blaga vsaj 5 do 6 vodoravno tekočih niti. Pri robu šivamo živorobne vbode, v enotnem blagu (na nasprotni strani) pa živošivne vbode. Tu jemljemo na šivanko

prav tiste niti, ki smo jih obšili v prvi vrsti. Tako se napravijo v dražici navpični vehti, kakršne vidiš v narisku št. 10.

Narisek št. 18.

Te niti pa uredimo tako, da jemljemo na šivanko polovico dveh sosednjih vehtov. Obe vrsti izvršimo z živošivnimi vbodi. Z živimi robovi robimo batistne robce. Kmetice si s takimi robovi zaljšajo peče ali pa rokavce i. t. d.

Imamo še mnogo drugih živih robov, ki jih izdelujemo kaj raznotero; tukaj jih vidiš v majhni izberi.¹

Narisek št. 19. kaže lice tega živega robu; pri desnem kraju je dodelan, pri levem še ne. Vsaka dražica je široka 14 do 16 niti; med obema dražicama je nekaj blaga (6 do 7 niti visoko).

¹ Poglej nariske št. 19., 20., 21. in 22.

Zgoraj in spodaj šivamo živošivne vbode ali pa na eni strani (tik roba) živorobne vbode; popisani so pri vbodih na strani 9.

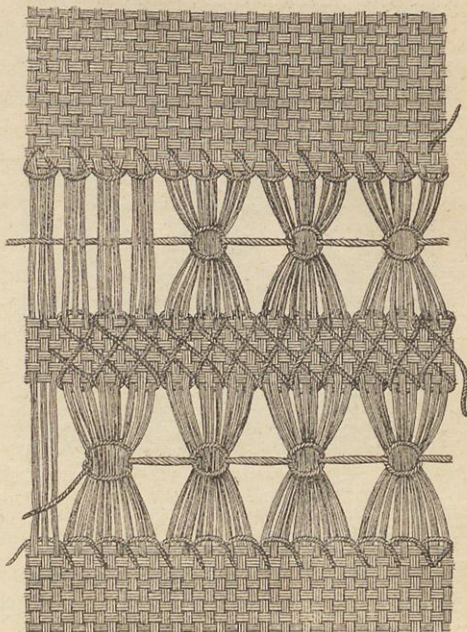
Črez srednje blago šivamo na licu dela takole: Pričnemo pri levi in napredujemo proti desni. Najprej prišijemo nit pri levem kraju, nato prevedemo šivanko od desne proti levi izpod prvega vehta pod srednjim blagom, potem izpod prvega vehta nad srednjim blagom, nato zopet izpod sosednjega vehta spodaj, potem zgoraj i. t. d. do kraja na desni. Za vsak veht jemljemo po 3 do 5 niti.

V dražici družimo po 3 in 3 vehte. To delo pričnemo pri desni in končamo pri levi ter šivamo na licu dela. Nit prišijemo prav trdno ob desnem kraju. * Šivanko prevedemo enkrat od desne proti levi izpod treh sosednjih vehtov in potem šivamo črez te vehte dva zančna vboda. (Poglej spodnjo vrsto nariska na levi.) Od zvezde ponavljamo vbode. Nit natezamo toliko, da leži šiv gladko.

Ako nam prija, šivamo vrsto črez srednje blago na narobni strani dela ter natezamo nit prav močno. Tedaj se napravi na licu dela prav lepa vrvica.

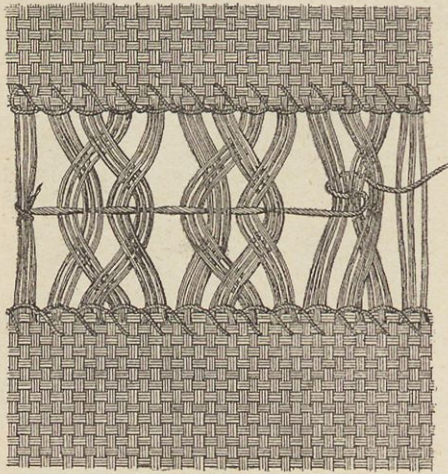
V vzorcu nariska št. 20. je dražica široka 24 do 30 niti. Pod dražico in nad njo šivamo živošivne (oziroma živorobne) vbode. Vsak veht je širok 3 do 5 niti. Nit, ki jo uvedemo po sredi živega robu, bodi debelejša, nego je ta, s katero smo šivali doslej. Konec ne bodi prekratek, ker bi se ne dalo šivanje lepo pričeti z novim koncem.

Šivamo na licu dela od leve proti desni. Šivalni konec prišijemo sredi skrajnjega vehta. * Drugi veht položimo tako črez tretjega (prvega smo izpustili), da prevedemo šivanko izpod drugega vehta od leve proti desni; šivanko obrnemo zopet izpod tretjega vehta

Narisek št. 19.

nazaj od desne proti levi; nato položimo takoj še tretji veht čez prvega tako, da prevedemo šivanko, ki je še nismo potegnili iz dela,

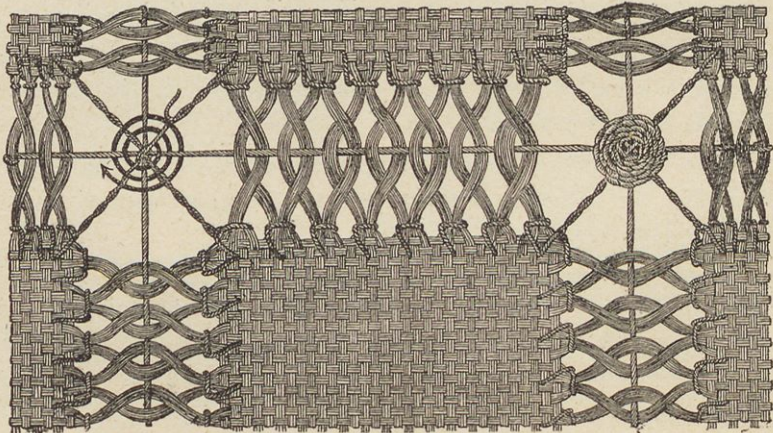

Narisek št. 20.

zopet od leve proti desni izpod prvega vehta in potegnemo šivanko med drugim in tretjim vehtom iz dela. — Poglej visečo nit v narisku št. 20. — Nato položimo četrty veht čez drugega tako, da prevedemo šivanko izpod četrtega od desne proti levi in še izpod drugega od leve proti desni; potem šele potegnemo nit iz dela. Od zvezde nadaljujemo vbode. Tudi tukaj natezamo nit le toliko, kolikor je treba za šiv.

Narisek št. 21. kaže živi rob, sestavljen v ogel; rabimo ga za robce.

Za tak rob potegnemo iz blaga vse dotične niti (14), tudi one v robu. Prav na oglu robca ostane kvadrat blaga, ki ga zašijemo ob preganjenem kraju z živorobnimi vbodi.

Narisek št. 21.

Ko smo zvršili živorobni in živošivni šiv (vbodi so popisani na strani 9.), uvedemo po sredi živega roba nekaj debelejšo nit, nego

je ta, s katero smo šivali doslej. Ta konec bodi nekaj daljši, nego je dolga ena stranica robca, da nit ne poide ob delu.

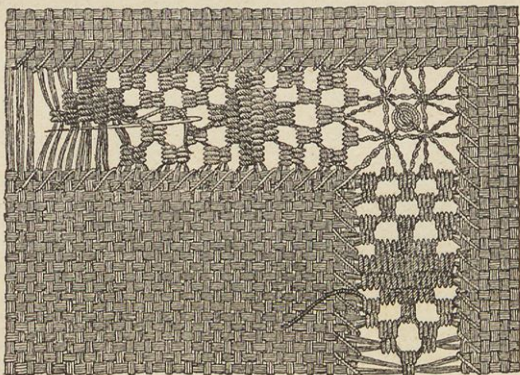
Na licu robca šivamo takole:

Pričnemo prav na kraju pri desni in prišijemo nit kolikor mogoče trdno sredi drugega vehta. * Drugi vehet položimo tako črez prvega, da vtaknemo šivanko pod drugega od leve proti desni, takoj pa še črez prvega in izpod tega naprej od desne proti levi. Sedaj šele potegnemo šivanko iz dela. Od zvezde ponavljamo vbode do levega krajca, kjer nit zašijemo. Ko smo zvršili vse štiri stranice robca, izdelamo na oglih še kolesca.

Navpična in vodoravna nit sta že pripravljene; poglej levo pričeto kolesce v narisku št. 21.¹ Novo nit privežemo tja, kjer se pripravljene niti sečeta. Odtod si pripravimo poševno tekoče niti, in sicer tako, da prevedemo nit iz središča v ogel na levi zgoraj in zopet nazaj v središče; nazaj grede šivamo tako črez pripravljeno nit, da se zasučje v vrvico. Nato prevedemo nit še v ogel pri desni spodaj in nazaj v središče prav tako še v ogel pri levi spodaj in pri desni zgoraj; vse niti se združijo v središču kolesca. (Tako so vse štiri niti zasukane v vrvico.) Takoj pričnemo kolesce. — Šivalna nit je sredi kolesca, kjer jo prevajamo tako po polzevo vedno na okrog, da šivamo enkrat črez pripravljene niti in enkrat pod njimi. (Da se vbodi predevljejo, šivamo v začetku vsake vrste enkrat pod dvema nitma.) V narisku št. 21. je poševna nit nalašč prerezana, da se pripravljene niti in one v kolescu bolje ločijo.

Narisek št. 22. kaže živi rob, kakršnega rabimo, kadar obrobujemo debele prtice in podobne stvari. Za tak rob ne potegnemo niti iz blaga

tik do krajca, nego jih odrežemo ob oglih precej daleč od roba in pomaknemo s šivanko konec teh niti med robno blago. Tukaj zašijemo rob pri luknji z drobnimi ometnimi vbodi, da se

Narisek št. 22.

¹ V narisku št. 21. vidiš * levem oglu, kako se pripravljajo niti; črna črta s strelico pa kaže, kako se prevaja nit v sredini kolesca.

niti ne razdrapljejo. Jemljemo tanko nit iste barve, kakršne je rob, da se vbodi ne vidijo.

Rob šivamo radi v oglu tako, da zaganemo na narobni strani gorenji del roba po diagonali od kota zunanje zgibe proti notranji; poleg nove zgibe šivamo navadne robne vbode. Paziti nam je, da se ti vbodi ne vidijo na licu dela. — Da rob tukaj ni predebel, odrežemo nekaj preobilega blaga.

Vbodi, ki jih šivamo pri robu in pri notranjem delu vstavkovem, so razvidni iz nariska. Za vzorec potegnemo iz blaga primeroma 10 niti. Za vsak veht jemljemo na šivanko po 2 niti.

Vzorec živega robu šivamo čez vehte tako, da združujemo po dva — oziroma tudi po več — sosednjih vehtov. Šivalno nit prevajamo enkrat čez veht in enkrat pod njega prav tako kakor pri mašilnem vbodu v mreži. Vselej šivamo enako število vbodov, da so vsi oddelki enaki. Šivalno nit prevajamo večkrat skozi zvršene oddelke, da vzorec lažje nadaljujemo.

V oglu pripravimo poševne niti, ki vežejo kote, in take, ki vežejo sredo vsake stranice; razen teh niti pa pripravimo še vodovorne in navpične niti. Vse so zasukane v vrvico; šivamo jih kakor niti v narisku št. 21.

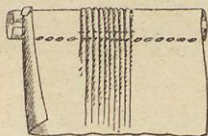
Kako šivamo kolesce čez pripete niti, je razvidno iz nariska št. 22. V sredini šivamo le trikrat do štirikrat čez te niti; vbodov ne predevljemo.

Tak živi rob tudi lahko napravljamo z raznobarnimi nitmi, n. pr. drobne vstavkove oddelke s svetlo, velike pa s temno nitjo.

Zavlaka.

Imamo troje zavlak; te so: navadna zavlaka, opremna zavlaka in zavlaka z vrvico, pravijo ji tudi „paspoalna zavlaka“.

a) Navadna zavlaka.

Narisek št. 23.

Ta zavlaka je enotna; vidimo jo le na narobni strani perilnega kosa. Pasa blaga je primeroma široka 4 do 5 cm; ukrojimo jo počez ali podolgoma. Opremono zavlako lahko prišijemo vrhu gladke ali pa vrhu nabrane pole; šivamo pa v dveh vrstah.

Zavlako preganemo poleg vsakega podolgoma tekočega ureznega krajca primeroma za pol centimetra globoko. Pripnemo jo tako na lice spodnjega blaga, da ležita desna stran zavlake in ona perilnega

kosa druga proti drugi.¹ Urezni krajec spodnjega blaga in zavlake ležita oba enako visoko. — Na nabrano polo priprnemo zavlake nad gorenji šiv nabora. — Navadno zavlake prišijemo prvič poleg gorenje zgibe, to je za pol centimetra globoko pod ureznim, kvišku obrnjenim krajcem. Šivamo stične ali nestične zadnje vbode, tako da je lice teh vbodov na zavlaki.

Nato potegnemo pripetno nit iz dela; ako je treba, nekoliko porežemo urezne krajece ter preganemo zavlake tako globoko na narobno stran perilnega kosa, da je zgiba, kjer smo že šivali, na vrhu. Na licu dela je ne vidimo prav nič.

Prosti urezni krajec zavlake, ki je že preganjen na notranjo stran, prišijemo z robnimi vbodi na enotno blago; tako šivamo drugič.

Na licu dela vidimo le robne vbode, na narobni strani pa zavlake.

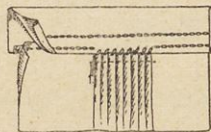
Ako šivamo s strojem, prišijemo to zavlake najrajši na lice perilnega kosa.

Ako nam poide počrez ukrojena zavlake, ji prišijemo kos nove zavlake. Ta kos prišijemo v poševni smeri poleg premega krajca zavlake.

Navadno zavlake rabimo prav pogostoma.

b) Oprema zavlake.

Za opremo zavlake rabimo precejšnjo pasu blaga (n. pr. 8 cm široko); ukrojimo jo najrajši po nitki. Preganemo jo v sredi podolgota; to bo pri dodelani zavlaki gorenja zgiba. Oba urezna krajca, ki tečeta ob dolžini zavlake, zaganemo proti notranji strani pičlo za 1 cm globoko; to bosta spodnji zgibi dodelane zavlake. Pasa zavlake je sedaj široka dobro 3 cm. (Pravimo pa tudi, da je toliko centimetrov visoka.) Blago pa je dvojno, v zagibkih celo čvetero.

Narisek št. 24.

Tako zavlake lahko prišivamo vrhu gladke ali pa vrhu nabrane pole. Najlepše je, da prvič prešivamo le zavlake zase primeroma dobro 1 cm nad spodnjo zgibo.² Paziti nam je, da šivamo ravno nad ureznima krajcema zagibkov in da tega blaga ne prišijemo. Do tega šiva (med oba zagibka) priprnemo potem perilni kos. Stran, na kateri smo prešivali, je lice zavlake.

¹ V narisku št. 23. je zavlake na narobni strani, ker je že drugič prišita.

² Lahko pa tudi napravimo ta šiv naposled, ko smo že prišli zavlake. Pogled v narisku št. 24. gorenji šiv, ki je že sešit.

Prešito paso razgrnemo ter pripnemo le desno stran zavlake tako na desno stran perilnega kosa, da je zagibek znotraj skrit. Zavlako prišijemo prav tik zgibe, in sicer nad gladki del pole s prešivnimi vbodi, nad nabrano polo pa z robnimi vbodi. Vsako gubo prišijemo s posebnim robnim vbodom. Pripeli smo jo nad gorenji šiv nabora; spodnji šiv se vidi izpod zavlake. (Vbodi so popisani v dotičnem oddelku.) Delo držimo tako, kakor je narisano.

Pripetno nit potegnemo iz blaga in prišijemo narobno stran zavlake na narobno stran perilnega kosa. Tukaj šivamo le robne vbode, ki jih ne smemo videti na licu perilnega kosa; šivamo jih le črez niti prejšnjega šiva.

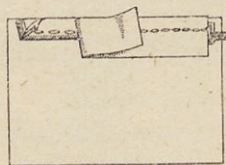
Ko je zavlake nariska št. 24. dodelana, vidimo polovico zavlake na licu, drugo polovico pa na narobni strani perilnega kosa, in ta je v sredi med obema. Na licu vidimo tudi prešivni šiv in pri naboru prav lepo nabrane gube.

Ako šivamo s strojem, šivamo prvič na narobni strani in drugič na licu perilnega kosa.

Opremno zavlako rabimo največkrat pri zapestju in za pas.

c) Zavlake z vrvico.

Za tako zavlako rabimo po dvoje pas blaga. Med ozko paso si uvedemo vrvico; ta pasa je po navadi poševno ukrojena. Vrvico položimo prav na sredo pase in preganemo paso tako črez vrvico, da se oba urezna krajca stikata. Ob straneh zaganemo vsak krajec pase tudi na notranjo stran, da se vrvica ne razdraplje. — V narisku je zaganjen le levi krajec. — Nato šivamo v ozki pasi prav nad vrvico dolge sprednje vbode, da se leta ne izmakne.

Narisek št. 25.

To vrvico in drugo paso zavlake, ki smo jo prikrojili kakor paso nariska št. 23., pripnemo tako na lice dela, da je vrvica med perilnim kosom in med zavlako. Vsi urezni krajci leže drug nad drugim. Zavlako pripnemo tako kakor zavlako v narisku št. 23.

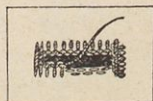
Prvič šivamo zadnji šiv na licu perilnega kosa (pa na narobni strani zavlake) prav nad vrvico. Zabadamo skozi čvetero blago. — Poglej narisek št. 25. — Drugič šivamo prav tako z robnimi vbodi, kakor je to popisano pri narisku št. 23. Vrvica teče ravno poleg gorenje zgibe.

Na licu dela vidimo vrstico in robne vbode, na narobni strani pa vrstico in zavlak.

Tako zavlakò rabimo, kadar hočemo perilni kos obšiti prav trdno.

Gumbnica.

Gumbnico rabimo tam, kjer zapenjamo perilne kose z gumbi. Gumbnica bodi tolika, da lahko prevajamo gumbke skozi njo. Preden prerežemo blago, šivamo okoli gumbnice dve vrsti sprednjih vbodov; šivamo jih predevoma ter jemljemo za presledek 2 do 3 niti. Potem prerežemo blago prav po nitki.¹ Gumbniške vbode smo popisali na strani 10.; poglej narisek št. 11. Šivamo jih s prav tisto nitjo, s katero smo obrobili urezni krajec. Ko dovršimo eno stran, šivamo takoj še drugo in naposled šele vbode ob krajcih. (V narisku št. 26. so ti vbodi že narisani, dasi gumbnica ni dodelana, le da vidimo ležo teh vbodov.) Vbode ob teh krajcih šivamo takole: Pri vsakem kraju šivamo trikrat do štirikrat skozi vse blago tako, da združimo obe gumbniški stranici z navpičnimi vbodi. Črez te niti šivamo gumbniške vbode ali pa tako kakor pri zankanju; nekoliko zabadamo tudi v spodnje blago. Zanke teh vbodov so na notranji strani gumbnice.

Narisek št. 26.

3. Nabori.

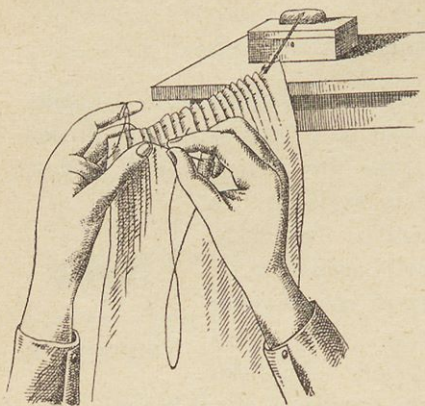
Nabor je trojen: navadni nabor, svitkasti nabor (prvemu pravijo tudi „nabrane plete“) in zobčasti nabor.

a) Navadni nabor.

Za ta nabor šivamo dve vrsti sprednjih vbodov, obe na licu perilnega kosa. Delo napreduje od desne proti levi. Prvič šivamo primeroma pol centimetra pod ureznim krajcem po 3 do 4 niti dolge sprednje vbode; presledki so prav toliki. Paziti nam je, da šivamo vse vbode v eni vrsti. Nit bodi precej močna. Potem zadrgnemo te vbode kolikor mogoče, da se napravijo gube. (Ako smo šivali enakomerno dolge sprednje vbode, so tudi gube enakomerno velike.) Nato natakemo desni krajec blaga na šivalno blazinico in ovijemo nit, ki visi ob levem kraju prvega šiva, okoli kazalca leve roke. Nabrano blago držimo z levo roko in šivamo spodnji šiv.

¹ Nekatere šivilje blago najprej prerežejo in ga obrobijo šele potem; takrat pa šivajo ometne vbode črez urezne krajece namesto sprednjih vbodov.

Nit prišijemo na desnem koncu; štejemo v gorenji vrsti 5 do 6 gub proti levi in nabiramo te gube tako, da podrsavamo s šivanke proti sebi, in sicer prvič pod šestim, potem pod petim, četrtim, tretjim,

Narisek št. 27.

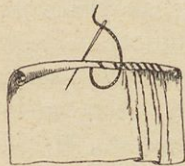
drugim in prvim sprednjim vbodom teh gub. Podrsavali smo torej v obratnem redu, to je proti desni. Naposled šivamo en sprednji vbod obenem skozi vse ravnokar podrsane gube. — Napredujemo zopet za 5 do 6 gub proti levi, jih podrsamo v obratnem redu in šivamo skozi vse gube sprednji vbod. Tako šivamo do krajca ob levi. Med gorenjo in med spodnjo vrsto šivov izpuščamo le pičlo polovico centimetra za presledek. Vsako nit zašijemo zase.

Ako je blago prav tanko, nabiramo gube tako, da ne potezamo šivanke navpično proti sebi. Šivamo pod gorenjim šivom še enkrat sprednji šiv in pazimo, da izpuščamo in jemljemo na šivanke v tej vrsti prav tiste niti, ki smo jih jemali v gorenji vrsti.

Navadni nabor rabimo, ako všijemo preobilo blago med zavlaklo, n. pr. krilo naberemo v pas. Zavlaklo prišijemo črez nabrane gube tako, da se vidi izpod zavlake le spodnja vrsta sprednjih vbodov naborovih. Poglej narisek št. 24.

b) Svitkasti nabor.

Ta nabor šivamo le ob ureznih krajcih prav tankega blaga, ki se s tem šivom nabira in obenem obroblja.

Narisek št. 28.

Urezni krajec svaljkamo na narobni strani blaga tako s palcem in kazalcem leve roke proti sebi, da se krajec zasuče v ozko vrstico. To vrstico obšijemo z redkimi ometnimi vbodi; nit bodi močna. Zabadamo od narobne strani proti sebi, šivamo le skozi enotno blago na narobni strani perilnega kosa. Delo napreduje od desne proti levi. Šivaje zatezamo blago, da se napravijo nabrane gube.

Svitkasti nabor prišijemo perilnemu kosu le z ometico; šivamo jo na narobni strani, nabor pa obrnemo na lice.

Ako napravimo tak nabor iz debelega blaga, ga preganemo precej globoko na narobno stran, ne da bi ga svaljkali, ter obšijemo zgibo prav tik krajca tako kakor pri svitkastem naboru. Urezni krajec viši na narobni strani navzdol, ker ni obšit. — Tako delo pa ni nič kaj lepo.

c) Zobčasti nabor, «žabice».

Prav lep je zobčasti nabor, ki ga prištevamo pravzaprav lepšalnemu šivu. Izdelujemo ga takole:

Urezni krajec preganemo na narobno stran blaga (primeroma 1.5 cm globoko), ne da bi ga svaljkali, in šivamo sprednji šiv v semtertja tekoči vrsti, in sicer po 3 vbode poševno kvišku tik do krajca, a ne čezenj, in po 3 vbode poševno navzdol; naposled blago zadržgemo. Krajec se nabere v zobce. Ta nabor imenujejo tudi „žabice“.

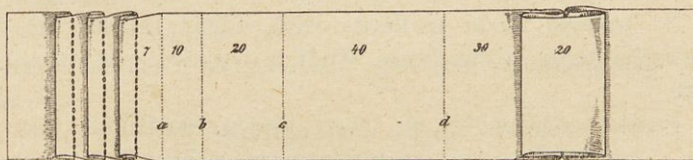
4. Lepšalni šivi.

Tem se prištevajo: plete, živi šivi in ribja kost. Tudi prešiti rob, živi rob in sploh vse šive, s katerimi zaljšamo perilo, prištevamo lepšalnim šivom.

a) Plete.

Imamo: navadne plete in votle plete.

Navadne plete. Take plete so lahko stične ali nestične; v narisku št. 29. vidiš na levi nestične plete, na sredi izpuljene niti in na desni votlo pleto. Za vsako pleto potegnemo iz

Narisek št. 29.

blaga po 2 niti *a* in *b*; med tema nitma je dvakrat toliko niti kolikor je pleta široka. Naša pleta je široka 5 niti, med *a* in *b* je torej 10 niti. Med dvema pletama so presledki; ti so pri stičnih pletah široki za pol širine plet, pri nestičnih pa več. Po narisku št. 29. izpulimo za nestične plete vsako enajsto nit, za presledke vsako osmo nit. (Kako pulimo niti, je popisano pri prešitem robu na strani 17.)

Plete šivamo takole: Pričnemo zgoraj pri prvi pleti tik levega krajca, ker so plete obrnjene proti levi roki. (Za plete, ki so obrnjene proti desni, pa bi bili pričeli pri prvi pleti tik desnega krajca spodaj.) Blago preganemo tako na lice perilnega kosa, da ležita dražici *a* in *b* druga nad drugo; te sešijemo s sprednjimi vbodi. Delo držimo tako, da je sedaj nastala zgiba na vrhu; pleta teče ob delu od desne proti levi, ne pa navpično, kakor so plete narisane. Če smo prišli nit (čez urezni krajec obeh dražic na desni), šivamo toliko sprednjih vbodov prav točno v obeh dražicah, da tiči vsa šivanka v delu. Vbodi so dolgi 3 do 4 niti.

Sedaj primemo pleto in šivanko v desno roko — kazalec je za pleto — in nadaljujemo delo, ne da bi bili potegnili šivanko iz dražice. Pleto držimo torej z obema rokama, ki ji gibljemo tako navzgor in navzdol, da lahko pomičemo šivanko vedno dalje proti levi. Blago, ki se nabere na šivanki, podrsnemo z nje (čez ušesce); šivanke pa ne potegnemo iz dela, dokler ne dospemo h krajeu na levi.¹

Šivalni konec bodi dovolj dolg; ako nam pa vendarle poide, potegnemo šivanko iz dela in šivamo 5 do 6 že sešitih vbodov še enkrat. Končke šivalnih niti porežemo na narobni strani dela. Stran, ki je bila obrnjena proti nam, je lice dela.

Ob delu večkrat obračamo delo na narobno stran šiva in na narobno stran perilnega kosa. Na narobni strani šiva vidimo, ali ne šivamo prav v obeh dražicah. Takoj potegnemo šivanko iz dela, z njo pa tudi šivalno nit do pogreška in šivamo še enkrat pravilno. Na narobni strani šiva so vbodi kaj radi krajši nego na licu dela.

Na narobni strani perilnega kosa vidimo luknje, ako nismo šivali vselej skozi dvojno blago. Tudi ta pogrešek popravimo kakor prvega.

Preden zašijemo nit ob levem krajeu, pogladimo pleto prav dobro z nohtmi, da se nit ne vleče; potem zašijemo nit in obrnemo pleto proti desni, oziroma levi.

Navadne plete šivamo največkrat pri moških srajcah; tudi ženske nočne srajce radi zaljšamo s pletami. Take plete obračamo tako, da so obrnjene od zaključnega roba proti desni in levi. — Navadne plete šivamo tudi pri spodnjih krilih okoli robu; take plete imenujemo kaj radi „robce“.

¹ Navadne plete šivamo lahko tudi tako, da sešivamo dražici s prešivnimi vbodi namesto s sprednjimi.

Votle plete. Te šivamo prav tako kakor navadne plete ter sešijemo dražici *c* in *d*. Sešito pleto preganemo tako, da je sešiv ravno v sredi na spodnji strani votle plete. Votla pleta ima dve zgibi; ena je na desni, druga na levi. — Kako uredimo izpuljene niti, je razvidno iz na riska. Poglej narisek št. 29; ob desnem kraju vidiš sešito votlo pleto, na sredi pa dražici *c* in *d*.

Blago polagamo v take votle plete, da zaljšamo perilo. Pri moških srajcah in pri nekaterih drugih perilnih kosih polagamo blago pod prsmi tudi v votle plete, ki jih pa ne sešivamo v sredi; imenujemo jih „gube“.

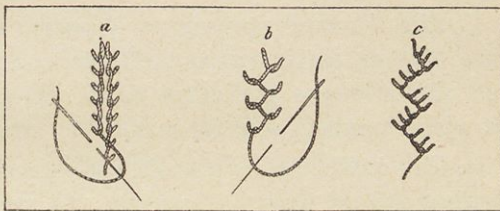
b) Živi šivi.

Te smo že popisali pri živih vbodih in pri obrobnihih šivih; poglej nariske št. 9., 10., 18., 19., 20., 21. in 22.

c) Ribja kost.

Ribjo kost točke *a* napravimo tako, da šivamo prvič eno vrsto redkih zančnih vbodov in potem na nasprotni strani še eno vrsto v obratni leži.

Ribjo kost točke *b* šivamo v eni vrsti; sedaj šivamo zančni vbod proti desni in sedaj proti levi. Paziti nam je, da teče tudi srednja nit sem-tertja.

Narisek št. 30.

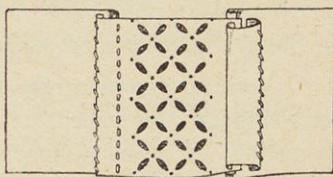
Ribjo kost točke *c* šivamo tudi v eni vrsti. Na vsaki strani napravimo po tri zančne vbode.

Kako zabadamo in izbadamo pri vseh teh vbodih, se vidi iz nariska.

Kako všivamo vstavke.

Vstavki so zankani, vezeni, kvačkani, pleteni i. t. d. Zankane ali vezene pase všivamo perilnemu kosu z zavlaklo; kvačkane (in vse druge) vstavke pa prišivamo z ometico.

Narisek št. 31. kaže narobno stran dela. Ako je vstavek dovolj širok, ga všijemo tako, kakor je narisano na levi, ako je preozek, pa tako, kakor je narisano na desni.

Narisek št. 31.

Dovolj širok vstavek. Najprej izpulimo nit ali potegnemo črto primeroma 2 cm globoko poleg ureznega krajca pri zanknem vstavku (za zavlako), in sicer računamo 0.5 cm za zagibek in 1.5 cm za širino zavlake. Ta črta ne doseže vzorca; praznega blaga vstavkovega ne prištevamo zavlaki. Tudi pri perilnem kosu potegnemo nit iz blaga ali označimo črto, pa le 0.5 cm pod ureznim krajcem. Nato pripnemo vstavek tako na lice perilnega kosa, da ležita obe dražici, oziroma črti druga nad drugo; desna stran vstavkova in lice perilnega kosa sta obrnjeni druga proti drugi. V dražici šivamo zadnji šiv skozi oboje blago; desna stran zadnjih vbodov je na vstavku, ne pa na perilnem kosu. Ko smo potegnili pripetno nit iz dela, razgrnemo delo in položimo vstavkovo zavlako na narobno stran perilnega kosa, kjer ga zopet pripnemo. Zagibek (0.5 cm blaga) zaganemo na notranjo stran zavlake, ki se je naredila iz vstavka, in jo prišijemo perilnemu kosu, 1.5 cm oddaljeno od prvega šiva z robnimi vbodi. (Tako všivamo le vstavke, ki niso nabrani.)

Na licu dela vidimo le robne vbode, na narobni strani pa zadnje vbode in zavlako.

Ako šivamo s strojem, pa pripnemo takoj narobno stran vstavkovo tako na narobno stran perilnega kosa, kakor je narisano na levi. Oba šiva šivamo s prešivnimi vbodi, prvega na licu perilnega kosa tik njegove zgibe, drugega na narobni strani tik zgibe vstavkove.

Preozek vstavek. Za tak vstavek rabimo posebno — primeroma 2.5 cm široko — zavlako. (Za vsak zagibek smo računali po 0.5 cm, za višino zavlake pa 1.5 cm.) Najprej odločimo na narobni strani vstavkovi; koliko praznega blaga naj se vidi izpod zavlake, in potegnemo tu premo črto. Od te črte dodamo proti ureznemu krajcu še 0.5 cm za všitek; ostalo blago vstavkovo odrežemo. Tudi pri perilnem kosu potegnemo za zagibek premo črto, ki je 0.5 cm oddaljena od ureznega krajca, ali pa tukaj izpulimo nit. Naposled označimo tudi pri zavlaki zagibka in pripnemo vstavek in zavlako tako na lice perilnega kosa, da leže vsi trije urezni krajci enako visoko. Desna stran perilnega kosa in lice vstavkovo sta obrnjeni drugo proti drugemu. Narobna stran teh kosov pa je obrnjena navzven. Vstavek je med perilnim kosom in med zavlako.

Prvič šivamo zadnji šiv pol centimetra pod ureznim krajcem (poleg označenih črt) ter zabadamo skozi troje blago. Šivamo lahko bodisi na zavlaki ali pa na perilnem kosu. Ko smo potegnili pripetno nit iz dela, razgrnemo delo tako, da položimo zavlako na narobno stran dela

črez perilni kos, da zagnemo vse urezne krajce. Vstavek in perilni kos ležita sedaj drug poleg drugega. Tudi to zavlako prišijemo na narobni strani z robnimi vbodi.

Lahko bi pa všili vstavek tako, da je zavlaka na licu dela. Takrat pripnemo vstavek in zavlako na narobno stran perilnega kosa tako, da ležita narobni strani vstavka in perilnega kosa druga proti drugi. Tako zavlako prišijemo prvič z zadnjimi in drugič s prešivnimi vbodi.

Tako šivamo gladke, pa tudi nabrane vstavke in zankane ali vezene pase.

Ako šivamo s strojem, zaganemo perilni kos na lice pol centimetra globoko in pripnemo lice vstavkovo na lice perilnega kosa. Naposled pripnemo zaganjeno zavlako na lice perilnega kosa tako, kakor je to razvidno iz nariska št. 31. na desni. Tako zavlako prišijemo s prešivnimi vbodi tik obeh zgib na licu dela.

Kvačkane vstavke in čipke. Najprej zarobimo blago ali pa prišijemo zavlako črez urezni krajec perilnega kosa in potem prišijemo vstavek, oziroma čipko z ometico. Šivamo na narobni strani perilnega kosa; desna stran vstavka in ona perilnega kosa sta obrnjeni druga proti drugi. Prav tako prišivamo tudi pletene, klekljane in druge čipke in vstavke.

Ako bi čipke radi prišili nabrano, napravimo najprej ometne vbode poleg krajca kakor pri svitkastem naboru. — Poglej narisek št. 28. na strani 26. — Naposled zadragnemo nit in prišijemo čipke kakor smo to ravnokar popisali.

Kako šivamo zatego.

Zatege narejamo pri navadnih ženskih srajcah (okoli vratu), pri moških spodnjih hlačah (namesto pasu) in še pri drugih perilnih kosih.

Razločujemo istomerne in protimerne zatege. Zatego napravimo ali v navadnem (dovolj širokem) robu ali pa prišijemo posebno zavlako. Zavlake narejamo iz traku ali pa iz blaga. Prišivamo jih ali z robnimi vbodi na narobni strani perilnega kosa ali pa s prešitim šivom na licu perilnega kosa.

Istomerna zatega. Kadar smo zarobili perilni kos ali pa, kadar smo prišili navadno zavlako, uvedemo med dvojno blago z uvedno šivanko daljši kos traku, nego je zatega dolga. Ta trak prišijemo ali na enem kraju ali pa sredi zatege; to se ravna po tem, čemu

jo rabimo. Pri ženskih srajcah in moških hlačah prišijemo trak sredi zatege, da zavežemo perilni kos z obema koncema traku.

Protimerna zatega. Tudi to napravimo ali v robu ali pa v zavlaki. V tako zatego uvajamo trak na dva načina.

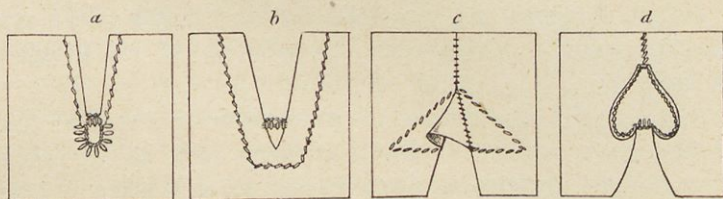
Prvi način: Sredi zavlake prebodemo dve majhni luknjici ter ji obšijemo tako kakor zankane luknjice. Uvedemo dva kosa traku; vsak kos prišijemo na nasprotnem zunanjem kraju zavlake ter ga prevedemo skozi luknjico sredi zatege. Desni trak prevedemo skozi levo luknjico in obratno.

Drugi način: Med obema skrajnjima šivoma napravimo prav v sredi še en prešiti šiv (na licu dela); luknjic ni treba. V vsako zatego uvedemo po en trak, pa vsakega od enega kraja do nasprotnega. En trak prišijemo ob levem kraju, drugega pa ob desnem, potem lahko zatezamo oba trakova navzkriž.

Take zatege rabimo pri spodnjih jopicah. Zatego, ki jo napravljamo v robu torbice za delo, zvršujemo tudi po drugem načinu. Tukaj pa ne šivamo sredi zatege nobenega šiva; oba trakova tečeta v isti zategi. V robu napravimo po eno luknjo na vsakem koncu, kjer smo sešili torbico. Prvi trak prevedemo v robu od desne proti levi okoli torbice ter zašijemo oba konca traku ob desnem kraju. Prav tako prevedemo drugi trak od leve proti desni ter zašijemo oba konca traku pri levem kraju. Torbico zadragnemo tako, da potegnemo obenem za desno in za levo zanko.

Kako šivamo razporek.

Razporek napravljamo v perilne kose zato, da jih lahko oblačimo in slačimo. Šivamo ga ali v spodnjem krilu pri pasu ali pri moških spodnjih hlačah spodaj pri nogi i. t. d.

Narisek št. 32.¹

Razporek se naredi med dvema polama, ako ji ne sešijemo prav do konca; lahko pa tudi prerežemo polo, ako rabimo razporek v celi

¹ Narisek št. 32. kaže v točkah *a*, *b* in *d* narobno stran, v točki *c* pa lice dela.

poli. Razporek lahko zarobimo, ali pa mu prišijemo na okoli ozko zavlaklo. Razporek točke *a* je obrobljen, razporek točke *b* pa obšit z zavlaklo.

Ker se zarobljeni razporki kaj radi trgajo, šivamo prav v kotu drobne zančne vbode, in sicer primeroma 1 *cm* dolgo na vsaki poli. Poglej razporek *a* v narisku št. 32. (Zanke so obrnjene proti notranji strani razporkovi.) Prvi in zadnji zančni vbod združimo tako, da prevedemo skozi te vbode štirikrat do petkrat vodoravno nit. Črez te niti šivamo tudi zančne vbode; te zanke so obrnjene proti zunanji strani razporkovi. Zančni vbodi, ki smo jih šivali na vsaki poli, in vbodi nad vodoravnimi nitmi, tvorijo trikotnik.

Okoli razporka točke *b* prišijemo navadno zavlaklo; leta je široka toliko, kolikor sta široki obe stranici. Prerežemo jo podolgič, spodnje širine razporkove zavlake pa ne. Prišijemo jo prvič z zadnjim šivom na licu dela okoli notranje zgibe in drugič na narobni strani z robnimi vbodi tik zunanje zgibe, da se zakrijejo urezni krajci. Tudi v taki zavlaki napravimo v kotu zanko.

Kako šivamo zaključni rob.

Pri navadni ženski srajci in pri moški kmetiški srajci šivamo spredaj pri prsih dva prešita roba, to sta zaključna roba. (Poglej prvo dodano polo s kroji.) — Prešita roba položimo drugega nad drugega in ju združimo s prešivnimi vbodi po širini prešitega robu primeroma 1 *cm* nad spodnjim ureznim krajcem. Kako prišivamo ozko zavlaklo črez urezne krajce in kako nabiramo spodnje preobilo blago, je popisano pri srajci z dolgo kozico za kmetice v oddelku „Izvršitev“ na strani 70.

Pri švicarski srajci pa šivamo zaključna roba tako, da ne nabiramo blaga pod robovoma. — (Poglej sešito srajco na prvi poli s kroji.) — Sprednjo polo prerežemo za razporek in prišijemo na vsako stran razporka dodani prešiti rob; popisano je na strani 18. Proga za ta prešiti rob je širša od proge na omenjeni strani, ker jo prišijemo k sprednji poli tako, da je sešiv na narobni strani točno sredi širine prešitega roba, ne pa na krajcu. Tudi tu pripnemo oba robova drugega na drugega. Gorenji dodani rob preganemo spodaj tako, da tvori zgiba na licu perilnega kosa navzdol viseč trikotnik. — (Poglej razporek sešite švicarske in ženske nočne srajce na prej omenjeni poli s kroji.) — Tako obšivamo razporke, da nam ni treba nabirati stanu; to je v delu lepše.

Kako šivamo kozice v razporkih.¹

To so take kozice, ki jih všivamo, n. pr. v stranski razporek pri kmetiških moških srajcah i. t. d. Poglej točko *c* nariska št. 32. Kozico, kakršno vidiš ob desni roki nariska št. 32. pod točko *d*, imenujemo tudi „srček“, ker ima srčasto obliko.

Kozico, kakršno vidiš pod točko *c*, napravljamo iz pravokotnega trikotnika. Vsaka kratka stranica meri primeroma 5 *cm*, dolga stranica (hipotenuza) pa 7 *cm*.

Ta trikotnik zaganemo ob vseh treh stranicah za pičlih 0·5 *cm* proti narobni strani; to je zagibek. Na vsaki kratki stranici si označimo polovico njene dolžine ter pripnemo narobno stran tega trikotnika tako na narobno stran srajce, da je trikotnikov pravi kot ravno v kotu razporka. Ometne vbode šivamo na narobni strani srajce, pa le do prej omenjene točke, to je do polovice trikotnikove kratke stranice na vsaki poli; ker je trikotnik zaganjen, zabadamo skozi troje blago. Nato potegnemo pripetno nit iz dela in položimo trikotnik tako srajci na narobno stran, da je polovica hipotenuze ravno nad kotom razporka in trikotnikovega pravokota. Trikotnik prišijemo na narobni strani srajce z robnimi vbodi prav gladko poleg vseh zagibkov. (Na zunanjih kotih kozico nekoliko porežemo, da ni preveč blaga.)

Na licu dela vidimo robne vbode in nekaj dvojnega kozičnega blaga; na narobni strani pa večji del kozice.

Kozico, kakršno vidiš pod točko *d*, krojimo po papirnatem kroju. Zagibke zaganemo in jih prišivamo na okoli narobni strani perilnega kosa. Stične zadnje vbode šivamo z obratne strani. (Prečitaj odstavke teh vbodov na strani 6.)

Kako šivamo še druge kozice — pa ne v razporku — je popisano pri šivanju perilnih kosov.

Kako prišivamo trakove.

Trakove rabimo, da zavezujemo perilne kose, ali pa da si napravljamo zanke, na katere obešamo perilne kose, n. pr. pri brisačah in cunjah. (Da rabimo trakove tudi pri zategah, nam je že znano.)

V pas všijemo trak tako, da vtaknemo 2 *cm* do 3 *cm* dolg konec traku med pasno zavlako ter šivamo na licu dela prešivne vbode skozi vse blago okoli trakovega krajca. Tudi krajec pasu

¹ Kozice (stranske) za ženske srajce so popisane pri prvi ženski srajci.

zašijemo prav trdno. Nasprotni konec traku pa drobno zarobimo. Ako prišijemo opasni trak na navadni rob (poglej kuhinjski predpasnik, kjer ni pasu), preganemo trak nekoliko na narobno stran in ga prišijemo z robnimi vbodi na narobno stran perilnega kosa.

Zanke, ki jih naredimo iz traku, prišijemo na obeh koncih tako kakor trak pri kuhinjskem predpasniku. Preganjena krajca ležita drug poleg drugega. Pri gorenji zgibi zanke trak po navadi obrnemo na obratno stran, da leži zanka gladko.

Kako prišivamo vrvico in obrobní trak na spodnja krila.

Vrvico položimo prav tik spodnje zgibe na lice robu pri perilnem kosu. Delo držimo tako, da je narobna stran perilnega kosa obrnjena proti nam; vrvica pa teče poleg robnega krajca. Šivamo ometne vbode na narobni strani perilnega kosa. Delo napreduje od desne proti levi. Zabadamo v blago, izbadamo iz vrvíce. Rabimo prav močno nit.

Paziti nam je, da ob šivanju vrvíce ne potezamo in ne zasukavamo. Priporočno je, da jo še prej namočimo, ker se v pranju kaj rada krči.

Ko je vrvica prišíta, pogladimo šiv na narobni strani (kjer smo šivali), da leži vrvica prav gladko tik robu.

Na licu dela se ne vidi skoro prav nič, kje smo šivali; na narobni strani vidimo poševne vbode.

Obrobní trak prišijemo dvakrat; prvič na licu dela z zadnjim šivom, drugič na narobni strani perilnega kosa z robnim šivom. Prvič prišijemo trak — blizu krajca — tako, da sta lice traku in lice robu obrnjeni drugo proti drugemu. Šivamo na narobni strani traku; zagibek je prav ozek. Drugič prišijemo nasprotni krajec traku na narobno stran robu; lice traku je sedaj zunaj. Robne vbode šivamo ravno nad prvim šivom. Zabadamo skozi vse leže blaga. Paziti nam je, da se na licu dela vbodi ne vidijo.

Zgiba v robu spodnjega krila, na katerega prišijemo tak trak, je tudi lahko prerezana, ker jo obšijemo s trakom.

Tudi pri obrobnem traku vidimo vbode le na narobni strani perilnega kosa.

Kako prišivamo gumbé.

Gumbi so sukančevi, platneni, koščeni i. t. d.; zadnji imajo po dve luknjici ali štiri luknjice; oba prva gumba nimata luknjic.

Koščene gumbé prišivamo blagu tako, da šivamo večkratne križce ali pa večkrat po dva navpična vboda skozi luknjice. Nit prišijemo na licu dela z vozlom* pod gumbom, da je leta dobro skrit;

preden zašijemo nit, jo še dvakrat ali trikrat ovijemo okoli niti prejšnjih vbodov pod gumbom. Naposled zašijemo nit na narobni strani dela.

Platnene in sukančeve gumbe prišivamo tako, da napravimo križec kakor pri koščenih gumbih ali pa da šivamo prešivne vbode v krog sredi gumbov. Nit prišijemo in zašijemo kakor pri prej omenjenih gumbih. — Za perilo je pripravno, da ne prišivamo gumbov pretesno.

Kako prišivamo kopčice.

Kopčice so uvrščene v babice in dedce. Dedce prišivamo okoli vsake luknjice in pod ključico; šivamo skoro tako, kakor kadar ometamo. Zabadamo v spodaj ležeče blago prav tik dedcev in izbadamo iz luknjice; pod ključico pa polagamo nit čez dedce ter šivamo tako, da je ključica prosta.

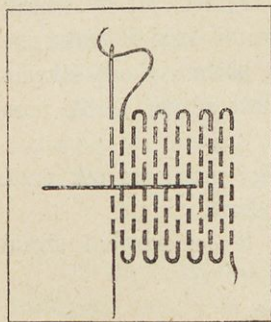
Babice prišivamo v luknjicah in še na vsaki strani srednje zanke; šivamo tako kakor dedce pri luknjicah.

Kopčice rabimo pri perilu le malokdaj, ker se tako perilo ne pere lepo.

Kako krpamo perilo.

Perilo se raztrga: 1.) le poleg ene črte ali na kot ali počrez, 2.) na luknjico, 3.) tako močno, da je luknja zelo velika.

Raztrgano perilo točke 1. in 2. mašimo; raztrgano perilo točke 3. pa krpamo (vstavljamo zaplate).

Narisek št. 33.

Kako mašimo perilo.

Perilo mašimo z nitjo za mašenje. (Poglej: „Kvačkanje. Predilne snovi in preje.“) Ako mašimo gorenjo obleko, n. pr. volneno blago, je najbolje šivati z nitjo, ki jo potegnemo iz tkanine, sicer bi se poznalo, kje smo mašili.

Ako se je perilo pretrgalo le poleg ene črte, mašimo luknjo takole:¹

Najrajši pričnemo pri desni spodaj — nekaj niti pred raztrgano luknjo — in končamo pri levi (spodaj ali pa zgoraj) nekaj niti za raztrgano luknjo. Jemljemo na šivanko po eno nit ali pa tudi po dve do tri; to se ravna po blagu, ki ga mašimo. (V debelem platnu

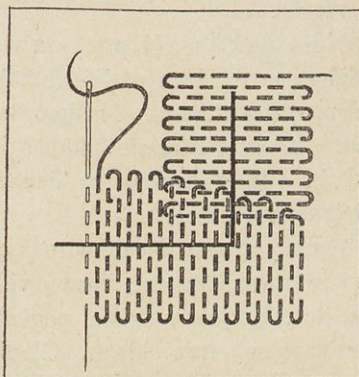
¹ Najlepše je, da mašimo na narobni strani perilnega kosa, ker tako ni videti zank ob gorenjem in ob spodnjem robu.

jemljemo na šivanko lahko po eno nit, kar v tankem blagu ni mogoče.) Po navadi prevajamo šivanko čez toliko niti, kolikor smo jih jemali na šivanko; presledki posameznih vrst pa niso toliko.

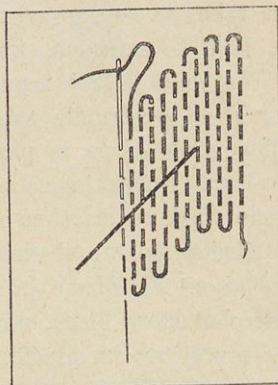
Če šivamo čez luknjo, nam je dobro paziti na to, da prevajamo šivanko čez one niti, pod katerimi smo jo prevedli v prejšnji vrsti, da se tudi tukaj vbodi predevljejo. Nit natezamo prav rahlo.

Na kot mašimo raztrgano blago takole:

Pričnemo prav tako kakor pri luknji nariska št. 33. tam, kjer visi nit. Tudi tukaj jemljemo na šivanko po eno nit (oziroma več niti). Šivamo kolikor mogoče blizu do kota; če šivamo zadnjič navzdol,

Narisek št. 34.

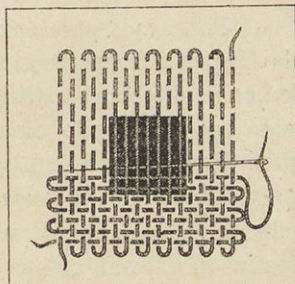

Narisek št. 35.

zasučemo delo. V zunanjem kotu šivamo nekaj vbodov le ob robu in ne do luknje. (Poglej narisek št. 34.) Na notranji strani mašimo tudi čez vbode, ki so že šivani. Ko dospemo do notranjega kota, pa šivamo zopet tako kakor pri prvi stranici.

Namizni prt se kaj lahko prereže počrez; takrat mašimo tako, da šivamo v navpični smeri (Poglej narisek št. 35.) Mašiti moramo kolikor mogoče gosto, narejamo pa kolikor mogoče majhne vbode, sicer se luknja kaj rada razdraplje. Paziti nam je, da predevljemo vbode tudi tam, kjer šivamo čez luknjo.

Majhne luknje mašimo tako, kakor kaže narisek št. 36. (Velike luknje pa rajši krpamo.) Prvič si pripravimo navpične niti (snutke), pa ne le v luknji, ampak tudi ob desnem in ob levem kraju, da je rob trdnejši. V robu jemljemo na šivanko po eno nit ali pa tudi po več niti prav tako

Narisek št. 36.

kakor pri prejšnjem mašenju. Po navadi končamo pri levem robu spodaj; tukaj obrnemo delo in prevajamo vodoravne niti (votke); lahko pričnemo z novo nitjo. Paziti nam je, da vbode pravilno predevljemo ne le v robu, temveč tudi v luknji. V robu šivamo čez eno nit ali pa čez več niti, kakor smo šivali prej v navpični smeri; v luknji pa moramo prevajati šivanko le čez posamezne niti. Nit natezamo prav rahlo, sicer bi se mašenje vleklo. Tako mašena luknja je na videz taka, kakor bi bilo blago tkano.

Poglej še oddelek „Tkanine“, kjer vidiš, kako je tkano drugo blago, n. pr. keper in atlas. Kadar mašimo takšno blago, prevajamo votke tako, da se napravi zaželeni vzorec.

Bodi še omenjeno, kako mašimo sukno ali pa žamet.

To delo je kaj zamudno; žamet se dá lepo mašiti le takrat, kadar se ni predrgnila nobena zančna nit v tkanini. Mašimo le na narobni strani blaga in pazimo, da se krajci raztrgane luknje stičejo prav lepo. Nobena zančna nit, ki je bila v tkanini na licu dela, ne sme viseti na narobno stran. Delamo pa takole:

Redke ometne vbode šivamo s prav drobno šivanko in s prav tanko nitjo.¹ Zabadamo in izbadamo le med blagom; vbode vidimo na narobni strani blaga, nikoli pa na licu. Ko je vse zašito, pogladimo šiv s precej vročim gladilnikom na narobni strani blaga. Gladilnik postavimo kvišku in potezamo blago na gladilniku, ne da bi bili položili gladilnik na žamet, sicer bi bilo videti blago položeno.

Kako vstavljamo zaplate.

Krpamo ali belo ali pisano blago. Omenili smo že, da krpamo tako le močno raztrgane perilne kose.

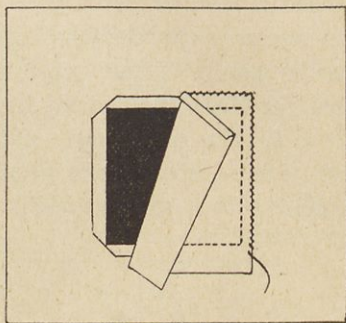
Po navadi porežemo okoli luknje vse slabo (ogoljeno) blago, da šivamo v trdni tkanini. Blago za zaplato ne sme biti tako močno, kakor je bilo blago v novem perilnem kosu, sicer bi se zakrpano perilo rado zopet raztrgalo tik zaplate. Ako pa je zaplata vendarle nova, jo pred šivanjem operemo, sicer bi se v perilu krčila. Zaplata mora biti prav tiste oblike, a večja, nego je luknja; niti blaga v zaplati in v odpadlem blagu luknje naj teko enako. Zaplate všivamo ali s ploščatim nadšivom ali pa z ometico.

V narisku št. 37. vidiš, kako všivamo zaplate s ploščatim nadšivom. (Narisana je narobna stran dela.) Desna stranica luknje je že sešita; pri ostalih stranicah luknje so dodatki za šiv že zaganjeni

¹ V prejšnjih časih, ko še niso izdelovali tako tankih niti kakor dandanes, so šivali celo z lasmi. Rdeči in beli lasje so najtrdnejši.

navzven. Vsaka stranica zaplate je na vsakem koncu za trikratni zagibek daljša, nego meri stranica nezaganjene luknje v perilnem kosu. Stranica te luknje meri 4 cm, zagibek je širok 0·5 cm; vsaka stranica zaplate mora imeti 7 cm, da zaplata ni premajhna. Najprej si zaganemo vse urezne krajce perilnega kosa na narobno stran 0·5 cm globoko. V kotih vrežemo zagibek perilnega kosa poševno, pa le malo, to je skoraj do kota, sicer ne bi ga mogli zageniti. Vsaka stranica luknje je sedaj dolga že 5 cm. Potem zaganemo še pri zaplati vse urezne krajce, tukaj pa 1 cm globoko. Vsaka stranica zaplate meri sedaj tudi 5 cm kakor v luknji. — Ta zagibek zopet razgrnemo. Iz tega dela zaplate bomo napravili ploščati nadšiv. — Zaplato prišijemo na narobni strani

Narisek št. 37.

dela prvič z zadnjimi vbodi, drugič z robnimi vbodi. Pripnemo jo tako na narobno stran perilnega kosa, da seza leta čez zaganjeno luknjo na vseh štirih straneh za 1 cm in da ležita prej omenjeni, po 5 cm dolgi stranici druga na drugi. Zadnje vbode šivamo tako, da je lice teh vbodov na zaplati, ne pa na perilnem kosu. Delo pričnemo v kotu ali pa sredi stranice in šivamo zadnje vbode od desne proti levi; urezna krajca, pod katerima šivamo, sta vselej obrnjena navzgor. (To je urezni krajec zaplate in krajec perilnega kosa.) V kotih nam je paziti, da pričnemo drugo stranico ravno v pravem kotu, sicer bi se blago tukaj gubančilo. Prav dobro je, če šivamo prvi in zadnji vbod vsake stranice — to je v kotu — po dvakrat.

Ko smo zašili luknjo ob vseh štirih stranicah, prišijemo še zaplato na perilni kos z robnimi vbodi. — Ako nam je ploščati nadšiv preširok, še nekoliko porežemo urezne krajce, preden jih zarobimo.

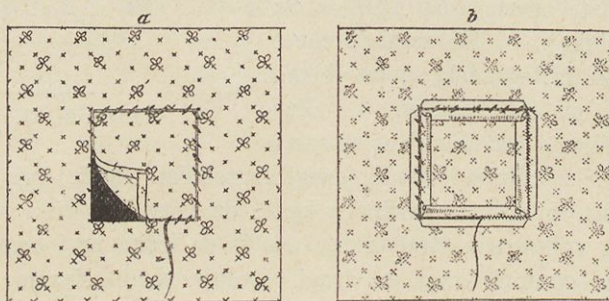
Začetnice šivajo v kotih laže, če všivajo zaplato v luknjo z zadnjimi vbodi, šivanimi z obratne strani; poglej narisek št. 5. Zaplato pripenjajo tako, kakor smo to ravnokar popisali. Šivajo tudi na narobni strani perilnega kosa, pa tako, da izdelujejo zadnje vbode na perilnem kosu, ne pa na zaplati; to je pod zagibkoma.

Vselej pa vidimo na narobni strani perilnega kosa lice zadnjih vbodov in zarobljeno zaplato. — Poglej narisek št. 37. — Na licu perilnega kosa pa vidimo le lice robnih vbodov. S strojem všivamo zaplate prav tako.

Zaplate všivamo še hitreje, ako šivamo oba šiva z robnimi vbodi, a tako delo sploh ni priporočno. Šivamo pa takole:

Zaplato in perilni kos zaganemo ob vseh štirih stranicah tako, kakor smo to ravnokar popisali. V kotih luknje urežemo perilni kos tudi le za toliko nitk globoko, kolikor je zagibek širok. Zaplato prišijemo z robnimi vbodi prvič na narobni strani perilnega kosa poleg zunanje zgibe zaplate; tako leži zaplata na perilnem kosu. Potem obrnemo perilni kos in šivamo zopet robne vbode, a poleg notranje zgibe na licu perilnega kosa; sedaj leži perilni kos zgoraj, zaplata pa spodaj.

Po tem načinu gre delo pač hitro izpod rok, pa ni tako lepo, ker vidimo robne vbode na obeh straneh perilnega kosa. Če všivamo zaplate tako s strojem, vidimo na obeh straneh prešivne vbode.

Narisek št. 38.

Narisek št. 38. kaže krpanje pisanega blaga; pri *a* vidiš lice dela, pri *b* pa narobno stran. V zaplati, ki jo všijemo, vidiš prav tisti vzorec, ki ga ni v luknji, da se krpanje ne pozna. Vsaka stranica zaplate je na vsakem koncu le za dvakratni zagibek daljša nego stranica v luknji, ki še ni zaganjena.

Najprej zaganemo zaplato in luknjo ob vseh štirih stranicah primeroma 0·5 *cm* globoko na narobno stran blaga (to je enkratni zagibek); potem pripnemo zaplato na licu dela z redkimi ometnimi vbodi. Paziti nam je, da se vzorec pravilno ujema in da leže niti perilnega kosa in niti v zaplati enako; poglej v narisku št. 38. zaplato *a*.

Zaplato všijemo z drobnimi ometnimi vbodi na narobni strani dela; zabadamo tako, da se ne vidi sešiv na licu. Poglej zaplato *b* prav tega nariska. Da se urezni kraji ne razdrapljejo, šivamo čeznje še prav redke ometne vbode; zabadamo le skozi enotno blago. (V narisku teh vbodov ne vidiš, ker jih šivamo naposled.)

Še lepše se vidi delo na licu perilnega kosa, ako všivamo zaplato z zadnjimi vbodi na narobni strani peril-

nega kosa. Šivamo pod ureznima krajcema prav poleg stičnih zgib vsake stranice. Ker smo zagenili oboje blago enako globoko, ležita oba urezna krajca vsake stranice enako visoko drug poleg drugega. Ko je zaplata všita, preganemo zagibek zaplate in zagibek perilnega kosa narazen ter ju obšijemo tako, kakor smo to ravnokar popisali.

Tako delo je na licu lepše; teže pa ga je zadeti tako, da se pravilno ujemata vzorca zaplate in perilnega kosa.

Po teh navodilih lahko krpamo obleko ali pa perilo. Vselej razporjemo najprej slabi, ogoljeni ali raztrgani del, da pade iz perilnega kosa ali pa iz obleke. Potem prikrojimo dovolj veliko zaplato; ta mora biti v prav tej leži kakor odpadli del. Paziti nam je, da šivamo kolikor mogoče po premi nitki, posebno tam, kjer se stikata zaplata in perilni kos. Zaplato všijemo s prav takimi šivi, kakršne vidimo v raztrganem perilnem kosu.

Prikrojevanje perila.

Imamo: I. pohišno perilo, II. životno (ali belo) perilo.

Pohišno perilo se deli: na namizno perilo, posteljno perilo in kuhinjsko perilo.

Životno perilo se deli na: moško perilo, žensko perilo in otroško perilo.

Kako prikrojujemo perilo.

Perilo prikrojujemo ali po papirnatem kroju, ki ga položimo na blago, ali pa neposredno iz blaga (brez kroja). Za pohišno perilo, za navadne ženske srajce in druge take perilne kose nam ni treba kroja.

Perilo prikrojujemo ali podolgoma ali po širini ali počrez.

Podolgoma, to je po snutku,¹ prikrojujemo one perilne kose in njegove dele, ki se v noši ne smejo zdaljšati. Ker se snutek platna v pranju krči, dodajamo že v meri nekaj centimetrov k dolžini teh perilnih kosov; tako prikrojujemo rjuhe, stanove pri srajcah, rokave i. dr.

Po širini, to je po votku, prikrojujemo one perilne kose in njih dele, ki se v noši ne smejo krčiti. Votek platna se v pranju nikoli ne skrči, rajši se nekoliko zdaljša. Zaraditega ne dodajamo poleg votka nič blaga; tako prikrojujemo n. pr. naplečnike za moške srajce i. dr.

Počrez prikrojujemo one perilne kose in njih dele, ki morajo biti zelo prožni; tako prikrojujemo n. pr. kozice in blago pri stranskih šivih i. dr.

¹ Prečitaj o snutku in o votku opombo na strani 3.

Najpravilneje prikrojujemo platno bodisi podolgoma ali po širini, ako potegnemo eno nit (snutek ali pa votek) iz blaga; poleg te niti porežemo blago, da teče urezni krajec v premi smeri. Bombažno blago pa lahko trgamo, in potem teče tak krajec tudi po niti, to je v premi smeri.

Ker pa ne teče tak urezni krajec vselej pravilno v vodoravni smeri, še raztegnemo take pole, da blago ni razvlečeno. Pričnemo v dveh nasprotnih oglih blaga — spodaj pri desni in zgoraj pri levi — ter potezamo blago tako, da napredujemo po dveh nasprotnih stranicah; potem ga potegnemo še iz obeh nasprotnih oglov in poleg obeh nasprotnih stranic, dokler se ne poravnajo vsi krajci.

Urezni krajec teče najpravilneje počrez, ako preganemo blago tako kakor trikotno ruto. Vrhovni snutek in tkalni krajec ležita drug nad drugim; blago prerežemo po zgibi, ki teče poševno.

Preden prikrojimo perilne kose, vzamemo mero; kako se to zgodi, je razvidno pri vsakem perilnem kosu. Tukaj naj omenimo le to, da merimo dolžino blaga po navadi v sredi, ne pa pri tkalnem kraju, ker je krajec po navadi razvlečen.

Za rob, za šive in za pranje nam je dodajati pri vsakem perilnem kosu nekaj centimetrov blaga, ker so zapisane le mere sešitih perilnih kosov, ne glede na šive.

Kako sešivamo ukrojene perilne kose, je popisano pri vsakem perilnem kosu v oddelku „Izvršitev“.

Za prikrojevanje perila rabimo metrsko mero in velike škarje, oziroma tudi kroj.

I. Pahišno perilo.

Namiznemu perilu prištevamo: namizne prte in prtiče, prte in prtiče za kavo.

Posteljno perilo so: brisače, prevleke za podzglavnike, prevleke za pernice in rjuhe.

Kuhinjsko perilo so: predpasniki, brisače in raznovrstne cunje.

1. Namizno perilo.

a) Namizni prti in prtiči.

Prte rabimo za 6, 12, 18, 24 oseb, le malokdaj za več oseb. Blago (prtenina ali pa damast) je enotne ali dvojne širine. V blago je dolžina prtov ali že vtkana, ali pa odrežemo dovolj dolg kos blaga. Prvo blago imenujemo umerjeno blago, drugo pa metrsko blago.

Umerjeni prti so dolgi 160 *cm*, 180 *cm*, 230 *cm*, 310 *cm*, 400 *cm*, 500 *cm*; široki so ali 160 *cm* ali pa 190 *cm*. Ker računamo za vsako osebo 40 do 50 *cm* prostora, potrebujemo za šest oseb primeroma 1·5 *m* metrskega blaga ali pa prt, ki je dolg 160 *cm* in širok 160 *cm*. (Dve osebi si mislimo sedeči na krajeh, nekaj blaga pa visi navzdol okoli mize.)

Največji izmed teh prtov se rabi za 24 oseb; večji prti se po navadi ne tko v določeni velikosti.

Prtiči so tudi ali umerjeni, ali pa jih kupujemo po metrskem blagu. Dolgi so 62 *cm*, 68 *cm*, 72 *cm* in prav toliko centimetrov široki. Metrskega blaga računamo za vsak prtič primeroma toliko, kolikor je blago široko.

Izvršitev. Ako je blago enotne širine, odrežemo za prt dve poli in ji sešijemo z navzkrižno ometico. Dovolj široko blago pa le zarobimo ob ureznih krajcih. Rob pri prtju ne bodi širok nad 1 *cm*, rob pri prtiču pa bodi širok le 0·5 *cm*.

Prt zaznamenujemo sredi ozke stranice ali pa v levem kotu vrhu roba; prtiče zaznamenujemo le v kotu.

b) Prti in prtiči za kavo.

Prti so kvadratni ali podolgasti, po navadi barvani in imajo vtakano borduro, pogostoma še resice.

Prte kupujemo za šest ali za dvanajst oseb; veliki so 160/160, 160/230 do 300.¹

Prtiči so majhni; vsaka stranica meri po navadi le 42 *cm* (z resicami vred).

Izvršitev. Če prti in prtiči nimajo resic, jih zarobljamo. Zaznamenujemo jih v levem kotu.

c) Brisače.

Te so 40 do 50 *cm* široke in 1 *m* do 1·5 *m* dolge. Blago (prte-nina ali pa damast) je ali umerjeno, ali pa jemljemo metrsko blago.

Sedaj rabimo prav pogostoma brisače za frotiranje; take brisače so kosmate in imajo na obeh ozkih stranicah resice; dolge so 100 do 120 *cm*, široke pa 60 *cm*.

Izvršitev. Oba urezna krajca zarobimo prav ozko. Pri navadnih brisačah radi prišijemo sredi ene stranice ali pa na enem oglu ozek trak v zanko. Na to zanko obešamo brisačo. Brisače zaznamenujemo ali v levem kotu spodaj ali pa sredi spodnje ozke stranice.

¹ Številke pomenijo številke centimetrov; pred poševno črtico je napisana širina, za črtico pa dolžina perilnih kosov.

2. Posteljno perilo.

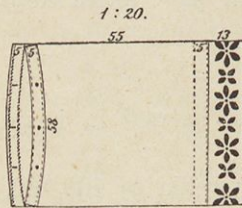
a) Prevleke za podzglavnike.

Take prevleke so ali podolggaste ali pa kvadratne, kakršni so zglavniki. Sedaj izdelujejo radi prav široke zglavnike.

Podolggasta prevleka.

Zglavnik je dolg 78 *cm*, širok pa 58 *cm*. Dolžina tega zglavnika je v razmerju proti širini kakor 4 : 3. (Le polovica centimetra je manj v širini, da se razmerje ne ujema strogo.) Prevleka je za toliko centimetrov večja, kolikor jih rabimo za prešita robova in za druge šive. Merimo obilo, da zglavnik lahko prevlečemo. Za pranje dodajamo še posebe nekaj centimetrov blaga, a le po snutku, ako je prevleka platnena.

Narisek št. 39. kaže spodnjo stran prevleke z obema zaključnima robovoma za gube in za gumbnice. Prešita robova nista sešita ob krajcih, da vidimo, kako se ta prevleka zapenja.

Narisek št. 39.

Sešita gorenja pola (lice prevleke) meri v dolžini z vstavkom vred 78 *cm* in še 5 *cm* (prešiti rob), je 83 *cm*; spodnja pola meri le 78 *cm*. Ker je blago široko 78 *cm*, prikrojimo prevleko po širini; v dolžini pa dodamo vstavek. Prevleko zaljšamo na eni strani z vstavkom; tako rabimo za polo na licu prevleke toliko blaga: za prešiti rob pri gumbnicah 12 *cm*, za gladki del 60 *cm* in za blago pod robom pri vstavku 6 *cm*; to je skupaj 78 *cm*. Za polo na spodnji strani rabimo toliko blaga: za prešiti rob 12 *cm*, za gladki del 55 *cm*, za blago pod robom pri vstavku 6 *cm*, to je skupaj 73 *cm*. (5 *cm* blaga odrežemo.)

Potrebujemo torej le dvakrat toliko blaga, kolikor je prevleka široka — z dodatkom za ploščati nadšiv in za pranje — to je 120 *cm*.

Izvršitev. Odrežemo 120 *cm* dolg kos blaga. Pri enem tkalnem kraju všijemo vstavek; pri nasprotnem napravimo zaključna robova. Vstavek je širok šestino vse dolžine (brez dodatka za robova), dolg pa toliko, kolikor je prevleka široka. — Kako všivamo vstavke, je popisano na strani 29. Poglej vstavek nariska št. 31. — Nato preganemo vstavek podolggoma ter sešijemo zgoraj in spodaj urezne krajce vstavkove in prevleke obenem s ploščatim nadšivom blizu do nasprotnega tkalnega krajca prevleke. Na tem koncu prevleke napravimo dva prešita robova; vsak je širok 5 *cm* (2 *cm* smo dodali za zagibek).

Pri spodnji poli, to je pri poli narobne strani, odrežemo 5 *cm* blaga, da je ta pola toliko krajša od gorenje. Naposled prišijemo kolikor mogoče lepo urezne krajce zaključnih robov prevleki na spodnjo stran.

V prešitem robu spodnje pole prišijemo gumbe, v robu gorenje pole napravimo gumbnice.¹ Na licu dela ni videti, kje je prevleka zapeta. Ako nam pa ni nič do tega, prikrojimo obe poli enako dolgo; takrat zapenjamo prevleko ravno ob zgibi, kar pa ni lepo.

Namesto prešitih robov lahko prišijemo portice z zankami in zapenjamo prevleko tako, da prevajamo vrvico skozi zanke. Prevleke zaznamujemo kaj radi sredi ene ozke stranice na gorenjem delu perilnega kosa.

Kvadratna prevleka.

To prikrojimo prav lahko po prejšnjem navodilu. Vse stranice prevleke so enake. Tudi tukaj dodamo toliko blaga, kolikor ga potrebujemo za pranje in za vse šive. Kvadratno prevleko zaljšamo radi ob treh straneh ali z vstavki ali pa z zankanimi progami. V zadnjem slučaju zapenjamo prevleko na gorenjem delu perilnega kosa, ker nam proga pokriva zapetek. Zankane proge naberemo in jih prišijemo tako na gorenjo polo prevleke, da visi proga le do polovice svoje širine čez prevleko.

b) Prevleke za pernice.

Čez pernice napravljamo take prevleke, kakršne čez zglavnik; tudi te prevleke so ali podolgaste ali kvadratne. Mere so kaj različne. Prikrojujemo jih le podolgoma. Najrajši jemljemo „gradl“, ki je širok 120 ali pa 160 *cm*.

Ako je blago preozko, dodamo na eni stranici vse nedostajajoče blago ali pa na vsaki stranici nekaj. (Za podaljšek porabljamo vstavke.)

Take prevleke zapenjamo z vrvico na kratki stranici. Zaljšamo jih najrajši z vstavki ali pa s čipkami, ki jih prišivamo ali na kratko ali na dolgo stranico, kakor nam je bolj po volji.

c) Rjuhe.

Imamo: spodnjo rjuho, laško rjuho in prevleko za odejo.

Kolika bodi rjuha, se ravna po tem, kolika je postelja. Po navadi je rjuha na vsaki strani vsaj za 15 do 25 *cm* daljša, nego

¹ Ako pa zaljšamo prevleko na obeh straneh z vstavki ali s čipkami, zapenjamo prevleko spodaj na eni dolgi stranici ali pa ob strani med vstavkom in med prevleko, kjer dodajamo blago za zaključna robova.

je postelja dolga, in na vsaki strani za 20 do 30 *cm* širša, nego je postelja široka. Navadne postelje so dolge 190 do 200 *cm*, široke pa 90 do 100 *cm*. Za rjuhe rabimo platneno ali bombažno blago.

Spodnja rjuha.

Leta je dolga 250 *cm*, široka pa vsaj 160 *cm*. Taka rjuha tvori pravokotnik; dolžina tega pravokotnika se ujema s širino skoro kakor 3 : 2. Oblika rjuh je bolj zavisna od postelje in od širine blaga nego od tega razmerja; zaradi tega se ga tudi ne držimo strogo.

Platno enotne širine je široko 78 *cm*, platno dvojne širine pa 156 *cm* ali 176 *cm*. Kotonina enotne širine meri 80 *cm*, kotonina dvojne širine pa 140, 156, 176 *cm*. Kupujemo rajši blago dvojne širine, ker je pri takem perilnem kosu manj šivanja.

Izvršitev. Če smo si izvolili blago dvojne širine, odrežemo 265 *cm* blaga; rjuha je dolga 250 *cm*, za pranje 10 *cm*, za oba roba 5 *cm*.

Rjuho zarobimo na obeh kratkih stranicah; zaznamujemo jo v levem kotu spodaj.

Če je pa blago enotne širine, odrežemo dvakrat tolik kos blaga, to je 5·30 *m*, in ga preganemo po širini. Na sredi sešijemo oba tkalna krajca z ometico. — Če je blago debelo, šivamo navzkrižno ometico. — Po navadi pričnemo v polovici blaga pri gorenji zgibi in končamo pri ureznem kraju. Da se nam blago na eni strani ne krči več nego na drugi, si radi pripnemo obe poli. Blago razrežemo šele potem, ko je ometica že sešita; nato zarobimo urezne krajce in zaznamujemo rjuho.

Laška rjuha.

Odeja je dolga 180 *cm*, široka je 152 *cm*; to je v razmerju skoro kakor 6 : 5.

Rjuha je za zlek daljša; širša pa je na vsaki strani za prešiti rob. (Ako radi izpodvijemo rjuho pri znojju, dodamo v dolžini še vsaj 10 *cm*.)

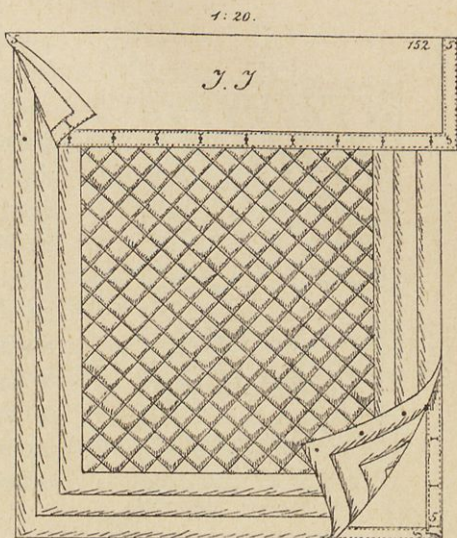
Dolžino dovršene rjuhe si preračunamo takole: Odeja je dolga 180 *cm*, zlek 40 *cm*, skupaj torej 220 *cm*. Širino dodelane rjuhe dobimo, ako prištejemo odejni širini na vsaki strani po en prešiti rob; $152 + 2 \times 5 = 162$ *cm*.

Rjuho prirojamo podolgoma, in sicer vselej po velikosti odeje. Za to rjuho mora biti blago vsaj 176 *cm* široko, ker rabimo za vsak prešiti rob po 12 *cm*. Blaga potrebujemo 250 *cm*, in sicer: za spodnji

del rjuhe 180 *cm*, za zlek 40 *cm*, za prešiti rob pri zleku 5 *cm*, za zagibek 2 *cm*, za prešiti rob spodaj 5 *cm*, za zagibek 2 *cm*, za pranje primeroma 16 *cm*.

Izvršitev. Najprej pri-
pnemo 5 *cm* širok rob pri
zleku in pri obeh dolgih stran-
nicah na narobno stran
rjuhe, potem pripnemo še
5 *cm* širok rob spodaj pri
znožju, pa na lice rjuhe.
Nato preganemo zlek za 40 *cm*
črez odejo in naposled še za-
ganemo oba prešita roba ob
straneh za 5 *cm* na vsaki
strani pod odejo. V to svrho
prerežemo prešiti rob na na-
robni strani rjuhe za 5 *cm*
pod gorenjo zgibo zleka na
levem in na desnem koncu.
(Prav na zgibi ne smemo
prerezavati blaga.) Črez te urezne krajce prišijemo ozko navadno
zavlako na licu in na narobni strani dela, sicer bi se rjuha tukaj
lahko trgala.

Narisek št. 40.

V prešitih robovih napravimo gumbnice; presledki so prime-
roma 16 *cm* dolgi. Pri zleku šivamo gumbnice le na dolgi stranici
— poleg rjušne širine. (Lahko tudi ne šivamo teh gumbnic.) Pri
spodnjem delu rjuhe šivamo gumbnice na obeh dolgih stranicah.
Gumbe prišijemo na odejo, in sicer pri zglavju na licu odeje, ob
stranicah pa na narobno stran odeje; pri znožju ne prišivamo
gumbov.

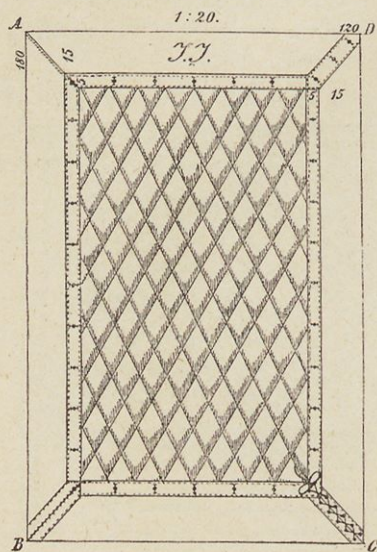
Tako rjuho zapenjamo na narobni strani odeje tako, da izpod-
vijemo stranski prešiti rob rjuhe proti odeji. Tako se gumbi in
gumbnice skrijejo med rjuho in med odejo; zlek pa zapenjamo na
licu odeje. Rjuho zaznamujemo najrajši na sredi zleka.

d) Prevleka za odejo.

Narisek št. 41. kaže prevlečeno odejo. Vsak ogel te prevleke
je sešit drugače.

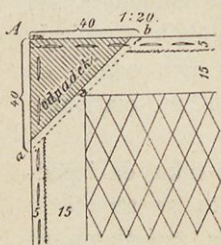
Ozka odeja je dolga 180 *cm*, široka pa 120 *cm*, to je v
razmerju kakor 3 : 2.

Rjuha je na vsaki strani za zlek daljša in širša. Za zlek računamo po navadi šestino odejne širine; za našo rjuho je to primeroma 20 cm.

Narisek št. 41.

ogla proti sredi stranic dvakraten zlek (po našem 40 cm)¹ in preganemo vsak ogel tako, da povsod združimo prej omenjeni točki. Poleg te zgibe pa nikoli ne prerežemo blaga, sicer bi ga bilo premalo za šiv. Ker je vsak ogel drugače sešit, bodi tudi popisan zase.

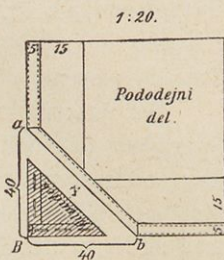

Narisek št. 42.

Ogel A. Narisec št. 42. kaže narobno stran rjuhe in lice odeje. Blago preganemo po črti $a-b$; 2 cm izmerimo navpično od srede te črte proti oglu A ter potegnemo za 2 cm oddaljeno vzporedno črto. To blago rabimo za šiv; poleg druge (zunanje) črte odrežemo trikotnik, ki odpade. — Ogel sešijemo s ploščatim nadšivom. Blago preganemo tako na narobno stran rjuhe, da ležita prešita roba znotraj drug nad drugim; črta $a-b$ je preganjena na polovico. Prvi šiv (zadnje vbode) šivamo na narobni strani rjuhe poleg preganjene črte $a-b$; pričnemo pri prešitem robu in končamo na sredi (v oglu). Drugič prišijemo blago z robnimi vbodi. Kar je blaga preveč, ga odrežemo. Pričnemo v oglu in končamo pri prešitem robu; paziti nam je, da se robni vbodi v prešitih robovih ne vidijo. Ko je ogel A sešit, ga obrnemo na lice dela.

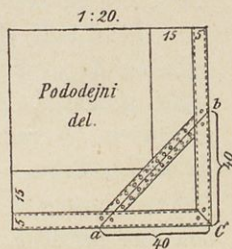
¹ Poglej narisec št. 42.

Ogel *B*. Tudi tukaj preganemo blago po črti $a-b$, od srede te črte pa izmerimo 7 cm navpično proti oglu *B* in potegnemo vzporedno črto k črti $a-b$; to blago bomo rabili za prešiti rob. Poleg druge črte odrežemo tudi tukaj trikotnik, ki odpade. Blago za prešiti rob zaganemo na lice rjuhe prvič 3·5 cm globoko za zagibek¹ in drugič zopet 3·5 cm globoko (ravno po črti $a-b$) za prešiti rob. Črta $a-b$ je sedaj zunanja stran tega prešitega robu. Iz nariska št. 43. vidiš, kako se sečeta ta rob in široki rjušni prešiti rob. Razvidno je tudi, da prešivamo ta rob le poleg treh preganjenih krajcev. Naposled sešijemo oba zleka tako poleg črte $a-b$ z ometnimi vbodi, kakor vidiš. to pri oglu *B* v narisku št. 41. Ometamo pa na narobni strani rjuhe

Narisek št. 43.

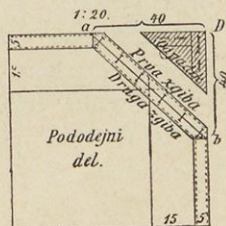
Ogel *C*. Za ta ogel ne odrežemo prav nič blaga. Prirojimo si posebno progo blaga; snutki te proge naj teko podolgoma. Proga je nekaj krajša nego črta $a-b$, široka pa je 5 cm. (Blago je široko 7 cm, ker rabimo na vsaki strani po 1 cm za zagibek.) Progo pripnemo na lice rjuhe tako, da teče črta $a-b$ ravno po sredi. Kako skrijemo urezne krajce pod široki prešiti rob in kje prišivamo progo, je razvidno iz nariska št. 44.

Narisek št. 44.

— V progo napravimo luknjice (tudi skozi rjuhu); v te prevedemo vrvico, če zapenjamo rjuho, tako, kakor nam kaže ogel *C* nariska št. 41. Prav pripravno je narediti še v ogel prešitega robu (pri *C*) dve luknjici, da prevedemo vrvico še skozi te luknjici; sicer se ta del zleka rad premiče.

Ogel *D*. Ta ogel se sestavlja zamudneje, a taka sestava je najlepša in najpripravnejša. Za ogel *D* preganemo blago tudi poleg črte $a-b$, od srede te črte pa izmerimo 12 cm navpično proti oglu *D*, in sicer: 3·5 cm za narobno stran prešitega robu (to je prva zgiba), 7 cm za lice prešitega robu (to je druga zgiba); 1·5 cm še ostane za zagibek v prešitem robu. Nato potegnemo vzporedno črto k črti $a-b$; poleg te črte odrežemo na oglu trikotnik. (Prav mali trikotnik odpade.)

Narisek št. 45.

¹ Ta zagibek lahko nekoliko porežemo, da se blago laže pregame.

Iz blaga med prvo in drugo zgibo si pripravimo 7 *cm* široki prešiti rob tako na lice rjuhe, da je črta $a-b$ prav sredi tega robu. (Poglej narisek št. 45.) Preden pripravimo ta rob, moramo razprati pripetno nit v prešitem robu na rjušni stranici, skoraj do črte $a-b$, sicer ne moremo novega robu pripeti čez prvotni prešiti rob.

Na vsakem koncu ureznega krajca, to je pri drugi vzporedno potegnjeni črti (od $a-b$ je za 12 *cm* oddaljena), se prikaže nekaj blaga od razpranega prvotnega prešitega robu pri rjuhi; to blago odrežemo. Nato preganemo blago pri kotu na lice rjuhe prvič poleg prve zgage in drugič poleg druge zgage; zagibek zaganemo kakor po navadi v rob. Če smo ga pregenili prav pazno, teče črta $a-b$ sredi sedaj preganjenega prešitega robu. Prva zgiba teče zunaj, druga pa znotraj. Novi prešiti rob zaganemo čez prvotnega pri rjuhi tako, kakor vidiš to v narisku št. 45.; prerezati blaga tukaj nikakor ne smeš, ker ga lahko zaganesh.

Prav radi vložimo posebno podolgoma tekočo paso v rob pri oglu *D*, da je ta rob močnejši, sicer ne bi mogli napraviti tako lepih gumbnic. Kje prešivamo rob ogla *D* in kako razvrščamo gumbnice, je razvidno iz nariska št. 45. Ta ogel zapenjamo tako, da leži polovica prešitega robu prav nad drugo polovico tega robu. Rabimo dvostranične gumbce,¹ ki jih vtikamo v gumbnice; na odeji pa pod tem prešitim robom ni gumbov.

Ko smo izdelali vse štiri ogle, šele prešivamo pripeti rob na štirih straneh rjuhe. V tem robu napravimo gumbnice; presledki v dolgih in kratkih stranicah naj bodo kolikor mogoče enaki.

Tako rjuho zaljšamo s čipkami ali vstavki. Čipke prišivamo okoli prešitega robu, vstavke pa v zlek. Samo ob sebi je umevno, da prihranimo v drugem primeru nekaj blaga. Take rjuhe zaznamujemo sredi zleka pri zglavju.

Gumbce prišivamo na odejo, pa ne pretesno, sicer se odeja lahko raztrga.

3. Kuhinjsko perilo.

a) Kuhinjski predpasniki.

Narisek št. 46. kaže narobno stran predpasnikovo. V levi polovici vidiš sešiti pleti, v desni pa širino in presledke teh plet.

Mere. Zarobljen predpasnik je dolg primeroma 1 *m*, širok pa je spodaj 39 *cm*,² v pasu 27 *cm*.

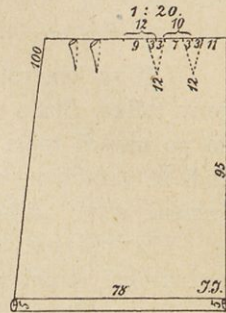
¹ Taki gumbi so podobni gumbom za manšete.

² To se ravna po tem, kako je blago široko in kolika je ženska.

Rob je širok 4 *cm*.

Blaga (domačega platna 78 *cm* ali pa kotonine 80 *cm*²) potrebujemo 1 *m* in še toliko, kolikor ga je treba za rob in pri platnu za pranje.

Izvršitev. Predpasnik spodaj zarobimo; pri pasu napravimo plete. Od srede merimo po 12 *cm* proti desni in proti levi; to je zgiba srednjih plet. Vsaka pleta je dolga primeroma 12 *cm*, široka pa je pri pasu 3 *cm*; ta širina se polagoma izgublja do konca plete. Od šiva prve plete izmerimo še 10 *cm* proti zunanjemu krajeu; to je srednja zgiba zunanjih plet. Tukaj napravimo tako pleto, kakršna je na sredi. Od zunanje plete do krajca ostane še 11 *cm*. Ker takih predpasnikov ne nabiramo v pas, jih zarobimo zgoraj ali pa našijemo ozko navadno zavlaklo. (Poglej stran 22., kjer je zavlakla popisana.) Trakove prišijemo nad zunanji pleti. Predpasnike zaznamujemo ali zgoraj ali pa spodaj v oglu na levi.

Narisek št. 46.

b) Kuhinjske brisače.

Te kupujemo ali umerjene ali pa po metrskem blagu; šivamo jih kakor brisače za posteljno opravo.

c) Cunje.

Cunje kupujemo že zarobljene ali pa jih robimo z navadnim robom.

Brisačam in cunjam prišivamo tudi zanke iz trakov, da se nanje obeša perilni kos. (Prečitaj oddelek na strani 34.)

Oba zadnja perilna kosa zaznamujemo v enem izmed štirih oglov.

¹ Pri vsakem perilnem kosu je v tej knjigi zapisano v oklepajih najpripravnejše blago in njega širina. — Pri životnem perilu so zapisane mere le po sešitih perilnih kosih; zaradi tega nam je vselej dodajati nekaj centimetrov blaga za šivanje, poleg snutka (pri platnu) pa še za pranje. Po navadi zapisujemo tudi mere, ki jih jemljemo po širini, le v polovici, n. pr. namesto 38 le 19 i. t. d.; le pri stanovih raznih srajc zapisujemo vso širino.

II. Životno perilo.

Temu se prištevajo: robci, spodnja krila, spodnje hlače, spodnje jopice, srajce in rokavci (ošpetelj).¹

1. Robci.

Ti so kvadratni; dolgi so 42, 48, 52, 57, 65, 75 *cm* in široki prav toliko. Blago (pavolnato ali laneno) odrežemo od kosa, v katerem so po navadi robci že umerjeni. Najlepši robci so batistni. Kupujemo tudi že zarobljene robce. Robci so ali beli ali barvani (rdeči, modri, rumeni, rjavi) ali beli s pisano borduro ali pa barvani z belo borduro.

Izvršitev. Oba urezna krajca zarobimo. Z roko šivamo rob na narobni strani robca; ako pa robimo robce s strojem, šivamo rob na licu perilnega kosa. — Prav lepi so robci, ako jih zaljšamo z živim robom. Poglej nariska št. 21. in 22. na straneh 20. in 21., kjer je tudi popisano, kako šivamo take robce. Zanje rabimo batist ali pa vsaj prav tanko platno. Okoli robca tudi lahko prišijemo prav drobne čipke. Robce zaznamujemo v levem kotu; paziti nam je, da tečeta zarobljena krajca vodoravno, tkalna krajca pa navpično.

2. Spodnja krila.

Imamo: krilo za deklice, krilo za kmetice in za odrasle.

Za spodnja krila po navadi ne rabimo kroja, ker jih prikrojujemo takoj iz blaga. Jemljemo mero višine sprednje in zadnje pole in širine v pasu.

a) Krilo za deklice.

Mere.

Krilo je dolgo spredaj in zadaj po 64 *cm*.

Sprednja pola je široka spodaj 24 *cm*, zgoraj 14 *cm*.

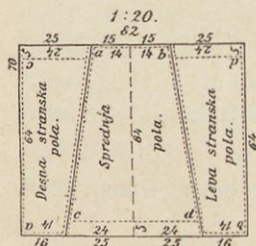
Stranska pola je široka spodaj 24 *cm*, zgoraj 14 *cm*.

Zadnja pola meri spodaj in zgoraj po 40 *cm*.

Pas je širok 32 *cm*, visok pa 4 *cm* do 5 *cm*.

Razporek je dolg 25 *cm*.

Rob je visok 5 *cm*.

Narisek št. 47.²

¹ Nogavice, ki jih tudi prištevamo životnemu perilu, po navadi pletemo. Le moške nogavice se lahko tudi šivajo; za take nogavice se dobiva poseben kroj.

² Tako krilo prikrojimo desetletnemu do dvanajstletnemu dekletu; od tal do pasu meri dekle 1 *m*. V drugi polji s kroji vidiš dodelano krilo; ozaljšano je z drobnimi robci. Za take robce dodajamo v dolžini primeren kos blaga.

Sešito krilo je široko spodaj na okoli 176 *cm*. Blaga (šifona 82 *cm*, bele domače kotonine 80 *cm*) potrebujemo 1·5 *m*, ako šivamo krilo pri robu spodaj brez drobnih robcev.

Narisek št. 47. kaže, kako prikrojimo sprednjo polo in obe stranski poli iz enega kosa blaga. Za zadnjo polo potrebujemo še prav toliko blaga.

To krilo prikrojimo iz dveh enolikih kosov blaga. Za pas rabimo še 66 *cm* dolg in 10 do 12 *cm* širok pas blaga. Za šive in za spodnji rob smo dodali blago v narisku št. 47., ne pa za drobne robce. — Prvič odrežemo 70 *cm* blaga; po navadi ga preganemo na sredi po snutku ter odmerimo za sprednjo polo zgoraj 15 *cm*, spodaj pa 25 *cm* (1 *cm* smo dodali za šiv); te točki zvežemo s poševno črto in potem prerežemo blago. Stranski poli odpadeta. Za zadnjo polo odrežemo zopet 70 *cm* blaga; sredi te pole vrežemo razporek. Ako blago ni široko vsaj 80 *cm* (porhant 78 *cm*, 80 *cm*), sta sprednja in zadnja pola nekaj ožji.

Ako nam je to krilo preozko, ga lahko prikrojimo tudi tako, da napravimo dve zadnji poli, pa nobene stranske pole. (Za razporek takrat blaga ni treba prerezavati.) Odpadek sprednje pole uporabimo za drugo krilo; sprednja pola takega krila je na sredi sešita. To pa ni nič kaj lepo, dasi je praktično.

Izvršitev. Vse pole sešijemo s ploščatim nadšivom ali pa s francoskim šivom. (Poglej stran 14.) Sprednjo in zadnjo polo sešijemo tako, da se stikata po dve in dve enaki črki. Paziti nam je, da sešivamo vselej premi krajec ene pole s poševnim krajcem druge pole. Nikoli pa ne družimo dveh poševnih krajev, sicer bi se šiv razvlekel. Razporek obšijemo z ozko navadno zavlako. (Kako šivamo razporek, je popisano na strani 32.) Spodaj zarobimo krilo in šivamo robce, ako nam je drago. Krilo všijemo v pas tako, da naberemo sprednjo polo le prav malo; stransko, posebno pa zadnjo polo naberemo prav gosto. Ako je blago debelo, n. pr. porhant, ga položimo na gube. Krilo zaznamujemo v zadnji poli pri razporku tik pasu.

Ako se nam zdi potrebno, prišijemo naposled še naramnice. To so precej široki trakovi, kakršni so razvidni iz nariska na drugi poli s kroji.

b) Krilo za kmetice.

Na kmetih, kjer imajo radi zelo široka krila, jemljejo za eno krilo po tri cele pole ali pa še po več. Sešijejo kar cele pole; krilo v pasu prav gosto naberejo, spodaj napravijo rob kakor po navadi, razporek pa spredaj. Taka krila zaljšajo spodaj z robci in s čipkami.

c) Krilo z ozkim pasom za odrasle.¹

Mere.

Sprednja pola je dolga spredaj 100 *cm*, ob strani 102 *cm*.

Široka je 23 *cm*, spodaj 39 *cm*.

Stranska pola je dolga 102 *cm*, 103 *cm*, široka pa 28 *cm*, 48 *cm*.

Zadnja pola je dolga 103 *cm*, široka pa vsa 78 *cm*.

Pas (ves) je širok 72 *cm*, visok pa 4 *cm* do 5 *cm*.

Razporek je dolg 35 *cm*.

Podšiv je širok vsaj 20 *cm*.

Vse krilo je široko spodaj 252 *cm*.

Blaga (šifona, modapolana 78 *cm*, 82 *cm*) potrebujemo za krilo 3·10 *m*, za podšiv vsaj 90 *cm*, torej 4 *m*.

To krilo prikrojujemo iz treh kosov blaga; iz prvega kosa prikrojimo sprednjo polo kakor pri dekliškem krilu; odpadek na straneh uporabimo za pas in za obšive, ne pa za stranske pole. Iz drugega kosa prikrojimo obe stranski poli, iz tretjega pa zadnjo polo. Ako nam je krilo preozko, lahko prikrojimo po dve stranski poli na vsako stran sprednje pole.

d) Skrobno krilo.

Za skrobno krilo jemljemo najrajši modapolan, ker se dá lepo skrobiti. Za tako krilo napravljamo radi zelo širok podšiv, n. pr. 30 *cm*. Širokega podšiva ne prikrojujemo nikoli podolgoma, nego vselej po širini blaga, da teko niti krila in podšiva enako; sicer bi se krilo slabo pralo. Najlepše je, ako prikrojimo podšiv prav po kroju vsake pole. Rabiti moramo za vsako polo tolik kos blaga, kolikor je pola široka. Potem lahko sešijemo dva sosednja kosa le ob šivih vsake pole, ne pa nad polo, sicer bi se sešiv, kadar krilo gladimo, poznal na licu krila. Za tak podšiv rabimo več blaga kakor po navadi.

Izvršitev. Pole sešijemo prav tako kakor pri krilu za deklince; tudi razporek obšijemo prav tako kakor pri onem krilu. Nato porežemo spodaj krilo in mu prišijemo podšiv. Prvič šivamo na licu perilnega kosa za 1 *cm* daleč od ureznega krajca (podšiv in krilo ležita drug proti drugemu), potem pripnemo podšiv prav gladko na narobno stran krila, kjer ga prišijemo z robnimi vbodi.

Potem prišijemo pas. Označimo si sredo pasu in sredo spodnje pole. Vsako polovico pasu razdelimo še enkrat na polovico; obe sprednji

¹ V drugi poli s kroji je navodilo, kako krojimo taka krila.

četrtni okrajšamo primeroma za 3 cm pri kolku; te centimetre dodamo zadnjima četrtninama. Zadnji četrtni pasu razdelimo še na tri enake dele ter si označimo vse te točke. Pri krilu nabereimo vsako polo posebe. (Nabor je popisan na strani 25.) Sprednjo polo nabereimo le malo, stransko nekaj več in zadnjo precej gosto. Krilo šivamo v pas tako, da je sprednja pola pod prej omenjeno skrajšano četrtno pasu; stransko polo prišijemo pod dve tretjini prej omenjene podaljšane četrtnine. Vsako polovico zadnje pole prišijemo pod zadnjo (skrajnjo) tretjino prej omenjene podaljšane četrtnine. — Sprednja pola je le malo izrezana; za ženske močne rasti jo izrežemo še bolj, nasprotno pa prav nič.

Preden prišijemo vrvico, jo radi namočimo, da se v pranju ne krči. To krilo zaznamujemo ali zgoraj v zadnji poli ali pa v pasu. Prav radi zaljšamo krila z „volanom“.

e) Krilo z okroglim pasom za odrasle.

Ker se nosijo kaj rada krila z okroglim pasom, vidiš v drugi poli s kroji — pod št. 1. a, b, c — tri take kroje. Narisana je le polovica vsakega kroja. Za tak pas rabimo primeroma 75 cm blaga, ki ga prikrojimo iz dvojno ležečega blaga. Kroj položimo tako na blago, da teče sprednja zgiba po niti, zadaj pa je krajec lahko poševen. Za šive dodamo primeroma 1 cm blaga ob vseh stranicah, le spredaj ne, ker je tukaj kraj stičen (ni šiva).

Pole, ki jih všijemo v pas, so za višino pasu krajše nego navadne pole. Sprednjo polo tudi nekoliko izrežemo. — Na drugi poli s kroji je tudi navodilo, kako prikrojujemo pole za taka krila. — Okrogli pas prišijemo krilu na okoli ali pa le vrhu sprednje in vrhu stranske pole; zadaj ga ni, ali pa je okrogli pas nad zadnjo polo okrajšan. (Poglej drugo polo št. 1. c.) V okrajšani in v okrogli pas prišijemo zadnjo polo tako, da položimo blago na gube. V obeh takih pasovih napravljamo zadaj kaj radi zatega. — Ako nismo všili zadnje pole v okrogli pas, napravimo zadaj zavlak in vanjo uvedemo trak, da zatezamo krilo. Taka zadnja pola je dolga kakor navadna.

Preden prišijemo okrogli pas, sešijemo obe leži pasnega blaga z zadnjimi vbodi ob krajšem okroglem kraju in ob stranicah ter obrnemo pas na lice dela, da so urezni krajci skriti. Na spodnjem ureznem kraju zaganemo blago za 1 cm globoko proti notranji strani pasu in odmerimo od srede proti desni in proti levi po 20 cm (to je dobro tretjino vse spodnje pasne širine); do te točke pripnemo sprednjo polo. Odtöd odmerimo na primer še 20 cm, do

te točke pripnemo stransko polo; pod ostanek (to je prav pičla tretjina) pripnemo zadnjo polo.¹

Preobilo blago vseh pol naberemo; ako je blago debelo (na primer porhant), ga pa položimo v gube. — Če smo prišli pas, ga radi prešijemo še nad polami, in sicer primeroma 2 cm od spodnje zgibe. Vse drugo šivamo, kakor je to popisano pri krilu za deklice.

Kako pomanjšujemo ali povečujemo okrogle pasove.

Okrogle pasove pomanjšujemo ali povečujemo tako, da odmerjamo ali pa dodajamo nekaj centimetrov pri zadnjem kraju. Le malo-kdaj dodajamo ali odmerjamo blago tudi spredaj.

3. Spodnje hlače.²

Imamo: moške, ženske in otroške spodnje hlače.

Hlače prikrojujemo le po kroju, ki si ga napravljamo iz papirja. Mero jemljemo po starem perilnem kosu ali pa po životu; v zadnjem primeru moramo dodajati v širini precej blaga, ker se hlače ne prijemljejo života.

Hlače imajo po dve hlačnici in podpasni del.

a) Moške spodnje hlače.

Moški nosijo hlače brez pasu ali pa s pasom. Za zgledne hlače smo si izbrali hlače brez pasu, kakršne nosi mož srednje velikosti. Stranska dolžina osebe meri 118 cm od pasu do pete.

Mere.

Narisek št. 48.

Hlačnica meri v stranski dolžini 72 cm. Široka je v stopu 39 cm, v nogi 16 cm.

Podpasni del sprednje pole je visok v kolku 36 cm, spredaj tudi 36 cm. Širok je v stopu 39 cm, v pasu pa le 31 cm.

Podpasni del zadnje pole je visok v kolku 36 cm, zadaj pa 6 cm več, torej 42 cm. Širok je v stopu 39 cm, v pasu pa 30 cm.

Pasu ni; širok bi bil vsak del 48 cm.

Blaga (gradla, bele domače kotonine 78 cm, 82 cm, navadnega porhanta 78 cm, 80 cm, piketnega porhanta 110 cm, 120 cm) potrebujemo okoli 2:50 m za par hlač.

¹ Ako ima krilo po dve stranski poli na vsaki strani, naberemo blago teh pol in blago zadnje pole vse skupaj ter ga pripnemo pod prej določeni del pasu. Sprednja pola se ne nabere ne več, ne manj.

² V drugi poli s kroji so kroji v naravni velikosti.

Da sestavimo kroj, potrebujemo: 1.) stransko dolžino, 2.) višino v kolku in 3.) širino v stopu.

Stransko dolžino — od kolka do pete — izmerimo po životu ter odštejemo primeroma 10 *cm*, ker se hlače ne nosijo do tal. (Ako pa merimo po starih hlačah, dobimo takoj pravo mero.)

Za višino v kolku jemljemo po navadi tretjino stranske dolžine hlač. Za višino zadnjega dela dodajamo primeroma 4 *cm* do 6 *cm*.

Za širino v stopu jemljemo višino v kolku in še dodajamo primeroma 3 *cm*. — Za tanko rast dodajamo le 1 *cm* do 2 *cm*, za debelo pa 4 *cm* do 5 *cm*.

Kroj vrišemo s pomočjo dveh glavnih črt. Prvič potegnemo navpično črto *a*, dolga je 108 *cm* (to je stranska dolžina hlačnice); na gorenjem koncu odmerimo 36 *cm* (to je višina v kolku). Pri tej točki potegnemo vodoravno črto *b*, dolga je 39 *cm* (to je širina v stopu).

Vrišemo podpasni del sprednje pole ter potegnemo vodoravno¹ črto *I*, ki je dolga le 31 *cm*, ker odštejemo primeroma petino od širine v stopu. Črto *II* potegnemo do srede navpično, potem jo izbočimo proti levemu koncu črte *b*. Sprednji podpasni del izrežemo po navadi spredaj primeroma za petino širine v stopu.

Vrišemo podpasni del zadnje pole. V to svrho podaljšamo višino v kolku za 6 *cm* in potegnemo tu vodoravno črto. Potem vrišemo črto *III* z ravnilom od levega kota pri stopu prav mimo gorenjega ogla sprednje pole do vrhovne vodoravne črte.

Črto *IV* potegnemo z ravnilom od konca zadnje stranice do kolka.

Vrišemo hlačnico. Črta *V* veže stop in nogo, za katero nimamo nobenega razmerja; po navadi je noga široka 16 *cm*. Črta *V* je zabočena navzdol proti stranski zgibi.

Kako pomanjšujemo ali povečujemo moške spodnje hlače.

Po gorenjem navodilu se moške spodnje hlače prav lahko pomanjšujejo ali povečujejo. Obe glavni črti *a* in *b* potegnemo v zaželeni dolžini na polo papirja za nov kroj in položimo vzorčni kroj tako na kroj, ki ga hočemo narisati iznova, da leži točka, v kateri se stikajo črte *II*, *III* in *V*, ravno na levem koncu nove črte *b*. Iz te točke potegnemo črte *II*, *III* in *V*. Črta *II* je zabočena le toliko, kolikor znaša petina širine v stopu. Črta *III* je neizpremenjena. Črto *V*

¹ To se ravna po človeku; za tanko rast potegnemo črto *I* za 2 *cm* navzdol, za debelo rast pa še dodamo nekaj centimetrov navzgor.

vrišemo v novi kroj, da prvič označimo pri spodnjem koncu nove črte *a* širino noge; potem zvežemo dobljeno točko pri nogi z levim koncem črte *b*. Črti *I* in *IV* vrišemo od gorenjega konca črt *II* in *III* do gorenjega konca nove črte *a*. Pri stranski zgibi *a* odpade nekaj kroja, ali pa kroj poide; ta je zavisno od širine nove mere.

Izvršite v. Hlačnice prikrojimo iz dveh lež blaga, podpasni del pa le iz ene leže. Kroj položimo tako na blago, ki je preganjeno podolgoma, da teče stranska dolžina kroja (črta *a*) po zgibi blaga. — Na drugi poli s kroji vidiš, kako naj prikrojimo hlače (n. pr. porhantne), da niso vse hlačnice za eno nogo. — Blago odrežemo pri črtah *I*, *II*, *III* in *IV* enojno, pri črti *V* in pri nogi pa dvojno; pri stranski zgibi pa ga ne prerežujemo. Za šive dodamo pri vsakem ureznem krajcu nekaj blaga; to se ravna po šivu.

Blaga nekaj prihranimo, ako ne prikrojimo vsega podpasnega dela zadnje pole iz enega kosa. Takrat prišijemo zadnji poli poseben kos blaga zgoraj poleg vodoravne črte, ki teče kakor črta *I* v sprednjem podpasnem delu.

Pri nas nosijo še prav mnogo spodnjih hlač, ki nimajo pasu. Tu napravijo zatego, to je rob, kjer je uveden trak, s katerim zavezujejo hlače. (Poglej zatego na strani 31.) Najprej popišemo take hlače; v drugi poli s kroji pod št. 2. *a*, *b* pa vidiš tudi hlače s širokim pasom in pod št. 3. *a*, *b* še ozke hlače za jezdece.

Moške spodnje hlače brez pasu šivamo takole: Vsako hlačnico sešijemo zase po črti *V* s ploščatim nadšivom ali pa s francoskim šivom. (Poglej stran 14.)

Pri zunanji zgibi noge napravimo 15 do 18 *cm* dolg razporek in zarobimo vsako hlačnico. Na vsak ogel prišijemo naposled ozke trakove, s katerimi zavezujejo hlačnico.

Oba podpasna dela sešijemo s ploščatim nadšivom po vsej dolžini črte *III*, po črti *II* pa le od stopa do zvezdice. Za srednjo rast sešijemo primeroma 10 *cm*, za tanko rast manj.

Ostali del ureznega krajca črte *II* obšijemo z 2 *cm* široko, premo navadno zavlako.

Okoli pasu napravimo zatego; prišijemo 3 *cm* široko, premo navadno zavlako. V ta rob uvedemo dovolj dolg trak, ki ga prišijemo zadaj v sredi podpasnega dela (prav nad črto *III*), da se trak ne izmakne. S tem trakom zavezujejo hlače v pasu. Hlače zaznamujemo v gorenjem oglu sprednje pole ob levi nogi.

Spodnje hlače s pasom.

Kroj navadnih hlač lahko pretvorimo tako, da se nosijo s pasom. Takrat prikrajšamo podpasni del za višino pasu. (Poglej narisano navodilo na drugi poli s kroji št. 2. *a*.) Vsako polovico pasu prikrojimo iz dveh lež blaga; zgoraj je lahko zgiba. Pas, ki je narisan na drugi poli s kroji št. 2. *b*, se zadaj zateza z vrvico; spredaj se zapenja z gumbi in z gumbnicami. Črte *III* ne sešivamo pri pasu primeroma 5 *cm* globoko; oba urezna krajca zarobimo prav ozko, da se napravi majhen razporek. — Nekateri šivilje ožijo podpasni del pri kolku ter šivajo tu globoko pleto, da blago ni preveč nabrano. Taka pleta je označena s pikami v velikem kroju št. 2. *a*.

Pas prišijemo hlačam tako, da je široka stran pasu spredaj, ozka pa zadaj; stranska zgiba je na sredi vsake polovice pasu. Preobilo blago podpasnega dela položimo v globoko gubo, ali pa ga nabereemo. Zadaj sta po dve globoki gubi prav blizu črte *III*; spredaj ni treba gub. — Samo ob sebi je umevno, da blaga ne nabiramo, če smo pri kolku šivali globoko pleto.

Spredaj zapenjamo hlače z gumbi, zadaj zadragnemo vrvico, ki je uvedena v luknjice pri pasu.

Hlače za jezdece.

Take hlače so zelo ozke in se prijemljejo života prav dobro, ker teko niti nekoliko poševno. Kroj, ki ga vidiš na drugi poli s kroji št. 3. *a*, položimo na blago tako, da teče stranska dolžina hlačnice poleg tkalnega krajca. (Poglej drugo polo s kroji.) V stopu jemljemo ravno tretjino stranske dolžine, to je po našem 36 *cm*; blaga ne dodajamo nič, kar smo pa storili pri kroju na strani 56. Po navadi dodamo dolžini hlačnice nekaj centimetrov (8 do 10), da ni prekratka.

Pas — št. 3. *b* — se zapenja zadaj križema; zaraditega je v levem pasu navpična gumbnica; na desni pas prišijemo gumb. Vodoravno gumbnico napravimo v obeh delih pasu.

Take hlače sešivamo poleg stranske zgibe; tu napravimo spodaj 15 *cm* dolg razporek. Poleg črte *V* ne sešivamo hlač, ker je tu zgiba. Vse drugo šivamo kakor pri navadnih moških hlačah.

Za take hlače lahko prihranimo blago, ker položimo kroj tako nanje, da ne rabimo za vsako hlačnico vse dolžine ene hlačnice. — Poglej navodilo v drugi poli s kroji. — Rabimo le 2·25 *m*; blago bodi široko 88 *cm*. Pas prikrojimo iz odpadkov.

b) Ženske hlače.¹

Za zgledne hlače smo si izbrali mere, kakršne rabijo ženske srednje rasti.

Mere.

Stranska dolžina meri 80 *cm*.

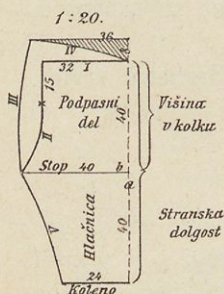
Podpasni del sprednje pole je visok v kolku 40 *cm*, spredaj tudi 40 *cm*. Širok je v stopu 40 *cm*, v pasu 32 *cm*.

Podpasni del zadnje pole je visok v kolku 40 *cm*, zadaj pa 48 *cm*.

Hlačnica je dolga v kolku 40 *cm*. Široka je v stopu 40 *cm*, pod kolenom 24 *cm*.

Pas — navadni, ozki — je širok 74 *cm*, ako meri pasna širina 72 *cm*. (Nekaj centimetrov naj leži križema.) Visok je 3 do 4 *cm*.

Blaga (mehkega, neapretiranega šifona 82 *cm*, ali pa porhanta 78 *cm*, 80 *cm*) potrebujemo vsaj po 2 *m* za par hlač. Porhantne hlače so v stopu le 38 do 39 *cm* široke; ako to ne zadostja, prišijemo v stopu sprednje hlačnice nekaj blaga.

Narisek št. 49.

Da sestavljamo kroj, rabimo le a) stransko dolžino hlač in b) širino v stopu.

Stransko dolžino hlač merimo osebi po navadi od pasu do pod kolena. Od pasu do kolena je 60 *cm*, dodamo pa še tretjino te mere, torej skupaj 80 *cm*.

Životno širino (to je širino v stopu) merimo tako, da sedemo na metrsko mero in jo položimo okoli najširšega životnega dela. Polovica te mere in dodatek — okoli 10 do 15 *cm* — je vsa širina ene hlačnice v stopu. Merimo obilo.

Kroj si vrišemo takole: Potegnemo navpično črto *a*; to je stranska dolžina hlačnice, 80 *cm*.

Od gorenjega konca te črte odmerimo višino v kolku, 40 *cm*.

Potegnemo vodoravno črto *b* k dobljeni točki na črti *a*. Črta *b* je dolga toliko centimetrov, kolikor meri hlačnica v stopu, torej 40 *cm*.

Na gorenjem koncu črte *a* potegnemo vzporedno črto *k* črti *b*; ta črta je dolga 36 *cm*, ker je za petino (8 *cm*) krajša nego črta *b*. Do te višine bomo vrisali sprednji podpasni del.

Črto *a* podaljšamo zgoraj za petino dolžine v kolku, to je za 8 *cm*, ter potegnemo še eno vzporedno črto *k* črti *b*; dolga je

¹ Na drugi poli s kroji št. 4. je kroj v naravni velikosti.

32 *cm*, ker je za desetino (4 *cm*) manjša nego črta *b*. Do te gorenje višine bomo vrisali zadnji podpasni del.

Na spodnjem koncu črte *a* tudi potegnemo vzporedno črto k črti *b*. Ta črta je dolga le širino v kolenu, to je 24 *cm*. Do te črte bomo vrisali hlačnico.

Vrišemo podpasni del sprednje pole. Črto *I* potegnemo poleg prej omenjene vodoravne črte. Črta *II* teče primeroma do polovice navpično proti stopu, potem se obrne proti levemu koncu črte *b*.

Vrišemo podpasni del zadnje pole. Črto *III* potegnemo od levega konca vrhovne vodoravne črte proti stopu, črto *IV* pa od levega konca vrhovne vodoravne črte proti kolku. Črta *III* je le malo zabočena navzven; črta *IV* je zabočena močno proti vrhu.

Vrišemo hlačnico. Črta *V* veže levi konec kolena s kotom v stopu; ta črta je zabočena proti kolenu. Koleno je pa že vrisano.

Kako pomanjšujemo in povečujemo ženske hlače.

Po gorenjem navodilu se kroji ženskih hlač prav lahko pomanjšujejo ali povečujejo. Ko smo si določili dolžino črt *a* in *b*, položimo vzorčni kroj (ta je na drugi poli s kroji — št. 4.) tako na kroj, ki si ga hočemo narisati iznova, da leži točka, v kateri se stikajo črte *II*, *III* in *V*, ravno na levem koncu nove črte *b*. Iz te točke potegnemo črte *II*, *III* in *V*. — Za ženske močnega života potegnemo črto *II*, kakor je v kroju naravne velikosti označeno s pikami, da je sprednji podpasni del bolj izrezan. Za ženske tanke rasti izrežemo ta del le malo. Črto *III* potegnemo navpično kvišku. — Za črto *V* umerimo najprej spodaj širino kolena, potem šele vrišemo hlačnico. — Pri stranski zgibi *a* odpade nekaj kroja, ali pa tu kroj poide; to se ravna po novi meri. Črti *I* in *IV* vrišemo od gorenjega konca črt *II* in *III* do gorenjega konca nove črte *a*. Črta *I* je le za navadno rast vodoravna; za ženske tanke rasti jo potegnemo poševno navzdol za 2 *cm*, obratno pa kvišku. Črta *IV* je vselej navzven zabočena.

Izvršitev. Kako polagamó kroj na blago in kako ga prihranjujemo, je popisano pri moških spodnjih hlačah na strani 58.

Ženske hlače šivamo takole: Vsako hlačnico sešijemo zase po črti *V* s ploščatim ali z okroglim nadšivom ali pa s francoskim šivom. (Poglej strani 15. in 16.)

Hlačnice robimo pri kolenu; rob bodi širok vsaj 4 *cm* do 5 *cm*. — Ako šivamo s strojem, zarobimo najprej vsako hlačnico in jo sešijemo šele potem.

Prav radi šivamo pri kolenu drobne robce; takrat dodajamo spodaj blago za robce. Te robce dodelamo najprej, potem šele pri-krojimo črto V, sicer bi nam blago pošlo tudi v širini.

Oba podpasna dela sešijemo spredaj poleg črte II od pasu primeroma 15 cm globoko. Najprej izvršimo na narobni strani hlač zadnji šiv; potem razgrnemo oba podpasna dela in prirobimo zagibek vsakega dela k dotičnemu podpasnemu delu. — (Lahko pa sešijemo oba podpasna dela kar samo s ploščatim nadšivom.)

Ostali del ureznega krajca črte II in ves urezni krajec črte III obšijemo s poševno ukrojeno, 1.5 cm do 2 cm široko navadno zavlaklo.

Pas razdelimo na štiri dele; vsaka srednja četrtnina meri po 18 cm, vsaka skrajnja četrtnina po 19 cm. Podpasni del naberemo v pas tako, da je sešiv črte II na sredi pasu in stranska zgiba ravno med sprednjo in med zadnjo četrtnino, to je v kolkku. Preobilo blago podpasnega dela naberemo; ako je blago debelo, n. pr. porhant, ga položimo v gube. Pod kolkom in pod sredo pasu prišijemo primeroma po 8 cm blaga gladko v pas (4 cm na vsako stran).

Kako prišivamo trakove in kako izdelujemo vse šive, je popisano v dotičnih oddelkih. Zaznamenujemo hlače ali na sredi pod pasom ali pa zadaj pri razporku tudi pod pasom.

Ženske hlače z okroglim pasom.

Ženske hlače tudi radi nosimo z okroglim pasom. Kroj za tak pas (na drugi poli s kroji) je prav takšen, kakršen je pas za spodnja krila; tudi tukaj prikrajšamo podpasni del za višino okroglega pasu. V velikem kroju — na drugi poli s kroji, št. 4. — smo označili v podpasnem delu odpadek, ki se ujema z najmanjšim okroglim pasom. Podpasni del naberemo prav tako, kakor če imamo navadni pas. Spodnjo zabočeno zgibo pasu razdelimo od srede do zadnjega krajca tako na dva dela, da je zadnji del za 1 cm ali za 2 cm širši od sprednjega. Sprednji podpasni del prišijemo pod krajši del pasu, zadnjega pa pod daljši del. Zadaj naberemo blago kar najgosteje.

Ženske hlače s stranskim zapetkom.

Kroj za take hlače vidiš na drugi poli s kroji — št. 5. a. — Radi prišivamo tudi tu okrogli pas, pa le vrhu sprednjega podpasnega dela. Kroj takega okroglega pasu vidiš prav na tej poli — št. 5. b.

Podpasni del takih hlač sešivamo po vsej dolžini črt II in III. Razporek prerežemo pod kolkom; obšijemo ga s premo navadno zavlaklo. Na vrhu zadnje pole napravimo zatego ter zapenjamo take

hlače pri kolku z gumbi. Pri kolenu blago radi nabiramo. Prišijemo navadno zavlako in uvedemo trak, da hlače lahko zatezamo. Radi jih zaljšamo s čipkami.

c) Otroške hlače.¹

Take hlače šivamo kakor hlače za ženske. Prav pogostoma jih zapenjamo pri kolku in jih sešivamo v notranjem delu kakor ženske hlače s stranskim zapetkom.

Ker nosijo otroci hlače najlepše z jopico, vidiš — pod št. 7. *a*, *b*, *b'* — kroje dveh takih jopic.

Podpasni del naberemo v dva ozka pasova, kjer napravimo gumbnice; jopici pa prišijemo gumbe, da lahko pripenjamo hlačice. Te jopice so popisane na strani 67. V drugi poli s kroji vidiš — pod št. 6. *a* — tudi kroj: „Hlače za prvenčke“; ker se nosijo z jopico, naberemo tudi take hlačice v pas, ki je širok primeroma 50 *cm*. Na vsakem koncu pasu napravimo po eno vodoravno gumbnico, na sredi pa eno navpično.

4. Spodnje jopice.

Te so: nočna jopica, dnevna jopica in spodnji život ali nedrec. Tudi otroške jopice, na katere pripenjamo hlače ali spodnje krilo, prištevamo spodnjim jopicam.

Jopice prikrojujemo po papirnatem kroju; več takih krojev vidiš na prvi poli s kroji. Primerni so srednji velikosti. Mero jemljemo po životu ali pa po starem perilnem kosu.

a) Nočna jopica.

Kroj je na prvi poli s kroji, št. 1. *a*, *b*, *c*.

Stan te jopice ima dva sprednja dela in en zadnji del. Rokav ima gorenji in spodnji del.

Mere (po životu).

Vsa životna širina — spodaj okoli života — je 120 *cm*.

Vsa sprednja širina — čez prsi in čez hrbet — je 106 *cm*.

Vsa vratna širina je 37 *cm*.

Sprednji del:

Sprednja dolžina — od vratu do spodnjega robu — je 54 *cm*.

Prsna širina — od srede sprednjega robu do stranskega šiva pod pazduho — je 31 *cm*; do srede obramnice pa je 20·5 *cm*.

Životna širina — spodaj pri robu — je 41 *cm*.

Vratna širina — pri vratni izrezi — je 10·5 *cm*.

¹ V drugi poli s kroji — št. 6. *a*, *b*, *c* — vidiš kroje za take hlače.

Stranski šiv — pod pazduho do spodnjega robu — je 38 *cm*.
 Rama — od obramnice do vratu — meri 14 *cm*, nje višina pri vratu je tudi 14 *cm*.

Obravnica meri 24 *cm*. (Merili smo okroglo.)

Zadnji del:

Zadnja dolžina — od vratu do spodnjega robu — je 59 *cm*.

Širina črez pleča — od srede hrbta do srede obramnice — je 20·5 *cm*.

Širina črez hrbet — od srede hrbta do pod obramnice — je 27 *cm*.

Širina črez život — od srede hrbta do stranskega šiva spodaj — je 36 *cm*.

Vratna širina meri 9·5 *cm*.

Stranski šiv meri 38 *cm*.

Rama meri 14 *cm*.

Obravnica meri 20 *cm*.

Rokav:

Notranja dolžina meri 44 *cm*.

Zunanja dolžina meri spodaj 57 *cm*, zgoraj 59 *cm*.

Ovratnik:

Ovratnik je širok 40 *cm*, visok pa 2 *cm*.

Blaga (mehkega šifona 88 *cm* ali pa porhanta 78 *cm*, 80 *cm*) potrebujemo za stan 1·40 *cm* in za rokava 1·20 *cm*, to je skupaj 2·60 *cm* za eno jopico. Ako krojimo tri jopice, zadošča 7·50 *m*.

Kroj za spodnje jopice sestavljamo najhitreje po kroju gorenje jope. Vrhovne krojeve črte jopičnih delov vrišemo skoro neizpremenjeno; spodaj pa kraj razširimo. Sploh prikrojujemo take jopice prav obilo, da nas ne tišče. Primeri n. pr. vso životno širino (120 *cm*) širini sprednjega in zadnjega dela, ki znašata skupaj 154 *cm*. Pri sprednjem delu dodamo spredaj stično blago za zaključni rob; dodatek smo vrisali v kroju naravne velikosti. Pri porhantni jopici pa napravimo dodani prešiti rob. Rokav všijemo gladko brez nabora na rami — po modi se ni treba ravnati. — V kroju — št. 1. c — je označeno s tankimi črtami, kako naj teko snutki, da leži kraj prav.

Izvršitev. Pričnemo spredaj z zaključnim robom, ki je širok 3 *cm* do 4 *cm*. Nato sešijemo sprednji in stranski del ob strani in na rami s ploščatim nadšivom. (Robni vbodi teh šivov naj se vidijo na zadnjem delu.)

Jopico obšijemo spodaj na okrog s poševno 1·5 *cm* ali 2 *cm* široko navadno zavlaklo.

Prišijemo ovratnik. (Poglej kroj ovratnikove zavlake pri moški srajci na prvi poli s kroji — št. 11. *b*.) Preobilo blago sprednjega dela malo nabere, ali pa šivamo plete, ki se izgublajo proti pasu.

Sešijemo rokav; radi nabere na komolcu (od znaka *V* do znaka *V*) gorenji del rokava. — Poglej kroj naravne velikosti. — Potem ga obšijemo spodaj s premo, 3 *cm* široko navadno zavlako. Nato všijemo rokav s ploščatim nadšivom; robni vbodi tega šiva naj se vidijo v sprednjem in v zadnjem delu jopice, ne pa na rokavu, ker je tako delo močnejše. — Preden všijemo rokav, še pomerimo, se li uleže prav, če ga oblečemo. Po navadi všivamo rokav tako, da se stikata notranji šiv rokava in zvezda v obramnici sprednjega dela. (Ako je neizogibno potrebno, nabere preobilo blago pri rokavu nad ramo.) V zaključni rob desnega sprednjega dela napravimo gumbnice, v rob levega dela prišijemo gumbe. Jopice zaznamujemo v levem sprednjem delu, in sicer v kotu pri prešitem robu.

Ako nam je všeč, zaljšamo nočne jopice spredaj in na rokavih s pletami, robci in čipkami. Za take plete moramo blago dodajati; te plete najprej dodelamo, potem pa šele prikrojimo sprednja dela in rokav, sicer bi nam blago pošlo.

Tudi rokav lahko prikrojujemo tako, da je zgoraj nekaj širši nego obravnica. Takega rokava ne moremo všiti s ploščatim nadšivom. Preobilo blago nabere in všijemo rokav le z zadnjim šivom. Urezna krajca obšijemo z ozko (poševno prikrojeno) zavlako. To zavlako prišijemo tako, da vbodov ni videti na licu dela; prvič in drugič šivamo prav tik zadnjega dela. — Zavlake so popisane na strani 22. Naša zavlaka je visoka le toliko, da pokrije urezne krajce v obravnici.

b) Nočna jopica z naplečnikom.

V prvi poli s kroji — št. 2. *a*, *b* — vidiš tudi nočno jopico z naplečnikom; rabimo jo za ženske močnega života. Narisali smo le sprednji del, ker samo tega prikrojimo z naplečnikom; za ostale dele rabimo kroj navadnih spodnjih jopic. Zadnje polo nočne jopice nekoliko zaokrožimo ob stranskem šivu; v kroju je to označeno z drobnimi pikami. Rokav uporabimo od navadne nočne jopice ali pa od dnevne jopice.

c) Dnevna jopica.

Na prvi poli s kroji — št. 3. *a*, *b*, *c*, *d* — je še kroj spodnje jopice, ki se bolj prijemlje života. Rokav prikrojimo iz enega kosa blaga; manšeto uporabimo od nočne srajce — prva polá, št. 9. *d*.

To jopico šivamo tako kakor vsako drugo. Radi jo zaljšamo s pletami in čipkami, kakor smo to že omenili pri nočni jopici. Okoli takih jopic radi prišivamo spodaj nabrano ali pa na gube položeno garnuro.

Kako pomanjšujemo ali povečujemo spodnje jopice.

Vse jopice lahko pomanjšujemo ali povečujemo. Za sredo sprednjega zaključnega roba potegnemo premo črto; na gorenjem koncu te črte umerimo sprednjo dolžino — od vratu do prsi — in potegnemo nekoliko visečo črto, ki je dolga, kolikor meri prsna širina. Pričenši ali pri prvi ali pri drugi črti, si označimo po novi meri nove točke ter vrišemo kroj, ki je podoben prvotnemu kroju.

Tako zadenemo kroj tudi za one, ki nosijo rame viseče ali pa kvišku. V zadnjem primeru potegnemo tudi ramo pri obramnici bolj kvišku, in obratno.

d) Spodnji život ali nedrec.

Stan te jopice ima: dva sprednja dela, dva ozka zadnja dela in po dva stranska dela. Rokav je kratek in ima le en del.

Mero jemljemo prav tako kakor za nočno jopico. Blaga (šifona 88 cm) potrebujemo 80 cm.

Take jopice prikrojujemo po navadi po kroju gorenje jope, ker se životu dobro prilega. Kako sestavljamo take kroje, ne spada semkaj; zaraditega to tudi ni popisano nadrobno.

V prvi poli s kroji — št. 4. a, b, c, d, e — vidiš kroj takega nedreca. Lahko ga povečaš ali pomanjšaš, kjer je prevelik ali premajhen. Ako dodaš spredaj blago, pomakni kozice v sprednjem delu (to so pasne kozice) bolj k sprednjemu ureznemu kraju.

Take nedrece nosimo zaprte (blago seza do vratu) ali pa izrezane. V prej omenjeni poli je nedrec izrezan.

Izvršitev. V vsakem sprednjem delu sešijemo pasne kozice. Potem sešijemo vse dele stanu; manjši stranski del prišijemo sprednjemu delu, daljšega pa zadnjemu delu ter zarobimo ali pa obšijemo nedrec spodaj.

Pri vratu obšijemo urezni krajec z navadno zavlako in ga še ozaljšamo s čipkami.

Tudi rokav radi zaljšamo s čipkami, preden ga všijemo v obramnico.

Spredaj napravimo gumbnice in prišijemo gumbe, kakor je to označeno pri naravnem kroju.

Nedrec zaznamujemo tam, kjer se zaznamujejo sprednje spodnje jopice.

e) Otroška jopica.

Za tako jopico merimo le pasno širino in višino sprednjega dela do rame. Taka jopica nima rokava.

Blaga (gradla 78 cm) rabimo le toliko, kolikor je jopica visoka.

V drugi poli s kroji — št. 7. a, b, b' — vidiš dve jopici. Prva nima naramnice; prišijemo ji namesto rame trak iz gumielastike ali pa premo pasu z gumbnicami, da se rama lahko poviša.

Druga jopica ima naramnico in je na rami sešita. Premo pasu prve jopice lahko prišijemo tudi tej jopici.

Izvršite v. Prvo jopico prikrojimo iz enega kosa. Drugo jopico sešijemo na rami in na strani ali pa spredaj; to se ravna po blagu. Okoli pasu in na vsakem zadnjem delu napravimo primeroma 3 do 4 cm širok prešit rob. Ostale urezne krajce (tudi obramnico) obšijemo z ozko navadno zavlaklo.

Jopice zapenjamo zadaj, kjer smo napravili v prešitem robu gumbnice in prišli gumbce.

Tudi v pasu so gumbnice; nanje pripenjamo hlače, oziroma spodnja krila.

Take jopice zaznamujemo zadaj v spodnjem kotu na desni ali na levi.

5. Srajce.¹

Imamo moške, ženske in otroške srajce. Moškim srajcam prištevamo deške srajce, ženskim pa dekliške srajce.

Srajce delimo tudi na dnevne in na nočne srajce. Ženske srajce delimo še na izrezane in na zaprte. Zapenjamo jih ali spredaj ali na ramah.

Glavna dela srajce sta: stan in rokava. Stan ima sprednjo in zadnjo polo. Ženske in velike dekliške srajce imajo še kozice. Stranski deli so omenjeni pri dotičnih srajcah.

Za srajce po navadi ne rabimo papirnatega kroja; prikrojujemo jih takoj iz blaga. Mero jemljemo po starem perilnem kosu ali po životu. Pričeli smo z žensko srajco, ker jo prikrojujemo najlaže. Končali bomo z moško srajco, ki jo prikrojujemo najteže.

a) Ženske srajce.

Po kozicah, ki jih prišivamo srajci, razločujemo srajce z dolgo kozico in srajce z dvema kozicama. (Štejemo le kozice ene pole, ne pa obeh pol.) Brez kozic prikrojujemo le majhne dekliške in otroške srajce, ker je blago za take srajce preširoko.

² V prvi poli s kroji so kroji v naravni velikosti.

Za ženske srajce rabimo ali platno (švicarsko platno 78 cm, 82 cm, rumburško platno 78 cm, apretirani kreas 88 cm) ali šifon (82 cm) ali pa belo domačo kotonino (78 cm, 82 cm). Za vsako srajco kupimo dvakrat več blaga, nego je srajca dolga, in še nekaj za rokave, za šive in za pranje.

Dolžino vsake srajce merimo po životu, in sicer za dnevne srajce od rame do srede meče (n. pr. 120 cm), za nočne srajce pa skoraj do pete (n. pr. 144 cm). Za dnevno srajco bi po tej meri kupili vsaj 2·75 m, za nočno pa 3·50 m blaga. — Prečitaj še popis posameznih srajc.

Srajca z dolgo kozico za kmetice.

Mere.

Stan je dolg 120 cm. Širok je spodaj 90 cm, zgoraj 60 cm.

Kozica je dolga 92 cm (brez dodatka za rob). Široka je spodaj 15 cm, zgoraj 1 cm (z dodatkom za šiv).

Obramnica je dolga 28 cm.

Rama je dolga 8 cm.

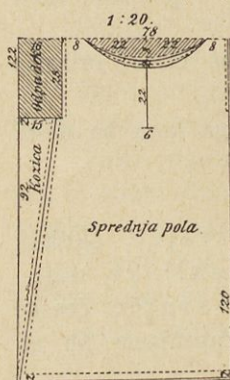
Vratna izreza je široka 22 cm. Globoka je spredaj 10 cm, zadaj le 8 cm.

Razporek meri 22 cm.

Rokav je dolg 20 cm. Širok je spodaj 20 cm, zgoraj 30 cm.

Razmerje teh mer:

Blago je široko 78 cm, stan je dolg 120 cm; ako dodamo širini blaga 2 cm, je razmerje širine blaga proti dolžini kakor 80:120, to je kakor 2:3. — Stan je širok zgoraj 60 cm, spodaj 90 cm, to je kakor 2:3. (Gorenja širina stanu je

Narisek št. 50.¹

za četrtno manjša od širine blaga, spodnja pa za četrtno od dolžine stanu.) — Obramnica meri pičlo četrtno dolžine stanu, to je 28 cm namesto 30 cm. — Kozica je dolga dobre tri četrtnine dolžine stanu, to je 92 cm namesto 90 cm. Za obe kozici odmerimo v širini toliko blaga, kolikor znaša petina širine blaga; petina od 80 je 16 cm. — Rama meri desetino širine blaga, to je 8 cm. — Vratna izreza je široka ostanek blaga; globoka je zadaj toliko, kolikor je rama dolga,

¹ Narisek št. 50. kaže, kako prikrojuješ stan za tako navadno žensko srajco takoj iz blaga. — V prvi poli s kroji vidiš to srajco sešito. — Onih centimetrov, ki jih dodajamo za pranje, nikjer ne dodajamo v meri pri narisku. Za šive dodajamo nekaj blaga; tega števila pa ne vštevamo pri kroju. Zaradi tega je stan v narisku dolg 122 cm, zapisali pa smo znotraj le 120 cm. Tako ravnamo pri vseh perilnih kosih.

spredaj nekaj več. — Razporek seza do pod pazduhe. — Rokav: Dolžina je neodvisna. Širok je zgoraj nekoliko več, nego je obravnica dolga, to je torej $28 + 2 = 30$ cm, spodaj pa 20 cm. Razmerje gorenje širine proti spodnji je kakor 3:2. — Kozica za rokav meri na eni stranici 10 cm, to je tretjino gorenje rokavove širine.

Blaga rabimo 2·75 m. Take srajce nosijo kmetice; narejajo jih iz domačega platna, ki je široko le 78 cm. Po tej širini se moramo ravnati.

Stan za navadne ženske srajce prikrojujemo takole: Od velikega kosa blaga odrežemo za stan 240 cm, za dva roba 4 cm, za pranje vsaj 6 cm, skupaj torej 250 cm. Blago preganemo zgoraj po sredi poleg votka, da dobimo sprednjo in zadnjo polo. Pregibek teče ravno nad ramama; poleg te zgibe ne smemo blaga prerezavati, ker zapenjamo to srajco spredaj in ne na rami.

Pri desnem kraju odrežemo kozico. (Mislimo si srajco oblečeno.) V to svrhu izrežemo najprej zgoraj odpadek, ki je širok 16 cm, globok pa 28 cm; blago leži dvojno. Iz spodaj ostalega blaga prikrojimo kozici tako, da potegnemo poševno črto od obravnice do robu. Ta črta teče navzven, 1 cm umerimo za šiv. Po tej poševni črti preganemo in prerežemo obe poli. — Pri desni nogi odpadeta dve kozici; prišli ji bomo k levi nogi. Pri desni nogi ostaneta še dve kozici; te sta s stanom združeni, ker je to blago stično.

Vrišemo vratno izrezo; ob šivanju jo bomo šele izrezali. Stan srajce preganemo na gorenji zgibi po sredi podolgoma. (Ker smo že odrezali kozici, ne ležita sreda stanu in sreda blaga na enaki točki; na to je treba dobro paziti.) Za vratno izrezo umerimo 1) od srede proti desni in proti levi po 22 cm in 2) navzdol v sprednji poli 10 cm, v zadnji pa le 8 cm. Dobljene točke zvežemo z zabočeno črto; na rami se stikata sprednja in zadnja izreza.

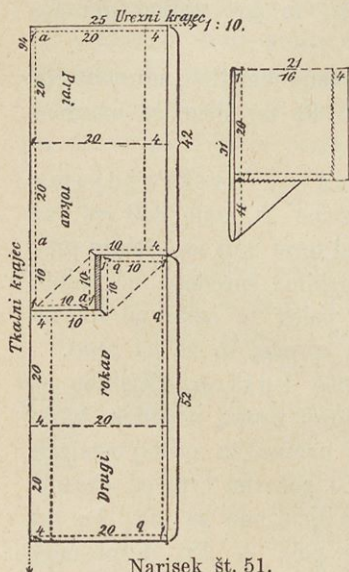
Blaga pa ne izrežemo po teh črtah; dodati moramo za šiv po 1 cm; vratni izrezek je torej širok le dvakrat po 21 cm, globok pa je na eni poli 7 cm, na drugi 9 cm. — Za ramo ostane še 9 cm blaga; 1 cm porabimo, kadar všijemo rokav.

V sredi sprednje pole potegnemo navzdol 22 cm dolgo premo črto; poleg te črte bomo prerezali blago ter napravili dva zaključna roba za gumbe in gumbnice. Širino teh prešitih robov smo si označili s kratko vodoravno črto.

Kako sešivamo stan, je popisano v odstavku: „Izvršitev“.

Narisek št. 51. kaže izdelani kratki rokav s kozico in prikrojjevanje tega rokava. O izdelanem rokavu vidiš narobno stran.

Rokave prikrojujemo po navadi podolgoma (to je, dolžina rokava teče poleg snutka); naš rokav pa ni tako prikrojen. Kratke rokave prikrojujemo radi s stičnimi kozicami kakor v narisku št. 51. Največ prihranimo blaga, ako prikrojimo oba rokava iz ene pole. Če je pa blago preozko za vso širino obeh rokavov, odrežemo zaželeno širino od dolžine blaga; to smo naredili pri našem rokavu. (Dolžina rokavova teče po širini, to je po votku blaga.)

Narisek št. 51.

Naše blago je preozko za širino obeh rokavov. Torej prikrojimo zgledni rokav tako, da umerimo po širini blaga le 25 cm, to je dolžina rokavova z dodatkom za šive; po dolžini blaga pa umerimo 94 cm dolg in 25 cm širok kos blaga. (94 cm dolga stran teče poleg snutka, 25 cm dolga stran pa poleg votka.) Ostanek širine blaga zadošča še za rokave dveh srajc.

Naš rokav prikrojimo po narisku št. 51. takole: Za prvi rokav umerimo pri tkalnem kraju gorenjo širino rokavovo, to je 40 cm, in za kozico 10 cm in dodatek za dva šiva 2 cm, skupaj torej 52 cm. Na nasprotnem ureznem kraju umerimo le spodnjo širino rokavovo in dodatek za šiv, torej 42 cm. (Drugi rokav umerimo obratno.) Za kozico umerimo pri gorenji širini rokavovi poleg rokavove dolžine 10 cm in 2 cm za šiv, torej 12 cm. Koliko blaga odpade v sredi, je razvidno iz nariska. Označeno je tudi z drobnimi pikami, koliko blaga dodajamo za šive. (Če bi krojili rokav iz tega blaga podolgoma — da teče dolžina rokavova po snutku — bi bilo premalo blaga za stično kozico. Takrat potrebujemo za rokav pri obramnici tudi le 42 cm, za kozico pa 12 cm blaga, to je skupaj 54 cm namesto 52 cm.) Kako šivamo rokav, je popisano v nastopnem odstavku.

Izvršitev. Stan šivamo takole: Na vsako polo prišijemo po eno kozico z ometico; kozico pripnemo tako, da je široka stran spodaj, ozka zgoraj in da se stičeta oba tkalna krajca. Sprednjo in zadnjo polo sešijemo ob straneh poleg poševno tekočega ureznega krajca. Šivamo ploščati ali pa okrogli nadšiv; zanj smo odločili 1 cm blaga

Kadar šivamo s strojem, sešijemo prvič kozici poleg stranskega ureznega krajca in šele potem prišijemo kozici k stanu poleg premelega krajca.

Srajco spodaj zarobimo; rob je širok le 1·5 *cm*, blaga smo določili 2 *cm*.

Sredi sprednje pole napravimo dva zaključna robova; vsak je dolg 22 *cm*, širok pa 3 *cm*, zagibek je širok 1 *cm*. Ako imamo radi spredaj močno nabrano srajco, tukaj izvršimo lahko „dodani prešiti rob“. — Prečitaj o tem odstavek na strani 17. — Oba prešita robova pripnemo tako, da leži desni rob nad levim. Pod tema prešitima robovoma naberemo preobilo blago sprednje pole, sešijemo vse urezne krajce s prav redkimi ometnimi vbodi in prišijemo ozko paso na lice perilnega kosa, da pokrijemo te urezne krajce. Paso prešivamo prav tik zgibe vseh štirih stranic. Na narobni strani ni treba pase, ako nismo prerezali blaga pregloboko. Sicer prišijemo tudi tukaj ozko paso in šivamo robne vbode le črez niti prejšnjega prešitega šiva. — Kako napravljamo take zaključne robove še na drug način, je popisano pri nočni srajci na strani 77.

V sredo robu na desni napravimo naposled dve navpični gumbnici; na rob ob levi roki prišijemo gumba.

Na vratno izrezo prišijemo navadno ali pa opremno zavlako. Zavlaka je široka 78 *cm*; merimo jo od srede gumbnice do gumba v prešitem robu; visoka je 2 *cm*. Za zavlako rabimo paso, dolgo 83 *cm*, široko pa 5 do 6 *cm*. Dodali smo širino enega prešitega robu 3 *cm* in po 1 *cm* za vsak zagibek.

Preobilo blago sprednje pole naberemo blizu do rame; tu ostane 9 *cm* gladkih; pri prešitem robu pa ostane na vsaki strani 1 *cm* blaga gladko, ker ga ne naberemo. Zadnjo polo naberemo v sredi; pri rami pa ostane 6 *cm* gladkih. Sredo zavlake pripnemo na sredo zadnje pole, umerimo od srede zadnje pole do rame 18 *cm* ter pripnemo to točko zavlake nad ramo. Konec zavlake, ki je od ramne točke oddaljen za 22·5 *cm*, pripnemo nad krajcem prešitega robu. (Kako prišivamo take zavlake, je popisano na strani 22.) V zavlako napravimo naposled vodoravno gumbnico, in sicer prav nad zaključnim robom desne sprednje pole; nad levo polo prišijemo gumb.

Kmetice si rade prišivajo še priramnico črez gorenjo zgibo na rami. Taka priramnica je štiroglata; dolga je prav toliko kolikor rama z dodatkom za šiv (po našem 10 *cm*), globoka pa je na vsaki poli po 10 *cm*, brez dodatka za šiv. Priramnico pripnemo na narobno stran srajce tako, da je sreda priramnice ravno pod zgibo

na rami. Prišijemo jo z robnimi vbodi poleg zgibe vseh preganjenih krajev, le pri obravnici ne, ker tu všijemo rokav. Tudi na rami radi prišijemo priramnico, da je delo trdnejše; tu šivamo prešivne vbode na licu stanu. (Poglej sešito srajco na prvi poli s kroji.)

Rokav šivamo takole: V narisku št. 51. vidiš na dveh nasprotnih ogljih rokavove kozice pri prvem rokavu črki *a* in *a*, pri drugem pa *b* in *b*. Rokav sešijemo s ploščatim nadšivom tako, da pride n. pr. pri prvem rokavu zunanji kot kozice *a* k točki *a* na obramničnem kraju rokavovem. Blago pripnemo tako, da položimo vodoravni urezni krajec kozice k obravnici (dolga je 12 *cm*) ter združimo navpično stranico kozice (dolga je 11 *cm*) in ostalo dolžino rokavovo (14 *cm*) z nasprotno stranjo rokavovo, ki je dolga 25 *cm*. V levem oglu te črte vidiš črko *a*; vse tri črke se stikajo. V kotu pri kozici nekoliko urežemo spodnje blago, da laže šivamo; lahko ga tudi nekoliko porežemo. Lice prvega šiva bodi na gladki (25 *cm* dolgi) stranici rokavovi; narobna stran pa na kozici in na ostalem delu rokavove dolžine. Robne vbode ploščatega nadšiva šivamo na kozici in na ostalem delu rokavove dolžine. Rokav še spodaj zarobimo; rob je širok primeroma 3 *cm*. Drugi rokav sešijemo tako, da nista oba za eno roko.

Rokav pripnemo v obravnico tako, da je njegova sreda ravno na rami. Všivamo ga s ploščatim nadšivom; gorenji del tega šiva napravimo iz rokavnega blaga, ne pa iz stanu. (Za šiv smo dodali 1 *cm*.) Lice prvega šiva je na rokavu, robne vbode drugega šiva vidimo na stanu. Paziti nam je tudi, da je sešiv kozice in rokava obrnjen proti zadnji poli srajce in da rokav lepo krije kozico stanu. Kolikor je te kozice preveč, jo lahko porežemo.

Ako smo prišli na stan priramnico, všijemo tu rokav med stanom in med priramnico. Ploščati nadšiv napravimo, kakor je prej omenjeno, pa le do priramnice; to prišijemo z robnimi vbodi rokavu na narobno stran.

Srajce zaznamujemo spodaj pri levi nogi v pravem kotu kozice. Okoli vratne zavlake in pri rokavu radi prišivamo čipke.

Srajca z dvema kratkima kozicama.

V prvi poli s kroji vidiš to srajco sešito, pa brez rokava; pod št. 5. *a*, *b* je narisana tudi kraj gorenjega dela stanu v naravni velikosti in rokav, ako si ga hočemo šivati. S pikami je označena tudi rokavu primerna obravnica.

Mere.

Stan je dolg 120 *cm*. Širok je spodaj 96 *cm*, zgoraj: od srede do rame 22 *cm*, od srede do pazduhe 34 *cm*.

Kozica je dolga 60 *cm* (z dodatkom za šiv). Široka je spodaj 7 *cm*, zgoraj 0 *cm*.

Vratna izreza je široka 22 *cm*. Globoka je spredaj 21 *cm*, zadaj 12 *cm*.

Obramnica je globoka 20 *cm*, široka pa 10 *cm*.

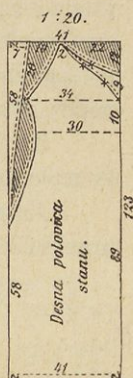
Rama meri 2 *cm* in je zaokrožena.

Blaga (švicarskega platna, šifona, bele domače kotonine 82 *cm*) potrebujemo le 2·50 *m*, ker ta srajca nima rokavov. Nosi se prav dobro, široka je nekaj več od prve srajce.

Kako prikrojujemo to srajco. Zapenjamo jo na rami, zaraditega jo prikrojujemo iz dveh posameznih pol.

Za stan odrežemo dve enaki poli; vsaka je dolga 125 *cm*. (Dodali smo 5 *cm* za rob in za pranje.) Vsako polo preganemo posebe na sredi ureznega krajca; oba tkalna krajca ležita drug nad drugim, gorenji in spodnji urezni krajec pa sta po sredi preganjena. — Poglej narisek št. 52.

Kozice odrežemo tako, da si prvič označimo polovico vsakega tkalnega krajca. Potem umerimo pri gorenjem ureznem krajcu od tkalnega krajca proti sredi kozično širino 7 *cm* in dodamo za šiv še 1 *cm*, to je skupaj 8 *cm*. Dobljene točke zvežemo s poševno črto ter odrežemo štiri kozice na gorenjem koncu pol, in sicer dve pri sprednji in dve pri zadnji poli. Dve kozici bomo prišili k spodnji polovici sprednje pole, dve pa k spodnji polovici zadnje pole.

Nar. št. 52.

Ker vrišemo vratno izrezo in obramnico v sešiti stan, bodi precej tukaj popisano, kako se zvrši srajca. Bodisi srajca kakršnakoli, za vsako lahko prikrojujemo stan po narisku št. 50. ali pa št. 52.

Izvršitev. Kozice, ki so zgoraj odpadle, prišijemo z ometico poleg tkalnega krajca spodaj, potem sešijemo stan ob straneh z nadšivom in ga spodaj zarobimo.

V sešiti stan vrišemo vratno izrezo in obramnico po kroju naravne velikosti. Ako pa želimo to srajco z rokavom, vrišemo obramnico po navadi po sešitem rokavu. — V narisku št. 54. vidiš, kako se to vrši; prečitaj popis na strani 75. — Taka rokava všijemo v srajco s ploščatim nadšivom. Robne vbode šivamo na srajci, ne pa na rokavu. Za šive dodajamo povsod primeroma 1 *cm* blaga.

Vratno izrezo in obramnico obšijemo z ozko navadno zavlaklo; prikrojena je poševno. Ker stanu pri vratu ne naberemo, zato uvedemo trak, da se dá srajca zadrgniti. — Lahko pa tudi naberemo stan vendarle od zvezde do zvezde, in sicer spredaj na levi in na desni, zadaj pa le na sredi. Poli naberemo gosto, kolikor ji hočemo.

Na vsako ramo sprednje pole napravimo po eno navpično gumbnico, na vsako ramo zadnje pole prišijemo po en gumb.

Take srajce najrajši zaznamujemo v gorenji sredi sprednje pole. Zaljšamo jih radi s čipkami pri rokavu in pri vratni izrezi.

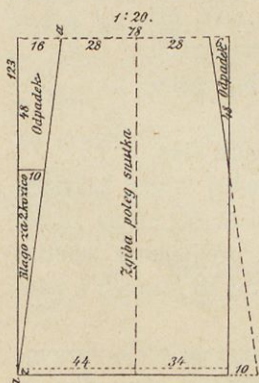
Kako pomanjšujemo ali povečujemo stan za ženske srajce.

1.) Ako nam je stan preozek, najsi bi ga prikrojili iz najširšega platna, ga razširimo tako, da mu prišijemo na vsako stran pole po eno dolgo kozico. Vsa širina blaga ostane za gorenjo širino pole.

2.) Če bi bil stan, prikrojen po narisku št. 50. ali št. 52., preširok, ga poožimo tako, da podolgoma odrežemo toliko široko progo blaga, kolikor ga je preveč; iz ostale širine potem prikrojimo stan vendarle ali po narisku št. 50. ali št. 52.; to pa le takrat, kadar je blago dosti preširoko. (Tako prikrojujemo srajce za kmetiške deklice; poglej stran 79.)

3.) Po navodilu nariska št. 53. prikrojujemo stan, ako je blago le malo preširoko.

Najprej odrežemo pri enem kraju navadne pole poleg črte $a-a$ prav toliko kozico, kolikršno smo odrezali v narisku št. 50. — Blago je široko n. pr. 78 cm; kozica je široka 16 cm, dolga pa kolikor srajca, n. pr. 120 cm. Potem umerimo pri poli zgoraj polovico zaželene gorenje širine stanu, n. pr. 28 cm ter preganemo polo navpično poleg snutka. — V narisku št. 53. blago ni preganjeno, in sicer zato ne, da se prikrojevanje bolje vidi. — Gorenja stran pole (v narisku leva polovica) je cela. Na spodnji strani (v narisku desna polovica) pa odpade zgoraj majhna kozica (trikotnik), spodaj pa nedostaje precej visoke kozice; označena je s pikčasto črto. Blago za to kozico dobimo pri gorenjem koncu odpadle, prvič prikrojene kozice, široke 16 cm.

Narisek št. 53.

Po tem navodilu prihranimo lepši kos blaga nego pri 2. točki; srajca ima le eno kratko kozico. — Stan je tem ožji, čim bližji sta zgiba poleg snutka in poševna črta $a-a$ ali pa obratno.

Ženska srajca z naplečnikom.

Narisek št. 54. kaže, kako prikrojujemo naplečnikovo izrezo in obramnico na stanove ženskih srajc. Pri tem narisku nismo vrisali dodatkov za šive. Na prvi poli s kroji — št. 6. *a*, *b*, *c*, *d* — je kraj v naravni velikosti; narisana je tudi sešita srajca.

Mere.

Sprednja pola je dolga 113 *cm*.

Zadnja pola je dolga 113 *cm*. Široka je vsaka pola tako kakor pri sprednjih srajcah. Ostali glavni deli so tudi toliki, kolikršni so pri teh srajcah.

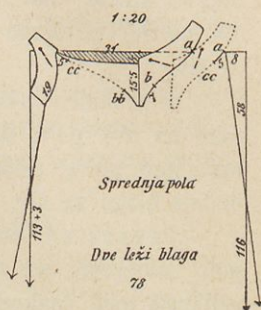
Kako prikrojujemo to srajco. Stan je za toliko centimetrov krajši, kolikor centimetrov znaša višina naplečnikova pri rami; prikrojujemo ga po prejšnjem navodilu.

Naplečnik in rokava prikrojujemo po papirnatih krojih, ki so v prvi poli. Za naplečnik jemljemo mero sprednje širine od rame do rame; le tak naplečnik se nosi dobro, ki se ne zmika z ramena. Naplečnik prikrojujemo po širini; radi jemljemo dve leži blaga, votki teko od rame do rame.

Rokav prikrojujemo podolgoma; v poli s kroji je označeno z drobnimi pikami, kako naj teko niti.

Vratno izrezo in obramnico prikrojujemo tako, kakor je narisano v narisku št. 54. Za vratno izrezo sprednje pole položimo naplečnikov sprednji del prvič na sredo sprednje pole tako globoko, da leži naplečnikova točka *a* ravno na gorenjem ureznem kraju te pole. (Točko *a* dobimo, ako položimo rokav tako pod naplečnik, kakor bi bil že všit.) Sedaj označimo na sredi sprednje pole črto, ki teče prav poleg naplečnikovega kroja, od srede naplečnikove do točke *b*; to je pri tej srajci primeroma 7 *cm*. (Poglej s črto obrobljeni naplečnik.) — Drugič položimo prav ta naplečnikov del tako na sprednjo polo, da je točka *a* pri obramnici; spodnji krajec naplečnikov pa naj leži prav tako globoko kakor prej. — Poglej s pikami narisani naplečnik. — Na sprednji poli označimo črto, ki teče primeroma 5 *cm* prav poleg naplečnikovega kroja od obramnice navzdol (do *cc*). Kraj odložimo in zvežemo točki *bb* in *cc* s prosto roko, kakor je to narisano pri desni roki (oblečene srajce). Prav to storimo tudi pri levi roki.

Naplečnikovo izrezo zadnje pole vrišemo po tem navodilu: Ko smo določili tudi v zadnjem naplečniku, koliko ga seza čez rokav,

Narisek št. 54.

to je tudi tukaj točka a , razdelimo ostali naplečnik na četrtnine. Položimo ga tako globoko na zadnjo polo, da je točka a na gorenjem ureznem kraju, sredi naplečnikova pa vzporedna z zgibo. na sredi zadnje pole. Od obramnice proti sredi potegnemo črto prav poleg naplečnikovega krajca, dolga je primeroma četrtnino ostale naplečnikove širine; na sredi potegnemo črto s prosto roko. Poleg teh črt pa ne izrežemo vratne izreze, ker moramo dodati nekaj blaga za šiv.

Obramnico vrišemo po rokavu. Položimo ga tik vratne izreze tako na obe poli, da leži za 1 *cm* (to je za šiv) previsoko, in jo označimo poleg rokava. Odpadek izrežemo po tej črti, ker smo že dodali blago za šiv.

Izvršitev. Stan šivamo kakor pri sprednjih srajcah. Sprednjo polo naberemo na desni in na levi od bb do cc (v kroju naravne velikosti med znakoma $|| \dots ||$); pri obravnici je 5 *cm* gladkega blaga, na sredi pa 7 *cm*. Zadaž ostane pri vsaki obravnici po 5 *cm* gladkega blaga; vse ostalo blago se nabere.

Sešiti rokav šivamo v obramnico tako, da ta podaljšuje stan srajce. To je razvidno iz nariska št. 54.

Naplečnik prišijemo srajci takole: Najprej sešijemo sprednji ali pa zadnji del naplečnika (vsak je prikrojen iz dveh lež blaga), na ramah in na krajšem okroglem ureznem kraju; potem ga obrnemo na lice in mu pripnemo stan z rokavoma tako, da je gorenji konec obramnice ravno pri naplečnikovi točki a (v kroju naravne velikosti pri zvezdi). Nabrani poli zadrngnemo, da sta tako široki kakor naplečnik. Gorenje blago naplečnikovo prišijemo s prešivnimi vbodi prvič na licu, potem še spodnje blago na narobni strani srajce z robnimi vbodi. (Ako šivamo s strojem, prišijemo prvič spodnje naplečnikovo blago in potem šele gorenje.) — Ako smo prikrojili naplečnik le iz ene leže blaga, obšijemo urezne krajce z ozko poševno paso, ki pa je lahko tudi na licu dela.

Okoli rokava (in pri enojnem naplečniku tudi okoli vratne izreze) prišijemo ozko navadno zavlako, ki je tudi prikrojena poševno.

Na rami napravimo gumbce in gumbnice kakor pri srajci nariska št. 52.; prav tako jo tudi zaznamujemo in ozaljšamo. Pri takih srajcah rabimo kaj radi vezene naplečnike. Po navodilu nariska št. 54. lahko vrišemo izrezo za naplečnike kakršnekoli oblike. — Prav tako prikrojujemo naplečnikovo izrezo tudi za kvačkane naplečnike.

V prvi poli s kroji vidiš še nekaj krojev za naplečnike in rokave v naravni velikosti; pod št. 7. a , b je švicarska srajca;

pod št. 8. *a, b* je srajca z oglato izrezo. Narisani so tudi gorenji deli teh stanov; podaljšamo jih do zaželene mere.

Za švicarsko srajco napravimo 28 *cm* dolg razporek; rokav pa všijemo tako, da leže na rami 4 *cm* križema, to je od črke *a* do *b*. Okoli vratne izreze prišijemo navadno zavlako, ki je široka primeroma 86 *cm*, visoka pa 1·5 *cm* do 2 *cm*. Ako ne napravimo razporka, izdelamo širšo zavlako; v to uvedemo trak, da lahko zadržujemo srajco.

Srajca z oglato izrezo nima rokava. Naplečnik preseza stan na rami za nekaj centimetrov; v kroju je tam pristavljena zvezdica. Sprednja in zadnja pola sta enako globoko izrezani. Označeno je tudi, kje nabereмо pole.

Take srajce šivamo kakor sploh ženske srajce.

Nočna srajca.

Take srajce so zaprte in imajo dolge rokave. V poli s kroji vidiš sešito srajco; pod št. 9. *a, b, c, d* so kroji za stranske dele, ki so: naplečnik, ovratnik, ovratnikova zavlaka in manšeta.

Mere.

Stan: Sprednja pola je dolga 130 *cm*, (brez naplečnika in brez dodatkov za šive in za pranje), zadnja pola pa le 128 *cm*. Širok je spodaj 102 *cm*, zgoraj — od srede do rame — 28 *cm*.

Kozica je dolga 105 *cm*. Široka je spodaj 15 *cm*, zgoraj 0 *cm*.

Obramnica je globoka (25—2) 23 *cm*, široka 4 *cm*. S prišitim naplečnikom je globoka (23 + 3) 26 *cm*.

Vratna izreza je široka 15 *cm* (z dodatkom za prešiti rob), brez tega le 11 *cm*; globoka je spredaj 5 *cm*, zadaj pa 9 *cm*.

Prsi so široke 31 *cm* (do srede prešitega robu).

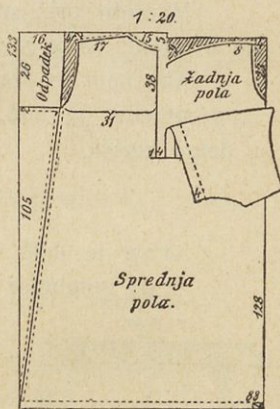
Zaključni rob je dolg 38 *cm*, širok pa 2 *cm*.

Rama je dolga 17 *cm*; viseča je za 2 *cm*.

Naplečnik je širok 47 *cm*. Visok je zadaj 13·5 *cm*, na rami 6 *cm*.

Rokav (z manšeto) je dolg 56 *cm*, brez nje 46 *cm*. Širok je zgoraj 26 *cm*, spodaj 16 *cm*.

Ovratnik je širok 42 *cm*; vratna širina je 38 *cm*.

Narisek št. 55.

Manšeta je široka 12 cm; visoka je 10 cm, na krajši strani le 6 cm.

Blaga potrebujemo 3·25 m (brez dodatka za pranje); rabimo pa široko in nekoliko močnejše blago kakor za dnevne srajce.

Stan za take srajce prikrojujemo kakor navadno žensko srajco; rokav pa kakor pri moški srajci z naplečnikom.

Izvršitev. Take srajce šivamo kakor moško srajco z naplečnikom. — Prečitaj dotični odstavek na strani 89.

Da ne nabiramo blaga pod prešitima robovoma (to sta zaključna robova), izvršimo dva dodana prešita robova. — Prečitaj o tem robu odstavek na strani 18.

Naš rob šivamo tako, da napravimo tudi spodnjo polovico zaključnega robu iz dodanega blaga. — Gorenjo polovico zgoraj ležečega zaključnega robu zaganemo na spodnjem koncu tako, da tvori zgiba majhen, navzdol viseč trikotnik. — Poglej sešito srajco v prvi poli s kroji.

Blago sprednje pole (pod vratno izrezo) naberemo, ali pa šivamo tu plete ter dodamo potrebno blago.

Manšeto prišijemo tako, da je zabočeni krajec pri rokavu in ne pri roki. Ozko stran manšete obrnemo proti šivu.

Ako nam je drago, zaljšamo to srajco s pisanimi portami; znamenujemo jo tam, kjer se zaznamujejo navadne ženske srajce z dolgo kozico.

Dekliška srajca.¹

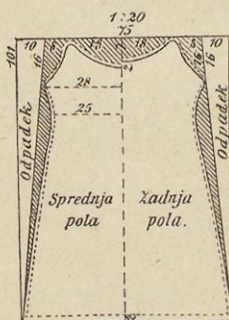
Mere.

Stan je dolg 98 cm. Širok je spodaj 73 cm, zgoraj od srede do gumbnice na rami 18 cm, do pazduhe 28 cm.

Obramnica je globoka 16 cm, široka pa 9 cm do gumbnice na rami.

Vratna izreza je široka 18 cm; globoka je spredaj 9 cm, zadaj 7 cm.

Blaga (polplatna 75 cm) potrebujemo 2·10 m; 6 cm smo všteli za pranje, 6 cm za šive. Stan prikrojimo po narisku št. 56. tako, da prvič preganemo blago na rami poleg votka, potem odrežemo na vsaki strani vsake pole odpadek, kakor se to vidi v narisku. Nato preganemo vsako polo zase po sredi poleg snutka, to je podolgota.

Narisek št. 56.

¹ Ta srajca je primerna desetletnemu ali dvanajstletnemu dekletu. — Na nastopni strani je popisana srajca za kmetiške deklice.

V narisku je narisana sprednja pola ob desni, zadnja pa ob levi roki. (Srajco si mislimo oblečeno.) Vsako polo prikrojimo zase; ker ta srajca nima kozic, si označimo naše mere po narisku in izrežemo blago. Stranski odpadki se porabijo za zavlake i. t. d.; izrezki so premajhni, da bi jih kaj uporabljali.

Izvršitev. To srajco šivamo kakor srajco nariska št. 52., ako ravno nima kozice. Naša srajca se zapenja na rami in nima rokavov. Na prvi poli s kroji — pod št. 5. b — je rokav, ki ga tudi lahko pomanjšaš za to srajco. Okoli vratne izreze prišijemo ozko zavlakko; preobilo blago srajce nekoliko naberemo. Nabrana srajca je široka od srede do gumbnice spredaj 15 cm, zadaj pa 13 cm.

Vse drugo šivamo kakor pri prej omenjeni srajci z dvema kratkima kozicama na strani 72.

Srajca za kmetiške deklice.

Za kmetiške deklice si rajši volimo srajce, ki jih šivamo po navodilu za navadno žensko srajco. Poglej nariska št. 50. in št. 51. ter prečitaj navodilo na strani 69. in na strani 74. točko 2.

Mere za to srajco:

Stan je dolg 98 cm. Širok je zgoraj 48 cm, spodaj 72 cm.

Kozica je dolga 78 cm. Široka je spodaj 13 cm, zgoraj 2 cm.

(Za šive smo dodali povesod po 2 cm.)

Obramnica je dolga 20 cm.

Rama je dolga 6·5 cm.

Vratna izreza je široka 17·5 cm. Globoka je spredaj 7·5 cm, zadaj 6·5 cm.

Razporek meri 18 cm.

Rokav je dolg 12 cm. Širok je spodaj 14 cm, zgoraj 21 cm (z dodatkom za šiv pa 22 cm).

Kozica za rokav meri na eni stranici 7 cm (brez dodatka za šiv).

Razmerje teh mer je tako, kakršno je pri navadni ženski srajci za kmetice.

Blago, ki ga odrežemo od vse širine, je široko 65 cm, stan je dolg 98 cm; ako prištejemo vsaki meri po 1 cm, je razmerje teh mer kakor 66:99, to je kakor 2:3. Gorenja in spodnja širina stanu je tudi v razmerju kakor 2:3.

Obramnica meri tudi pičlo četrtno dolžine stanu.

Kozica je tudi dolga dobre tri četrtnine tega, kolikor je stan dolg. Širina obeh kozic pa meri tukaj dobro petino širine vsega blaga, to je več kakor v razmerju velike kmetiške srajce.

Rama, vratna izreza, razporek, rokav in kozica za rokav so vsi v tem razmerju kakor pri zgoraj omenjeni srajci.

V tem razmerju si lahko še preračunjavamo mere za manjše srajce.

Za vso srajco rabimo 2 *m* blaga z dodatkom za rob (pa brez dodatka za pranje); rokava in vse druge dele prikrojujemo iz blaga, ki odpada ob strani; tako prihranjamo največ blaga. Leto pa bodi široko vsaj 78 *cm*, sicer odpade preozek kos.

V širini rabimo le 65 *cm* blaga, in sicer: za kozico pri stanu 14 *cm* — za spodnjo širino kozice 13 *cm* in za gorenjo 1 *cm*. Za desno ramo umerimo 7·5 *cm* — tu smo dodali 1 *cm* za šiv pri obramnici — za vso vratno izrezo rabimo 35 *cm*, za levo ramo pa 8·5 *cm*, ker moramo dodati 2 *cm* za šive (1 *cm* za šiv pri obramnici in 1 *cm* za nadšiv namesto ometice, ker na tej strani nimamo tkalnega krajca).

Kar je blaga preveč, ga odrežemo po vsej dolžini. Iz velikega kosa prikrojimo sprednjo in zadnjo polo po narisku št. 50. Iz odpadka pa prikrojimo rokave; dolžina rokavov teče po širini blaga.

Ako je odpadek dovolj širok (n. pr. 16 *cm*), napravimo rokave s stičnimi kozicami kakor v narisku št. 51.; takrat umerimo za prvi rokav *a*) po širini blaga: rokavovo dolžino z dodatkom za šive, to je 16 *cm*; *b*) po dolžini blaga: vso rokavovo širino 29 *cm* in kozico 8 *cm*; za drugi rokav še 29 *cm*; to je skupaj 66 *cm* blaga. (Za šive smo povsod dodali po 1 *cm*.) V sredi med obema kozicama ne odpade nič blaga, kakor je odpadlo v prej omenjenem narisku.

Odpadek našega blaga, ki je široko le 78 *cm*, je preozek za stične kozice, ker meri le 13 *cm*; torej prikrojimo rokava in kozici vsake zase. Za oba rokava odrežemo 16 *cm* dolg kos; ostanek zadošča za rokavni kozici, za zavlake i. t. d. Ako prikrojimo več srajc, je primerneje, da odrežemo prvič blago za vse rokave, potem za vse kozice i. t. d., ker nam ostane le en velik kos blaga.

Izvršitev je taka, kakršna je pri navadnih ženskih srajcah. Ker smo odrezali na enem robu blaga tkalni krajec, prišijemo tu kozico s ploščatim nadšivom; zaradi tega smo dodali pri kozici in na levi rami po 1 *cm* blaga več kakor po navadi. — Kako šivamo rokav, smo ravnokar popisali; šivamo ga s stično ali pa z nestično kozico. To se ravna po širini odpadka, kakor smo omenili že zgoraj. Za nestično kozico meri ena kvadratova stranica 9 *cm*. Zavlaklo pri vratu

je dolga 60 *cm*, široka je 1·5 *cm*; na vsaki strani sprednje pole prišijemo po 16 *cm*, na zadnjo polo pa 28 *cm*. — Zaključni rob je širok le 2 *cm*, dolg je 18 *cm*. Vse drugo se vrši, kakor je že znano.

Otroška srajca („plašček“).

Sešiti plašček vidiš v drugi poli s kroji. Take srajčice prikrojujemo le iz enega kosa blaga; najrajši jemljemo zanje mehko platno.

Mere.

Stan je dolg 29 *cm*, širok je 20 *cm*.

Rokav je dolg 9·5 *cm*. Širok je spodaj 7·5 *cm*, zgoraj 9·5 *cm*.

Vratna izreza je globoka 2 *cm*, široka pa 4 *cm*.

Blaga potrebujemo 40 *cm* v dolžini in v širini. Pri tej srajčici nam ni mogoče dodajati blaga za šive; šivamo pa kolikor mogoče ozko.

Izvršite v. Ko smo pregenili plašček poleg prve zgibe, prerežemo blago poleg vodoravne črte sredi narisane kvadrata ob levi od *a* do *c* in ob desni od *b* do *c* ter še preganemo blago poleg druge in tretje zgibe. Nato izrežemo blago za vrat, in prerežemo srajčico odtod poleg navpične črte do kraja. — To je razporek zadnje pole. — Sedaj se stikajo točke *a* in *a*, *b* in *b* pri razporku.

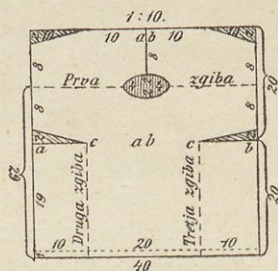
Plašček sešijemo le poleg rokava in pri zadnji poli še od kotov *c* do srede. V oglu pri *c* nabereimo blago stanu prav malo, sicer bi se zadaj urezni krajec stanu in krajec podvratnega dela ne stikala.

Rokav zarobimo ozko, stan zarobimo spodaj nekoliko širše, zadaj — poleg vsega razporka — pa prav ozko.

Pri vratni izrezi napravimo ozko poševno zavlaklo, ali pa zarobimo srajčico tudi tukaj. Pri vratu uvedemo ozke trakove, da se plašček lahko zavezuje.

Zaznamenujemo ga v spodnjem oglu. Ako nam je drago, prišijemo pri vratu in pri roki zankane čipke.

V drugi poli s kroji je narisana še druga sešita srajčica za otroke in njen krog v naravni velikosti — št. 8. *a*, *b*. — Stan prikrojimo iz enega kosa blaga, rokava pa iz drugega. Pri tem kroju je že dodano blago za šive.

Narisek št. 57.

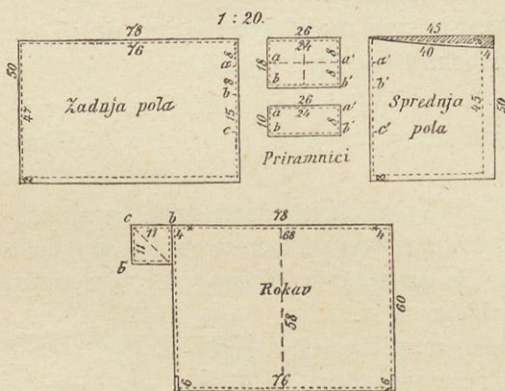
Rokavci (ošpetelj).

Narisek št. 58. kaže, kako se prikujeje rokavci; v prvi poli s kroji pa vidiš sešiti perilni kos. Ker jih prikujejimo takoj iz blaga kakor srajce, za ta perilni kos ni kroja.

Stan rokavcev seza le do pasu in ima le eno zadnjo in dve sprednji poli; pri stanu ni kozic. Priramnica je v spodnjem delu dvojna.

Imamo rokavce z dolgimi in rokavce s kratkimi rokavi; tukaj so popisani oni z dolgimi rokavi.

Mere.

Narisek št. 58.

Sprednja pola je široka 40 *cm* (prešiti rob je že narejen); dolga je spredaj 45 *cm*, ob stranskem šivu pa 47 *cm*.

Zadnja pola je široka 76 *cm*, dolga pa 47 *cm*.

Priramnica: gorenja je široka 24 *cm*, visoka pa 16 *cm*; spodnja je široka tudi 24 *cm*, visoka le 8 *cm*.

Rokav (sešit) je dolg ali 58 *cm* ali pa 30 *cm*. Širok

je zgoraj 27 *cm* (s kozico vred), spodaj ali 9 *cm* ali pa 16 *cm*; to se ravna po dolgosti rokava. (Širina blaga se vidi iz nariska.)

Kozica pri rokavu je dolga in široka po 11 *cm*.

Obramnica je dolga 31 *cm*.

Blaga (domačega platna 78 *cm*) potrebujemo za stan, za kozice in za priramnice 1·5 *m*; za dva dolga rokava še okoli 1·25 *m*, za kratka pa blizu 70 *cm*. To je primeroma ali 2·75 *m* ali pa 2·25 *m*.

Take rokavce prikujejemo takole: Zadnjo polo prikujejimo iz vse širine blaga, kakor tudi oba rokava; zato odrežemo 175 *cm* (oziroma le 120 *cm*) dolg kos platna. Za obe sprednji poli odrežemo še 1 *cm* blaga; v širini odpade 33 *cm* širok kos platna. Ta odpadek porabimo za priramnice, za kozice in za vse zavlake.

Izvršitev. Pričnemo z rokavom in s priramnico. Najprej prišijemo rokavu kozico; kako šivamo take kozice, smo popisali pri navadni ženski srajci na strani 68. To kozico prišijemo rokavu prvič ob tej stranici, ki je tu narisana, potem pa še kakor pri navadni ženski srajci. Nato sešijemo rokav. Kratek rokav sešijemo

do spodnje zavlake; v dolgem rokavu pa napravimo 6 *cm* dolg razporek. Pri zapestju prišijemo zavlako; prej pa naberemo blago tako, da je rokav širok toliko kolikor zavlaka.

V to zavlako napravimo naposled pri dolgih rokavih zapetek (to so gumbi in gumbnice); pri kratkih rokavih je zavlaka sešita, torej ni zapetka.

Rokav naberemo tudi pri obravnici; kozice in še po 4 *cm* rokava ne naberemo. Ostalo blago zadrgnemo, da je široko le 24 *cm*, to je širina priravnice.

Preden prišijemo priravnico vrhu ravnokar sešitega nabora, preganemo veliki in mali del priravnice sredi nje širine (podolgoma); ta zgiba je v noši ravno nad ramo. Nato pripnemo mali del priravnice pod večjega tako, da ležita preganjeni zgibi druga nad drugo; mali del priravnice pride do črte $a-a'$ in je na narobni strani perilnega kosa. Poleg črte $a-a'$ prišijemo spodnjo priravnico na gorenjo; prav radi šivamo na licu dela prešivne vbode.

Priravnico prišijemo rokavu le nad nabranim delom ureznega krajca; obe kozici in na vsaki strani po 4 *cm* rokavnega blaga so zunaj priravnice. Gorenji del priravnice prišijemo na rokav s prešivnimi vbodi, narobni del pa prišijemo z robnimi vbodi na prešivne vbode ravnokar narejenega šiva.

Sedaj napravimo pri vsaki sprednji poli po 3 *cm* širok zaključni rob. V prešiti rob desne pole napravimo naposled gumbnice, v rob leve pole prišijemo gube. — Po navadi zadoščata dve gumbnici, tretjo napravimo v zavlaki pri vratu.

Nato sešijemo spodaj sprednjo in zadnjo polo, pa le 16 *cm* visoko, to je do obravnice. (Dodatkov za šive nismo merili.) Naposled stan spodaj zarobimo.

Nato všijemo rokav s prišito priravnico k stanu tako, da je priravnica med sprednjo in zadnjo polo in da se stikajo zadaj a in a , b in b , spredaj pa a' in a' , b' in b' . Točka c je na koncu obravnice; šemkaj pride ogel kozice. V začetku tega sešiva (pričenši pri vratu) združimo s stanom priravnico, ki je 16 *cm* dolga; v nastopnih 15 *cm* pa združimo s stanom nenabrani del rokavov in kozico. Ploščati nadšiv napravimo tako, da ležita priravnica in rokav čez stan. — Prav tako všijemo še drugi rokav.

Pri vratu šivamo takole: Zadnjo polo naberemo prav gosto, potem je široka vsa le 12 *cm*; tudi priravnico naberemo, pa ne tako gosto kakor zadnjo polo, vsaka priravnica je po naboru široka po 9 *cm*. Pri sprednjih polah po navadi ne nabiramo blaga,

nego napravimo zatego. Okoli vratu prišijemo ozko navadno zavlako; vsa zavlaka je dolga 30 *cm* in še širino obeh sprednjih pol. (Zavlako vidimo le na narobni strani perilnega kosa.) V zavlako nad sprednjima polama uvedemo trak, da lahko zatezamo rokavce pri vratu. — Lahko bi prišli navadno zavlako tudi nad sprednjo polo; vsa ta zavlaka bi bila dolga primeroma 40 *cm*; nabrali pa bi tudi sprednjo polo. V to zavlako napravimo spredaj še en gumb in eno gumbnico, kar smo že omenili. Rokavce zaznamujemo kakor navadne srajce spodaj pri robu pod levo roko.

Kmetice rokavce rade zaljšajo. Ali prišijejo pri vratu in pri zapestju čipke, ali prišijejo pri zapestju manšete kakor pri kmetiški moški srajci, ali pa zaljšajo priravnice s pletami in z živimi šivi. (O živih šivih prečitaj odstavek „Živi rob“ na strani 18.)

Kmetice skrobijo rokava tega perilnega kosa prav močno; likajo ju tako, da polagajo nabrano blago v globoke gube.

Omeniti nam je še, da radi zapenjamo rokavce pri vratu in pri manšeti z gumboma, ki sta združena z verižico; takrat napravljamo po eno gumbnico na vsak konec zavlake.

Samo ob sebi je umevno, da lahko rokavce povečujemo ali pomanjšujemo; temu pa ni treba posebnega navodila.

b) Moške srajce.

Imamo kmetiško srajco, srajco z naplečnikom in deško srajco.

Moška srajca ima dva glavna dela: stan in rokava. Stan ima sprednjo in zadnjo polo. Rokav prikrojujemo ali s kozico ali brez nje. Stranski deli so: ovratnik, manšeta, priravnica, naplečnik in prsi.

Kmetiška srajca nima naplečnika; moška srajca z naplečnikom nima kozice pri rokavu in ne priravnice.

Za moške kmetiške srajce jemljemo najrajši domače platno (78 *cm*); ako nam je to preozko, rabimo švicarsko platno (82 *cm*). Za moške srajce z naplečnikom in za deške srajce jemljemo najrajši šifon (82 *cm*), ker se dá lepo skrobiti.

Kmetiška srajca.

Narisek št. 59. kaže, kako krojimo tako srajco iz blaga. V prvi poli s kroji vidiš zvršeno srajco; pod št. 10. *a*, *b* je kraj za manšete in za ovratnik v naravni velikosti.

Mere.¹

Sprednja pola je dolga 80 cm, široka je 78 cm.

Zadnja pola je prav tolika.

Priramnica je dolga 20 cm, široka 20 cm. Kozica v priramnici je dolga 6 cm, visoka 6 cm.

Plete na prsih so dolge ob strani 40 cm, v sredi pa 33 cm.

Široke so, kolikor ostane blaga.

Prsi so široke 31 cm, do zgibe zaključnega roba pa 32·5 cm.

Obramnica je globoka 30 cm.

Vratna izreza je globoka 7 cm; in sega do priramnice.

Rokav je dolg 54 cm; širok je zgoraj 30 cm, spodaj primeroma 14 cm (ako je že nabran). To se ravna po roki. Kozica pri rokavu je dolga 10 cm, široka 10 cm.

Manšeta (vsa) je široka primeroma 28 cm, visoka je 14 cm.

Ovratnik (ves) je širok 46 cm, visok pa 10·5 cm. Vratna širina meri 40 cm.

Blaga potrebujemo blizu 3·5 m za eno srajco; za šest srajc pa le 20 m.

Kmetiško srajco prikrojujemo takole: Stan prikrojimo iz dveh lež blaga; drugi rokav in manšeto prikrojimo prav tako kakor tu narisani prvi rokav. Mislimo si spodaj še eno ležo blaga. Ostale dele krojimo iz enojnega blaga.

Najprej odrežemo za sprednjo in za zadnjo polo dovolj dolg kos blaga, to je primeroma 175 cm. (Omenili smo že, da dodajamo v dolžini nekaj centimetrov za rob in za pranje.) Potem odrežemo primeroma 120 cm blaga za rokava in za manšete. Za vsak rokav potrebujemo po 60 cm; odpadek na straneh rabimo za manšete.

Narisek št. 59.

Izvršitev.² Stan. Najprej sešijemo sprednjo in zadnjo polo ob straneh z ometico, izpustimo zgoraj za obramnico 30 cm, spodaj za razporek 20 cm. Spodaj zarobimo stan prav ozko. V gorenjem

¹ Kako dobimo te mere, o tem prečitaj odstavek pri moški srajci z naplečnikom.

² Ako šivamo s strojem, naredimo najprej sprednjo in zadnjo polo, prišijemo priramnici in potem šele sešijemo obe poli.

kotu razporkovem všijemo tako trikotno kozico, kakršno vidiš v narisku št. 32. pod točko *c* na strani 32. Kvadrat za obe kozici ima stranice, ki so po 8 *cm* dolge.

Nato šivamo plete na prsah; v to svrhu prerežemo sprednjo polo na sredi navpično po snutku do polovice stanu in še vodoravno poleg gorenje zgibe do priramnice na levo in na desno. Tudi na spodnjem koncu blaga, ki je določeno za plete, prerežemo blago vodoravno proti desni in levi; tukaj pa le toliko, kolikor ga rabimo za plete. Iz tega blaga šivamo plete in zaključni rob. Plete si uvrščamo, kakor nam je drago; zaključni rob je širok 3 *cm*. Ako je blaga premalo, lahko napravimo dodani prešiti rob. (Prečitaj popis na strani 17.)

Potem zapnemo srajco; oba prešita roba pripnemo tako, da leži levi nad desnim. (Moški zapenjajo srajce tako, da leži leva stran nad desno.) Preobilo blago sprednje pole naberemo pod pletami in pripnemo vse tukajšnje urezne krajece z redkimi ometnimi vbodi, tako da teko krajeci drug poleg drugega. Vrh teh ureznih krajev prišijemo dve ozki pasi; prvo na licu srajce s prešivnimi vbodi, drugo na narobno stran z robnimi vbodi.

Sedaj pripnemo priramnici na narobno stran srajce. Srednja zgiba priramnice naj leži ravno nad ramo tako, da vidimo polovico priramnice na sprednji, polovico pa na zadnji poli. Šivamo prešivne vbode na licu srajce, izpustivši stranico pri obramnici.

Potem všijemo v priramnico pri vratu še majhno kozico. Kvadratno kozičico (ena stranica meri 8 *cm*) preganemo poleg diagonale tako, da nastane trikotnik; to blago je sedaj dvojno. Priramnico in stan prerežemo pri vratu 6 *cm* globoko (poleg zgibe na rami) in nekoliko zaganemo urezne krajece; zagibki leže znotraj. Kozico všijemo tako, da so urezni krajeci kozice med priramnico in med stanom, zgiba kozice pa je obrnjena proti vratu in je dolga le 4 *cm*. Tako povečamo vratno izrezo za 4 *cm*; taka srajca je kmetu pri delu pripravnejša nego srajca brez kozičice. Naposled naberemo še zadnjo polo okoli vratu, da je ves nabor dolg 12 *cm* (brez kozic); še prej pa si označimo sredo te pole.

Na sešiti stan prišijemo ovratnik; tega in manšete si prikrojimo po papirnatem kroju. Ovratnik in manšete narejamo iz dvojnoležečega blaga ali pa pregibamo enojno blago; povsod dodajamo nekaj blaga za šive. Pri moški srajci z naplečnikom na strani 87. popišemo, da se ravna širina ovratnikova po vratni širini, ki ji dodajamo vselej širino enega prešitega roba in še nekaj centimetrov, da srajca pri

delu ni pretesna. — Pri naši zgledni srajci je vrat širok 40 *cm*, zaključni rob 3 *cm*, dodali pa smo še 3 *cm*. — Spredej izrežemo vratno izrezo 7 *cm* globoko, zadaj je ni.

Da ovratnik lepo leži, odštejemo od polovice njegove širine 3 *cm* (ker se za 3 *cm* križema zapenja) ostalo širino — 20 *cm* — razdelimo zopet na polovice. Vsakemu sprednjemu ovratnikovemu delu dodamo polovico zaključnega roba in še po 3 *cm*, ki jih odštejemo zadnjemu delu. Od zadnje srede ovratnikove do rame meri ovratnik torej primeroma 8·5 *cm*, od rame do konca prešitega roba pa 14·5 *cm*. Ovratnik prišijemo k srajci tako kakor opremno zavlaklo; pri spodnji zgibi ga radi prešivamo. Le zadnja pola je nabrana; kozice ne nabiramo, tudi sprednje pole ne. (Ako je vratna izreza zelo široka, jo vendarle nabereimo, a le med priramnico in med sosednjo skrajnjo pleto.)

Rokav šivamo tako, kakor smo ga popisali pri rokavcih. Zgoraj ga nabereimo le malo; nabor ene strani je dolg 10 *cm*, s kozico vred ostane še 20 *cm* gladkih. Spodaj ga nabereimo, da je toliko širok, kolikor meri manšeta. Tudi to prišijemo k rokavu kakor opremno zavlaklo. Ob krajcih prišijemo 7 *cm* (četrtino manšetne širine) gladko, ostalo blago rokavovo nabereimo. Rokav všijemo tako, kakor smo to popisali pri rokavcih.

Naposled šivamo gumbnice in prišijemo gumbe. Moške srajce zaznamenujemo v levem kotu sprednje pole kakor navadne ženske srajce.

Tudi kmetje radi zapenjajo srajce s takimi gumbi, ki so združeni z verižico.

Moška srajca z naplečnikom.

Narisek št. 60. kaže prikrojevanje te srajce. Blago za stan je podolgoma preganjeno; blago za rokava leži enojno. Tik desnega tkalnega krajca je še pririsano blago, ki ga dodajamo rokavu, ker tukaj ne zadošča širina blaga za oba rokava. Pri rokavih in pri stranskih delih nismo vrisali dodatkov za šive, da je kroj bolj razviden. — V prvi poli s kroji pod št. 11. *a*, *b*, *c*, *d*, *e* so kroji stranskih delov v naravni velikosti. (Kako prikrojujemo rokav še drugače, vidiš v narisku št. 61.)

Mere.

Sprednja pola je dolga 84 *cm*, široka je 80 *cm*.

Zadnja pola je dolga 83 *cm*,¹ široka kakor sprednja pola.

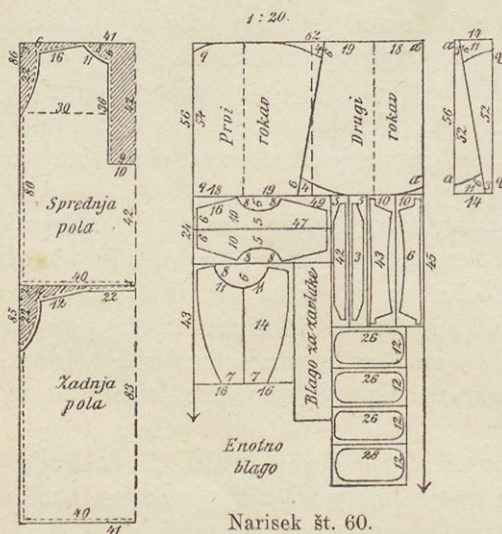
¹ Ako želimo, da bi bila zadnja pola daljša od sprednje, dodamo 6 do 10 *cm*.

Prsi so dolge 42 cm; široke pa 29 cm, in 1 cm še dodamo, da se srajca križema zapenja, to je skupaj 30 cm.

Vratna širina meri 40 cm; zavlaka pri vratu (vsa) meri 42 cm.

Vratna izreza je globoka 6 cm; široka je 7 cm, in 1 cm dodamo kakor pri prsih, to je skupaj 8 cm.

Obramnica je široka 6 cm, globoka je pri sprednji in pri zadnji poli po 22 cm. (Merimo od poševne črte pri rami navzdol.)

Narisek št. 60.

Rama je dolga 16 cm in visi za 3 cm. — Pri zadnji poli visi poševna črta le za 2 cm.

Razporek je dolg primeroma 20 cm.

Rokav je dolg 54 cm. Širok je zgoraj 26 cm, spodaj le 18 cm.

Zavlaka pri zapestju je široka le 12.5 cm ali več; to se ravna po roki.

Naplečnik je širok 47 cm; visok je zadaj 5 cm; pri vratu 10 cm, na rami 6 cm.

Vratna izreza naplečnikova je široka 8 cm, globoka 5 cm. Rama meri tudi tukaj 16 cm.

Blaga (šifona 82 cm) potrebujemo primeroma 3 m za eno srajco; ako prikrojimo šest srajc, lahko prihranimo nekaj blaga.

Kako dobimo te mere. Dolžino stanu določimo, ako izmerimo moža od rame (pri vratu) do kolena; za dolžino stanu radi odštevamo okoli 6 do 8 cm.

Širina stanu se ravna po tem, kako široko je blago. Ves stan bodi širok vsaj dvakratno širino prsi in še primeroma 20 cm za gubo pod prsmi.

Prsno širino merimo nad obleko od srede (pri gumbnici) do pazduhe in dodamo še 1 cm do 2 cm.

Prsna dolžina meri po navadi polovico dolžine stanu.

Vratno širino dobimo, ako izmerimo vrat obilo; to je pri tej srajci 40 cm. Za zavlako pri vratu dodamo še 2 cm, ker se srajca za toliko centimetrov križema zapenja.

Vratno izrezo si uredimo takole: Pičlo polovico širine ovratnikove zavlake odločimo za vso vratno izrezo naplečnikovo (za našo srajco pičlo 20 *cm*), dobro polovico (za našo srajco dobro 22 *cm*) pa za vratno izrezo obeh sprednjih pol; zaradi zapetka dodajamo vsaki sprednji poli po 1 *cm*. Merimo tako, da polagamo metrsko mero poleg okrogle črte. — Spredaj je vratna izreza globoka 6 do 7 *cm*, zadaj (pri naplečniku) za 1 *cm* manj; široka je spredaj in zadaj enako, in sicer primeroma šestino naplečnikove širine.

Naplečnikovo širino (za dnevne srajce) dobimo, ako dodamo vratni širini primeroma 7 *cm*. Višina naplečnikova znaša pri vratu primeroma dobro petino njegove širine (petina od 47 je blizu 10 *cm*). Zadaj je visok toliko centimetrov, kolikor jih ostane, ako določimo vratno izrezo; po navadi je visok polovico naplečnikove višine (za naš naplečnik 5 *cm*). Pri obramnici je naplečnik visok dobro polovico višine naplečnikove, to je za našo srajco 6 *cm*.

Ramo vrišemo po poševni črti, kolikor toliko viseče. To se ravna po tem, kako se moški drži. Dolga je toliko, kolikršna je rama pri naplečniku. Za moške nenavadne rasti podaljšamo ali prikrajšamo naplečnikovo višino (zadaj pri hrbtu).

Obramnico vrišemo po rokavu. Široka je toliko centimetrov, kolikor jih ostane, ako odštejemo od prsne širine ramo in širino vratne izreze.

Rokav je dolg, kolikor zahteva roka; širok je zgoraj toliko kolikor obramnica, spodaj meri nekaj centimetrov več, nego je zapestična zavlake široka, ker rokav spodaj naberemo, zgoraj pa ne. Pri stranskem šivu ga zakrožimo za toliko centimetrov, kolikor je obramnica široka.

Izvršitev. Moško srajco z naplečnikom šivamo takole: Pričnemo pri sprednji poli in s prsmi. Ker je blago preozko, da bi napravili iz odpadka pri sprednji poli tudi prsi, odmerimo le prsno širino (z dodatkom za stranski šiv); v sredi odpade kos blaga, ki je dolg 42 *cm*, širok pa dvakrat po 9 *cm*. (1 *cm* ostane za zagibek.) — Prsi prikrojimo iz dvojega blaga; prvič iz blaga za vlogo prav po kroju in drugič iz blaga kakor srajco. Prvič dodamo za šiv le zgoraj in spodaj po 0·5 *cm* blaga, drugič dodamo še ob sprednji stranici skoro 2 *cm* blaga, na zunanji strani pa 1 *cm*, da popolnoma zakrijemo blago za vlogo. — Te prsi prišijemo na sprednjo polo, šivamo prešivne vbode tik sprednje in tik stranske zgibe.

Nato zapnemo srajco; 2 *cm* ležita križema, leva stran je nad desno. Prsi so sedaj spodaj široke 12 *cm*. Blago, ležeče pod prsmi, položimo

v globoko votlo gubo; zunanja zgiba te gube je ravno na koncu prsi. Črez te urezne krajce prišijemo prav tako ozko paso kakor pri kmetiški srajci; na narobni strani pa ni treba pase, ako nismo prej prerezali blaga pregloboko.

Prav radi všivamo prsi tako, da izrežemo ono blago sprednje pole, ki leži pod prsmi. Tako se vidi blago za vlogo na narobni strani srajce. Najbolje pa je, da namočimo to blago, preden ga všijemo v srajco, ker se srajca potem lepše skrobi in lika. — Nekatere šivilje prišivajo prav na sredo pase pod prsmi dvojnoležečo zaplatico „jeziček“ in napravijo vanj gumbnico.

Naposled zarobimo polo prav ozko spodaj in še ob straneh do vrha obeh razporkov. Vratne izreze in obramnice še ne rabimo, torej ji še ne izrežemo.

Potem šivamo zadnjo polo z naplečnikom. Najprej si določimo blago, ki odpade pri obramnici, ter napravimo na gorenjem ureznem kraju stanu 2 *cm* dolgo navpično zarezo, ki je od tkalnega krajca oddaljena po našem 6 *cm*. To je širina obramnična. Nato potegnemo od spodnjega konca zareze proti sredi stanu h gorenjemu kraju poševno črto, ki je dolga četrtno vse naplečnikove širine; to je po našem blizu 12 *cm*; 1 *cm* dodamo za šiv pri obramnici. Prav to napravimo še pri drugi obramnici in si označimo sredo zadnje pole. Nato naberemo zadnjo polo od konca ene poševne črte do druge, to je pod ostalim gladkim ureznim krajcem, ali pa položimo to blago na gube. Vsa zadnja pola je sedaj široka 61 *cm*; 2 *cm* bosta odpadla za stranska šiva.

Na zadnjo polo prišijemo dvojni naplečnik tako, da je stan med obema ležama naplečnikovima. Paziti nam je, da pripnemo sredo naplečnikovo ravno sredi stanu. Gorenji naplečnik prišijemo s prešivnimi vbodi, spodnjega pa z robnimi vbodi. — Ako šivamo s strojem, prešivamo oba dela naplečnikova; najprej prišijemo spodnjega in potem šele gorenjega. — Naposled zarobimo zadnjo polo kakor prej sprednjo.

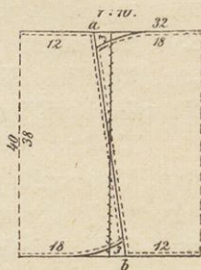
Nato izrežemo pri prsih vratno izrezo, vrišemo poševno črto za ramo na sprednji poli in sešijemo obe poli poleg rame; tudi tukaj je stan med obema ležama naplečnikovima.

Sedaj položimo stan srajce tako predse, da je sprednja pola na zadnji — kakor se nosi; pri obramnici se vidi polovica naplečnikova spredaj in polovica zadaj. Stan sešijemo ob straneh s ploščatim nadšivom (ali pa ž ometico), izpustivši zgoraj obramnico in spodaj razporek.

Sedaj prišijemo ovratno zavlako tako, da je okrogli urezni krajec spodaj, premi pa zgoraj. Priprnemo jo tako na vratno izrezo, da je pičla polovica zavlake nad naplečnikom, dobra četrtina in 1 m pa nad vsako polovico sprednje pole.

Rokav šivamo na dva načina. Ako je blago dovolj široko za oba rokava, ju prikrojimo po naslednjem narisku.

Blaga potrebujemo le toliko, kolikor je rokav dolg. Oba tkalna krajca sešijemo z ometico ali pa s ploščatim nadšivom, to pa posebno takrat, kadar smo od preširokega blaga nekaj odrezali. Polovico ometice šivamo na licu, polovico pa na narobni strani. Sešito blago položimo tako predse, da je sešiv na sredi dvojnoležečega blaga. Zgoraj umerimo proti levi spodnjo širino rokava in dodatek za šiv ter označimo točko *a*; spodaj umerimo proti desni prav toliko centimetrov in označimo točko *b*.

Narisek št. 61.¹

Nato potegnemo poševno črto *a—b* in prerežemo dvojnoležeče blago; dobimo dva enako široka rokava, vsak ima po eno kratko kozico. Pri obramnici zakrožimo rokav takole: Pri poševni črti odrežemo toliko centimetrov, kolikor je obramnica široka; za deško srajco 3 cm. Pri obramnici je polovica rokavove širine prema, polovica pa zaokrožena k poševni črti.

Naše blago je preozko, da bi krojili rokava za moško srajco z naplečnikom po tem načinu. Po drugem načinu krojimo rokava, ako blago ni dovolj široko za oba rokava. (Poglej narisek št. 60.) Najprej izračunjamo, koliko blaga bi bilo še treba. Spodnja in gorenja širina rokava za moško srajco znaša 46 cm (z dodatkom za šive), polovica blaga pa je le 41 cm; torej bi bilo treba brez dodatka za sešiv dvakrat po 5 cm blaga.

Tak rokav prikrojimo iz enojnega blaga, kakor se vidi iz nariska št. 60.; potrebujemo vso širino blaga in še poseben kos, ki je dolg 56 cm, širok pa 14 cm. (4 cm smo dodali za vse šive.)

Prvi (veliki) kos razgrnemo in ga preganemo na sredi po snutku; označimo zgoraj od srede proti desni, spodaj, od srede proti levi po 4 cm ter potegnemo poševno črto. Od te poševne črte merimo zgoraj proti desni, spodaj proti levi po 19 cm in potegnemo dve navpični črti; pri vsakem koncu ostane le še 18 cm. Nato razgrnemo še drugi (ozki) kos, umerimo zgoraj pri levi 3 cm, spodaj pri desni 3 cm in potegnemo prav tako poševno črto, kakršno smo potegnili pri

¹ Po tem načinu krojimo rokav za deško srajco, raditega so vrisane mere te srajce.

velikem kosu. Poleg te črte prerežemo ozki kos blaga; eno polovico prišijemo enemu rokavu, drugo pa drugemu, tako da se stikata točki $a-a$ in $b-b$. Tudi veliki kos prerežemo poleg poševne črte; tako dobimo dva enaka in dovolj široka rokava. Rokav izrežemo kakor pri prvem načinu; poglej narisek št. 61. Pri poševni črti odmerimo za to srajco 6 *cm*.

Rokav sešijemo ob stranicah s ploščatim nadšivom, izpustivši za razporek 12 do 15 *cm*. Tu zarobimo rokav ali pa prišijemo zavlako. Radi pa zašijemo rokav po celi poševni črti in napravimo razporek tam, kjer je sešiv dodane kozice, to je na zunanji strani rokavovi. Na rokav prišijemo spodaj zavlako, ker manšeta ni stična.

Rokav všijemo v obramnico, ki jo šele sedaj vrišemo v stan. V to svrho pripnemo rokav tik naplečnika, pa za 1 *cm* previsoko, tako da je obramnica za 1 *cm* prekratka; ta centimeter rabimo za šiv. (Tudi pri ženski srajci z naplečnikom smo vrisali obramnico tako.) Obramnico rišemo na sprednjo in na zadnjo polo poleg zaokroženega krajca pri rokavu; prav po tej črti jo izrežemo in všijemo rokav gladko (brez nabora) v stan. Rokav obrnemo tako, da je kozica pri zadnji poli, ne pa spredaj. Šivamo tako, da je rokav med obema ležama naplečnikovima; iz ostalega rokavovega dela napravimo ploščati nadšiv. Robni vbodi so na stanu in ne na rokavu. Vse razporke šivamo kakor se vidi iz nariska št. 32 *a*.

Naposled šivamo še gumbnice in prišijemo gumbce kakor pri kmetiški srajci. V ovratnikovi zavlaki napravimo gumbnico tudi v sredo zadaj, da pripenjamo ovratnik. — To srajco zaznamujemo kakor prej omenjemo srajco.

Ovratnike in manšete šivamo iz treh lež blaga, da se bolje skrobijo. Zgoraj in spodaj je šifon, med obema pa blago za vlogo. Te perilne kose šivamo prvič na narobni strani okoli treh stranic, potem jih obrnemo na lice, kjer jih šivamo naposled okoli vseh stranic. Nosimo jih posebe; ker niso prišiti k srajci, jih lahko peremo večkrat nego srajco.

Deška srajca.¹

Kroj za tako srajco je v prvi poli s kroji pod št. 12. *a, b, c, d, e*.

M e r e.

Sprednja pola je dolga 70 *cm*; široka je 58 *cm*.

Zadnja pola je prav tolika. Razporek meri 12 *cm*.

Rokav je dolg 38 *cm*. Širok je zgoraj 18 *cm*, spodaj 12 *cm*.

Razporek meri 10 *cm*.

Zavlaka ovratnikova je široka 17 *cm*, visoka je 2·5 *cm*.

¹ Ta srajca je primerna desetletnemu do dvanajstletnemu dečku.

Zavlaka pri zapestju je široka toliko kakor manšeta.

Ostale mere so razvidne iz kroja naravne velikosti.

Blaga (šifon 78 cm) potrebujemo 2 m.

To srajco prikrojimo po prejšnjem navodilu; ker je blago preširoko, porabimo odpadek za stranske dele. Rokav prikrojimo po narisku št. 61. Odrežemo 40 cm dolg kos blaga; v širini rabimo 66 cm; 12 cm odpade. Računjali smo za vsako stran nariska po 32 cm in 2 cm smo dodali za ploščati nadšiv, ki ga šivamo namesto ometice.

Izvršitev. Deško srajco šivamo kakor moško srajco z naplečnikom. Manšeto najrajši prišijemo rokavu, da se v noši ne izmakne. Takrat ne šivamo zavlake pri zapestju.

Nočna srajca.

Za to srajco nismo dodali kroja, ker ga sestavimo prav lahko po kmetiški srajci in po moški srajci z naplečnikom.

Stan take srajce je za 10 do 20 cm daljši nego pri dnevni srajci. Naplečnik je za 2 cm do 3 cm širši nego pri dnevni srajci, da se nosi zložneje. Vse druge mere se kolikor toliko povečajo.

Izvršitev. To srajco šivamo kakor dnevno srajco z naplečnikom. Na prsih pa šivamo plete kakor pri kmetiški srajci, ker se nočna srajca ne skrobi. Tudi ovratnik in manšete radi prišijemo k srajci, kakor smo to popisali pri kmetiški srajci. Nočne srajce radi zaljšamo s pisanimi portami okoli ovratnika in okoli manšete in še spredaj pri zaključnem robu. Te srajce zaznamujemo v levem oglu spodaj kakor dnevne srajce.

Kako povečujemo ali pomanjšujemo moške srajce.

Da je srajca dovolj široka, jemljemo blago zaželeno širine ter označimo nove mere na to blago. Ako smo si napravili papirnat kraj, ga položimo na blago tik tkalnega krajca, odtod odmerimo prsno širino. Preobilo blago, ki nam ostane na sredi, porabimo za votlo pleto, ki je ali globoka ali pa plitva.

Za majhne stanove (n. pr. pri deški srajci) si izberemo ozko blago; ako je pa še to preširoko, odrežemo preobilo blago pri enem tkalnem kraju ter prikrojimo srajco kakor po navadi.

Rokave sestavljamo po navodilu nariska št. 60. ali pa št. 61.

Stranske dele povečujemo ali pomanjšujemo po dodanih krajih naravne velikosti ter dodajamo ali pa odmerjamo blago po zaželeni meri.

Preje in tkanine.

1. Preje.

Snovi, iz katerih narejamo preje in tkanine, se dobivajo iz lanu, konoplje, bombaža, volne in svile. Pa tudi iz ličja nekaterih dreves in drugih rastlin, celo iz tankih srebrnih in zlatih niti se dado izdelovati tkanine.

Lan (*Linum usitatissimum*).

Ta prekorientna rastlina je prišla k nam že v davnih časih iz jutrovih deželá, kjer je bila ljudstvu že znana.

Lan je enoletna rastlina z drobno korenino. Na vrhu vejnato steblo je največ 1 m visoko. Listje je redko in ozkosuličasto. Modri cvet je majhen in ima pet venčnih listkov; plod mu je drobna glavica, v kateri tiči ploščato, drobno, svetlorjavo in precej trdo seme. Sredi stebelca je mehek stržen; okoli stržena raste ličje, sestavljeno iz vlaken; to je del rastline, iz katerega se dobiva predivo. Ličje pokriva zelen lub. — Ako godimo lan, uničimo klej, da se ličje lahko loči od stebela in da se razdeli na posamezna tanka vlakna.

Kako pridelujemo lan.

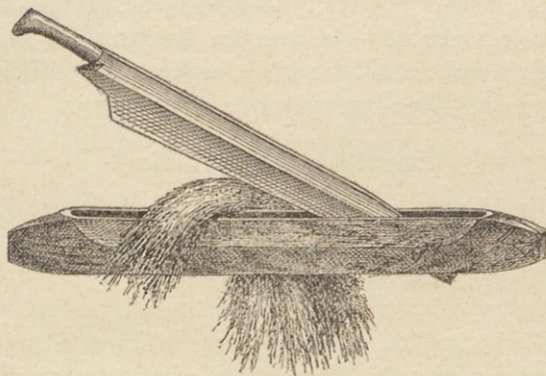
Lan sejemo meseca aprila ali maja v globoko prerahljano, dobro pognojeno zemljo. Mokra in črna rodovitna prst mu ugaja bolj nego suha ali pa ilovica. V hladnem mokrem podnebjju uspeva najbolje. Meseca junija ali julija cvete lan; črez nekaj tednov dozori.

Z lanom ravnamo takole: 1.) Ako nam je do lepega prediva, ga izrujemo s korenino vred, preden dozori. 2.) Glavice mu osmučemo z rihljem.¹ 3.) Nato razgrnemo lan po travi za štiri do šest tednov, dokler ga zrak, rosa, dež in solnce ne zgodé, t. j. dokler

¹ Rihelj je podoben lesenemu velikemu glavniku, ima redke, železne, v eni vrsti stoječe zobe, ki so nekoliko šiljasti. Spodaj je še lesen ročnik; tega vtaknejo pri nas v dolgo močno klop, sedejo nanjo kakor jezdec in potezajo vrhove skozi zobe, da odtrgajo glavice.

ne razkroje kleja v ličju. Hitreje se godi lan (v treh do desetih dneh) ako ga namakamo v tekoči vodi; da ga voda ne odnese, ga obtežujemo s kameni. Tako dobivamo lepše in boljše predivo. V tvornicah gode lan s kemijskimi pomočki, da se vlakno hitreje loči od steblovja. 4.) Ko je lan goden, ga vzdignemo in sušimo v sušilnicah.¹ V sušilnice nakladamo snopiče s koreninicami navzdol, ker se tako lepše suše. 5.) Godni lan otero terice s trlicami, da se leseni rastlinski deli zdrobe na majhne kose (pazder).

Narisek št. 62.

Trlica je lesena, dolga in ozka; spodaj je bruno, ki je podolgoma predolbeno. Trlico vdelaajo ob trenju na obeh konceh v močna kola. (V narisku ni teh kol.) Zgoraj ostri stranici predolbenega bruna sta pooženi, da se vlakna ne trgajo. Široki leseni nož se suče na enem koncu okoli osi, na drugem pa ima ročaj, da se lahko pritiska v dolbino. Terice tero lan. Z levo roko ga polagajo v trlico, z desnico pa pritiskajo nož ob lan, da zdrobe leseno steblo, ki odpade v majhnih kosih; vlakno pa ostane celo. Ob delu ga dobro pretresajo in lomijo, da leseno steblovje odpada. Odpadek imenujejo pazderje, vlakno pa predivo. Povijajo ga v povesma. Kratka vlakna, ki odpadajo pri trenju, so pa tulje. 6.) Predivo mikajo na grebenu. Greben je deščica, na kateri je več v ravnih vrstah stoječih, dolgih in tankih igel. Predivo mikajo tako, da potezajo povesmo skozi greben. Čim dalje mikajo predivo, tem lepše je, ker odpada zadnje pazderje. Predivo se tako razčeše v dolge in kratke niti. Dolge, gladke niti, ki ostanejo v roki, se zovejo praznje

¹ Sušilnica je precej velika peč, sezidana pod milim nebom. (Pri nas jo rabijo tudi za to, da jeseni suše sadje.)

predivo; manj lepemu predivu pa pravimo hodnje predivo. — Praznje predivo ima tanke, gladke in enako dolge niti, sveti se kakor svila; po barvi je belkasto ali sivkasto. Iz prediva se prede preja.

Tako obdelujemo lan, da pridelamo lepo predivo; ako nam je pa več do olja, izpulimo lan šele potem, ko je seme dozorelo. Predivo iz takega lanu pa je manj vredno. Olje, ki se dobiva iz semena, rabimo za svečavo, za zdravilo ali pa za izdelovanje oljnatih barv.

Najlepše laneno predivo pridelujejo na Irskem, Holandskem, Nizozemskem in Češkem, največ pa na Ruskem. Po naših deželah ga imajo največ na Koroškem; tudi na Kranjskem (Dolenjskem in Gorenjskem) in na Hrvaškem ga pridelujejo precej.

Konoplja (*Cannabis sativa*).

Konoplja je tudi enoletna rastlina. Steblo zraste do čez 2 m visoko; suličasti listi so na gorenji strani srhki in ostro napiljeni. Cvetovi se pokažejo meseca julija ali avgusta in so brezvenčni in dvodomni, t. j. na eni rastlini so samo prašni (moški), na drugi pa samo pestični (ženski) cvetovi. Pestični cvetovi stoje v kratkih klaseh, ki rasto v pazduhi listov; prašni cvetovi so majhni in zelenkasti. Konoplja s prašnim cvetjem se imenuje belica, ona s pestičnim cvetjem pa semenica ali črnica. Plod mu je zrno; iz njega delajo olje in ga rabijo za ptičjo hrano. Gorko suho podnebje mu ugaja najbolj. Ker mu mraz zelo škoduje, ga sejejo koncem meseca maja ali pa šele meseca junija. Belica dozori pred črnico in nam daje tudi lepše predivo nego črnica. Belico izpulijo takoj, ko se je cvet izprašil; iz te konoplje dobivamo najtanjšo konopneno predivo. Črnico pulijo šele potem, ko je seme že dozorelo. Konopljo opravljajo in godijo prav tako kakor lan. Preden jo posuše v sušilnicah, še razvrste dolga in kratka stebela, ker se kratka suše hitreje nego dolga. Iz lepših stebel dobivamo konopnino za prejo, iz slabših pa konopnino za vrvarje. Lepo konopljeno predivo je svetlosivo ali pa zelenkasto; rumenkasto predivo je manj vredno. Ker konopljena vlakna niso tako prožna in se ne dele na tako tanke niti kakor lan, izdelujemo iz konoplje le močne reči, kakor: vrvi, jadra i. t. d. Največ konopnine rabi vrvar.

Konopljo sejejo največ na Ruskem, v Vzhodni Prusiji in na Poljskem. V Alzaciji predo najlepšo konopljeno prejo. Laška konopljena preja je najboljša za črevljarstvo. Avstrija prideluje konoplje le toliko, kolikor je rabi sama.

Bombaževец (*Gossypium*).

Bombaževец je enoletna ali pa tudi dvoletna rastlina. Steblo je različno visoko; zaradi tega govorimo o zelnatem, grmičastem ali drevesastem bombaževcu. Listje ima tri do pet krp in je precej veliko. Cvet je petlistnat, navadno žveplenorumen, na dnu mnogokrat škrlatnordeč; podoben je slezovemu cvetju. Plod bombaževčev je okrogla, trda, triloputna ali čveteroloputna glavica orehove ali jabolčje velikosti. Dozorevši se razprezajo glavice, polne svetlobelih ali rumenih kocinic, v katere so zavita semena grahove velikosti.

Bombaž raste le po gorkih deželah, največ v Aziji in v Ameriki. Sade ga spomladi kakor pri nas fižol; po tri do štiri zrna devajo v eno luknjico. Trgatev traja več mesecev, ker ves sad ne dozori ob istem času; največ ga trgajo meseca avgusta.

Volna.

Ovce so porasle z volno; tudi nekatere druge živali imajo volno, in sicer koze (kašmirka, angorka in kemelka¹), lama, vikunja in še nekaj drugih živali.

Ovce delimo na dve glavni vrsti: *a*) na kodraste in *b*) na kocaste ovce. Prvi vrsti prištevamo špansko ovco ali merinko, ki ima najtanjšo volno, drugi vrsti pa vsa druga plemena raznih ovčjih vrst, kakor: dolgodlako angleško, nemško ali saksonsko, ogrsko ovco i. t. d. Izmed teh ima ogrska ovca najslabšo volno; to volno rabimo le za debelo blago. Na Saksonskem so v osemnajstem stoletju oplemenili domačo ovco z ovco merinko; volna te ovce je sedaj prav taka, kakršna je španska, in se imenuje „elektoralna volna“. Sploh je človek kolikor toliko izboljšal že vse vrste ovac.

Ako razvrščamo volno po deželah, v katerih rede ovce, imenujemo v prvi vrsti razen Španije in Saksonije Avstrijo. Na Češkem, Moravskem in v Šleziji dobivamo izvrstno volno. Ovce, ki jih rede na Erdeljskem in v Banatu, so debelih pleč in širokega repa ter imajo debelo volno. Tudi na Gorenjskem in na Krasu se nekoliko bavijo z ovčarstvom. Na Angleškem rede ovce večinoma le zaradi mesa. Laška volna je manj vredna. Tudi na Ruskem se prav močno bavijo z ovčjo rejo. Pa ne le v starem, tudi v novem svetu, povsod rede ovce ter dobivajo mnogo lepe volne.

¹ Volno te koze so Nemci pomotoma imenovali «Kamelwolle» mesto Kämelwolle; zadnje ime se izvaja iz arabske besede «chamal», to je ime one koze, ki nam daje kemelsko volno. Poglej še opombo na strani 121.

Volnena dlaka ima na sredi stržen; čim plemenitejša je ovca, tem manj stržena je v dlakah. Najboljša volna — daje nam jo prej imenovana ovca merinka — nima stržena. Od kakovosti volnenih dlak je zavisna kakovost volnene preje.

Da določijo finost volnenih dlak, ki so uporabne za volneno prejo, poizkušajo, je li dlaka tanka, prožna, kodrasta, dosti dolga, dovolj trdna in lepo svetla.

Dlaka bodi tanka, da je tudi blago tanko. Prožne dlake se ob tkanju lahko raztezajo, krhke pa ne. Kodrasta dlaka se spolsti. To je posebno važno za izdelovanje sukna, ker se le kodraste dlake tako zmršijo, da se niti v tkanju vidijo šele potem, ko je blago že ogoljeno. Dlake so dolge 4 *cm* do 8 *cm*; to je važno za izdelovanje volnene preje. (Prečitaj oddelek na strani 108.) Od trdnih dlak je zavisna trdna volna in od te trdno blago; svetle dlake pa provzročajo, da se blago lepo sveti.

Kako dobivamo razne vrste voln.

Vobče pravijo tudi volneni preji „volna“; tukaj pa popisujemo sirovo volno. (O volneni preji čitaj na strani 108.)

Volno postrizajo ovci. Da se dobi kolikor mogoče čista volna, gonijo ovce v vodo, kjer jih z milom skrbno snažijo prahu i. t. d.; tedaj pero kožuh. Ovce se na travnikih posuše. Ako pa opero šele postrizeno volno, pa pero volno. Vsa volna ene ovce, ki se drži skupaj, se imenuje runo. Ker pa ovca nima povsod enako dobre volne, razvrščajo volno tako, da je boljša skupaj in slabša skupaj; to imenujejo „poenačevanje“. Raditega razločujejo v tvornicah osem vrst voln (superelekta, elekta, prima, sekunda, tercija, kvarta, kvinta, seksta; zadnja je najslabša). Z ozirom na strižo se razločuje:

1.) Živa volna, ki jo postrizajo živim ovcam, je najboljša. Ako ostrižejo ovce le enkrat na leto, in sicer meseca julija, je to vseletna volna; ako pa ostrižejo ovce na pomlad in na jesen, je to poluletna volna.

2.) Mrtva volna, ki jo postrizajo zaklanim ovcam, ni tako dobra kakor živa volna.

3.) Odpadna volna, ki odpada bolnim ovcam ali pa jo postrizajo poginelim ovcam, ni tako prožna in tudi ne tako trdna kakor volna zdravih ovac.

4.) Jančja volna, ki jo postrizajo enoletnim ovcam, je tanka in slaba.

5.) Strojarska volna, ki jo strže strojar iz ovčjih kož, ni čista, ker strojijo kože z apnom.

6.) Samodelska volna. To narejajo iz suknenih cunj, ki jih raztrgajo na posebnih strojih prav na drobno. To snov (šodi-, mungo- ali ekstraktno volno) zopet spredejo in potko.

Svila.

Svilo dobivamo od svilnega prelca, to je metulja, ki živi ob listju bele murve. V starodavnih časih so mislili, da raste svila na drevesih; šele v šestem stoletju sta dva grška meniha ovrгла to napačno mnenje. Na Kitajskem sta videla, kakor se pripoveduje, svilnega prelca in se seznanila s svilarstvom. Dasi so Kitajci strogo pazili, da ne bi nihče povedal, kako se dela svila, sta meniha vendarle v votli palici prinesla nekaj jajčec svilnega prelca v Carigrad in tako uvedla svilarstvo tudi v Evropi. Potem se je razširilo skoro po vseh gorkih deželah. V Avstriji rede svilnega prelca na Tirolskem, v Dalmaciji, Slavoniji, na Primorskem in nekoliko tudi na Kranjskem (v vipavski dolini).

Svilni prelec se izvali na pomlad iz drobnih, prosu podobnih jajčec. Gosenica zraste v štirih do šestih tednih 6 do 9 *cm* dolga; v tem času spi ter se zlevi trikrat. Čim večja prihaja gosenica, tem požrešnejša je. Ko je že polna svilnega soka, pa več ne žre. Tedaj se zaprede v kokon; to je četrto spanje. Kokon naredi iz soka, ki ji priteče iz luknjic pri ustih; ta sok se takoj strdi, ko pride na zrak, in tvori svilo. Gosenica prične svoje delo z zunanjimi nitmi ter se zapreda v tednu dni vedno bolj na tesno, dokler ni kokon dovršen. V kokonu se v dveh do treh tednih gosenica izpremeni v bubo in buba v metulja; ta s sokom, ki mu priteče iz ust, razmoči zapredek, predere kokon in pride na dan. Samica zleže 200 do 300 drobnih jajčec, ki se zopet izvale drugo pomlad.

Ako rede svilnega prelca zaradi svile, ga umore, preden predere kokon, v vroči vodi ali pa v pari; kokone zopet posuše. Kokoni so primeroma toliki, kolikršno je golobje jajce; po barvi so različni: beli, rumeni, rdečkasti, malokdaj zelenkasti. Svila, ki je v kokonu, je najboljša, ker se lahko odmota; navadno je na enem kokonu vsaj 350 *m* lepe svile. Svila pa, ki se rahlo vije okoli kokona (floretna svila), in ona, ki je prav na sredi kokonov, kakor tudi vsi drugi odpadki so manj vredni. Kako predejo iz svile niti, je popisano na strani 110.

Še nekatere snovi, iz katerih predo prejo.

Jutovec. Ta raste na Kitajskem in v Vzhodni Indiji; iz ličjega vlakna te rastline dobivamo pravo juto (džut), pa tudi iz drugih enoletnih rastlin, ki jih prištevamo družini lipovih dreves. Te snovi pred 50 leti še niso poznali; dandanes pa se prede iz jute debelo platno za vreče in za zavitke, za štorje, preproge, blago za pohištvo i. t. d. Vreče, v katerih se prodaja („Java“) kava, so iz jute.

Koprive. Iz ličjega vlakna nekaterih kopriv se tudi tke blago, to je „koprivno blago“. Naša v gozdu rastoča velika kopriva, ki ne peče, ima porabna vlakna. V Vzhodni Indiji so koprive, ki imajo drobnejša vlakna od naše koprive. Kitajska kopriva ima najdrobnejša, bela, svilasta vlakna. Ta kopriva tudi ne peče; raste pa kakor pri nas plevel. Porablja jo prav pogostoma. Blago iz te koprive se sveti kakor svila in se izvrstno pere. Iz tega blaga, ki je tanko kakor batist, narejajo žepne rute, obleko in tudi nekatere vrste tankih velikih rut (shawls; beri: šál).

Hmelj. Trdna ličja vlakna te rastline se rabijo za vrvi in debelo blago.

Iz listnih vlaken nekaterih rastlin se tudi tke blago. Take rastline so: ameriška agava, ki se lahko prede za prav tanke robce. Espartero je trava, ki raste na pusti zemlji na Španskem in v Severni Afriki. Listje, ki je zelo trdo in šiljasto, se namaka v vodi, da se vlakna laže razkosavajo. Iz te rastline izdelujejo vrvi, mreže, štorje in druge močne reči. Tudi vlakna kokosovega oreha rabijo za prejo in še za marsikatero drugo snov. Na Ruskem izdelujejo iz lipovega vlakna štorje.

Kako predemo predivo.

Predivo se imenuje vsaka snov, ki je pripravljena za prejo; po navadi pa imenujemo predivo le laneno in konopneno snov. Iz prediva se prede preja, to so sukane niti; preja se pa rabi *a)* za tkanje in *b)* za razna ročna dela.¹

Tu naj popišemo prvič predenje lanenega prediva. Predivo so predli v prejšnjih časih le na preslicah, potem na kolovratu; dandanes pa predo največ prediva v predilnicah.

1.) Predenje s preslico. Preslica je lesen klinček, ki je na obeh konceh nekoliko zašiljen, na sredi pa debel. Na spodnjem

¹ Preja za tkanje ima le en plemen; preja za osnutke je močnejša nego preja za votke. Preja za ročna dela pa se zasuče na več plemenov.

koncu (v nekaterih deželah pa bolj na sredi) preslice je nataknjeno kositrno kolesce, da se preslica suče.

Predilka ima povescmo prediva nataknjeno na palici (koželji). Izpočetka priveže nekaj prediva preslici na gorenji konec, potem potegne nekaj vlaken prediva z levico iz povescma ter z desnico preslico dobro zasuče. Temu pripomore kositrno kolesce. Leva roka polagoma dodaja novo predivo in desna ga suče s prsti, dokler ne obvisi preslica blizu tal. Potem zasuče spredeno nit v obratni smeri tako, da se nit navije nad kolescem na preslici; sedaj naredi predilka na prostem koncu preslice zanko, da se nit ne odvijje, in prede dalje, dokler ni preslica polna preje.

Najprej se torej raztegne predivo, potem se zasuče, da se naredi nit, in naposled se preja navije. To trojno delo se vrši pri predenju povsod, tako na kolovratu kakor na predilnem stroju. S preslico predejo lahko sedé ali gredé. Ako predilka sedi, ima koželj s kodeljo¹ na stojalu; ako pa hodi, nosi koželj s seboj. Predenje s preslico je najstarejše; toda zdaj predo tako le še malokje.

2.) Predenje na kolovratu. To je bolj znano nego predenje s preslico. V narisku št. 63. vidiš ženico, ki prede na kolovratu. Spodaj je deščica „podnožek“, na katero pritiska z desno nogo, da se kolo suče. Okoli kolesa teče ena ali pa tudi dve niti (na podobi sta dve niti); te niti tečeta tudi okoli kolesca na vretenici. Vretenica je lesena; nataknjena je na železno šibico (dušo), ki leži v kolovratu vodoravno. (Na podobi jo vidiš blizu pod desno roko.) Na tej šibici tičita tudi leseni peruti; v eno peruto vtaknejo leseno kljuko „kavko“, da se nit okoli nje navaja vretenu. (Železna šibica je os vretenice, ker se zadnja suče okoli prve.) Železna šibica ima na debelejšem koncu izvrtano lijasto luknjo, da teče nit skozi njo.

Ženica potegne nekaj prediva s kodelje in ga le malo zasuče v nit. Ta nit teče skozi luknjico v železni šibici, potem mimo kavke ter se navija na vretenico. Ker se vretenica suče, se zasuče tudi nit, in tako nastane iz prediva preja.

Preja se navija na motovilu v predena. — V narisku št. 63. še vidiš pri dečku polovico takega motovila. Deček navija nit s tega motovila na vretence za tkalca. Z desno roko suče kolo, da se vretence suče. — Preja, ki jo prede ženica, je sirova; belijo jo na solncu v predenih ali pa kot platno.²

¹ Kodelja je ono predivo, ki je na koželju.

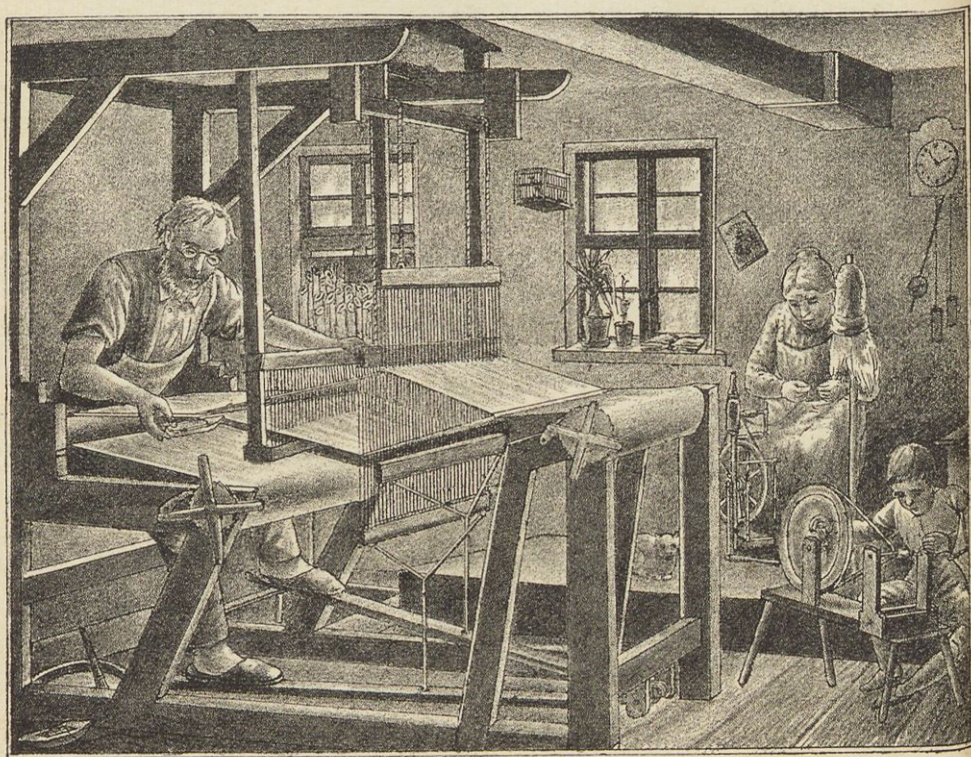
² Kakšne niti narejamo iz lanene preje, je popisano v knjigi «Kvačkanje».

Stari narodi so gonili kolovrat z roko; zdaj ga gonimo z nogo. Ta izboljšek je izumil kamenar in kipar Janez Jürgens l. 1530. v vasi Watenbüttel pri Braunschweigu na Nemškem.

3.) Kako predo v predilnicah, je popisano v oddelku: „Kako dobivamo bombažovo predivo in prejo“ na strani 104.

Kako tkemo platno.

Platno nam tke tkalec na statvah z roko; največ platna pa tko v tvornicah. — V narisku št. 63. vidiš na levi statve. Statve so visoke, kolikor je soba v kmetiški hiši visoka. Imajo na štirih ogljih

Narisek št. 63.

Zmanjšan odtisk table 2. iz tehnoloških stenskih tabel; z dovolitvijo založne knjigarne «Pichlers Witwe & Sohn» na Dunaju.

velike, močne kole, ki nosijo vso težo. Na statvah je napeta preja, iz katere se tke platno. Niti, ki teko proti tkalcu, so osnutek (snutek); ta je dolg, kolikor bodi tkanina dolga. Osnutek je navit

na zadnje vratilo. Na sprednjem vratilu pa je že platno; to teče okoli prsnega vratila.¹ Od stropa visi greben, ki se lahko premiče naprej in nazaj; z grebenom pritiska tkalec na platno, da je dovolj in enako gosto. (Naš tkalec drži greben z levo roko.) Greben ima okvir, v katerem so goste lesene ali jeklene šibice, stoječe navpično. Med temi šibicami teče osnutek. Spodaj sta dva podnožnika; nanju sta privezani dve brdi, ki visita od stropa. Vsako brdo ima zgoraj in spodaj po eno prečnico, med katerima so napete ničalnice, to so močne niti; sredi vsake (lahko pa tudi niže ali višje) je zanka = ušesce. Za platno je v vsakem brdu le polovica toliko ničalnic, kolikor je niti v osnutku. Skozi vsako zanko teče po ena nit osnutka, in sicer prva skozi prvo in druga skozi drugo brdo i. t. d. Brdi pa visita tako na dveh vrveh, ki tečeta čez drobno bruno na stropu, da tkalec s podnožnikom lahko vzdiguje brdo za brdom. Med brdom in med zadnjim vratilom teko osnutkove niti čez dve latvi, ki olajšujeta tkalcu delo, ako se mu niti zavozlajo ali pa utrgajo. (Vidiš ji tik zadnjega vratila.)

Tkalec si pripravi delo takole: Na posebnem, velikem motovilu si pripravi toliko dovolj dolgih niti, kolikor jih rabi za blago. Te niti (osnutke) priveže na zadnje vratilo in jih navrne skozi zanke v ničalnicah tako, da teče vsaka druga nit skozi sprednje, oziroma zadnje brdo. Potem jih prevede med šibice v grebenu, čez prsno vratilo in priveže naposled niti na konce, ki so ostali od zadnjega tkanja na sprednjem vratilu. Na desnem koncu zadnjega vratila ima pripravo, s katero niti lahko navija čez valjec in jih nateza kolikor toliko. Tudi pri sprednjem vratilu ima tako pripravo, da ovija platno na valjec. Naposled še vtakne latvi med osnutek, ki ga razvršča tako, kakor se bodo niti tkale v blagu.

Ako tke, sedi pred prsnim vratilom ter stopa na podnožnike in tke pred grebenom. Kadar stopi n. pr. z desno nogo — poglej narisek — se poniža sprednje brdo in v tem uvedene niti, zadnje brdo se pa vzdigne. Prostor med obema vrstama niti — nastali sta ravnokar — je precej širok in se imenuje odpira. Tkalec vrže z desno roko snovalnico, v kateri ima na cevki navito precejšnjo nit, od desne proti levi;² potem stopi z levo nogo, sedaj se poniža zadnje brdo,

¹ V narisku sedi blizu zadnjega vratila predica. Tkalec se opira s kolenom ob sprednje vratilo, prsno vratilo pa mu je blizu prsi.

² V narisku št. 63. drži tkalec snovalnico z desnico. Deček, ki sedi pri motovilu, navija nit za cevke. Pri tkalcu pa leži — spodaj v levem kotu nariska — snovalnica z navito cevko.

sprednje se pa vzdigne. Nato vrže snovalnico z levo roko od leve proti desni. Tako nadaljuje delo, da stopa sedaj z desno, sedaj z levo nogo ter luča snovalnico sedaj proti levi, sedaj proti desni. Nit, ki teče od roke do roke po širini blaga, ovija obe skrajnji niti osnutkovi, tvori krajec platna in se imenuje v o t e k. Omenili smo že, da pritiska tkalec vselej tudi greben k platnu, in sicer zato, da je platno povsod enako gosto. Da pa je povsod enako široko, ima osne. To sta dve ozki deščici, zvezani tako, da se lahko podaljšata ali pokrajšata. Tkalec napne osne nad platno od kraja do kraja. Da se niti prepo-gostoma ne utrgavajo, jih namaka v klejasti vodi. (V narisku jo ima v škaflu pod klopjo.) Takisto namaka platno, da je glajše. Ko je natkal precejšnji kos, odpre pripravo pri sprednjem vratilu in navije platno. Ko je stkal ves kos, ga odreže tako, da mu ostane za prihodnje delo majhen kos, ki ga pripne na sprednje vratilo.

Sirovo platno je sivkasto in pusto. Belijo ga na solncu; razgrnejo ga na travi in ga pridno škrope. Tako platno je potem lepo belo in svetlo.

Kdo je iznašel statve na roko, ni znano, ker so že v starodavnih časih tkali tako. Dandanes gre to delo v predilnicah hitreje izpod rok.

Kako dobivamo bombaževo predivo in prejo.

Zrele glavice bombaževčeve nabirajo in jih suše na solncu, da se sprežajo. Seme odpravljajo z roko ali pa s posebnimi stroji. Očiščeni bombaž se veže prav trdo v zveznje, ali pa se spravlja v vreče.

Bombaž predo v predilnicah. Najprej ga zrahljajo in očistijo na strojih, ki se imenujejo „odvezovalci“ (opener) in „tolkačiči“ (bateur; beri: bater), kakor čistimo predivo s trlico. Iz tolkačev prihaja „vata“, v kateri so pa vlakna še zmedena; zato jih je treba mikati ali gradašiti na gradašah, da se položi vlakno podolgoma, kakor se godi s predivom, ko ga mikamo na grebenu. Iz gradaš prihaja droben trak, katerega iztegne in zasuče poseben stroj (flyer; beri: flajer) v rahlo nit. To nit izpremeni pravi predilni stroj v navadno, trdno zasukano nit, kakor izpremeni vretenica prejo na kolovratu.

Ta nit se rabi za tkanje blaga v parnih statvah ali pa za razna ročna dela. Nit za ročna dela ima več plemenov in se navija v klobčiče ali v predena; nit za tkanje s strojem ima le en plemen in se navija takoj na vretenice.

Predilni stroj so izumili na Angleškem. Tkalec James Hargreaves (beri: Džems Hargriv) je leta 1767. izboljšal dotlej znane stroje. Novemu stroju je vzdal ime svoje hčerke Jenny, in še dandanes

mu je ostalo to ime. (Spinning-Jenny, to je Ivankina predica.) Leto dni kesneje je iznašel Rihard Arkwright (beri: Arkrajt), premeten brivec, še boljši stroj. Oba so dolgo preganjali delavci, češ, da jim stroji vzemo zaslužek; ali skoro so se prepričali, da temu ni bilo tako. Dandanes dajo predilnice posla na tisoče in tisoče delavcem.

Kako tko na parnih statvah.

Parnih statev stoji več v eni vrsti; luč pada od zgoraj. Za osnutek rabijo močno zasukano nit, ki teče naravnost z vretenic. Vretenice stoje v dolgi vrsti nad statvami. (Pri statvah na roko je osnutek navit na vratilo.) Za votek se rabi manj zasukana nit. Da se niti osnutkove ne trgajo prepogostoma, teko ob cunji, namočeni s tankotekočim lepom. Pri statvah stoje delavke, ki zvežejo niti, ako se vendarle utrgajo, in odpravljajo krotice, da jih ni premnogo v tkanini; vse drugo delo izvršuje parni stroj.

Prej omenjena moža sta izumila tudi parne statve; drugi so jih potem izboljšali.

Razne vrste tkanja.

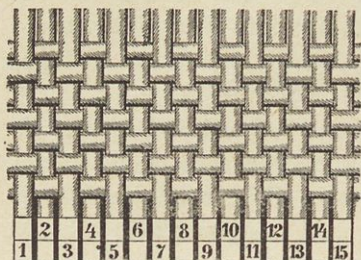
Razne vrste tkanja (vzorci) se narejajo tako, da se niti osnutkove in votkove zapletajo na razen način. Zato potezajo niti osnutkove v določenem redu brdom skozi ušesca ter prevajajo votek kaj različno. Za razne vzorce je treba 2 do 30 brd. Vsako brdo je spodaj privezано na podnožnike, zgoraj pa je v zvezi z ostalimi brdi. Kolikor brd, toliko podnožnikov mora biti. Stopanje z mnogimi brdi je zelo težavno. V začetku devetnajstega stoletja je tkalec Karel Jacquard (beri: Žakár) izumil statve, pri katerih se rabi le en podnožnik, ki vzdiguje osnutke za najumetnejše vzorce. Nad statvami je priprava s ključicami, ki vzdiguje pravilne niti za dotični vzorec. Ta pa je označen z luknjicami na papir. Ključice vzdigujejo pri vsakem stopu pravilne niti, ker ne morejo skozi papir, kjer ni luknjic. Take statve se imenujejo po izumitelju „Jacquardove statve“. Luknjasto blago (n. pr. angleški tul) pa tko ali na bobinetskih ali na petinetskih statvah.

Razločujemo tri vrste tkanja: toft (ali platno), keper in atlas.

Toftasto ali platneno tkanje.

Narisek št. 64. kaže zgoraj toftasto tkanino. Da je razločnejša, so votki in osnutki nekoliko otenjeni. Spodaj je narisan tipski vzorec, po katerem tke tkalec to blago; vrste čita vodoravno, pričenši pri spodnji vrsti. Osnutki, ki se vzdigujejo v vsaki vrsti, so označeni s številkami.

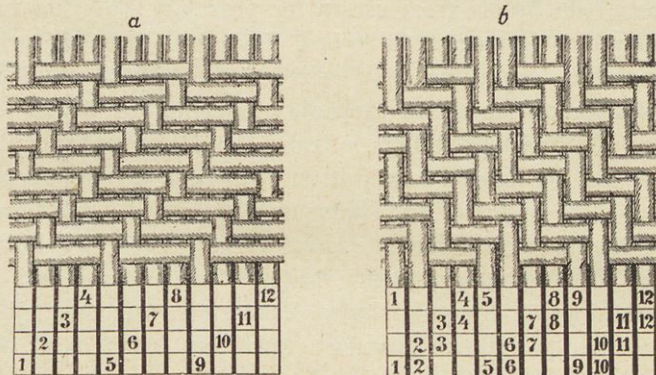
Toftasto tkanje je najpreprostejše in torej tudi najstarejše; ker se votek in osnutek največkrat zapletata, je tudi najtrdnjše. V statvah sta le dve brdi, ker se ob tkanju vzdiguje (oziroma ponižuje) vsaka druga nit. Enkrat se vzdignejo niti 1, 3, 5 i. t. d., vmesne niti se ponižajo, drugič se vzdignejo niti 2, 4, 6 i. t. d., prej vzdignjene niti se pa sedaj ponižajo. Tkalec pa luča snovalnico sedaj z desne, sedaj z leve. Votek teče čez vsak drugi osnutek, enkrat nad osnutkom in enkrat pod njim. — Taka tkanina tvori enoliko ploščo in je na obeh straneh enaka.

Narisek št. 64.

Keprasto tkanje.

Tukaj teče votek čez dve ali več niti in pod eno ali pa še pod več niti v osnutku. Keper spoznaš na poševno tekoči progi, ki teče v vsaki vrsti za eno nit proti desni ali proti levi. (V narisku teče proti levi.) Keper se lahko tke v treh, štirih, petih in še več plemenih; lahko je enostraničen ali pa enakostraničen.

Narisek št. 65.

Narisek št. 65. kaže keper v štirih plemenih, ker se vzorec ponavlja po štirih in štirih nitih. Za tak keper je treba štirih brd in štirih podnožnikov; *a*) je enostraničen keper, *b*) je enakostraničen keper.

Pri enostraničnem kepru je lice lahko na oni strani, kjer se vidi več votka ali pa kjer se vidi več osnutka; prvi keper se

imenuje votkov keper, drugi pa osnutkov keper. (V narisku št. 55. *a* vidiš votkov keper.) Ob tkanju se vzdignejo pri prvem stopu osnutki 1, 5, 9, 13 i. t. d., pri drugem 2, 6, 10, 14 i. t. d., pri tretjem 3, 7, 11, 15 i. t. d., pri četrtem 4, 8, 12, 16 i. t. d. Pri petem stopu se vzdignejo zopet prav tiste niti kakor pri prvem; vmesne niti vsake vrste pa ostajajo spodaj. Tkalec luča snovalnico sedaj k desni, sedaj k levi.

Pri enakostraničnem kepru se pa vzdignejo v štirih stopih osnutki 1, 2, 5, 6, 9, 10 i. t. d., 2, 3, 6, 7, 10, 11 i. t. d., 3, 4, 7, 8, 11, 12 i. t. d., 1, 4, 5, 8, 9, 12, 13 i. t. d. Peti stop je enak prvemu; odslej se vrste ponavljajo. Pri tem kepru lahko jemljemo za lice gorenjo ali pa spodnjo stran.

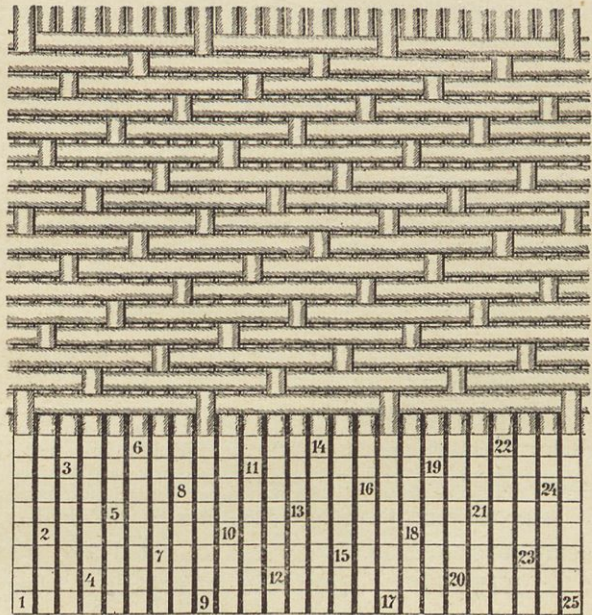
Atlasasto tkanje.

Tukaj napreduje tkanje tako, da teče votek v vsaki nastopni vrsti pod onim snutkom, ki je vsaj za dve niti daleč od onega snutka, pod katerim je tekel v prejšnji vrsti. Atlasnariska št. 66. je tkan v osmih plemenih; zanj potrebujemo osem brd in osem podnožnikov. Atlas se lahko tke v več ali pa tudi v manj plemenih.

Pri prvem stopu se vzdignejo osnutki 1, 9, 17, 25 i. t. d., pri drugem 4, 12, 20 i. t. d., pri tretjem 7, 15, 23 i. t. d., pri četrtem 2, 10, 18 i. t. d., pri petem 5, 13, 21 i. t. d.,

pri šestem 8, 16, 24 i. t. d., pri sedmem 3, 11, 19 i. t. d., pri osmem 6, 14, 22. Odslej se stopi ponavljajo.

Narisek kaže narobno stran tega tkanja. Ker se vzorec na narobni strani bolj pozna, predlo svilnati atlas tako, da je narobna

Narisek št. 66.

stran zgoraj — kakor pri narisku — lice pa spodaj. Atlas ne tvori poševnih črt kakor keper. Tu vidimo na licu skoro vse osnütke, kakor bi ležali vrhu blaga. Zaraditega je tako tkanje najglajše in se tudi najbolj sveti.

Razen teh tkanj se tko še drugi vzorci, ako sestavljamo toftasto, keprasto in atlasasto tkanje. Torej razločujemo:

- 1.) blago s progastimi vzorci, to je gradl,
  - 2.) blago s pravokotnimi vzorci, to je dvojnik, in
  - 3.) blago s težkimi vzorci, s cvetkami i. t. d., to je damast.
- Vse te vzorce lahko sestavljamo na Jacquardovih statvah.

Kako dobivamo razne vrste volnenih prej.

Iz volne predo kaj različne niti za blago in za ročna dela.¹ Preden predo v tvornicah volneno prejo, razvozljajo krotice in očistijo volno vseh smeti kakor bombaž v „openeru“. Potem odpravijo naravno toľščo volnenih dlak z gorkim lugom. Volneno prejo narejajo v tvornicah vobče tako kakor bombažasto ali laneno; da pa ni prepusta, jo mažejo z oljem.

Volno, uporabno za prejo, dele na dve vrsti: *a*) fino, t. j. merinsko volno, in *b*) debelo, t. j. volno ovac nemerinskih plemen.

Iz merinske volne, ki je lepo kodrasta, predo: *a*) sukнено ali grebenano prejo, *b*) mikano prejo in *c*) polmikano prejo.

Iz volne nemerinskih plemen pa predo: *a*) debelomikano prejo, *b*) gladko, dolgodlako listrovo prejo, *c*) resasto prejo, ki je najslabša.

Sukнено (grebenano) prejo predo iz najkrajše volne; dlaka ne meri nad 4 *cm*, da je več kratkih niti, ki se spolste. Volno grebenajo na posebnih strojih, kakor mikajo lan na grebenu. Preja je pač mehka, pa ni gladka, ker je nit opolzla. Iz suknene preje delajo opolzlo blago kakor sukno; odtod tudi njeno ime.

Mikano prejo predo iz najdaljše volne; dlaka meri 6 do 8 *cm*. Ob pređenju mikajo, t. j. češejo volno z jeklenimi vročimi mikalicami (to so glavniki), da je preja lepo gladka in svetla. (Odpadki se uporabljajo za sukнено prejo.) Razločujemo mehko in trdo mikano volneno prejo. Iz prve izdelujejo mehko in tanko blago

¹ Razne volnene niti za ročna dela so popisane v knjigi „Kvačkanje“ na strani 4.

kakor: velike indijske rute (šále), tibet i. t. d., iz druge pa bolj pusto blago, kakor orlean. Blago iz mikane preje je na licu nekoliko kosmato, n. pr. lister, tibet, orlean.

Polmikano prejo predo iz volne, ki ima predolge dlake za grebenano prejo in prekratke za mikano prejo. To volno najprej zgrebenajo, potem jo spolste z vročimi valjci. Blago iz polmikane preje je podobno blagu iz mikane preje.

Debelomikano prejo rabijo za preproge in podobne debele stvari.

Listrovo prejo rabijo večinoma za žensko obleko; tako blago se sveti kakor svila.

Resasto prejo rabijo za koce, ker ni za tanko predenje.

Preja, ki jo predo iz samodelske volne, ni trdna.

Kako tko sukno.

Sukno se imenuje volнено blago, ki ga tko iz grebenane preje. Volнено prejo tko prav tako kakor laneno. Ker je pa volnena preja sestavljena iz kratkih volnenih dlak, štrle konci dlak iz tkanine, se spolste sami, ali jih pa spolstimo z valjanjem tako, da se skrije tkanina popolnoma in se pokaže šele potem, ko je sukno že ogoljeno.

Večina suknenega blaga se tke kakor platno, nekaj pa kakor keper; pri vsakem kraju vtoko kaj radi drugobarvno paso, da se blago ne pokvari, ako ga kesneje obdelujejo. Prvotno sukno blago še ni apretirano, mehko je in rahlo, imenujejo ga „raševina“.¹

V raševini je še dosti smeti, krotic i. t. d., zato jo obdelujejo takole:

- 1.) Očistijo blago vseh smeti s posebnimi stroji; tako oskubijo blago.
- 2.) Potem operejo blago z lugom, da odpravijo vso oljnato mast, ki se je rabila pri predenju volnene preje.
- 3.) Nato zvaljajo blago, t. j. namakajo ga v mlačnem lugu in ga večkrat stiskajo med dvema valjcema. V prejšnjih časih so stroji tolkli in obračali mokro blago, dokler se niso dlake spolstile. Sedaj rabijo valjce, da se volnene dlake blaga zrahljajo in spolste. Ob tem se blago zgosti in skrči. Ker volneni votek ni tako močno sukan kakor osnutek, se votek bolj krči kakor osnutek. Blago se krči v širini za tretjino do polovice, v dolžini pa samo za četrtno do tretjino prvotne mere. To zvaljano blago se imenuje sukno.

¹ Raševina se pa imenuje tudi pravo sukno; prečitaj odstavek o volnenem blagu stran 120.

4.) Da odpravijo lug iz sukna, ga zopet opero v čisti vodi. Blago napno v velike okvire, da se suši na zraku ali pa v sušilnicah. Zvaljano, oprano in posušeno blago se več ne krči; pravimo, da je dekatirano.

5.) Nato sukno apretirajo tako, da ga ščetajo, strižejo, krtačijo, likajo in stiskajo.

Za ščetanje rabijo osatovo glavico,¹ ki se raditega imenuje „tkalska ščetica“. Ščetajo ali z roko ali pa s stroji, v katere natikajo mnogo tkalskih ščetec, dokler ni dovolj kosmato. Sedaj rabijo pač večinoma stroje z jeklenimi iglicami namesto tkalskih ščetec. Da je površje povsod enako visoko, ostrižejo sukno s stroji, sedaj le še malokje z roko in z velikimi škarjami. Obenem ga skrtačijo, da imajo vse niti enako ležo. Da odpravijo tudi vsako previsoko stoječo dlačico, posmode blago še v posebnih strojih z vročim zrakom. Naposled sukno zlikajo, obenem ga položijo in stisnejo. Vso dolžino sukne-nega kosa preganejo podolgoma tako, da je lice znotraj obrnjeno; semkaj položijo gorke železne plošče, s katerimi likajo sukno. Še bolje pa je, in tako sedaj tudi delajo najrajši, da imajo votle posode, po katerih teče vroča ali pa mrzla voda, kakršno pač rabijo.

Tako preganjeno sukno polagajo kos na kos, med dva in dva pa plošče iz lepenke, da blago stiskajo. Likajo ga nekaj časa z gorko vodo, naposled pa z mrzlo, da se lepo sveti.

Da suknenemu blagu ne škodujeta dež in mokrota, t. j. da se ne poznajo kapljice in da se ne krči v noši, ga lahko še enkrat dekatirajo. Namočijo ga še enkrat v vroči vodi ali pa ga poškrope ali potegnejo skozi vročo paro.

Sukno barvajo ali že kot volno ali kot raševino, to je pred valjanjem, ali pa kot sukno, šele po striženju.

Kako dobivamo svilnato prejo.

Najprej zmotajo niti s poparjenih in posušenih kokonov. Da najdejo prvotni konec, namočijo kokone v velikem kotlu in jih stolčejo s tankimi šibicami, da se tanke kokonske niti sprimejo. Potem združijo 3 do 8 (malokdaj več celo do 20) takih kokonskih niti na posebnih motovilih v eno nit, ker je kokonska nit pretanka za prejo. To je zelo važno delo; delavke se izurijo šele čez nekaj let toliko, da čutijo s prsti, koliko koncev naj združijo v eno nit, da je povsod enako debela in gladka. Taka nit je kolikor toliko sukana, posamezne

¹ Osat je plével, ki raste na suhih tleh. Ima veliko bodeče listje in steblovje; podolgasta glavica je obrasla z močnimi, dolgimi in bodečimi ščetinami.

kokonske niti združuje naravni klej. Da pa klej ne zalepi tudi novih niti, imajo na motovilu posebno pripravo. (Dandanes motajo te niti s strojem [„filatorium“] in sicer tako, da se nit tudi navija na motovilu v vodi, ne pa zunaj vode.)

To je sirova svila, ki jo zmotajo v predena. Iz sirove svile predo lepo prejo. Odpadke, ki se drže na prej omenjenih šibicah, svilo pregriznjenih kokonov in sploh vso slabo svilo še zgrebenajo v svilnato vato; iz te svile pa predejo slabo prejo.

Najsi predo iz sirove svile prejo za blago ali pa niti na ročna dela, vselej je treba odpraviti naravni klej. Raditega kuhajo predena v lugu, potem jih posuše in, ako jim je drago, jih tudi pobarvajo. Lahko pa tudi barvajo šele sukano nit.

Svilno prejo za tkanje predo iz niti sirove svile. Po dve do tri takih niti zasučejo v eno nit; sukajo pa jih v nasprotni smeri kakor pri motanju od kokonov. Nit za šivanje i. t. d. sučejo trdneje kakor ono za tkanje; sučejo jo proti desni in levi ali pa polovico posameznih niti na desno, polovico na levo. (Niti smo popisali v knjigi „Kvačkanje“ na strani 5.)

Za tkanje rabijo: *a)* svilo za osnutek, *b)* svilo za votek in *c)* šapno svilo (Chappe), tej pravijo tudi kosmata ali zadnja svila.

Svilo za osnutek predo iz najlepših kokonov; ta svila ima dva do tri plemene, v vsakem dve do osem kokonskih niti.

Svilo za votek predo iz slabih kokonov, ta svila ima tudi le dva do tri plemene in je prav rahlo sukana.

Šapno svilo predo iz floretne svile ali iz prej omenjenih odpadkov; ta svila ima lahko le en plemen in se rabi za primes volnatemu blagu i. t. d.

Tankost svilnatih niti se določuje po teži določene dolžine sirove svilnate niti.

Tvornice, v katerih predo svilo, se imenujejo filanderije. Najlepšo svilenino izdelujejo na Francoskem; potem se vrste te dežele: Angleško, Laško, Švica, Nemčija, Avstrija in Severna Amerika.

2. Tkanine.

Vse blago, ki se tke na statvah, se imenuje tkanina. Po snovi, iz katere se tko tkanine, razločujemo laneno, konopneno, bombaževo, volneno in svilnato blago. Laneno in konopneno blago se imenuje tudi platneno blago ali platno. (Tankost blaga določujejo po številu niti, ki se potrebujejo za določeno širino.)

Plateno blago (platnina).

I. Toftasto platno.

1.) Platno. Najnavadnejše blago tega tkanja je platno; to blago je različno tanko in različno široko. Platno enojne širine je široko 54 *cm* do 78 *cm*, platno dvojne širine pa 156 *cm* do 200 *cm*. Kos platna je dolg 25 *m* do 60 *m*; to se ravna po blagu.

Razločujemo sirovo platno in beljeno platno. Sirovo laneno platno je sivkasto, sirovo konopneno platno pa rumenkasto. Beljeno platno tko ali iz beljene preje ali pa belijo platno v kosu. Prvo je močnejše, pa ni tako čisto belo kakor drugo. Platno belijo ali na travniku, kakor smo to popisali pri tkanju, ali pa v tvornicah s kemijskimi pomočki. Beljeno platno kaj radi še apretirajo tako, da ga nekoliko poškrbijo in pogladijo s stroji. Razločujemo torej tudi apretirano in neapretirano platno. Platno, ki ga tkemo doma, je domače platno, drugo je tvorniško platno. Platno razvrščamo tudi po deželah, kjer se tke, in sicer imamo irsko, hanoveransko, vestfalsko, holandsko, saško, češko, šlezjsko in moravsko platno. Na Kranjskem je znano loško platno, ki se tke kakor vestfalsko (v Bielefeldu) na domačih statvah, ne pa na parnih. Loško platno je redko tkano, malo apretirano; v pranju se močno krči. Tudi hrvaško platno se močno krči. — Med ostalimi tkaninami je najlepše irsko in hanoveransko platno; tudi na Češkem, posebno v Rumburgu, izdelujejo izvrstno platno. Saško platno je čislano in tudi ni tako gosto kakor rumburško platno.

Razločujemo tudi pristno platno in polplatno. Prvo izdelujejo le iz lanene, oziroma konopnene preje, za drugo pa jemlje bombaževe osnutke ali pa votke.

Pristno platno spoznavamo na več načinov; najboljša pa je vaja in svoja izkušnja. Pristno platno čutimo mrzlo in gladko. Ako razdrapljemo urezni krajec, se lanena nit ne dá lahko raztrgati in se razdraplje podolgič. Bombaževa nit pa je gorka; ni tako močna in se razdraplje prav na kratko; lahko jo trgamo. Lanena nit se tudi bolj sveti od bombaževe, a to ni zanesljivo, ker dandanes vsako blago apretirajo prav lepo. Ako imaš platno doma, lahko spoznaš, je li pristno ali ne, če ga prižgeš. Bombažna nit je potem nekoliko kodrasta, lanena pa gladka. Če namočiš polplatno z oljem, se prikažejo bombažne niti, ker ostanejo bele; lanene niti se pa napijo olja ter postanejo svetle in prozorne. Platno je tem vrednejše, čim manj krotic ima in čim glajši je krajec.

2.) Batist je najtanjše laneno platno; dandanes pa tko le še malo pristnega batista. Največ ga izdelujejo iz bombaža, ki pa ni tako lep in ne tako stanovit.

V Belgiji in v Severni Francoski tko pravi batist že več stoletij. Prejo predo z roko v vlažnih kletih, da se lepo razteza. Tudi na Nemškem in Češkem tko lep batist. Batist je najdražje platno, ker stane 1 *m* nad 20 K. Gosto tkani batist se imenuje batistno platno.

3.) Jadrovina je najdebelejše platno. Najmočnejša jadvovina je konopljena.

4.) Kreas (Creas) ali dvojno platno je belo in gosto tkano platno; apretirano je malo. Zadnje ime so mu vzdeli, ker je pogostoma preganjeno v dve leži.

5.) Rusko platno je sirovo in se rabi za moško gorenjo obleko. Lažje, pa tudi sirovo blago je sirovo platno, ki se rabi za žensko obleko.

6.) Kanefas je sivo ali pa pisano platno z vzorci, ki jih natiskavajo nanj; lahko je tudi progasto tkan. To blago se rabi največ za žensko obleko. Tej vrsti prištevamo tudi spodaj omenjeni cefir.

7.) Poklejeno platno je močno apretirano in se rabi za trdo podlago.

8.) Povoščenska (povoščeno platno) je tanka in nepremočljiva, ker je povoščena z oljnatim pokostom.¹

9.) Cefir (Zephir) je rahlo tkano laneno blago za poletne obleke. Izdelujejo tudi bombaževi cefir, ki se rabi prav tako kakor lanen.

10.) Mul (Mull) se rabi kakor bombažev mul.

11.) Štramin ali kanevá (Kanevas) je luknjasto platneno blago, še več pa ga tko iz bombaža; prečitaj dotični oddelek na strani 116.

Lanenemu štraminu prištevamo „Java-kanevá“; pri tem se zapletata po dva ali več osnutkov z dvema ali več vtokoma. Java-kanevá je zelo širok; beli Java-kanevá se lahko pere.

12.) Vrečevina je najslabše laneno blago; tko jo iz tula. (O tulu prečitaj oddelek „Kako pridelujemo lan“, na strani 94.)

¹ Imamo še drugo povoščenko, ki jo rabimo za zankanje; to blago je debelo, po navadi na eni strani črno, na drugi pa zeleno.

II. Keprano platno, atlasasto platno in platno z vzorci.

1.) Dvojniki in trojniki je isto keprano blago. Dvojniki je enakostraničen keper, tkan na štiri plemene (poglej narisek št. 65. b); trojniki ni enakostraničen in ima le tri plemene. Blago je progasto ali pa tvori kvadratne vzorce. Rabimo ga za posteljino, za prtenino, za moške hlače i. t. d.

2.) Atlasasto platno se zove atlasasti trojnik ali pa platneni atlas, ki se rabi za obleke. Laneni gradl je progast in se lahko prišteva tej vrsti.

3.) Damast¹ je platneno blago z vzorci, to so cvetke, listi i. t. d. Damast tko na Jacquardovih statvah in ga rabijo za prtenino, za brisače, prtiče i. t. d. Takšno blago tko tako, da je z borduro označena velikost vsakega perilnega kosa, tudi ob krajcih je bordura; ali pa tvori vzorec vsega kosa le eno ploščo, ki se razreže na posamezne perilne kose; ob krajcih je po navadi tudi tukaj bordura. Prvo blago se imenuje umerjeno blago, drugo pa metrsko blago.

Bombaževno blago (bombaževina).

Razločujemo tkano blago in votkano blago. Prvo je zopet ali toftasto ali keprano ali atlasasto ali tkano z vzorci ali žametasto. Toftasto blago pa je ali gosto ali redko ali luknjasto tkano.

I. Toftasta bombaževina.

A. Gosto tkana.

1.) Katun ali koton (Cotton) je po navadi barvan in potiskan; razločujemo ga več vrst.

a) Pravi katun je debelo blago; votki so bolj sukani nego osnutki. Pisani katun imenujejo katunsko platno.

b) Kambrik je tanko, belo ali barvano, prav gosto tkano blago. Vzorce lahko vtkavajo ali pa jih natiskavajo na blago; jemljo pa tudi lahko različno debele niti.

Semkaj prištevamo perkali (Perkail), ki je tudi lahko bel ali barvan ter ima tanjše niti nego kambrik. Razločujemo ga več vrst: 1.) vrvični ali diagonalni perkali, vrvico tvori debelejša osnutkova nit, vtkana v pravilnih presledkih med navadne osnutke;

¹ Dobil je ime od mesta Damaska v Mali Aziji, kjer so v starodavnih časih tkali le svilnati damast za obleke.

2.) kip-perkal, ki je modro pobarvan z indigom; 3.) batistni mušlin, ki je prav tanek perkal; 4.) svetli perkal, ki je močno apretiran in se rabi za podvlako.

c) Kalikut (Kalikó) je pisano ali enobarvno blago, ki se rabi za obleko. Imenujejo ga tudi „Indien“ (Indiennes), ker so ga začetkoma tkali le v Indiji. Sedaj radi imenujejo „kalikut“ sploh vse pisane bombažne tkanine. Temu blagu prištevamo ruž (Rouge), to je le rdeče barvano blago, ki se rabi za odeje i. t. d.

d) Širting (Shirting) je bel in precej apretiran; rabi se za perilo. Tudi šifon (Chiffon) je tkan kakor širting, niti so tanjše kakor širtingove. Semkaj prištevamo še modapolan, ki je tanjši od širtinga in debelejši od šifona, in sarzenet (Sarsenett), ki je močno apretiran.

e) Kotonina (Cottonina) je bela ali barvana; niti, ki so ali tanke ali debele, so močno sukane. Bela kotonina je ali bela ali sirova, tko jo tudi v dvojni širini, rabimo jo za perilo. To blago je znano le po naših deželah; zunaj naših mejá izdelujejo njemu podobni kotonin, to je pisano blago, ki se rabi za žensko obleko.

f) Cic (Zitz) se močno sveti in ima na sebi natisnjene vzorce. Sedaj ga tko le še malokje; rabili so ga za prevleko sobne oprave, za zavese i. t. d.

2.) Nanking je zelo gosto tkan, nit je debela in rumenkasta. Pravi nanking tko le v Vzhodni Indiji in na Kitajskem iz rumenega bombaževca (*Gossypium religiosum*). Ker je barva stanovitna, ga rabijo za obleko. Nanking, ki ga tko po naših deželah, se dela iz navadnega bombaževca in se porumeni z železnim oksidom; tko pa tudi bel in rdeč nanking. Rabimo ga za spodnjo prevleko pri pernících i. t. d.

3.) Domestik (Domestic) je močno apretirana, precej debela kotonina, ki se rabi za srajce; tej vrsti prištevamo inlet, ki je mehko, malo apretirano blago in belo domačo kotonino („Haustuch“), ki je nekaj bolj apretirana.

4.) Oksford (Oxford) tko tako, da jemljejo izmenoma nekaj barvanih in nekaj belih niti; vzorci so progasti ali kvadratni. Rabimo ga za poletne moške srajce.

B. Redko tkana.

1.) Mušlin (Mousseline) ali mezlan je nekoliko prezoren; niti so tanke in dobro sukane. Razločujemo ga več vrst, in sicer:

a) mušlinet (Mousselinet), ki je izmed vseh najdebelejši in najgostejši;

b) vapêr (Vapeur), ki je tanjši in rahleje tkan nego mušlinet, na licu je poklejen;

c) cefir (Zephir), ki ima najtanjše niti; to blago je precej gosto tkano, je barvano, progasto, potiskano i. t. d. in se rabi kakor laneni cefir za žensko obleko.

2.) Batist je lepo, tanko blago in se rabi kakor mul, ki je redkejši od batista. Razločujemo troje batistov, in sicer:

a) holandski batist, ki je najgostejši;

b) polredki batist, ki je redkejši in bolj apretiran;

c) redki batist, ki je najredkejši; nit je nekoliko debelejša od polredkega batista. Prvi in drugi batist je bel ali pisan in se lahko rabi za obleko.

3.) Mul (Mull) je tanko, belo blago za žensko obleko ali pa za perilo.

4.) Žakonét (Jaconet) je tanko blago in ima trdne niti. Ker je pisan, se rabi tudi za žensko obleko.

5.) Organtin je slabo, prav redko tkano blago; niti so tanke in močno apretirane. Rabimo ga za podvlako. Tej vrsti prištevamo vse vrste prav močno apretiranega blaga za podvlako, kakor trdi tul in trdo platno. Tudi tarlatan in grenadin, ki se rabita za obleko, se prištevata organtinu. Nobeno blago se ne dá prati.

C. Luknjasto tkana.

1.) Štramin ali kanevá (Kanevas), ki je prav redko tkan in močno apretiran. Razločujemo razdeljeni in nerazdeljeni štramin. Prvi je oni, pri katerem sta po dve in dve niti bolj skupaj tkani, med vsako drugo nitjo ima torej štirioglate luknjice; drugi je oni, kjer so vse niti enako vsaksebi. Štramin se rabi za zaznamenovanje; širok je 3·5 *cm* do črez 160 *cm*. Barve je bele ali modrikaste.

2.) Tul (Tüll) ali bombaževa tenčica ima šesterooglate luknjice in se tke na posebnih statvah, na petinetskih ali na bobinetskih. Ker so te luknjice podobne petljam, prištevamo tul tudi votkanini. Najdražji tul je svilnati.

3.) Krep (Krepp) ali flor ima le prav drobne luknjice in se rabi za žalne tenčice. Blago te vrste, ki ga tko za žalno obleko, ima debelejša niti, tudi ni tako luknjasto kakor flor in se imenuje tudi krep ali pa „krepon“. Najlepši flor je svilnat; najlepši krepon pa volnen.

II. Keprana bombaževina.

1.) Porhant. Tega gradašajo na narobni strani, da je kosmat. Imamo navadni ali nebeljeni porhant, pa tudi vrvični in piketni (progasti) porhant, ki je bel ali barvan. Pisani porhant se rabi za obleko, beli pa za perilo.

2.) Kroazé (Croisé) je bel, barvan ali pisan in se rabi kot blago za podvlako; to blago je močno.

3.) Trojnik je gosto in močno blago; po navadi je progasto. Rabimo ga radi za žimnice in druge močne prevleke. Tanko blago te vrste rabijo za deško poletno obleko.

4.) Gradl je belo progasto ali cvetkasto blago; rabi se kakor laneni gradl večinoma za prevleko posteljne oprave. Cvetkasti gradl se imenuje „bombažev damast“.

5.) Bombažev merino (Merinos) je podoben volnenemu. Prečitaj odstavek o volnenem blagu na strani 121.

6.) Bombažev rips je barvano blago in se rabi za obleko; znan je pod imenom „kord“ (cords).

7.) Kalmuk je dolgo kosmato in močno blago. Dobiva se bel ali pisan.

III. Atlasasta bombaževina.

1.) Satin (beri satén) je atlasu podobno bombaževo blago, je barvano ali pisano in se rabi za obleko in za podvlako.

2.) Bombažev klot (Cloth) je črn ali barvan, rabimo ga za spodnja krila i. t. d.

IV. Bombaževina z vzorci.

Semkaj pripadajo: bombažev damast, bombaževa prtenina in vse progaste tkanine, kakor progasti porhant, progasti trojnik, *progasta hlačevina* in še piketna bombaževina ali piké (Pikee). Zadnje blago se tke v dveh ležah, ki sta v določeni vrsti združeni v eno, kakor bi bili prešiti. („Prešito“ se pa imenuje francoski „piqué“; odtod ime tega blaga.)

Piketno je podoben brilantini; to blago ima lahko debele ali pa tanke niti. Rabimo ga za poletno obleko, ker se lepo pere.

V. Žametasta bombaževina.

Žamet je blago, ki je na gorenji strani kosmato, na narobni pa gladko. Tkano je ali toftasto ali pa keprano. Razločujemo 1.) pravi žamet in 2.) menč ester (Manchester). Za prvega rabijo

nekaj bombaževih, nekaj pa svilnatih niti ali pa jemljejo pristno svilenino; menčester pa je le bombažev in je tudi močnejši od navadnega bombaževega žameta.

Kosmate zanke se narejajo pri tkanju ali iz osnutkovih ali pa iz votkovih nitk. Za žamet je treba dvojevrstnih osnutkov; gladki osnutki se tko kakor po navadi, zankasti osnutki se pa polagajo čez medeničaste šibice, da se narejajo zanke. Blago se tke v dveh do treh vrstah čez gladke osnutke, v četrti vrsti pa čez šibice tako, da se zanke več ne razporjejo. Izmed teh zank prerežejo ali vse ali le nekaj ali pa nič nitk. Na žamet tudi lahko tiskajo vzorce ali pa jih vtakavajo; žamet je črn ali drugobarven. — Menčestrove zanke tko iz votkov, zaraditega je treba dvojevrstnih votkov. Gladki votek se tke kakor po navadi, zančni pa tako, da se narejajo zanke. Te zanke niso tako goste kakor one pri žametu in tudi tako lepo ne pokrivajo spodnjih gladkih vrst. Tudi te zanke se lahko porežejo ali pa ne.¹ Najboljši bombažni žamet je patentni žamet.

3.) Pliš (Plüsch) ima prav dolge zanke in se tke čez večje medeničaste šibice nego žamet.

4.) Velpel je podoben plišu in je tudi dolgokociast. Ime „velpel“ prihaja od bele vrbe, ki ima na narobni strani kocinasto listje. (V srednjevisokonemškem jeziku so imenovali belo vrbo „Felbel“, iz tega je nastalo ime velpel.) Tko tudi svilnati velpel.

VI. Votkana bombaževina.

Niti tega blaga tvorijo petlje, kakršne so nam znane že izza pletenja.

1.) Votkanina za nogavice, maje i. t. d.; to blago je prav tako, kakršno je spleteno.

2.) Bobinet ali angleški tul je prav tanko čipkasto blago, ki se tke na bobinetskih statvah; ima velike šesterooglate luknje in je zaradi redkega tkanja podobno redkemu batistu. Za tako tkanje rabijo posebno osnovalnico, to je „bobin“; odtod ime tega blaga in teh statev.

3.) Petinet je tul, ki se tke na petinetskih statvah in ima drobne šesterooglate luknjice; podoben je krepu, ker je gosteje tkan nego bobinet.

¹ Kako tko trakove, je popisano pri svilnatem žametu.

Prav lepo bombaževino, posebno katune, izdelujejo na Angleškem, še lepše na Francoskem, kjer tko najlepši in najstanovitneje barvani perkal. Na Avstrijskem (na Dunaju, v Pragi, na Predarliskem) imamo barvarnice za katun, v katerih tudi izvrstno tiskajo katune. Največ bombažnega žameta tko na Angleškem.

Volneno blago (volnina).

Najbolj znano volneno blago je sukno; kako se tke, smo popisali na strani 109. Pristno volneno sukno tko le iz volne, polvolneno sukno in drugo volneno blago ima bombaževe osnutke; le votki so volneni. Sukno je zelo koristno blago, ker se lahko porablja še tako majhni odpadki. Da predo iz suknenih cunj samodelsko volno, smo že omenili pri volni na strani 99. Iz samodelske volne predo prav lepo blago, ki pa seveda ni tako močno kakor ono, ki se tke iz nove volne. Celo olje in pepel suknenih cunj sta uporabna. Olje služi za svečavo, pepel pa za gnojilo.

Da ločimo pristno volneno blago od polvolnenega, ga je najbolje stisniti z roko. Čisto volneno blago se zmečka le malo; ako je bombaževa nit v blagu, se pa zgibe močno poznajo. Ako potegnemo nit iz blaga, začutimo, da je volnena nit mehka in gladka, bombaževa pa trda in krhka. Ako prižgemo bombažev nit, gori s plamenom, volnena nit pa kmalu ugasne in ima duh po zapaljenem rogu. — Ali je volnina barvana v preji ali v kosu, se spozna po ureznem kraju, ki je bel, ako se je blago pobarvalo šele v kosu. Stanovitno barvo pa spoznamo, ako potegnemo z namočeno belo ruto po blagu; ako barva ni stanovitna, se ruta zamaže. Obledele volnine se lepo barvajo iznova; le mohër se krči, ker sta bombaž in volna zasukana že v preji.

Volneno blago tko ali iz grebenane ali pa iz mikane volnene preje; prvo je suknasta volnina, drugo pa mikana volnina. Volneno blago tko ali toftasto ali keprano ali pa atlasasto. Toftasto tkanje se imenuje pri volnenem blagu „mušlin“.

I. Suknasta volnina.

A. Mušlinasto tkana.

1.) Sukno je na licu gladko, na narobni strani pa kosmato, kakor je prišlo s tkalskih statev. Vse obdelovanje, ki smo ga popisali pri napravljanju sukna, se vrši na desni strani. Vse sukno je široko tkano in zloženo na dve leži; pravimo, „da ima blago dvojno širino“.

Najtanjše sukno je praznje sukno, imamo pa še debelo sukno, kosmato sukno in polsukno; zadnje ima pol volnenih in pol bombaževih niti.

2.) Mehko sukno je lahko in tanko; volnena nit je drobno sukana. To blago je prav skrbno apretirano, pa ni svaljano.

3.) Vatmol (Wattmol) je redko tkan, na licu je nekoliko ščetan; rabi se za obleko. Tu sem pripada dvojno blago, znano je pod imenom „dubl“ (double). To blago je debelo, na licu po navadi gladko, t. j. brez vzorca, na narobni strani pa največkrat karirano. Rabimo ga za zimsko obleko, za vozne odeje i. t. d.

4.) Flanela je podobna vatmolu, svaljana je le malo ali pa prav nič; na licu je pač ščetana, pa ni postrizena. Za osnutke jemljo radi mikano prejo ali bombaž ali pa floretno svilo. Flanela je bela ali barvana; imamo pa tudi flanelo, ki je keprana ali progasta ali potiskana. Flanelo rabimo za gorko spodnjo obleko; tanko flanelo pa za podvlako.

5.) Raševina je blago, ki ga tko v planinskih krajih. Volnene niti so debele in močne. To blago je močno svaljano in ščetano; ker ni porezano, je kosmato. Pri tem blagu se prav dobro pozna, kako je tkano.

B. Keprasto tkana.

1.) Bukskin (Buckskin) se ne sveti kakor sukno; pač je to blago kolikor toliko svaljano in postrizeno, pa ni ščetano. Bukskin se rabi za moško gorenjo obleko, je progast, kariran ali sploh vzorčast.

2.) Kašmir¹ (Kaschmir) je debelo keprasto blago, ki se tke le iz grebenane preje. Keper se pozna le na licu. Radi pa ponarejajo blago tako, da jemljo za osnutke mikano volno ali pa bombaževo nit. Kašmir se dobiva v vseh barvah.

3.) Molton je na obeh straneh kosmat; rabimo ga kakor flanelo.

4.) Diagonalno blago je svetlo; na licu se vidi prav lepo keprast vzorec. Rabimo ga za razne obleke.

II. Mikana volnina.

Za mikano volnino ne jemljo le mikane volnene preje, nego rabijo za votek ali grebenano nit ali bombaž ali lan ali pa druge niti, kakor od Alpake in drugih koz. Vse te preje pa niso svaljane.

¹ Prvotni kašmir so tkali v mestu Kašmiru iz volne tibetanske koze.

A. Mušlinasto tkana.

1.) Orlean (Orleans) je polvolneno blago; osnutki so bombaževi in močno sukani; za votek se rabi trdo mikana volnena preja. Blago je gladko ali pa vzorčasto in se rabi za obleko ali za podvlako.

2.) Kamelót (Kamelott) je gosto blago za obleko. Pravi kamelot so tkali v Aziji iz angorske volne.

3.) Krepón (Kreppon) je blago, ki ga po tkanju namočijo v vroči vodi, da je nagrbančeno. To blago nosimo za žalno obleko; imenujemo ga pa tudi krep.

4.) Lister (Lüster) se lepo sveti. Za votek se rabi trdo mikana volnena preja, za osnutek pa bombaž ali angorska (kemelska) volna.¹ Prvi lister se rabi za podvlako, posebno za podšiv pri krilih, drugi pa za žensko obleko.

5.) Volneni mušlin (Mousseline de laine) ima bombaževe osnutke in trdo mikane volnene votke.

6.) Baréz (Barège) je redko tkano volneno blago, ki se rabi za žensko obleko.

7.) Rips je polvolneno progasto blago. Laneni ali bombaževi osnutki so močni, volneni votki pa tanki; osnutki so popolnoma pokriti. To blago so v prejšnjih časih rabili za prevleko sobnih oprav, sedaj pa ni več v navadi.

8.) Mohêr (Mohair) je redko blago; preja je na pol bombaževa in na pol iz volne angorske kože.

B. Keprasto tkana.

1.) Tibet (Tibet) je gosto tkan in ni svetlo apretiran; za to blago rabijo mehko mikano ali pa tudi grebenano volneno prejo. Pri tibetu se pozna keper na obeh straneh. Rabimo ga kaj radi za žensko obleko.

2.) Merino (Merinos) je tkan rahleje nego tibet in svetlo apretiran.

3.) Terno (Terno) je gostejši in tudi skrbneje tkan od tibeta. To blago tko iz volne tibetanske kože kakor kašmir.

¹ Angorska, moherska ali kemelska volna se dobiva od kemelske kože, ki jo rede v Angori (Mala Azija). Prečitaj o tej kozi še opombo na strani 97. Ta volna je dolga, mehka, tanka in se sveti kakor svila. V Aziji tko iz te volne razno svetlo blago, v Evropi pa «mohersko» blago.

C. Atlasasto tkana.

Lasting (Lasting) in klot (Cloth) se rabita za podvlako; radi prilagajo bombaževo nit.

D. Luknjasto tkana.

Sitasta volnina ima drobne luknjice kakor nerazdeljeni štramin. Močno sukana nit je rumenkasta; po navadi je sredi blaga nekaj modrih in nekaj rdečih osnutkov. Sitasto volnino rabi mlinar, da čisti moko; lahko pa tudi vezemo in zaznamenujemo na tem blagu kakor na lanenem in bombaževem štraminu.

Imamo še mnogo volnine, ki se tke ali iz grebenane ali iz mikane preje. Ker pa zaradi izpremenljive mode nima dolgega ob-
stanka, tukaj ni navedena.

Volnini prištevamo tudi: volnene velike rute, pre-
proge, gobelinske in votkane tkanine, ki jih pa tukaj nečemo popisavati podrobneje. Votkano blago smo popisali pri bombaževini.

S suknarstvom se uspešno bavijo v Prusiji in na Saškem, v Avstriji pa na Češkem, Moravskem in Šleskem; Tirolsko je znano zaradi raševine. Tudi na Kranjskem (v Loki) izdelujejo raševino. Na Angleškem, Nizozemskem, v Belgiji in na Francoskem tko tudi volnino.

Svilnato blago (svilenina).

Semkaj ne prištevamo le pristne svilenine, nego tudi pol-
svilnato blago; pri tem je po navadi osnutek svilnat, votki so pa volneni, bombaževi ali laneni.

Svilenino jemljo po navadi s statev, kakor se je tkala, ne da bi jo še apretirali, gradašili i. t. d. Le težka svilenina se stiska, da je lepo gladka. Lahko svilenino pa lepijo na narobni strani, da ni premehka, in jo tudi stiskajo. Nekatero svilenino „moarirajo“ na licu, da se površje valovito sveti. (Čitaj „Moaré“ na strani 124.)

Pristno svilenino lahko spoznamo, če jo primemo, ker je mehka in voljna. Ako je vanjo vtkana bombaževa ali lanena nit, se ta dobro loči od svilnate, ker se ne sveti tako lepo. Ako prižgemo nečisto svilenino, vidimo, da lanena ali bombaževa nit prigori do konca, najsi jo odmaknemo od plamena; svilnata nit pa takoj ugasne, ko jo odmaknemo od plamena; ogorek ima neprijeten duh. Ker je svilenina tem dražja, čim težja je, radi obtežujejo svilnato blago s kemijskimi dodatki; obenem ga barvajo. Da pa ni tako blago pre-
pusto, devajo več olja v barvo. Temu blagu škoduje največ prah, ker se posebno hitro prime barve — najrajši črne — da je v kratkem času kar sivkasto.

Svila se ne dá lepo barvati; stara svilenina, ki se pobarva, postane cunjasta, ker izgubi naravno apreturo. Je li nova svilenina barvana v preji ali v kosu, to se spozna po krajeu, ki je v prvem slučaju različen od blaga, v drugem pa enakobarven.

Svilenina se tke: 1.) gladko, to je brez vzorcev, in sicer ali toftasto ali pa tenčičasto, 2.) atlasasto in keprasto, 3.) vzorčasto in 4.) žametasto. Vse svilnato blago je ozko tkano.

I. Gladka svilenina.

A. Toftasto tkana.

1.) Toft. Pristni toft je mehko blago, ki se tke iz kuhane svile. Niti osnutkove so enoplemene, votkove pa imajo en plemen do tri plemene;¹ tofta je več vrst.

a) Florans (Florence) je tanko blago in se sveti nekoliko bolj nego navadni toft; rabimo ga za obleko.

b) Floranski toft je manj vreden in se rabi večinoma za podvlako.

c) Toft za podvlako je najmanj vredna svilenina; rabimo jo le za podvlako, odtod ime.

d) Toft za obleko je močnejši od prejšnjega.

e) Marslin (Marcellin) ali dvojni toft je podoben floransu. Osnutki so sukani na dva plemena. Imamo boljše in slabše marslinovo blago raznih barv; največ se rabi črni marslin za obleko.

f) Lestrin (Lustrin) se tke iz najlepše, močno sukane svile.

g) Sirova svila je rumene barve, ker se tke iz nebarvane kokonske svile. Najlepša je kitajska sirova svila, ki je zelo mehka in le malo apretirana.

2.) Gro (Gros) se imenuje gosto tkano blago, ki ima na več plemenov sukane ali osnutke ali votke ali pa tudi oboje. Imamo več vrst tega blaga, in sicer: *a)* grodenápl (Gros de Naples), ki je lažji, *b)* puldesoá (Poult de soie) ki je težji gro. *c)* Monopól je lahek grodenápl; osnutki so po navadi dvobarvni, votki so pa tretje barve, zaradi tega se to blago izpreminja. Dobivamo pa tudi enobarven monopol. *d)* Grogrén (Grosgrain) se prišteva puldesoaju; v votku je močno sukana bombaževa nit; semkaj prištevamo še *e)* fajl (Faille) in *f)* rips, ki sta progasta. *g)* Poplin (Popelin) ima svilnat osnutek; votek je pa ali iz floretne svile ali iz angorske volne ali iz mikane volnene preje.

¹ Prečitaj oddelek «Kako dobivamo svilnato prejo» na strani 110.

3.) Fulár (Foulard) ima osnutek iz sirove svile, votek pa iz floretne svilnate preje. To blago kuhajo, barvajo in potiskavajo. Najlepši fular tko na Francoskem in v Švici; fularski robci, ki jih tko v Vzhodni Indiji, so znani po vsem svetu.

4.) Krep (Krepp) ali flor se tke iz svile, ki je niso skuhali. Da se to blago grbanči, imajo tako pripravo za votek kakršno pri volnenem kreponu.

5.) Moaré (Moiré) je gosto tkan in ima po navadi bombažne osnutke. Običajno je enobarven; na licu je valovit vzorec, ki se naredi tako, da stiskajo blago z vročimi valjci; pravimo, da je blago „moarirano“. To blago rabimo najrajši za spodnje krilo.

B. Tenčičasto tkana.

1.) Angleška tenčica je podobna angleškemu tulu (bobinetu); rabimo jo za izdelovanje tankih čipk, robcev i. t. d.

2.) Tenčica za obleko je prozorna in se tke iz sirove svile.

3.) Tenčica za vezenje ali svilnati štram in je redko tkano svetlo rumenkasto blago; ima bombaževe močno sukane niti, ki so obvite s svilo. To blago rabi skoro le mlinar, da čisti moko otrobi; rabimo ga pa tudi za ročna dela kakor laneni in bombažni kanevá. Svilnati štram in ni razdeljen kakor bombažni.

4.) Sitasta tenčica je tanko, belo, prozorno blago, ki ga tko iz najlepše svile; za manj vredno tenčico pa jemljejo tudi nekaj šapne svile. To tenčico rabi le mlinar, kadar čisti prav drobno moko.

II. Atlasasta in keprana svilenina.

Tu sem prištevamo: atlas, levantin, kroazé, serž (Serge) in še drugo blago.

1.) Svilnati atlas se tke na osem plemenov (poglej narisek št. 66.); osnutek je debelejši od votka. Atlas je blago, ki se sveti najlepše, nekaj zaradi svilnate niti, nekaj zaradi tkanja, nekaj zaradi apreture. Razločujemo težek in lahek atlas; zadnji je toliko apretiran, da se sveti še narobna stran. Najpristnejšega atlasa ne apretirajo; mehak je tako, da se takoj zviije, ako ga narežemo. Ker se pri atlasu vidijo skoro le osnutki, jemljejo za votek radi cenejšo nit; to blago je polatlas. Satinet je rahlo tkan svilnat satin; dobivamo pa tudi bombažev in volnen satinet.

2.) Kroazé je podoben bombažnemu blagu tega imena.

3.) Serž se imenujejo sploh vse keprane svilenine; rabijo se večinoma za podvlako; sem prištevamo levantin, ki ima keper na več plemenov.

III. Vzorčasta svilenina.

Za tako blago sestavljajo razne vrste tkanj v progastih, podolgič ali po širini tekočih črtah, n. pr. atlasasti in toftasti vzorec, atlasasti in kroazé vzorec, atlasasti in tenčičasti vzoree i. t. d.

Majhne vzorce ima: pariška svilenina, fasonirani levantin i. t. d.

Brokat in damast imata velike vzorce; ako vtkavajo tudi bombaž ali volno, ju rabimo za prevleko pohištva, sicer pa za obleko. Brokat tko tudi s srebrno ali zlato nitjo; tak brokat rabijo za cerkveno opravo.

IV. Žametasta svilenina.

Tej prištevamo: pliš in žamet; oboje smo popisali pri bombaževem blagu.

Žametaste trakove tko na ozkih statvah; statve so toliko široke, kolikor merijo trakovi. (Radi pa družijo nekaj takih statev v eno vrsto.) Če pa tko trakove na navadnih statvah, narejajo med trakove zanke, poleg katerih jih prerežejo. Taki trakovi nimajo krajev.

Svilnati vepel se rabi za klobuke (cilindre).

Najlepšo svilenino tko na Francoskem (v mestu Lyonu); na Švicarskem, Angleškem, Nemškem; nekoliko tudi v Avstriji.

V tvornicah tko še marsikako drugo blago; to se menjava po modi. Te vrste blaga, ki smo jih tukaj navedli, so najnavadnejše in niso dosti zavisne od mode.

Tkanine, ki jih tko iz kopriv, iz hmelja in iz drugih snovi, smo omenili pri dotičnem oddelku na strani 100.

Kako posnemljemo kroje s prve in druge pole s kroji.

Rabimo kolesce za prikrojjevanje in veliko polo papirja. Papir položimo pod polo s kroji ter potegnemo kolesce po vseh črtah narisane kroja. Naposled izrežemo kraj, ki se nam je označil po skrajnih črtah z drobnimi luknjicami. (Da se pola s kroji bolj varuje, pa jemljemo še rajši tenek papir, ki ga položimo na polo s kroji, ter si vrišemo nov kraj s svinčnikom.)

Pri zgibah (v kroju so točno označene) preganemo polo, da ima papir dve leži, in narišemo na vsako stran primeren del kroja. (Poglej n. pr. spodnje hlače.) Večina krojev je narisana le do polovice; zgiba na sredi je označena s kratkimi črticami.

Nekateri kroji so daljši od pole s kroji. Te kroje smo pregenili po črtah, ki so označene s prav kratkimi črticami (znak - - - -). Kadar posnemljemo tak kroj, moramo pregeniti papir prav na onem mestu, kjer je označena črta v kroju; ostali del kroja vrišemo na ostali del papirja.

Stanovi nekaterih ženskih srajc so narisani le v gorenjem delu; ti kroji se podaljšajo od strelice do zaželeno dolžine.

Za šivanje nam je dodajati nekaj blaga; kjer je že v kroju dodano blago za šive, je to posebe omenjeno pri popisu perilnega kosa, če ni razvidno iz kroja.

Slovensko-nemški slovarček.

- agava, amerikanska, die amerifantiſche Agave
- apretiran, a, o, appretiert
- apretirati, appretieren
- atlas, der Atlas, eine Stoffgattung
- atlasast, a, o, aus Atlas
- baréz, Barège (lieš: Bareſch), ein Wollſtoff
- barvati, pobarvati, färben
- v kosu, im Stoff, im Stück färben
- v preji, im Garn färben
- barve, stanovitne, echtfarbig
- batist, holandski, Batist d' Hollande (lieš: d' Olland), holländiſcher Batist
- polredki, Batist demi claire (lieš: demi klar)
- redki, Batist claire, Stoffgattungen
- batistno platno, Batistleinwand
- belica, die männliche Hauptpflanze, der Fimmel
- blago (tkanina), der Stoff (das Gewebe)
- blago, der Stoff, die Ware
- apretirano, appretierter Stoff
- atlasasto, atlasbindiger Stoff
- bombaževo, bombaževina, Baumwollstoff
- debelo, grober Stoff
- diagonalno, Diagonalstoff
- dvojne širine, doppeltbreiter Stoff
- dvojno, dubl, Doppelstoff, Double (lieš: Dubl)
- enotne širine, einfachbreiter Stoff
- gladko, ungemustert, auch glatter Stoff
- gosto, dichter, dicht gewebter Stoff
- keprano, geköppter Stoff
- konopljeno, Flachstoff
- koprivno, Meſſelſtoff
- laneno (platno), Leinenstoff (Leinwand)
- blago, luknjasto, löcheriger (gazeartiger) Stoff
- metrsko, Meterware
- nabrano, ein in Zugfalten gereihter Stoff
- pisano, bunter Stoff
- platneno, platno, Leinenstoff, Leinwand
- pološčeno, ſpiegelig glänzender Stoff
- redko, ſchütter gewebter Stoff
- svetlo, ein lichter, glänzender Stoff
- svilnato, svilenina, Seidenstoff
- tanko, feiner Stoff
- tkano, gewebter Stoff
- toftasto, leinenbündiger Stoff
- umerjeno, abgepaßter Stoff, abgepaßte Ware
- volneno, volnina, Wollstoff
- votkano, gewirkter Stoff, Wirkware
- za vlogo, Einlageſtoff
- z vzorci, gemustert, Stoff
- žametasto, Stoff aus Samt
- blazinica za šivanje, der Nähpolster, das Nähstüſſen
- z vijakom, die Nähſchraube
- bobinet, angleški tul, Bobinet, Tull anglais (lieš: Tüll anglé), eine Stoffgattung
- bodica, die Spitze der Nähnadel
- bombaževec, die Baumwollſtaude
- drevesasti, die baumartige Baumwollſtaude
- grmičasti, die ſtrauchartige Baumwollſtaude
- zelnati, die krautartige Baumwollſtaude
- bombaževina, bombaževo blago, Baumwollstoff
- atlasasta, Baumwollstoff mit Atlaswebe (atlasbindiger Stoff)

bombaževina, keprana, geföppter Baumwollstoff
 — tofstasta, Baumwollstoff mit Leinenwebe, leinenbindiger
 — vofkana, gewirkter Baumwollstoff
 — vzorčasta, gemusterter Baumwollstoff
 — žametasta, samtartiger Baumwollstoff
 bombažev, a, o, baumwollen, aus Baumwolle
 bordura, die Bordüre
 — vtkana, eine eingewebte Bordüre
 brdo, der Geschirrahmen, Geschirrfamm, das Blatt des Webstuhles
 brezvenčen, a, o, kronelos
 brilantin, Brillantin, eine Stoffgattung
 brisača, das Handtuch
 — za frotiranje, das Frottierhandtuch
 brokat, Brokat, eine Stoffgattung
 bucika, die StERNadel
 bukskin, Buckskin, ein Schafwollstoff
 cefir, Zephyr, eine Stoffgattung
 cevka, die Spindel in der Weberspule
 cic, Zič, eine Stoffgattung
 cunja, der Feßen
 cunjast, a, o, feßig
 cvet, die Blüte
 — pestični, die weibliche Blüte
 — prašni, die männliche Blüte
 čipka, die Spitze
 čipkast, a, o, spizenartig
 črnica, semenica, die weibliche Hanfpflanze, der Hempin
 damast, Damast, eine Stoffgattung
 dekatirati, defatieren
 del, pododejni, der Spiegel bei Deckentappen
 — podpasni, der Rumpf bei Beinleidern
 — sprednji, der Vordertheil
 — stranski, der Seitentheil
 — zadnji, der Rückentheil, Hinterteil
 dlaka, das Wollhaar
 dolžina, stranska, die Seitenlänge, eine Maßrichtung
 domestik, Domestik, eine Stoffgattung
 drapiti, razdrapiti, ausfransen

dražica, die Fadenrinne, welche entsteht, wenn man einen Faden aus einem Stoffe zieht
 drgniti, predrgniti, durchweßen
 drsati, podrsati, streifen (die Falten beim Nähen)
 držalo, der Griff (an Scheren u. dgl. Gegenständen)
 dvodomno, zweifäufig
 dvojnok, der Zwillich, Zwilch, eine Stoffgattung
 dvojno blago, dubl, Doppelstoff, Double (lies: Dubl) ein Wollstoff
 fajl, Faisle, eine Stoffgattung
 filanderija, die Seidenfabrik
 filatorij, motovilo za svilo, die Seidenhaspel
 flanela, Flanel, eine Stoffgattung
 flor, Flor, eine Stoffgattung
 flyer (beri: flajer), die Vorspinnmaschine, Flyer (lies: Fleier)
 fulár, Foulard (lies: Fular), eine Stoffgattung
 gladiti, pogladiti, glätten
 goditi lan, die Leinpfanze zum Zwecke der Leingewinnung bearbeiten, zeitigen
 gradaša, die Krenpelmachine
 gradašati, zgradašati; ščetati, poščetati, krenpeln
 gradl, Gradel, eine Stoffgattung
 greben, die Hechel und die Lade des Webstuhles
 grebenati, zgrebenati, kämmer, krenpeln, räufeln, risseln
 grenadin, Grenadin, eine Stoffgattung
 gro, Gros (lies: Gro), eine Stoffgattung
 — denápl, Gros de Naples (lies: Grodenapf)
 — grén, Gros grein (lies: Grogren)
 guba, die Falte, die gelegte Falte
 gubančiti se, zgubančiti se, Falten bilden
 gumb, der Knopf
 gumbnica, das Knopfloch
 hlače, otroške, das Kinderbeinkleid
 — spodnje, das Unterbeinkleid, die Unterhose

hlače za jezdece, die Reithose
 — za prvenčke, die Windelhose
 — za ženske, die Frauenhose
 hlačovina, der Hosenstoff
 hlačnica, der Beinling
 hmelj, der Hopfen
 inlet, Inlett, eine Stoffgattung
 izbod, der Ausstich
 izmekniti se, izmikati se, enttschlüpfen
 izpodviti, izpodvijati, einschlagen (das
 Leintuch am Fuß- oder Kopfsende)
 izpuliti, izpuljevati nit, den Faden aus-
 ziehen
 izpuljena nit, der ausgezogene Faden
 izruti, izrujevati lan, austrauen den Lein
 jadro, das Segel
 jadvovina, das Segeltuch, der Segelstoff
 Java-kanevá, Java-Kanevas (lies: Kaneva)
 jopica, das Häfchen, das Korsett, die
 Nachtjacke
 — dnevna, die Morgenjacke
 — gorenja, život, die Oberjacke, der Leib,
 die Taille
 — nočna, die Nachtjacke, das Nachtkorsett
 — otroška, das Kinderleibchen
 — spodnja, nedrec, das Unterleibchen
 juta (džut), der Jutestoff
 jutovec, die Jutepflanze
 kalikut, Kaliko, siehe: Rouge
 kalmuk, Kalmuk, eine Stoffgattung
 kambrik, Kambrik, Kammerstuch, eine Stoff-
 gattung
 kamelót, Kamelott, eine Stoffgattung
 kanefas, Kanefas, eine Stoffgattung
 kanevá, siehe: Stramin
 kašmir, Kaschmir, eine Stoffgattung
 katun, koton, Kattun, Cotton, eine Stoff-
 gattung
 kavka, das Häfchen am Flügelarme des
 Spinnrades
 keper, Körper, eine Stoffgattung und ein
 Bindegrad
 — enakostraničen, gleichseitiger Körper
 — enostraničen, ungleichseitiger Körper
 — osnutkov, der Kettkörper
 — votkov, der Schußkörper

klej, der Leim
 klekljati, sklekljati; klekljan, a, o,
 sklekljan, a, o, flöppeln, geflöppelt
 ključica, das Häfchen
 klobčič, der Knäuel
 klot, Cloth, eine Stoffgattung
 koc, der Koggen
 kocinica, ein getränktes Haar- oder Woll-
 büschel
 kodolja, der Spinnroden
 kokosov oreh, die Kokosnuß
 kola, das Gestell des Webstuhles (im
 Slovenischen nur in der Mehrzahl
 gebräuchlich)
 kolesee, die Spinne (bei Ausnäharbeiten
 und Hohl säumen)
 — za prikrojevanje, das Zuschneide-
 rädchen
 kolk, die Hüfte, eine Maßrichtung
 kolovrat, das Spinnrad
 konec, sivalni, sivalna nit, der Arbeits-
 faden, der Nähnling
 konoplja, der Hanf
 a) pestični, ženski cvet, der Hempin,
 die weibliche Hanfblüte
 b) prašni, moški cvet, der Himmel,
 die männliche Hanfblüte
 konopnina za prejo, Spinnhanf
 — za vrvarje, Schleißhanf
 kopčica, das Häfchen
 a) babica, das Häfchenohr
 b) dedec, der Häfchenhaken
 kopriva, die Kessel, die Brennessel
 — velika, die Taubnessel
 kos, perilni, das Wäschestück
 kositer, das Zinn
 kosmat, a, o, behaart, rauh
 koton, katun, Cotton, Kattun, eine Stoff-
 gattung
 kotonina, bela, gebleichte Cottonina
 — domača, Haustuch
 — sirova, ungebleichte Cottonina
 koza angorka, die Angoraziege
 — kašmirka, die Kaschmirziege
 — kemelka, die Kämelziege
 kozica, der Zwickel, der Keil
 — pasna, der Taillenzwickel
 koželj, der Stab am Spinnroden

- krajec, das Ende, der Rand, die Kante
 — tkalni, die Webefante, Sahlleiste, Sahlende
 — urezni, die Schnittfante
 krčiti, skrčiti, eingehen (der Stoffe beim Waschen und der Nahtlänge beim Nähen)
 kreas, Creas, eine Leinwandgattung
 krep, Krepp, eine Stoffgattung
 krepon, Kreppon, eine Stoffgattung
 krilo, der Rock (der Frauen)
 — skrobno, der Stärkerock
 — spodnje, der Unterrock
 kriviti se, skriviti se, sich krümmen
 kroazé, Croisé (lies: Kroase), eine Stoffgattung
 kroj, der Schnitt
 — izvorni, der Originalschnitt
 krojiti, prikrojiti, zuschneiden
 krotica, der Knoten im Geßpinst
 krpa (zaplata), der Fleck beim Einsetzen der Wäsche
 krpa (loputa), der Lappen bei Blättern
 krpati, vkrpati perilo, die Wäsche ausbessern, einen Fleck einsetzen
 krtačiti, skrtačiti, bürsten
 kvačkati, skvačkati; kvačkan, a, o, skvačkan, a, o, häfeln; gehäfelt
 lan, der Lein, die Leinpflanze
 — godni, der genügend bearbeitete Lein
 lasting, Lasting, eine Stoffgattung
 latva, die Leiste des Webstuhles (in der Nähe des Kettbaumes)
 lepenka, der Pappendeckel
 lepiti, zlepiti, leimen
 lestrin, Lüstrin, ein Seidenstoff
 levantin, Levantin, ein Seidenstoff
 — fasonirani, fassonierter Levantin
 leviti, zleviti, häuten
 leža suknenega blaga, der Strich in Wollstoffe
 lije, der Saft der Pflanzen
 likati, zlikati; loščiti, pološčiti, glätten
 lister, Lüster, eine Stoffgattung
 lomiti, zlomiti, brechen
 lub, die Rinde der Pflanzen
 luknja, raztrgana, ein Riß
 mančester, Manchester (lies: Mänchester), eine Stoffgattung
 manšeta, die Manchetten
 marslin, Marcellin (lies: Marslin), ein Seidenstoff
 mašiti, zamašiti, verstopfen, stopfen einen Riß
 medén, a, o, aus Messing
 mencati, mencam; zmencati, zmencam, rüppeln, ich rüppele
 merino, Merino, eine Stoffgattung
 meti, manem, pometi, pomanem, mahlen mit den flachen Händen, ich mahle
 mikalnica, der Kamm zum Kämmen der Wolle
 mikati, zmikati volno, die Wolle kämmen
 — predivo, den Flachsch hecheln
 moarirati, pomoarirati, moirieren (lies: moarieren)
 moda, die Mode
 modapolan, Modapolan, eine Stoffgattung
 mohér, Mohair (lies: Mohär), eine Stoffgattung
 moka, lojevčeva, das Federweiß
 molton, Molton, eine Stoffgattung
 monopol, Monopol, eine Stoffgattung
 motati, zmotati, häpfeln
 motovilo, die Häpfel
 mul, Mull, eine Stoffgattung
 mušlin, mezlan, Mouffeline (lies: Mußlin), eine Stoffgattung
 — batisten, Batist-Mouffeline
 — volnen, Mousseline de laine (lies: Mußlin de len)
 mušlinast, a, o, mezlenast, a, o, aus Mouffeline
 mušlinet, Mouffelinet (lies: Mußline), eine Stoffgattung
 nabor, die Faltennaht
 — navadni, die Zugfaltennaht
 — svitkasti, die Wirbelnaht
 — zobčasti, «zabice», der Vogenbaum, die Froschmäulchen
 nabrati, nabirati, einreihen, die Zugfalten auffassen
 nadšiv, die Übernaht
 — okrogli, die Kollnaht
 — ploščati, die Flachnaht, die Kappnaht

nagrbančen, a, o, gekreppt
 nanking, Nanking, ein Baumwollstoff
 napeti, napnem, napenjati, napenjam,
 spannen, ich spanne auf
 napiljen, a, o, gezähnt
 naprstnik, der Fingerhut
 naramnica, das Achselband
 nategniti, natezati, nategnem, anziehen,
 ich ziehe an, d. h. zu sich
 natekniti, nataknem, natikati, natikavam,
 anstecken, ich stecke an
 navrniti, navrnem, navračati, navračam,
 zuführen, ich führe zu
 nedrec, das Leibchen
 — izrezan, ausgeschnittenes Leibchen
 — zaprt, geschlossenes Leibchen
 ničalnice, die Schnuren am Geschirrahmen
 des Webstuhles
 nit, der Faden, der Nähfaden
 — pripetna, der Heftfaden
 — šivalna, der Arbeitsfaden, der Nähfaden
 — vmesna, der Zwischenfaden
 noga, der Fuß, eine Maßrichtung

obledeti, obledovati, abhießen
 obleka, das Kleid
 — poletna, das Sommerkleid
 — zimska, das Winterkleid
 — žalna, das Trauerkleid
 obravnica, das Armloch
 obraten, a, o, entgegengesetzt
 obšiti, obšivati (ob robu šivati), umnähen,
 (am Rande nähen)
 obtežiti, obteževati, beschweren
 odeja, die Decke
 odejna prevleka, die Deckenkappe
 odmeriti, odmerjati, abmessen
 odpadek, der Abfall
 odpira, das Fach (es entsteht beim
 Weben)
 odrezati, odrezavati, urezati, urezavati,
 abschneiden
 odvezovalc «opener», der Opener (eine
 Maschine der Spinnfabriken)
 ogel, die Ecke
 ogoliti, ogoljati, abwegen
 ogoljen, a, o, abgewegt
 ogorek, die angebrannte Stelle

okvir, der Rahmen (bei der Lade des
 Webstuhles)
 oksford, Oxford (lies: Oxfor), eine Stoff-
 gattung
 ometati, endeln
 ometica, die Endelnaht
 — navadna, die gewöhnliche oder ein-
 fache Endelnaht
 — navzkrižna, die Gegenständignaht
 oprava, sobna, die Zimmereinrichtung
 — cerkvena, die Kircheneinrichtung
 organtin, Organtin, eine Stoffgattung
 os, die Achse
 osat, die Distel
 osmukati, osmukavati (lan), abstreifen (die
 Fruchtkapseln des Leins)
 osno, der Spannstock im Webstuhl
 osnutek (snutek), der Längs- oder Ketten-
 faden, auch Werft, Aufzug, Zettel
 oteniti, otenjati, schattieren
 otenjen, a, o, schattiert
 ovca, kocasta, das Niederungsschaf
 — kodrasta, das Land- oder Höhen-
 schaf
 — španska ali merinka, das Merino-
 schaf
 ovratnik, der Kragen
 ozkosuličast, a, o, schmallanzettlich
 papir, smirkov, das Schmirgelpapier
 pas, der Gürtel
 — okrogli, der Satteltgürtel
 pasa, der Streifen
 pazder, pazderje, die Aegen, die Schaben,
 auch Emen (das sind Holzteilchen, die
 beim Brechen des Leins abfallen)
 pazduha, die Armhöhle
 — listna, der Blattwinkel
 peča, ein Kopftuch der Krainerinnen
 perilni kos, das Wäschestück
 perilo, die Wäsche
 — kuhinjsko, die Küchenwäsche
 — moško, die Herrenwäsche
 — namizno, die Tischwäsche
 — otroško, die Kinderwäsche
 — polišno, die Hauswäsche
 — posteljno, die Bettwäsche
 — žensko, die Frauenwäsche
 — životno ali belo, die Leibwäsche

perkal, Perkäl, eine Stoffgattung
 — kip, Kipperkäl
 — svetli, Glanzperkäl
 — vrvični, diagonalni, Schnürl- oder Diagonalperkäl
 pernica, die Tuchet, das Federbett
 perut, der Flügelarm des Spinnrades
 petinet, der Bettinet, eine löcherige Stoffgattung
 piké, Pikee, eine Stoffgattung
 platneno ali tofasto tkanje, der Leinenbindegrad
 platno, die Leinwand, eine Stoffgattung
 — apretirano, appretierte Leinwand
 — batistno, Batistkleinen
 — beljeno, gebleichte Leinwand
 — domače, Hausleinwand
 — dvojne širine, doppeltbreite Leinwand
 — dvojno ali švicarsko, kreas, Doppelkleinen, Schweizerkleinen, Creas
 — enotne širine, einfachbreite Leinwand
 — katunsko, Kattunleinwand, Druckfaktum
 — neapretirano, unappretierte Leinwand
 — poklejeno, Steifkleinen
 — povoščeno, povoščenska, Wachskleinen
 — pristno, echte Leinwand
 — rusko, russische Leinwand
 — sirovo, ungebleichte Leinwand, Rohkleinen
 — trdo, Steifkleinen
 — tvorniško, Fabriksleinwand
 plemen, der Drährling, d. i. der einzelne gedrehte Teil eines Fadens und auch der Faden eines Bindegrades
 plemenih — v štirih, vierbindig
 plesti, splesti, pleten, a, o, spleten, a, o, stricken, gestrickt
 pleta, die Kehrfaße
 — nabrana pleta (nabor), die Zugfaße
 — navadna, die gewöhnliche Kehrfaße
 — votla, die Hohlfaße
 plošča, die Fläche
 pliš, Plüsch, eine Stoffgattung
 podnožek, der Tritt, ein Teil des Spinnrades
 podnožnik, der Tritt, ein Teil des Webstuhles

podrsati, drsati blago, den Stoff streifen (bei Zugfalten)
 podšiv, der Umschlag, der Beleg an Frauenröcken
 podvlaka, die Unterlage, der Unterstoff
 podzglavnik, zglavnik, der Kopfpolster, das Kissen
 poenačiti, poenačevati, egalisieren (das Tuch)
 pohištvo, die Möbelstücke
 pokost, oljnati, Leinölfirniss
 pola, ein Zeugstück, ein Blatt eines Wäschestückes
 — sprednja, das Vorderblatt, die Vorderbahn
 — stranska, das Seitenblatt, die Seitenbahn
 — zadnja, das rückwärtige Blatt, die rückwärtige Bahn
 polatlas, Halbtaf, eine Stoffgattung
 položiti, polagati v gube, in Falten legen
 polplatno, Halbkleinen, eine Stoffgattung
 polstiti, spolstiti, verfilzen
 polysukno, Halbtuch
 polsvilen, a, o, halbseiden
 poplin, Popelin (lies: Poplin), ein Seidenstoff
 porhant, Barchent, eine Stoffgattung
 — nebeljeni = navadni, der ungebleichte Barchent
 — piketni, der Pikeebarchent
 — vrvični, der Schnürlbarchent
 portica, das Börtchen
 — z zankami, das Eisen-Pikotbörtchen
 posteljina, das Bettzeug (ein zu Bettzeug geeigneter Stoff)
 povesmo, ein Bündel Flach, auch Knoche
 povoščenska, povoščeno platno, Wachskleinen
 pranje, das Waschen der Wäsche
 — kožuha, die Pelzwäsche
 — volne, die Wollwäsche
 prati, porjem, razprati, razporjem, trennen, auftrennen, ich trenne auf
 prečnica, das Querholz im Geschirrahmen
 predenje, das Spinnen
 predeno, der Strähn
 predevoma, versezt

predilnica, die Spinnfabrik
 predilni stroj, die Spinnmaschine
 predivo, das Spinnhaar
 — hodnje, grober Flach
 — praznje, feiner Flach
 predpasnik, kuhinjski, die Küchenschürze
 predrgniti, drgniti, durchwehen
 pregeniti, preganem, pregibati, pre-
 gibam, umbiegen, ich biege um
 preja, das Garn
 — beljena, gebleichtes Garn
 — debelomikana, Kluftgarn (Schaf-
 wolle)
 — grebenana, Streichgarn (Schafwolle)
 — listrova, Lüftergarn (Schafwolle)
 — mikana, Kammgarn (Schafwolle)
 — — mehka, weiches Kammgarn
 (Schafwolle)
 — — trda, hartes Kammgarn (Schaf-
 wolle)
 — polmikana, Stoffgarn (Schafwolle)
 — resasta, Spinngarn (Schafwolle)
 — sirova, ungebleichtes Garn
 — suknena, Tuchgarn, Schafwolle
 — za razna ročna dela, Lotgarn
 — za tkanje, Webergarn
 preproga, der Teppich
 presledek, der Zwischenraum
 preslica, die Spindel
 presti, spresti, spinnen
 prešiti, prešivati, steppen
 prevesti, prevedem, prevajati, prevajam,
 durchziehen, ich ziehe durch
 prevleka, der Überzug
 — odejna, die Deckenfappe
 — podzglavnikova, der Kissenüberzug,
 Kissenbezug, Polsterüberzug
 — — kvadratna, ein quadratischer
 Kissenüberzug
 — — podolgasta, ein länglicher Kissen-
 überzug
 — zglavnikova = podzglavnikova
 primes, die Beigabe (beim Weben des
 Garnes)
 pripetek, das angeheftete Stück
 pripeti, pripnem, pripenjati, pripenjam,
 anheften, ich hefte an
 pripetna nit, der Heftfaden

priravnica, der Achselstet
 prišiti, prišivati, annähen
 prišivati nit, den Nähsting anstücken
 progga, der Streifen
 progast, a, o, gestreift
 prt, namizni, das Tischtuch
 — za kavo, das Kaffeetuch
 prtenina, das Tischzeug (ein zu Tischzeug
 geeigneter Stoff)
 prtlič, die Serviette
 puldesoá, Poul de soie (lies: Puldesoá)
 ein Seidenstoff
 rama, die Achsel, eine Maßrichtung
 raševina, Boden und Vorboden
 razdrapiti, razdrapljati, ausfransen (des
 Stoffes)
 razkrojiti, razkrajati, auflösen (z. B. in
 Wasser)
 razporek, der Schlit
 razprati, glej: prati
 razvleči, raztezati, ausdehnen (beim Nähen)
 rezice, Franzen
 rezati, vrezati, schneiden, einschneiden
 rezilo, das Blatt der Schere
 ribja kost, das Fischgrätchen oder der
 Hengstich
 rihelj, der Riffel
 rips, Ripš, eine Stoffgattung
 rjaveti, zarjaveti, rosten
 rjuha, laška, das italienische Leintuch
 rob, der Saum
 — dvojni, der Doppelsaum, die Schneider-
 naht
 — navadni, der gewöhnliche, einfache
 Saum
 — prešiti, der Steppsaum
 — — dodani, der gefälschte oder an-
 gefetzte Steppsaum
 — — dvovrstni, der doppelreihige
 Steppsaum
 — — enovrstni, der einreihige Stepp-
 saum
 — zaključni, der Steppsaum als Schluß-
 vorrichtung
 — živi, der Hohlraum
 — — dvovrstni, der doppelreihige
 Hohlraum

rob, živi, enovrstni, der einreihige Hohl-
saum
robec, das Taschentuch
— drobni, ein Säumchen (Rehrfalte) als
Aufputz an Unterrocken, Kollekt. robeci
ročnik, der Hentel
rokav, der Ärmel
— gorenji, der Oberärmel
— spodnji, der Unterärmel
rokavci (ošpetelj), das Halbhemd der
Bäuerinnen
runo, das Blies
ruta, velika, šal, der Schal
ruž, kalikut, Rouge (lies: Ruſch), Kaliko,
eine Stoffgattung

sarzenet, Sarjenett, ein Baumwollstoff
satin, Satin, eine Stoffgattung
satinet, Satinet, ein Seidenstoff
semenica, črnica, die weibliche Hanfpflanze,
der Hempin
serž, Serge (lies: Serſch), eine Stoff-
gattung
sešiv, die Verbindungsnaht
skrobiti, oskrobiti, stärken
skrobno krilo, der Stärkeroß
skubsti (volneno blago), oskubsti, noppen
slez, die Eibe
smer, die Nichtung
smirkov papir, das Schmirgelpapier
snovalnica, die Weberspule, Schütze
snutek, osnutek, der Längs-, Kettenfaden
sprezati, razprezati, aufspringen
srajca, das Hemd
— dekliška, das Mädchenhemd
— deška, das Knabenhemd
— dnevna, das Taghemd
— izrezana, ein ausgechnittenes Hemd
— kmetiška, das Bauernhemd
— moška, das Herren-, Männerhemd
— nočna, das Nachthemd
— otroška, plašček, das Kinderhemd,
das Erstlingshemd
— švicarska, das Schweizerhemd
— zaprta, ein geschlossenes Hemd
— z naplečnikom, das Sattelhemd
— ženska, das Frauenhemd
srček, eine Art Befestigungskeil

srhko, rauh
stan, der Kumpf, der Stock bei Wäsche-
stücken
statve, der Webstuhl (im Slovenischen
nur im Plural gebräuchlich)
— bobinetske, der Bobinet-Webstuhl
— na roko, der Handwebstuhl
— parne, der mechanische Webstuhl
— petinetske, der Petinet-Webstuhl
— žakardove, der Jacquard-Webstuhl
stop, der Tritt, der Schritt das Auftreten
beim Weben
stran, desna (lice), die Rechtsseite
— narobna, die Rehrseite
striža, die Schur
stržen, das Mark der Pflanzen und
Haare
sukanec (evirn), der Zwirn
sukančast, a, o, zwirnen, aus Zwirn
suknarstvo, die Tuchbereitung
sukno, das Tuch, eine Stoffgattung
— debelo, grobes Tuch
— kosmato, rauhes Tuch
— mehko, Damentuch
— praznje, feines Tuch
— pristno volneno, echtes Tuch
suličasto, lanzettlich
sušilnica, der Dörrofen
sušiti, posušiti, dörren, rösten (die Hanf-
pflanzen)
svaljkati, posvaljkati, rollen (man rollt
die Rollnaht mit den Fingern)
svila, die Seide (der Rohstoff und der
Faden)
— floretna, Florett- oder Flockseide
— sirova, Rohseide
— šapna, Chappe-Seide (lies: Schapp)
— za osnutek, Ketten- oder Organſei-
de
— za votek, Schuß- oder Tramsseide
svilarstvo, die Seidenzucht
svilenina, der Seidenstoff, die Seidenware
— gladka, glatter Seidenstoff
— keprasta, geköppter Seidenstoff
— pariška, Parisienne
— pristna, echter, reiner Seidenstoff
— tenčičasta, gasertiger Seidenstoff
— toftasta, leinenbindiger Seidenstoff

svilenina, vzorčasta, gemusterter Seidenstoff
 — zametasta, samtartiger Seidenstoff
 svilnat, a, o, seiden, aus Seide
 svilni prelec, der Seidenspinner

ščetati, poščetati, rauhen
 ščetica, tkalska, die Weberfarbe
 šifon, Chiffon (lies: Schifon), eine Stoffgattung
 širina, die Weite (Breite), eine Maßrichtung
 — črez hrbet, die Rückenweite
 — črez pleča, die Schulterweite
 — črez ramo, die Achselweite
 — pasna, die Taillenweite, der Umfang um die Leibmitte
 — prsna, die Brustweite
 — sprednja, die vordere Weite
 — v nogi, die Fußweite
 — vratna, die Halsweite
 — v stopu, die Schrittweite
 — životna, die Rumpfwerte

širting, Schirting, eine Stoffgattung
 šiv, die Naht
 — dvojni ali francoski, die französische Naht
 — gumbniški, die Knopflochnaht
 — lepšalni, die Ziernaht
 — nadšiv, die Übernaht
 — — okrogli, die Rollnaht
 — — ploščati, die Flachnaht (Kappnaht)
 — obrobni, die Befestigungnaht
 — ometni (navadna ometica), die Endelnaht
 — prešiti, die Steppnaht
 — robni, die Saumnaht
 — sprednji, die Vorstichnaht
 — stranski, die Seitennaht
 — zadnji, die Hinterstichnaht, die Rückstichnaht
 — živi, die Hohlnaht
 — živorobni, die Hohlraumnaht
 — živošivni, die Hohlstichnaht

šivanka, uvedna, die Durchziehnadel
 šivanje, das Nähen
 — belo, das Nähen der Wäsche, Weißnähen
 — oblek, das Kleidenähen

škarje, die Schere
 — za prirojavanje, die Zuschnitteschere
 — za šivanje, die Nähschere
 — za zankanje, die Schlingchere

štorja, die Matte
 štramin, kanevá, Stramin, Kanevas (lies: Kanevá), eine Stoffgattung
 — razdeljeni, geteilter Stramin
 — svilnati = tenčica za vezenje, Seidenstramin, Stidgaze

tarlatan, Tarlatan, eine Stoffgattung
 tenčica, der Gazestoff
 — angleška, bobinet, Gaze a tour anglais (lies: Gas a tur angle), Tull anglais, Bobinet
 — bombaževa = tul, Tüll
 — sitasta, Bentelgaze, Müllergaze
 — za obleko, Kleidergaze
 — za vezenje = svilnati štramin Stidgaze, Seidenstramin

terno, Terno, eine Stoffgattung
 tibet, Tibet, eine Stoffgattung
 tkanina, das Gewebe, der Webestoff
 — gobelinska, das Gobelingsgewebe
 — votkana, die Wirkware

tkanje, der Bindegrad beim Weben, die Webe
 — atlasasto, der Atlasbindegrad
 — keprasto, der Köperbindegrad
 — luknjasto, die löcherige Webe
 — mušlinasto, die Mouffelinewebe (lies: Mušlin), d. i. der Leinenbindegrad beim Tuch
 — tenčičasto, die gazeartige Webe
 — toftasto ali plateno, der Leinenbindegrad
 — z vzorci, vzorčasto, die gemusterte Webe
 — zametasto, die Samtwebe

tkalska ščetica, die Weberfarbe
 toft, der Taffet, eine Stoffgattung und ein Bindegrad
 — floranski, florentiner Taffet, Florence (lies: Florans)
 — za obleko, Kleidertaffet
 — za podvlako, Futtertaffet

tolšča, naravna, das natürliche Fett

tolkač, bateur (čitaj: bater), der Bateur
(lies: Batör), ein Bestandteil der
Spinnmaschine

torbica za delo, die Arbeitstasche, das
Pompadourtäschchen (lies: Pompadur)

trak, obrobni, das Aufstoßbürtchen

— opasni, das Band am Gürtel

— žametni, ein Samtband

trenje, das Brechen des Flachses

treti, streti, starem, brechen den Wein, ich
breche

trgati, utrgati, odtrgati, reißen, abreißen
trlica, die Breche

trojnik, Drillich, Drill, eine Stoffgattung

— atlasasti, Veinenatlas

tul (bombaževa tenčica), Tüll, ein Gazestoff

tul, angleški, Tullanglais (lies: Tüll angle)

— trdi, Steiftüll

tulje, das Berg, die Heede

urezati, urezavati, odrezati, odrezavati,
ab schneiden

ušesce, das Ohr der Nähruadel

uvesti, uvedem, uvajati, uvajam, ich ziehe
ein (in einen Stoff)

valjati, zvaljati, walken

valjec, die Walze

vapër, Vapour (lies: Vapör), eine Stoff-
gattung

vatmol, Wattnoll, eine Stoffgattung

vbod, der Stich

— gumbniški, der Knopflochstich

— mašilni, der Stopfstich

— ometni, der Endelstich

— — navadni, der gewöhnliche Endelstich

— — navzkrižni, der Gegenstich

— prešivni, der Steppstich

— robni, der Saumstich, Seitenstich

— spreadnji, der Vorderstich

— zadnji, der Rückstich, Hinterstich

— — nestični, der offene Rückstich

— — stični, der geschlossene Rückstich

— — šivan z obratne strani, der ver-
kehrte Rückstich

— živi, der Hohlstich

— živorobni, der Hohlraumstich

— živošivni, der Hohlnahtstich

vbosti, vbadati, zabosti, zabadati, ein-
stechen

vdeti, vdenem, vtikati nit, vtikavam,
den Faden einfädeln, ich fädele ein
vehet, das Büschel

velikost naravna, die natürliche Größe

velpel, Bepel, eine Stoffgattung

vezti, zvezti, vezen, a, o, stiften, gestickt

vezem, zvezem, ich stifte

vlakno, die Faser der Pflanzen

volan, der Volant (lies: Volan) ein in
Falten gereihter Stoffstreifen

volna, die Wolle

— debela, nemerinska, Landwolle

— elektoralna, Elektoralwolle

— fina, merinska, Merinowolle

— jančja, Lammwolle

— mrtva, Schlacht- oder Blutwolle

— odpadna, Sterblingswolle

— poluletna, zweischürige Wolle

— samodelska, Kunstwolle, in sicer:
ekstraktna volna, Extrakt-Wolle;

mungo volna, Mungo-Wolle; sodi

volna, Shoddy (lies: Shodi Wolle

— strojarska, Gerberwolle, Kaufwolle

— vseletna, einschürige Wolle

— živa, Schurwolle

volnen, a, o, wollen, aus Schafrwolle

volnina, der Wollstoff

— mikana, Wollstoff aus Kammgarn

— sitasta, Venteltuch oder Wollstramin

— suknasta, Wollstoff aus Streichgarn

volno poenačiti, poenačevati, egalisieren
die Wolle

voščiti, povoščiti, mit Wachs überziehen

votek, der Schuß- oder Eintragfaden

votkanina, votkano blago, die Wirkware

— za nogavice, die Strumpfwirkware

votkati, zvotkati, wirten

vratilo, prsno, der Brustbaum, ein Teil
des Webstuhles

— spreadnje, der Warenbaum, ein Teil

des Webstuhles

— zadnje, der Kettenbaum, ein Teil des

Webstuhles

vrečevina, die Sackleinwand

vretence, die Spule, auf welcher der Zwirn
verkauft wird

vretenica, die Spule beim Spinnrad
 vstavek, der Einfaß
 všiti, všivati, einnähen
 vzorec, cvetkast, ein geblümtes Muster
 — pravokoten, ein rechteckiges Muster
 — progast, ein gestreiftes Muster
 — tipski, das Typenmuster

zabočen, a, o, gekrümmt
 zabod, der Einfaß
 zabosti, zabadati, einstecken
 zadrgniti, zadrgnem, zadrgovati, zadr-
 gujem, zusammenziehen die Zugfalten,
 ich nähe die Zugfalten
 zageniti, zaganem, zagibati, einbiegen
 den Stoff
 zagibek, der Ein Schlag (beim Saum)
 zanka, nšesce, die Nse in den Schnuren
 des Geschirrahmens (beim Webstuhl)
 zankati, zazankati, zankan, a, o, schlingen,
 geschlungen
 zapetek, die Schlußvorrichtung
 zapeti, zapenjati, schließen ein Wäschestück
 zaplata, krpa, der Fleck, der eingeseht wird
 zaplesti, zapletati nit, die Fäden kreuzen
 (beim Weben)
 zapredeč, das Gespinnst der Seidenraupe
 zašiljen, a, o, zugespitzt
 zatega, die Zugvorrichtung, der Zug
 — istomerna, gewöhnlicher, einfacher Zug
 — protimerna, der Gegenzug

zavesa (zagrinjalo), der Vorhang
 zavitek, das Briefchen für Nähnadeln
 zavlaka, der Besatz, der Besatzsaum
 — navadna, der einseitige Besatzsaum
 — opremna, der doppeltliegende Besatz-
 saum
 — z vrvice, der Passepois saum (lies:
 Pašpoal), der Schnürchenbesatzsaum
 zavoj, das Paket
 zaznamenovanje, das Merken
 zgeniti, zganem, zgibati, zgičljem,
 biegen, einbiegen (den Stoff), ich
 biege um
 zgiba, die Bugfalte
 zglavje, das Kopfen der Bettstätte
 zglavnik, podzglavnik, das Kopfstiffen,
 das Kissen
 zlek, der Umschlag bei Deckenfappen
 zmršiti, zmršavati, ineinander verarbeiten
 znamenovati, zaznamenovati, merken
 znožje, das Fußende der Bettstätte
 zveženj, der Ballen

žabice, zobčasti nabor, der Bogen saum,
 die Frostmäulchen
 žakonet, Jakonet (lies: Ščakonett), Stoff-
 gattung
 žamet, pravi, echter Samt, eine Stoff-
 gattung
 — patentni, Patent-Samt
 žametast, a, o, aus Samt

Nemško-slovenski slovarček.

Abfall, odpadek m.
 abmessen (d. h. wegmeßten), odmeriti, odmerjati
 abreißen, utrgati, utrgavati, odtrgati, odtrgavati
 abschießen, obledeti, obledovati
 abschneiden, urezati, urezavati, odrezati, odrezavati
 abfireifen (die Fruchtstapeln des Weins), osmukati, osmukavati (lan)
 abwegen, abreiben, abgewegt, ogoliti, ogoljati, ogoljen, a, o
 Achse, os ž.
 Achsel, rama ž.
 Achselband, naramnica ž.
 Achselfleck, priramnica ž.
 Agave, amerišanskišče, amerikanska agava
 Agen, pazderje, (siehe: Schaben)
 Angoraziege, koza angorka
 anheften, ich hefte an, pripeti, pripnem, pripenjati, pripenjam
 annähen, prišiti, prišivati
 anstecken, ich stecke an, natekniti, natakem, natikati, natikam
 Anstoßborste, obrobni trak m.
 anstücken (den Nähtling), prišivati (nit)
 anwenden, rabiti, rabljati
 anziehen (zu sich ziehen), ich ziehe an, nategniti, nategnem, natezati, natezam
 appetieren, apretirati
 Arbeitsfaden, Nähtling, šivalna nit ž., šivalni konec m.
 Arbeitstäschchen, Pompadourtäschchen (lies: Pompadur), torbica za delo ž.
 Armhöhle, pazduha ž.
 Ärmel, rokav m.
 — Ober-, gorenji rokav
 — Unter-, spodnji rokav

Armsloch, obramnica ž.
 Atlas, eine Stoffgattung und ein Bindegrad, atlas m., vrsta blaga in vrsta tkanja
 — aus, atlasast, a, o
 auffassen (die Zugfalten), einreihen, nabrati, nabirati (plete)
 auflösen (z. B. im Wasser), razkrojiti, razkrajati (n. pr. v vodi)
 aufspringen, sprezati, razprezati
 auftrennen, siehe: trennen
 ausbessern (die Wäsche), krpati, skrpati (perilo)
 ausbreiten (den Wein), razgrniti, razgrinjati (lan)
 ausdehnen (beim Nähen), vleči, razvleči (ob šivanju)
 auseinanderziehen, raztegniti, raztezati
 ausfransen (des Stoffes), razdrapiti, razdrapljati (blago se razdraplje)
 Ausführung, izvršitev ž.
 ausrauben (den Wein), izruti, izrujevati
 Ausstich, izbod m.
 ausziehen (den Faden), izpuliti, izpuljati (nit)

Ballen, zveženj m.
 Band, trak m.
 — am Gürtel, opasni trak
 Barchent, porhant m., vrsta blaga
 — Bisee-, piketni porhant
 — Schnür-, vrvični porhant
 — umbleichter, nebeljeni porhant
 Barége (lies: Bareich), baréz m., vrsta volnine
 Bast der Pflanzen, lieže s.
 Batist, batist m., vrsta blaga
 — claire (lies: fler), redki batist

Batist demi claire (lies: dmi), polredki batist
 — d' hollande, holländischer Batist, hollandski batist
 — -leinwand, batistno platno
 — -Mouffeline (lies: Mušlin), batisten mušlin

Batteur (lies: Batör), tolkač m. (del predilnega stroja)

Baumwolle, bombaž m. (pavola ž.)
 — auš, baumwollen, bombažev, a, o

Baumwollstaude, bombaževec m.
 — baumartige, drevesasti bombaževec
 — frantartige, zelnati bombaževec
 — strauchartige, grmičasti bombaževec

Baumwollstoff, bombaževina ž., bombaževo blago s.
 — atlasbindiger, atlasasta bombaževina
 — geföpserter, keprana bombaževina
 — gemustert, vzorčasta bombaževina
 — gewirkter, votkana bombaževina
 — leinenbindiger, toftasta bombaževina
 — samtartiger, žametasta bombaževina

bearbeiten (die Leinpflanze zum Zwecke der Seingewinnung), goditi lan

Befestigungskeil (eine Art des selben), srček m. behaart, rauh, kosmat, a, o

Beigabe (beim Weben), primes ž. (pri tkanju)

Beinling, hlačnica ž.

Befeg, Umrschlag an Frauenröcken, podšiv m.

Beisag, Beisagbaum, zavlaka ž.
 — doppelstiegender, opremna zavlaka
 — einseitiger, navadna zavlaka
 — Passpoßbaum (lies: Pašpoal), zavlaka z vrvice

beschweren, obtežati, obteževati

Bett, postelja ž.
 — -wäsche, posteljno perilo s.
 — -zeug, posteljina ž.

Beutelgaze, siehe: Gaze

Beuteltuch (Wollstramm), sitasta volnina ž., vrsta blaga

bewegen, gibati, gibljati

biegen, zgeniti, zganem, zgibati, zgibam

Bindegrad beim Weben, Webe, tkanje s.
 — Atlas-, atlasasto tkanje
 — Köper-, keprasto tkanje

Bindegrad, Leinen-, platneno ali toftasto tkanje

bindig, z. B. vierbindig, v štirih plemenih Blatt eines Wäschestüdes, auch Zeugstück, pola ž.
 — der Schere, rezilo s.
 — rückwärtiges, rückwärtige Wahu, zadnja pola
 — Seiten-, Seitenbahn, stranska pola
 — Vorder-, Vorderbahn, sprednja pola
 — Winkel, listna pazduha ž.

Blüte, cvet m.
 — männliche, prašni cvet
 — weibliche, pestični cvet

Bobine, die Spule im Bobinet-Webstuhl, bobin m. (v bobinetskih statvah)

Bobinet, Tull anglais (lies: Tüll angle), bobinet, angleški tul, vrsta blaga

Bogensaum, «Froschmäulchen», zobčasti nabor m., «žabice» ž.

Bordüre, bordura ž.
 — eingewebte, vtkana bordura

Börtchen, portica ž.
 — Ösen-, portica z zankami

Breche, trlica ž.

brechen (den Lein), ich breche, treti, streti (lan), tarem
 — andere Dinge, lomiti, zlomiti
 — das Brechen des Flachses und Leines, trenje s.

Breite, der, nach, po širini
 — die, eine Maßrichtung, siehe: Weite

Briefchen für Nähadeln, zavitek m.

Brillant, brillantin m., vrsta blaga

Brokat, brokat m., vrsta blaga

Brußbaum, ein Teil des Webstuhles, prsno vratilo s.

Buckskin, bukskin m., vrsta volnenega blaga

Bugfante, zgiba ž.

Bündel, snop, snopič m.
 — Flachß, auch Knochen, povesmo s.

bürsten, krtačiti, skrtačiti

Büschel, vehet m.

Chiffon (lies: Schifon), šifon, vrsta blaga

Cloth, klot m., vrsta blaga

Cotton, Kattun, koton, katun m., vrsta blaga

Cottonin, kotonin m., vrsta blaga
 Cottonina, kotonina ž., vrsta blaga
 — gebleichte, bela kotonina
 — ungebleichte, sirova kotonina
 Creas, kreas m.
 Croijé (lies: Kroaje), kroaze m., vrsta blaga

Damast, damast m., vrsta blaga
 Dampf, par m., para ž.
 Decke, odeja ž.
 Deckenfappe, odejna prevleka ž.
 dekatiieren, dekatirati
 Distel, osat ž.
 Domestik, domestik m., vrsta blaga
 Doppeltaffet oder Marcellin, marslin m., vrsta svilenine
 Drähtling, plemen m., posamezni del vsake niti in tudi nit posameznega tkanega vzorca
 Drillisch, Drill, trojnik m., vrsta blaga
 durchschütteln, pretresti, pretresavati
 durchwezen, drgniti, predrgniti
 durchziehen, ich ziehe durch, prevesti, prevedem, prevajati, prevajam
 Durchziehnadel, uvedna šivanka ž.

echtfarbig, stanovitne barve
 egalistieren (das Tuch), poenačiti, poenačevati (sukno)
 Eibe, slez m.
 einbiegen (den Stoff), ich biege ein, zagibljem (blago)
 einfädeln (den Faden), ich fädle ein, vdeti, vdenem, vtikati nit, vtikavam
 einführen, ich führe ein, navrniti, navrnem, navraćati, navajam
 eingehen (der Stoff), krčiti, skrčiti
 einhalten (beim Nähen), krčiti, skrčiti (ob šivanju)
 einnähen, všiti, všivati
 einreihen (die Zugfalten aufpassen), nabrati, nabirati (plete n. pr. za pas)
 Einfaß, vstavek m.
 Einschlag (beim Saum), zagibek m.
 einschlagen (z. B. das Leintuch am Fuß- und Kopfsende), izpodviti
 einschneiden, siehe: schneiden

einsetzen (einen Fleck), krpati, vkrpati (zaplato)
 einstecken, vbosti, vbadati, zabosti, zabadati
 Einstück, zabod m.
 einweichen (in Wasser), namočiti, namakati (v vodi)
 einziehen, ich ziehe ein (in einen Stoff), uesti, uvedem, uvajati, uvajam
 Elastikband, gumielastika ž.
 elastisch, prožno
 Endel, Rand, Kante, krajec m.
 endeln, ometati
 Endelnaht, ometica ž.
 — gewöhnliche, navadna ometica
 — Gegenstücknaht, navzkrižna ometica
 entgegengelegt, obraten, a, o
 entschlipfen, es entschlipft, izmekniti se, izmikati se, izmakne se, izmika se
 Espartero=Gras, espartero-trava ž.

Fabrik, tvornica ž.
 Fach, es entsteht beim Weben, odpira ž. (se nareja ob tkanju)
 Faden, Nähtling, nit ž., šivalna nit ž.
 — ausgezogener, izpuljena nit
 — den, ausziehen, izpuliti, izpuljevati nit
 — Heftfaden, pripetna nit
 — -rinne (des ausgezogenen Fadens), dražica ž. (nastane, kjer izpulimo nit)
 — Zwischenfaden, vmesna nit
 Faille, fajn m., vrsta blaga
 Falte, guba ž., pleta ž.
 — die gelegte, guba
 — die Hohl-, votla pleta
 — diekehr-, pleta
 — die Zug-, nabrana pleta (nabor)
 Falten bilden, gubančiti, zgubančiti se
 — in, legen, položiti, polagati v gube
 — in, ziehen (einziehen), nabrati, nabirati
 Faltenmaht, nabor m.
 färben im Garn, barvati, pobarvati v preji
 — im Stoff, barvati, pobarvati v kosu
 Faser der Pflanzen, vlakno s.
 Federweiß, lojevčeva moka ž.
 fehlen, nedostajati
 Fett, natürliches, naravna tolsča ž.

Feßen cunja ž.
 fezig, cunjast, a, o
 Fimmel, belica ž.
 Fingerhut, naprstnik
 Fiſchgrätchen, eine Ziernaht, ribja kost ž.
 Flachſ, predivo s.
 — feiner, pražnje predivo
 — grober, hodnje predivo
 Flanel, flanela ž., vrsta blaga
 Fläche, plošča ž.
 Fleck, welcher eingefeßt wird, krpa, za-
 plata ž.
 Flor, flor m., vrsta blaga
 Florence (lieſ: Florans), florans m., vrsta
 blaga
 Flyer (lieſ: Fleier), Worſpinnmaſchine,
 flyer (beri: flajer) m.
 Foulard, fulár m., vrsta blaga
 Franſen, reſice ž.
 Froſchmäulchen, Bogenſaum, žabice ž.
 Frottierhandtuch, brisača za frotiranje ž.
 Fuß, eine Maſſrichtung beim Beinleid,
 noga ž. (ſmer za mero)
 Fußende der Bettſtätte, znojže s.

Garn, preja ž.
 — gebleichtes, beljena preja
 — Ramm-, mikana preja (volna)
   hartes, trda mikana preja
   weiches, mehka mikana preja
 — Kluſt-, debelomikana preja (volna)
 — Loſt-, preja za razna ročna dela
 — Lüſter-, liſtrova preja (volna)
 — Spinn-, reſasta preja
 — Stoff-, polmikana preja (volna)
 — Streich-, grebenana preja (volna)
 — Tuch-, suknena preja (volna)
 — ungebleichtes, sirova preja
 — Weber-, preja za tkanje

Gaze, Gaze a tour anglais (lieſ: Gaſ a tur
 angle), Tull anglais, angleška tenčica,
 vrsta blaga
 — Beutel-, Mülller-, ſitasta tenčica,
 vrsta blaga
 — Kleider-, tenčica za obleko, vrsta
 blaga
 — Stich-, Seidenſtramin, tenčica za ve-
 zenje, svilnati ſtramin, vrsta blaga

gazeartig, tenčičast, a, o
 gefreppt, nagrbaneen, a, o
 gefrümmt, zabočen, a, o
 Geſpinſt (der Seidenraupe), zapredek m.
 geſtreift, progast, a, o
 geſähnt, napiljen, a, o
 glätten, likati, zlikati, loſčiti, poloſčiti
 gleichartig, enolik, a, o
 gleichſeitig, enakoſtraničen, a, o
 Gobelingewebe, gobelinska tkanina ž.
 Gradel, gradl m., vrsta blaga
 Grenadin, grenadin m., vrsta blaga
 Griſſ, držalo s. (pri ſkarjah)
 Groſ (lieſ: Gro), gro m.
 — de Naples (lieſ: de Napl), grodenápl
 — grain (lieſ: gren), grogrén, vrsta
 blaga
 Größe, natürliche, naravna velikost ž.
 Gürtel, pas m.
 — Sattel-, okrogli pas

Haar- ober Wollbüſchel, gefräuſteltes, ko-
 cinica ž.
 Haſtel, kopčica ž.
 — haſen, dedec m.
 — öhr, habica ž.
 Häſchen, ključica ž.
 häſeln, geſhäfelt, kvačkati, skvačkati,
 kvačkan, a, o, skvačkan, a, o
 Halbtaſch, polatlas m., vrsta blaga
 halbſeiden, polsvilen, a, o
 Handtuch, brisača ž.
 — Frottier-, brisača za frotiranje
 Hanf (Hanſpflanze), konoplja ž.
 — (Flachſ), konopnina ž.
 — Schleiſ-, konopnina za vrvarje
 — Spinn-, konopnina za prejo
 — blüte: männliche, praſni, moški cvet m.
 — — weibliche, peſtični, ženski cvet m.
 — pflanze: männliche, Fimmel, belica ž.
 — — weibliche, Hempin, črnica, seme-
 nica ž.

Haſſel, motovilo s.
 haſſeln, motati, zmotati
 Hauſtuch, bela, domača kotonina ž., vrsta
 blaga
 häuten, leviti, zleviti
 Heddel, greben m.

hecheln (ben Flachš), mikati, zmikati
(predivo)

Heftfaden, pripetna nit ž.

Hemd, srajca ž.

— ausgehchnittenes, izrezana srajca

— Bauern-, kmetiška srajca

— Erstlings-, otroška srajca (plašček m.)

— Frauen-, ženska srajca

— Halb- der Bäuerinnen, rokavci
(ošpetelj) m.

— geschlossene, zaprta srajca

— Kinder-, otroška srajca

— Knaben-, deška srajca

— Mädchen-, deklška srajca

— Männer-, moška srajca

— Nacht-, nočna srajca

— Sattel-, srajca z naplečnikom

— Schweizer-, švicarska srajca

— Tag-, dnevna srajca

Hempin, črnica, semenica ž.

Henkel, ročnik, ročaj m.

hervorstecken, štrleti

hindurchziehen, prevesti, prevedem, pre-
vajati, prevajam

Hohlfalte, siehe: Falte

Hopfen, hmelj m.

Hoſe, Unterhoſe, Beinkleid, spodnje hlače ž.

— Frauen-, ženske hlače

— Herren-, moške hlače

— Kinder-, otroške hlače

— Reit-, hlače za jezdece

— Windel-, hlače za prvenčke

Hosenstoff, siehe: Stoff

Hüte, eine Maßrichtung, kolk m. (smer
za mero)

Hüftenhöhe, eine Maßrichtung, višina v
kolku (smer za mero)

Jafonett (lies: Schafonett), žakonét m.,
vrsta blaga

Jäckchen, Korsett, Leibchen, jopica ž.

— Kinder-, otroška jopica

Morgenjacke, dnevna jopica

Nachtkorsett, nočna jopica

Unterleibchen, spodnja jopica, ne-
drec m.

Jute (der Stoff), juta (džut) ž.

Jutepflanze, jutovec m.

Kaffeetuch, prt za kavo m.

Kaliko, kalikut m. (ruž), vrsta blaga

Kalmuck, kalmuk m.

Kambrik, Kammertuch, kambrik m., vrsta
blaga

Kamelott, kamelót m., vrsta blaga

Kamelziege, koza kemelka ž.

Kamm (zum Kämmen d. Wolle), mikalnica ž.

Kämmen (die Wolle), mikati, zmikati (volno)

Kanefas, kanefas (blago za podvlako)

Kanevas (lies: Kaneva), Stramin, kanevá,
štramin m., vrsta blaga

Kaſchmir, kašmir m., vrsta blaga

Kaſchmirziege, koza kašmirka ž.

Kattun, echter, pravi katun m., vrsta
blaga

— Leinwand, Druckkatun, katunsko
platno

Kehrfalte, pleta ž.

— gewöhnliche, navadna pleta

Kehrfalte, narobna stran ž.

Kettenfaden, Längsfaden, snutek, osnu-
tek m.

Kircheneinrichtung, cerkvena oprava ž.

Kleid, obleka ž.

— Sommer-, poletna obleka

— Trauer-, žalna obleka

— Winter-, zimska obleka

Klöppeln, geklöppelt, klekljati, sklekljati,
klekljan, a, o, sklekljan, a, o

Knäuel, klobčič m.

Knocke, ein Bündel Flachš, povescmo s.

Knopf, gumb m.

— Horn-, koščeni gumb

— Leinen-, platneni gumb

— Zwirn-, sukančasti gumb

Knopfloch, gumbnica ž.

Knoten, vozal m.

— im Gejpinſt, krotica ž.

Kokon, kokon m.

Kokosnuß, kokosov oreh m.

Körper, eine Stoffgattung und ein Binde-
grad, keper m., vrsta blaga in tkanja

Körper, gleichzeitiger, enakostraničen keper

— Kett-, osnutkov keper

— Schluß-, votkov keper

— ungleichzeitiger, enostraničen keper

Kopfeinde der Bettstätte, zglavje s.

Kopfstiffen, Stiffen, zglavnik, podzglavnik m.
 Stiffenbezug, podzglavnikova prevleka ž.
 — länglicher, podolgasta podzglavnikova prevleka
 — quadratischer, kvadratna podzglavnikova prevleka
 Kopfstuch, eine Art, der Krainerinnen, peča ž.
 Koggen, koc m.
 Kragen, ovratnik m.
 frempeli, gradašati, zgradašati, ščetati, sščetati
 Frempelmaschine, gradaša ž.
 Krepp, krep m., vrsta blaga
 Kreppon, krepón m., vrsta blaga
 kreuzen (die Fäden beim Weben), zaplesti, zapletati (niti)
 krümmen, sich, kriviti se, skriviti se
 Küchenschürze, kuhinjski predpasnik m.

 Lade, greben m. (del statev)
 Länge, der, nach, podolgoma
 — Maßrichtung, dolžina (smer za mero)
 Längs- oder Kettenfaden, auch Werft, Aufzug und Zettel, snutek (osnutek)
 lanzettlich, sulicást, a, o
 Lappen, Fleck, zum Einsetzen der Wäsche, krpa ž.
 — bei Blättern, loputa ž.
 Lasting, lasting m., vrsta blaga
 Leibchen, ausge schnittenes, izrezan nedrec m.
 — geschlossenes, zaprt nedrec
 Leim, klej m.
 leimen, lepiti, zlepiti
 Lein, lan m.
 — bearbeiteter, godni lan
 Leinölstirn, oljnati pokost m.
 Leintuch, italienisches, laška rjuha ž.
 Leinwand, Leinentoff, platno, laneno blago s.
 appretierte Leinwand, apretirano platno
 Batistfein, batistno platno
 Creas, Doppelfeinen, Schweizerfeinen, kreas, dvojno platno, švicarsko platno
 doppeltbreite Leinwand, platno dvojne širine

Leinwand, echte, pristno platno
 einfachbreite Leinwand, platno enotne širine
 Fabriksleinwand, tvorniško platno
 gebleichte Leinwand, beljeno platno
 Halbleinen, polplatno
 Hausleinen, domače platno
 Kattunleinwand, Druckkatun, katunsko platno
 Leinenatlas, atlasasti trojnik
 Rohleinen, sirovo platno
 russische Leinwand, rusko platno
 Steifleinen, poklejeno platno, trdo platno
 unappretierte Leinwand, neapretirano platno
 ungebleichte Leinwand, sirovo platno
 Wachseleinwand, povoščeno platno, povoščenka ž.
 Leinenbindegrad, platneno ali toftasto tkanje s.
 leiten, navrniti, navajati
 Levantin, levantin m., vrsta blaga
 — fassonierter, fasonirani levantin
 Loden, Vorloden raševina ž. (blago in snov za suknarstvo)
 Lüster, lister m., vrsta blaga
 Lüstrin, lestrin m., svilenina

 mahlen (mit den flachen Händen), ich mahle, meti, manem, pometi, pomanem
 Manchester (lies: Mänchester), siehe: Wollfant
 Manschette, manšeta ž.
 Marcellin (lies: Marslin) oder Doppeltaffet, marslin m., vrsta blaga
 Mark der Pflanzen und Haare, stržen m.
 Maß, mera ž.
 — Meter-, metrska mera
 — nehmen, mero vzeti
 Matte, storja ž.
 Merino, Baumwoll-, bombažev merino m., vrsta blaga
 — schaf, merinka ali španska ovca
 merken, znamenovati, zaznamenovati
 Merken, daß, zaznamenovanje s.
 messen, meriti

Messing, auš, meden, a, o
 Mittelpunkt, sredina ž.
 Möbelfuß, pohištvo s.
 Modapolan, modapolan m., vrsta blaga,
 Mode, moda ž.
 Mohair (lies: Mohär), mohër m., vrsta
 blaga
 moirieren (lies: moarieren), moarirati,
 pomoirirati
 Molton, molton m., vrsta blaga
 Monopol, monopol m., vrsta blaga
 Mouffeline (lies: Muslin), mušlin, me-
 zlan m., vrsta blaga
 — de lein (lies: de len), volnen
 mušlin
 Mouffelinet, mušlinet m., vrsta blaga
 Moll, Mull, mul m., vrsta blaga
 Muster, geblümtē, cvetkast vzorec m.
 — gestreiftē, progast vzorec
 — rechteckiges, pravokoten vzorec
 — Typen-, tipski vzorec
 Müllergaze, siehe: Gaze
 Nadel, Nähnael, šivanka ž.
 — Durchzieh-, uvedna šivanka
 Naht, šiv m.
 — Befestigungē-, obrobnī šiv
 — Endel-, gewöhnliche, navadna ome-
 tica ž.
 — Falten-, nabor m.
 — Froschmäulchen, siehe: Bogenjaum
 — Wirbelnaht, svitkasti nabor
 — Zugfaltennaht, navadni nabor
 — Flach-, ploščati nadšiv
 — französische, francoski ali dvojni šiv
 — Gegenstich-, navzkrižna ometica ž.
 — Hohl-, živošivni šiv
 — Hohljaum-, živorobni šiv
 — Knopfloch-, gumbniški šiv
 — Koll-, okrogli nadšiv
 — Rückstich-, zadnji šiv
 — Saum-, robni šiv
 — Seiten-, stranski šiv
 — Stepp-, prešiti šiv
 — Über-, nadšiv
 — Verbindungē-, sešiv
 — Vorstich-, sprednji šiv
 — Zier-, lepšalni šiv

Nähen, daš, šivanje s.
 — Kleider-, šivanje oblek
 — Weiß-, belo šivanje
 nähēn, šiti, šivati
 — fadengerade, šivati po niti
 — um- (am Rande nähēn), obšiti, ob-
 šivati (ob robu šivati)
 Nähstichen, Nähpostler, blazinica za ši-
 vanje ž.
 — =Schraube, blazinica (za šivanje) z
 vijakom
 Nähsting, Arbeitsfaden, šivalna nit ž.,
 šivalni konec m.
 Nanking, nanking m., vrsta blaga
 Nessel, Brennessel, kopriva ž.
 — Taub-, velika kopriva
 noppen (Wollwaren), skubsti, oskubsti
 (volneno blago)
 Oberjacke, Leib, gorenja jopica ž., život m.
 Öhr, daš, der Nähnael, ušesce s.
 Opener, opener, odvezovalec m. (stroj
 v predilnicah)
 ordnen, razvrstiti, razvrščati
 Organtin, organtin m., vrsta blaga
 Originalschnitt, siehe: Schnitt
 Orleans (lies: Orlean), orlean m., vrsta
 blaga
 Oxford, oksford m., vrsta blaga
 Paket, zavoj m.
 Papier, Schmirgel-, smirkov papir m.
 Pappdeckel, lepenka ž.
 Parisisenne, pariška svilenina ž., vrsta
 svilenine
 Pelzwäsche, pranje kožuha s.
 Perkal, Perkal, perkal m., vrsta blaga
 — Glanz-, svetli perkal
 — Kipp-, kip-perkal
 — Schürer- oder Diagonal-, vrvični,
 diagonalni perkal
 Pettinet, petinet m., vrsta blaga
 Pflanze, einjährige, enoletna rastlina ž.
 — zweijährige, dvoletna rastlina
 — zweihäufige, dvodomna rastlina
 Pikee, piké m., vrsta blaga
 Plüsch, pliš m., vrsta blaga
 Popelin (lies: Poplin), poplin m., vrsta blaga

Poult de soie (lies: Puldeſoa), pul-
desoá m., vrsta svilenine

quer, počrez

Quersfaden, auch Schluß- oder Eintrag-
faden, vrotek m.

rauh (Eigenschaft einiger Blätter), srhko
rauh, ščetati

Rechtsseite, lice s., desna stran ž.

reißen, zerreißen, trgati, raztrgati

Richtung, směr ž.

Riffel, rihelj m.

Rinde (der Pflanzen), lub m.

Rips, rips m., vrsta blaga

Riß, raztrgana luknja ž.

Roß, krilo s.

— Mädchen-, krilo za deklece

— Stärk-, skrobno krilo

— Unter- für Erwachsene, spodnje krilo
za odrasle

rossen (z. B. die Rossnacht mit den Jüngern),
svaljkati, posvaljkati (n. pr. okrogli
nadšiv)

rosten rjaveti, zarjaveti

rösten, sušiti, posušiti

Rösten, sušilnica ž.

Rouge (lies: Ruß), ruž m.

Rumpf, bei Beinleidern, podpasni del m.

— (Stoß) bei Hemden stan m.

rüppeln, ich rüppelle, mencati, mencam,
zmencati, zmencam

Sack, vreča ž.

— -leinwand, vrečevina ž., vrsta blaga

— -tuch, robeo m.

Samt, žamet m., vrsta blaga

— echter, pravi žamet

Manchester (lies: Mänſcheſter), Woll-
jamt, menčester m.

— Patent-, patentni žamet

ſamten, aus Samt, žametast, a, o

Sarfenett, sarzenet m., vrsta blaga

Satin, satin m., vrsta blaga

Satinet, satinet m., vrsta blaga

Sattelgürtel, siehe: Gürtel

Saum, rob m.

— Doppel-, Schneidernaht, dvojni-rob

— gewöhnlicher, navadni rob

Saum, Hoß-, živi rob

— — einreihiger, enovrstni živi rob

— — zweireihiger, dvovrstni živi rob

— Stepp-, prešiti rob

— — als Schlußvorrichtung, zaključni
rob

— — einreihiger, enovrstni prešiti rob

— — falscher, dodani prešiti rob

— — zweireihiger, dvovrstni prešiti rob

Säumchen (als Aufpuß an den Unterröcken),
drobni robci (pri krilu spodaj, skupno
ime)

Schäben, auch Emen, Agen (das sind
Holzteilehen, welche beim Brechen
des Leins abfallen), pazder, paz-
derje m. (skupno ime)

Schaf, ovca ž.

— Land- oder Höhen-, kodrasta ovca

— Merino-, španska ovca

— Niederungs-, kocasta ovca

Schafwolle, siehe: Wolle

Schafwollstoff, siehe: Wollstoff

Schal, velika ruta, šal m.

ſchattieren, oteniti, otenjavati

ſchattiert, otenjen, a, o

Schattierung, otenjava ž.

Schere, škarje ž.

— Näh-, škarje za šivanje

— Schling-, škarje za zankanje

— Zuschneide-, škarje za pri krojevanje

ſcheren, striči, postriči

Schirting, širting, vrsta blaga

ſchließen ein Wäschestück, zapeti, zapenjati

Schlinge (eines Fadens), zanka ž.

Die in den Schuuren des Geſchirr-
rahmens, ušesce s.

ſchlingen, ich ſchlinge, geſchlungen, zankati,

zankam, zazankati, zazankam, zan-

kan, a, o

Schliß, razporek m.

Schlußvorrichtung, zapetek m.

ſchmallanzettlich, ozkosnličast, a, o

ſchmiegsam, geſchmeidig, voljno

Schmirlpapier, smirkov papir m.

ſchneiden, einſchneiden, rezati, vrezati

Schnitt, kroj

— Original-, izvorni kroj

— -faute, urezni krajec m.

Schnur, vrvica ž.
 Schurren am Geschirrahmen des Web-
 stuhles, ničalnice ž.
 Schritt, stop m. (smer za mero)
 Schur, striža ž.
 Schuß= oder Eintragfaden, vrotek m.
 Segel, jadro s.
 — tuch, jadrovina ž.
 Seide, svila ž.
 — Chappe= (lieš: Schap), šapna svila
 — Florett= oder Flock=, floretna svila
 — Ketten= oder Organfin=, svila za
 osnutek
 — Roh=, sirova svila
 — Schuß= oder Tram=, svila za
 vrotek
 Seidenhaspel, Filatorium, motovilo za
 svilo s., filatorij m.
 — spinner, svilni prelec m.
 — spinnfabrik, filanderija ž.
 — stoff, Seidenware, svilenina ž.
 — — echter, reiner, pristna svilenina
 — — gazertiger, tenčičasta svilenina
 — — geföppter, keprana svilenina
 — — gemustert, vzorcasta svilenina
 — — glatter, gladka svilenina
 — — leinenbindiger, toftasta svilenina
 — — samtartiger, žametasta svilenina
 seiden, aus Seide, svilnat, a, o
 Seidenzucht, svilarstvo s.
 Seil, Tau, vrv ž.
 Seitenlänge, stranska dolžina ž.
 Serge (lieš: Seršch), serž m., vrsta blaga
 Serviette, prtič m.
 spannen, napeti, napnem, napenjati, na-
 penjam
 Spiegel (bei Deckenkappen), pododejni
 del m.
 Spindel, preslica ž.
 Spinne (bei Ausnäharbeiten und Hohl-
 säumen), kolesce s.
 spinnen, presti, spresti
 Spinnen, daš, predenje s.
 Spinnerin, predilka, predica ž.
 Spinnfabrik, predilnica ž.
 — haar, predivo s.
 — maschine, predilni stroj m.
 — rad, kolovrat m.

Spinrad, dessen Flügelarm, perut, daš
 Häfchen daran, kavka ž.
 — dessen Spule, vretenica ž., der Eisen-
 stift in derselben, duša ž.
 — rocken, kodelja ž., der Stab dabei,
 közelj m.
 Tritt, der, beim Spinrade, podnožek m.
 Spitze, čipka ž.
 — der Nähnaedel, bodica ž.
 spigenartig, čipkast, a, o
 Spule, auf welcher der Zwirn verkauft
 wird, vretence s.
 — beim Spinrad, vretenica ž.
 stärken, skrobiti, oskrobiti
 Stednaedel, bučica ž.
 Stelle (die angebrante), ogorek m.
 steppen, prešiti, prešivati
 Stich, vbod m.
 — Endel=, ometni vbod, navadni
 ometni vbod
 — Gegen=, navzkrižni ometni vbod
 — Hohl=, živi vbod
 — Hohlnaht=, živošivni vbod
 — Hohlraum=, živorobni vbod
 — Knopfloch=, gumbniški vbod
 — Rück=, zadnji vbod
 — — gefchlossener, stični zadnji vbod
 — — offener, nestični zadnji vbod
 — — verkehrter, zadnji vbod, šivan
 z obratne strani
 — Saum=, robni vbod
 — Stepp=, prešivni vbod
 — Stopf=, mašilni vbod
 — Vorder=, sprednji vbod
 stiften, ich stifte, gestickt, vezti, vezem, do-
 vezti, dovezem, vezen, a, o
 Stoff, d. h. Rohmaterial, snov ž.
 Stoff (für Kleider), blago s.
 — abgepaßter, abgepaßte Ware, umer-
 jeno blago
 — appetierter, apretirano blago
 — atlasbindiger, atlasasto blago
 — aus Samt žametasto blago
 — Baumwoll=, bombaževno blago, bom-
 baževina ž.
 — — gemustert, bombaževina z vzorci
 — — mit Atlaswebe, atlasasta bom-
 baževina

Stoff, hunter, pisano blago
 — in Zugfalten eingereiheter, nabrano blago
 — Diagonal-, diagonalno blago
 — dichter, dicht gewebter gosto blago
 — Doppel-, Double (lies: Dubl), dvojno blago, dubl
 — doppeltbreiter, blago dvojne širine
 — einfachbreiter, blago enotne širine
 — Einlage-, blago za vlogo
 — feiner, tanko blago
 — Flach-, konopneno blago
 — geföppter, keprano blago
 — gemustert, vzorcasto blago
 — gewebter, tkano blago
 — gewirkter, Wirkware, votkano blago
 — glänzender, svetlo blago
 — grober, debelo blago
 — Hofen-, hlačevina ž.
 — =lage, leža blaga ž.
 — Leinen-, Leinwand, platneno blago, platno
 — leinenbündiger, toftasto blago
 — löcheriger, gazeartiger, luknjasto blago
 — Messel-, koprivno blago
 — schütterer (schütter gewebter), redko blago
 — Seiden-, svilnato blago, svilenina ž.
 — spiegelig glänzender, pološčeno blago
 — =streifen, der, pasa ž.
 — ungemustert, glatter, gladko blago
 — Unter-, Unterlage, podvlaka ž.
 — Woll-, volneno blago, volnina ž.
 — den, streifen, drsati, podrsati blago
 stopfen, einen Riß, mašiti
 Strähn, predeno s.
 Štramin, Kanevaš (lies: Kaneva), štramin m., kanevá m., vrsta blaga
 — geteilter, razdeljeni štramin
 — ungeteilter, nerazdeljeni štramin
 — Seiden-, Stiefgaze, svilnati štramin, tenčica za vezenje
 Streichgarn, siehe: Garn
 Streifen, proga ž.
 Strich, der, in Wollstoffen, die Lage, leža suknenea blaga ž.
 stricken, gestrickt, plesti, splesti, pleten, spleten, a, o

Strumpfwirkware, votkanina za nogavice, vrsta blaga
 Stück, ein, angeheftetes, pripetek m.

Taffet, eine Stoffgattung und ein Bindegrad, toft m., vrsta blaga in tkanja
 — Florentiner, Florence (lies: Florans), floranski toft
 — Futter-, toft za podvlako
 — Kleider-, toft za obleko
 Tarlatan, tarlatan m., vrsta blaga
 Taschentuch, robec m.
 Taubnessel, siehe: Nessel
 Teppich, preproga ž.
 Terno, terno m., vrsta blaga
 Teil als Maßrichtung: Hinterteil, Rückenteil, zadnji del m.
 — Seiten-, stranski del
 — Border-, sprednji del
 Tibet, tibet m., vrsta blaga
 Tischtuch, namizni prt m.
 Tischzeug, prtenina ž., vrsta blaga
 trennen, auftrennen, ich trenne auf, prati, porjem, razprati, razporjem
 Tuch, sukno s., vrsta blaga
 — Damen-, mehko sukno
 — echtes, pristno volneno sukno
 — feines, praznje sukno
 — grobes, debelo sukno
 — Halb-, polsukno
 — rauhes, kosmato sukno
 Tuchbereitung, suknarstvo s.
 Tucher, pernica ž.
 Tüll, tul m., bombaževa tenčica ž.
 — Steif-, trdi tul
 Tull anglais (lies: Tüll anglé), Bobinet, angleški tul, bobinet m.
 überragen, presecei, presezati
 Überzug, prevleka ž.
 umbiegen, ich biege um, pregeniti, preganem, pregibati, pregibam
 Umfang (in der Mitte), pasna širina ž.
 unnähen, siehe: nähen
 Umschlag (bei Deckenfappen), zlek m.
 — (Beleg) an Francnröcken, podšiv m.
 ungleichseitig, enostraničen, a, o
 Unterlage, Unterstoff, podvlaka

Vapenr (lies: Vaper), vapér m., vrsta blaga
 Vepel, vepel m., vrsta blaga
 verarbeiten, ineinander (bei Stoffen), zmr-
 šiti, zmršavati
 verfilzen, polstiti, spolstiti
 verrosten, rjaveti, zarjaveti
 verseht, predevoma
 versehen, stopfen (einen Riß), mašiti, za-
 mašiti
 vierbindig, v štirih plemenih
 Wiesel, runo s.
 Volant (lies: Volan, volan m., nabrana
 ali pa v gube položena pasa
 Vorhang, zavesa ž. (zagrinjalo s.)
 vorhergehend, prednje
 Vorlofen, raševina ž. (snov za suk-
 narstvo)
 Wachs, mit, überziehen, voščiti, po-
 voščiti
 — =seinvand, povoščenka ž., povoščeno
 platno s., vrsta blaga
 waffen, valjati, zvaljati
 Walze, valjec m.
 Ware (Stoff), blago s. (tkanina ž.)
 — abgepaßte, umerjeno blago
 — Baumwoll-, bombaževina, bomba-
 ževo blago
 — Leinen-, platenina, platno
 — Meter-, metrsko blago
 — Schafwoll-, volnina, volneno blago
 — Seiden-, svilenina, svilneno blago
 — Wirt-, votkanina, votkano blago
 waschen (die Wäsche), prati, oprati
 Wäsche, daš, die Wäsche, pranje s.
 Pelzwäsche, pranje kožuha
 Wollwäsche, pranje volne
 Wäsche, perilo s.
 — Bett-, posteljno perilo
 — Frauen-, žensko perilo
 — Herren-, moško perilo
 — Kinder-, otroško perilo
 — Küchen-, kuhinjsko perilo
 — Leib-, životno (belo perilo)
 — Tischwäsche, namizno perilo
 Wäschestück, perilni kos m.
 Watte, vata ž.
 Wattmol, vatmol m., vrsta blaga

Webe, d. h. Bindegard, tkanje s.
 — atlasartige, atlasasto tkanje
 — gazartige (lies: gašartige), tenči-
 často tkanje
 — gemusterte, tkanje z vzorci, vzor-
 často tkanje
 — löcherige, luknjasto tkanje
 — Mouffeline- (lies: Mušlin), d. i. der
 Leinenbindegard bei Tuch, mušlinasto
 tkanje
 — samtartige, žametasto tkanje
 Webefante, auch Sahlleiste, Sahleude,
 tkalni krajec m.
 weben, einweben, tkati, vtkati
 Weben, daš, tkanje s.
 Weberkarde, tkalska ščetica ž.
 Webestoff, Gewebe, tkanina ž.
 Webestuhl, statve ž. (se rabi le v mno-
 žini)
 — dessen Brustbaum, prsno vratilo s.
 Geschirrahmen, Geschirrkamm, Blatt,
 brdo s.
 — dessen Querholz, prečnica ž.
 die Schnuren in demselben, ničal-
 nice ž.
 die Öfen in den Schnuren, ušesci m.
 Gestell des Webstuhles, kola s. (se
 rabi le v množini)
 Kettenbaum, zadnje vratilo s.
 Lade, greben m.
 — dessen Rahmen, okvir m.
 Leiste (in der Nähe des Kettenbaumes),
 latva ž.
 Spannstoß, osno s.
 Tritt, podnožnik m.
 Tritt, das Auftreten, stop m.
 Warenbaum, sprednje vratilo s.
 — Bobinet-, hobinetske statve ž.
 — Hand-, statve na roko
 — Jacquard- (lies: Schafard), žakar-
 dove statve
 — mechanischer, parne statve
 — Pettinet-, petinetske statve
 Weberspule, Schütze, snovalnica ž.
 Weite (Breite), širina ž. (smer za mero)
 — Achsel-, širina črez ramo
 — Brust-, prsna širina
 — Fuß-, širina v nogi

Weite, Hals-, vratna širina

- Hüften-, životna širina
- Rücken-, širina čez hrbet
- Schritt-, širina v stopu
- Schulter-, širina čez pleča
- Taillen-, pasna širina
- Vordere, sprednja širina

wenden, umkehren, obrniti, obračati

Werg, Heede, tulje s.

wirken, votkati, zvoškati

Wirtware, sijehe: Ware

Wolle, volna ž.

- Elektoral-, elektoralna volna
  - Gerber- oder Kauf-, strojarska volna
  - Kunst- samodelska volna, u. žv.:
Extraktvolle, ekstraktna volna;
Mungo-Wolle, mungo-volna;
Schoddy- (išč: Schoddi) Wolle,
šodi-volna
  - Lamm-, jančja volna
  - Land-, debela, nemerinska volna
  - Merino-, fina ali merinska volna
  - Schlacht- oder Blut-, mrtva volna
  - Schur-, živa volna
einschürige, vseletna volna
zweischürige, polletna volna
  - Sterblings-, odpadna volna
- wollen, aus Schafwolle, volnen, a, o
- Wollgattung, vrsta volnene preje
- =haar, dlaka ž.

Wollstoff, volnina ž.

- — aus Kammgarn, mikana volnina
- — aus Streichgarn, suknasta volnina
- =stramin (Beuteltuch), sitasta volnina
- =wäſche, pranje volne

Wepfir, cesir m.

zerzogen, razvlečen, a, o

Ziege, Ungoraziege, koza angorka ž.

- Kaschmir-, koza kašmirka
- Kamel-, koza kemelka

Zimmereinrichtung, sobna oprava ž.

Zinn, kositer m.

Ziß, cic m., vrsta blaga

Zug, Zugvorrichtung, zatega ž.

- einfacher, istomerna zatega
- Gegen-, protimerna zatega

Zugabe, dodatek m.

zugespißt, zašiljen, a, o

zusammenziehen (die Zugfalten), zadrgniti,
zadrgovati

zuschneiden, krojiti, prikrojiti

Zuschneideräbchen, kolesece za prikrojevanje s.

Zwiesel, Keil, kozica ž.

- Taillen-, pasna kozica

Zwillisch, Zwiſch, dvojniki m.

Zwirn, sukanec (cvirn) m.

zwirnen, aus Zwirn, sukančast, a, o

Zwischenfaden, sijehe: Faden

Zwischenraum, presledek m.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000511935

